ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

BANK OF THAILAND

รายงานประจำปี 2565

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

พันธกิจ	มุ่งเสริมสร้างสภาพแวดล้อม ทางเศรษฐกิจการเงินที่มีเสถียรภาพ และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและทั่วถึง
วิสัยทัศน์	เป็นองค์กรที่มองไกล มีหลักการ และร่วมมือ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี อย่างยั่งยืนของไทย
ค่านิยมร่วม	ยืนตรง มองไกล ยื่นมือ ติดดิน

CHAPTER

1

ภาพรวมการทำงาน ปี 2565

10 / สารจากประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

12 / สารจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

14 / BOT at a Glance

16 / คนไทยได้อะไรจากการดำเนินงานของ ธปท.

CHAPTER

2

Smooth Takeoff เศรษฐกิจไทยภายใต้การฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง

30 / เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวหลังยุคโควิด 19

34 / การดำเนินนโยบายเพื่อกลับสู่ภาวะปกติ (Policy Normalization) และมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้กลุ่มเปราะบาง

42 / การพัฒนาภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย (Financial Landscape)

CHAPTER

3

การดำเนินงานสำคัญ

52 / พันธกิจหลักของ ธปท.

/ สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินพันธกิจเพื่อมุ่งรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงิน

/ นวัตกรรมเพื่อเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง และสร้างโอกาสในการเติบโต

/ คำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน

/ สร้างความเชื่อถือเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

/ เสริมความเข้มแข็งภายในองค์กร

132 / การดำเนินการในระยะต่อไป

CHAPTER

4

การกำกับดูแลกิจการและการบริหารความเสี่ยง

138 / ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

144 / การกำกับดูแลกิจการของ ธปท.

146 / การบริหารความเสี่ยงองค์กรของ ธปท.

152 / การออกและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ ธปท.

154 / รายงานของคณะกรรมการตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำปี 2565

157 / รายงานของคณะกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง (กคส.) ประจำปี 2565

160 / พันธกิจและงบการเงิน

168 / คณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

สารบัญล้อมกรอบ

BOX

BOX 1 26 / "เปลี่ยนแปลงเพื่อยืนหยัด ปฏิบัติให้เท่าทัน ร่วมกันพัฒนา" 80 ปี รปท. สานต่อพันธกิจเพื่อคนไทย ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง

BOX 2 40 / มหกรรมร่วมใจแก้หนี้

BOX 3 48 / Policy Hackathon อีกก้าวของการรับฟัง และการพัฒนาร่วมกับภาคประชาชน

BOX 4 55 / 7 ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับ การดำเนินงานของ รปท.

BOX 5 68 / Regulatory Impact Assessment (RIA) : การใช้หลัก คิดรอบ-ตอบได้ ในการกำกับดูแลผู้ให้บริการ ทางการเงินในโลกใหม่

BOX 6 74 / Data as the new oil is not enough : ทำไมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงสำคัญต่อภาคการเงิน

BOX 7 91 / CBDC เงินดิจิทัลที่เกิดจากการรับฟัง และพัฒนาร่วมกับประชาชน

BOX 8 94 / อนาคตในมือคุณ : ความสำเร็จและการต่อยอด ระบบการชำระเงินที่ทันสมัย

BOX 9 103 / ธปท. กับการช่วยเหลือประชาชน เพื่อรับมือกับภัยทางการเงิน อย่างครบวงจร

BOX 10 109 / ธปท. กับเส้นทางการเปลี่ยนผ่านสู่ความ ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม : Transition Path to Environmental Sustainability

BOX 11 113 / การสื่อสารไร้เสียง ธปท. เตือนภัย-ให้ความรู้ สู่ผู้พิการทางการได้ยิน

BOX 12 166 / 3 คำถามที่จะทำให้คุณเข้าใจ งบการเงิน ธปท.

CHAPTER

1

ภาพรวมการทำงาน ปี 2565

สารจากประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

สารจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

BOT at a Glance

คนไทยได้อะไรจากการดำเนินงานของ ธปท.

นายปรเมธี วิมลศิริ
ประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

สารจากประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

ปี 2565 ถือเป็นปีพิเศษแห่งการครบรอบ 80 ปีของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้บริหารและพนักงานได้ทำหน้าที่ด้วยความทุ่มเทและยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้องในการดำเนินนโยบายเพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินของประเทศ จนได้รับการยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

ในปีนี้ ธปท. ยังคงมุ่งมั่นทำหน้าที่ตามพันธกิจหลักในการเสริมสร้างเสถียรภาพระบบการเงินไทย และสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและยั่งยืน โดย ธปท. ได้ดำเนินการปรับนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ให้กลับสู่ภาวะปกติ (policy normalization) หลังจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทุเลาลง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงินในระยะยาว ในขณะเดียวกันก็ยังคงดูแลกลุ่มเปราะบาง โดยดำเนินมาตรการที่เจาะจงเพื่อช่วยเหลือประชาชนและภาคธุรกิจกลุ่มที่ยังได้รับความเดือดร้อนอย่างต่อเนื่อง ทั้งโครงการพักทรัพย์ พักหนี้ มาตรการสินเชื่อฟื้นฟู มาตรการแก้หนี้ระยะยาว รวมทั้งเพิ่มมาตรการดูแลลูกหนี้รายย่อยให้ตรงกับปัญหาของลูกหนี้แต่ละกลุ่มด้วย

ในการทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการและการดำเนินงานของ ธปท. คณะกรรมการ ธปท. ร่วมกับคณะกรรมการนโยบายทั้ง 3 คณะ (คณะกรรมการนโยบายการเงิน คณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงิน และคณะกรรมการระบบการชำระเงิน) ตลอดจนคณะกรรมการตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง ได้วางแนวทางการดำเนินงานของ ธปท. โดยเน้นการทำงานเชิงรุก ปรับตัว สื่อสารและเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน รวมทั้งผลักดันการยกระดับประสิทธิภาพองค์กร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ใหม่ของภาคการเงินไทย และกระแส ESG (Environmental, Social and Governance) ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เศรษฐกิจไทยเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั่วถึง และยั่งยืน นอกจากนี้ ธปท. ยังให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลความเสี่ยงและการส่งเสริมธรรมาภิบาลที่ดีในองค์กร เพื่อให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงของ ธปท. ทันการณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนสูง ทั้งจากภาวะเศรษฐกิจการเงินโลกที่มีความผันผวน ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ ผลกระทบต่อเนื่องของโควิด 19 ที่ยังเหลือรอยแผลอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงพลวัตใหม่จากเทคโนโลยี

ในนามของคณะกรรมการ ธปท. ผมขอขอบคุณคณะกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงาน ธปท. ทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจและทุ่มเท ตลอดทั้งปี 2565 ทำให้การดำเนินงานของ ธปท. บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งทำงานและประสานนโยบายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบัน และองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนของประชาชนชาวไทย

นายปรเมธี วิมลศิริ
ประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

นายเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

สารจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2565 ที่ผ่านมา การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 คลี่คลายลงไปมาก ทำให้เราเห็นการกลับมาฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในวงกว้างมากขึ้น นโยบายการเปิดรับนักท่องเที่ยว โดยไม่ต้องกักตัวของรัฐบาลในช่วงกลางปี ส่งผลให้มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาเที่ยวประเทศไทยในช่วงครึ่งหลังของปีเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งภาคการส่งออกของไทยก็มีมูลค่าเติบโตขึ้นตามอุปสงค์ของประเทศคู่ค้า ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวต่อเนื่อง ทิศทางการทำงานของ ธปท. ในปี 2565 จึงเน้นไปที่การสนับสนุนให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวอย่างราบรื่นและไม่มีเหตุให้ต้องสะดุด ซึ่งในหลายวาระตลอดปี ธปท. มุ่งสื่อสารด้วยคำว่า “smooth takeoff” เป็นคำเปรียบเปรยให้เห็นภาพว่า เราอยากเห็นเศรษฐกิจไทยค่อย ๆ ทะยานออกไปเหมือนเครื่องบินที่ไต่ระดับการบินเพื่อเริ่มการเดินทางได้อย่างนิ่มนวล ปลอดภัย ไม่เสียหลักตั้งแต่เริ่มขึ้นจากพื้นดิน

การจะทำให้เศรษฐกิจที่เพิ่งเริ่มฟื้นตัว สามารถเดินหน้าต่อไปได้อย่างราบรื่น เริ่มจากการทยอยปรับการดำเนินนโยบายกลับสู่ภาวะปกติ (policy normalization) เราจึงได้เห็นการปรับขึ้นดอกเบี้ยนโยบายอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเหมาะกับบริบทของเศรษฐกิจไทยที่กำลังทยอยฟื้นตัว แต่ต้องดูแลไม่ให้ราคาพลังงานและอาหารสดที่เร่งขึ้นทำให้ประชาชนและธุรกิจมองว่าเงินเฟ้อจะสูงขึ้นไปต่อเนื่อง อีกทั้งต้องคำนึงถึงผลข้างเคียงต่อกลุ่มเปราะบางจากค่าครองชีพและภาระหนี้ที่สูงขึ้น ทำให้มาตรการทางการเงินเพื่อช่วยเหลือยังมีความจำเป็น แต่ต้องปรับให้เป็นแบบตรงจุดมากขึ้น เช่น มาตรการสินเชื่อฟื้นฟู และมาตรการแก้หนี้ระยะยาว ทั้งนี้ การดำเนินการหรือปรับมาตรการต่าง ๆ ต้องวิเคราะห์บริบทในประเทศร่วมกับสถานการณ์เศรษฐกิจการเงินโลกอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นเงินเฟ้อทั่วโลกที่ยังสูงต่อเนื่อง และสงครามรัสเซีย-ยูเครนที่ยืดเยื้อ เพื่อลดความเสี่ยงและประคับประคองเศรษฐกิจการเงินไทยให้ฟื้นตัวได้ต่อเนื่อง

นอกจากโจทย์เฉพาะหน้าแล้ว ธปท. ยังให้ความสำคัญกับพันธกิจหลักในการดูแลเสถียรภาพระยะยาวของเศรษฐกิจการเงิน โดยมีรายงานภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (financial landscape) เป็นแกนหลักในการทำงาน ประกอบด้วยการพัฒนาด้านการเงินดิจิทัล การเงินเพื่อความยั่งยืน และการแก้หนี้อย่างยั่งยืน ซึ่งจุดเด่นของรายงานภูมิทัศน์ใหม่ทางการเงิน คือ การทำงานบนฐานวิชาการที่เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างกว้างขวาง โดยได้ออกแนวนโยบายภายใต้ financial landscape หลายเรื่องตลอดปี 2565 เช่น การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ ทิศทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย และเราจะได้เห็นภาพการทำงานเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนมากขึ้นในปี 2566

นอกจากนี้ ปี 2565 ยังเป็นวาระครบรอบ 80 ปี ของ ธปท. ซึ่ง ธปท. ได้จัดให้มีกิจกรรมหลากหลาย เพื่อสื่อสารถึงจุดยืน มุมมอง และบทบาทของธนาคารกลาง ในการทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินของประเทศ นอกจากจะถือเป็นการรำลึกและเฉลิมฉลองแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดทั้งปี ยังเป็นโอกาสที่ทำให้ ธปท. ได้ทบทวนและถอดบทเรียนการทำงานตั้งแต่วันแรกจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำไปเป็นรากฐานหลักคิดและแนวทางการพัฒนาต่อในอนาคตด้วย โอกาสนี้ผมขอขอบคุณผู้บริหารและพนักงาน ธปท. ทั้งในอดีตและปัจจุบันสำหรับการทำหน้าที่อย่างทุ่มเทและยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้องตลอดมา ทำให้ ธปท. เป็นองค์กรที่ได้รับความเชื่อมั่นมาตลอด 80 ปี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าความเชื่อมั่นต่อ ธปท. จะยังคงสืบเนื่องต่อไปอีกยาวนาน ด้วยความมุ่งมั่นในการทำงานและความร่วมมือของผู้บริหารและพนักงาน ธปท. ทั้งในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต

นายเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

คนไทยได้อะไร จากการดำเนินงาน ของ ธปท. ปี 2565

ในปี 2565 กิจกรรมทางเศรษฐกิจของไทยทยอยฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องจากการดำเนินนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ ตลอดจนความร่วมมือของภาคเอกชนและประชาชน นอกจากนี้ แม้ ธปท. จะเริ่มปรับนโยบายการเงินสู่ภาวะปกติ (policy normalization) แต่ยังคงมาตรการเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะลูกหนี้รายย่อยและ SMEs ควบคู่ไปกับการมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบการเงิน เพื่อให้พร้อมกับการรองรับบริบทโลกใหม่ต่อไป

ในปี 2565 การทำงานของ ธปท. สามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ธุรกิจ และการดำเนินชีวิตของคนไทย แสดงเป็นสถิติตัวเลขได้ ดังนี้

ประชาชนและธุรกิจ

มาตรการแก้หนี้ระยะยาว ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2565 มีลูกหนี้อยู่ภายใต้มาตรการช่วยเหลือของสถาบันการเงิน SFIs และ non-bank ทั้งสิ้น

5.22 ล้านบัญชี

คิดเป็นยอดหนี้ **3.38** ล้านล้านบาท

มาตรการพักทรัพย์ พักหนี้ ตั้งแต่เริ่มโครงการเมื่อเดือนเมษายน 2564 จนถึงสิ้นปี 2565 มีธุรกิจที่ได้รับความช่วยเหลือสะสม จำนวน

409 ราย

มูลค่าสินทรัพย์รับโอนกว่า

57,626 ล้านบาท

หรือคิดเป็น **57.6%** ของวงเงิน 100,000 ล้านบาท

※ ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2565

มาตรการสินเชื่อฟื้นฟู ณ สิ้นปี 2565 ภาคธุรกิจได้รับวงเงินสินเชื่อแล้วกว่า

205,198 ล้านบาท

จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือ

58,840 ราย

(วงเงินอนุมัติเฉลี่ย 3.5 ล้านบาท/ราย) โดยกว่า 75% เป็นธุรกิจ SMEs ขนาดกลางและเล็ก ซึ่ง 70% เป็นลูกหนี้ที่กระจายตัวอยู่ในต่างจังหวัด

※ ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2565

DIGITAL P-LOAN

ลูกหนี้ที่ใช้สินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล

ได้รับการขยายวงเงินเป็น 40,000 บาท (ถึงสิ้นปี 2565) ชำระเงินคืนภายใน 12 เดือน (ถึงสิ้นปี 2566) โดย ณ สิ้นปี 2565 มีผู้ได้รับสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล จำนวน

2.38 ล้านสัญญา

ยอดหนี้คงค้างเฉลี่ย

3,009 บาท ต่อสัญญา

ทางด่วนแก้หนี้มียอดช่วยเหลือสะสม ตั้งแต่เปิดบริการเมื่อเดือนเมษายน 2563 ถึง 31 ธันวาคม 2565 จำนวน

279,659 บัญชี

คิดเป็น 74% ของจำนวนผู้เข้าเงื่อนไข

คลินิกแก้หนี้มียอดช่วยเหลือสะสม ตั้งแต่เปิดบริการเมื่อเดือนเมษายน 2563 ถึง 31 ธันวาคม 2565 จำนวน

102,647 บัญชี

คิดเป็น 85% ของจำนวนผู้เข้าเงื่อนไข

หมอหนี้เพื่อประชาชน ณ สิ้นปี 2565 มีผู้เข้าใช้ผ่านช่องทางเว็บไซต์สะสม

165,514 ราย
WEBSITE

และช่องทาง Chatbot

19,593 ราย
CHATBOT

โดยยอดผู้สมัครเข้ารับคำปรึกษาสะสมมีจำนวน 7,156 ราย เป็นรายย่อย 5,322 ราย และธุรกิจ 1,834 ราย

มหกรรมร่วมใจแก้หนี้ ตั้งแต่เปิดให้ลงทะเบียนวันที่ 26 กันยายน 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2565 มีประชาชนลงทะเบียนทั้งสิ้น

178,340 คน

คิดเป็น 390,601 รายการ สามารถช่วยเหลือลูกหนี้ได้คิดเป็นประมาณ

37%

ของรายการที่เข้าเงื่อนไข

ธุรกรรมชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-payment)

จำนวนคนลงทะเบียนพร้อมเพย์

74.3 ล้านหมายเลข

(ตั้งแต่เปิดบริการปี 2559)

ปริมาณการโอนเงินผ่านพร้อมเพย์เฉลี่ยต่อวัน

48.1 ล้านรายการ

มูลค่าการโอนเงินผ่านพร้อมเพย์เฉลี่ยต่อวัน

134.8 พันล้านบาท

สถิติการใช้งานสูงสุดใหม่
NEWHIGH

58.1 ล้านรายการต่อวัน เมื่อเดือนธันวาคม 2565

การโอนเงินผ่าน PROMPTPAY-PAYNOW นับตั้งแต่เปิดตัวเมื่อเดือนเมษายน 2564 - เดือนธันวาคม 2565 มีมูลค่ารวมกว่า

4,950 ล้านบาท

โดยปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นเป็นกว่า

55,000 รายการ ในเดือนธันวาคม 2565

สถาบันการเงิน

ยกเลิกการจำกัดอัตราจ่ายเงินปันผลจากเดิมที่จำกัดอัตราการจ่ายไม่เกิน 50% ของกำไรสุทธิประจำปี

เศรษฐกิจและสังคม

คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายแบบค่อยเป็นค่อยไป จาก

0.50% > 1.25 %

โดยมองว่าการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยเร็วและแรงเกินไปอาจทำให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจสะดุดลง

AT A GLANCE

คนไทยได้อะไร จากการดำเนินงาน ของ ธปท.

ความท้าทายของเศรษฐกิจไทย หลังโควิด 19 : การฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทยอยคลี่คลายจนทำให้ประเทศไทยสามารถกลับมาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้จนเกือบเป็นปกติมากขึ้น ธปท. จึงเริ่มปรับนโยบายและการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อกลับสู่ภาวะปกติ (policy normalization) อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจไทยยังคงฟื้นตัวได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ภายใต้ความท้าทายของเศรษฐกิจโลกหลายประการ ทั้งวิกฤตราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ที่ปรับตัวสูงขึ้นมากจากปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างรัสเซียกับยูเครน ทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วโลกรวมทั้งไทยเร่งสูงขึ้นในรอบหลายทศวรรษ กลายเป็นแรงกดดันให้ธนาคารกลางหลายประเทศทยอยขึ้นดอกเบี้ยเพื่อรับมือกับปัญหาเงินเฟ้อจนทำให้ภาวะอัตราดอกเบี้ยโลก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว กำลังอยู่ในช่วงขาขึ้น ภายใต้สถานการณ์ข้างต้นการดำเนินนโยบายและการดำเนินการต่าง ๆ ของ ธปท. จึงต้องเป็นไปอย่างระมัดระวังเพื่อให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้โดยไม่สะดุด และยังคงต้องดูแลประชาชนกลุ่มครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากค่าครองชีพและต้นทุนการเงินที่สูงขึ้นด้วย

นอกจากความท้าทายเฉพาะหน้าแล้ว บริบทโลกใหม่หลังวิกฤตโควิด 19 ทำให้ ธปท. ต้องวางยุทธศาสตร์การดำเนินงานในระยะกลาง เพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจไทยมีความทนทาน (resilience) ต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

5

โจทย์สำคัญ เพื่อให้เศรษฐกิจไทย ฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง

ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ธปท. จึงจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญของงาน (prioritize) และผลักดันงานให้ไปในทิศทางสอดคล้องกัน (align) โดยมุ่งหวังเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์สูงสุด ทั้งนี้ ธปท. มุ่งผลักดันแก้โจทย์สำคัญ 5 ด้าน เพื่อให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1 / แก้วิกฤต

เพื่อให้ภาคการเงินสนับสนุนประชาชนและธุรกิจให้ฟื้นตัวจากวิกฤตโควิด 19 ได้ ซึ่งเป็นโจทย์ที่ดำเนินการต่อเนื่องมานับตั้งแต่ปี 2563 แต่ในปีนี้มีการปรับแนวทางการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

การดำเนินมาตรการเพื่อแก้วิกฤต ธปท. ดำเนินนโยบายและออกแบบมาตรการอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงทั้งแนวโน้มอัตราดอกเบี้ยโลกที่อยู่ในช่วงขาขึ้น ความผันผวนของตลาดการเงินโลก และบริบทของเศรษฐกิจไทย ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจที่กำลังฟื้นตัว ความเหลื่อมล้ำภายในสังคมที่ทำให้ผลกระทบของวิกฤตที่มีต่อประชาชนแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน จึงต้องการความช่วยเหลือต่างกัน และความยั่งยืนในการแก้ปัญหา

2 / นโยบายเท่าทัน

เพื่อให้นโยบาย ธปท. เท่าทันและมีประสิทธิผลภายใต้บริบทใหม่ โดยที่ ธปท. ยังคงสามารถทำหน้าที่ในการดูแลรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินได้อย่างเต็มที่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมาพร้อมกับความเสี่ยงที่เกิดจากรูปแบบและผู้เล่นใหม่ในระยะข้างหน้า

ธปท. ปรับนโยบายให้เท่าทันด้วยการ (1) ทบทวนเครื่องมือและการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความท้าทาย (2) เพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินเพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงเชิงระบบ (3) สนับสนุนให้ระบบการเงินเป็นกลไกสนับสนุนให้เศรษฐกิจเกิดความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจน (4) ปรับระบบนิเวศตลาดอัตราแลกเปลี่ยน (FX ecosystem) ให้เหมาะสมกับบริบทใหม่

3 / การเงินดิจิทัล

เพื่อส่งเสริมศักยภาพของไทย เนื่องจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับศักยภาพของระบบเศรษฐกิจ

ในการส่งเสริมการเงินดิจิทัล ธปท. ดำเนินการภายใต้หลักการ Open Infrastructure, Open Data และ Open Competition โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน เพื่อสนับสนุนให้การทำธุรกรรมทางการเงินและการทำธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกันได้ และผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสใช้ประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้นโยบายธรรมาภิบาลข้อมูลอย่างเคร่งครัด มีการพัฒนาข้อมูลการชำระเงินเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย พัฒนานวัตกรรม และเพิ่มประสิทธิภาพของบริการ นำไปสู่การแข่งขันในการให้บริการชำระเงิน

4 / สร้างความเชื่อมั่นของสาธารณชน

เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและร่วมมือกับ ธปท. ในการผลักดันนโยบายต่าง ๆ ให้บรรลุผล และส่งเสริมความเชื่อมั่นของสาธารณชน

ธปท. ใช้เครื่องมือ social listening และ data analytic ในการติดตามและประเมินกระแสข่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถวางกลยุทธ์การสื่อสารและ engage กับ stakeholder สำคัญได้ในเชิงรุกและเท่าทันสถานการณ์มากขึ้น รวมถึงการเพิ่มรูปแบบการสื่อสารหลากหลายขึ้น เช่น การใช้คลิปสั้น และ mind mapping ขยายเครือข่าย influencer และหน่วยงานพันธมิตร เพื่อให้การสื่อสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะประชาชนกลุ่มฐานรากได้อย่างทั่วถึง

5 / One BOT

เพื่อให้องค์กรขับเคลื่อนเป็นหนึ่งเดียวและพร้อมรับความท้าทายทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจการเงิน ทำให้บริหารงานนโยบายการเงินมีความเชื่อมโยงกันและซับซ้อนมากขึ้น ภายใต้ความท้าทายนี้ ธปท. ตระหนักดีว่าการทำนโยบายแต่ละเรื่องต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายส่วนงานเพื่อช่วยกันคิดให้รอบด้านและสนับสนุนการผลักดันตามบทบาทของตน One BOT จึงเป็นรากฐานสำคัญ (enabler) ต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบายของ ธปท. ในระยะสั้นและระยะยาว

เริ่มแก้วิกฤตหนี้ เชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืน

ปัญหาหนี้ครัวเรือนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการแก้ไข ดังนั้น ธปท. จึงได้จัดทำรายงานทิศทางและแนวนโยบายการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนเชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืน ซึ่งมีแผนเผยแพร่ในช่วงต้นปี 2566 เพื่อบูรณาการการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว ทั้งภายใน ธปท. และหน่วยงานภายนอกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้ ธปท. ยังมีนโยบายในการเพิ่มความเข้มงวดมากขึ้นในการกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบและเป็นธรรมตลอดทั้งกระบวนการ (ตั้งแต่ก่อนเป็นหนี้ ระหว่างเป็นหนี้ จนถึงเมื่อมีปัญหาชำระหนี้ และขายหนี้) ซึ่ง ธปท. มีแผนจะออกประกาศการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบ (responsible lending) และกำหนดแนวทางในการสนับสนุนการคิดอัตราดอกเบี้ยที่สะท้อนความเสี่ยงของลูกหนี้ที่แท้จริง (risk-based pricing) ต่อไป

ในปี 2565 ธปท. ยังได้จัดทำ**ร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์** เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้บริการกับประชาชนเป็นวงกว้าง แต่ประมาณ 1 ใน 3 ของจำนวนธุรกรรมการเช่าซื้อดังกล่าวเป็นการให้บริการของผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินและมิใช่บริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ (non-bank) จึงยังไม่มีหน่วยงานกำกับดูแลที่ชัดเจน อีกทั้งที่ผ่านมา ข้อร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการใช้บริการดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดย ธปท. คาดว่าการดำเนินการข้างต้นจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนของประเทศได้ในระยะยาว

จากโจทย์ 5 ด้าน ถึงชีวิตคนไทย

จากการขับเคลื่อนโจทย์สำคัญทั้ง 5 ด้านตลอดปี 2565 ส่งผลให้คนไทยและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ โดยสรุปดังนี้

1 / ประชาชนและภาคธุรกิจ

ในปี 2565 แม้สถานการณ์วิกฤตโควิด 19 ทยอยคลี่คลายลง แต่ประชาชนจำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและผู้ประกอบการขนาดเล็ก ก็ยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤตดี ในขณะที่สถานการณ์เงินเฟ้อที่เร่งตัวสูงขึ้น ส่งผลกระทบรุนแรงซ้ำเติมความเดือดร้อนต่อประชาชน ธปท. จึงมีมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ที่ยังได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง แต่ปรับเปลี่ยนจากมาตรการช่วยเหลือวงกว้างมาเป็นมาตรการเฉพาะเจาะจงที่สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น เพื่อให้การแก้ปัญหาหนี้สินเป็นไปอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ มาตรการที่ช่วยเหลือประชาชนและภาคธุรกิจโดยตรง สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (ดูรายละเอียดในล้อมกรอบ หน้า 24-25)

1.1 มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้เฉพาะจุดที่ยังมีผลอยู่ ได้แก่ การแก้หนี้เดิมด้วยการสนับสนุนการปรับโครงสร้างหนี้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ธุรกิจและประชาชน และการเติมเงินใหม่ตามมาตรการฟื้นฟูเพื่อรองรับการปรับตัวและการฟื้นตัวของธุรกิจ

1.2 มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้สำคัญ (sectoral) ธปท. ได้ผลักดันผ่านคณะกรรมการกำกับการแก้ไขหนี้สินของประชาชนรายย่อยให้มีการแก้ปัญหากลุ่มลูกหนี้สำคัญ ได้แก่ กลุ่มหนี้ข้าราชการครู และกลุ่มกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

1.3 มาตรการเพิ่มเติมเพื่อดูแลลูกหนี้รายย่อยที่มีความเปราะบาง ได้แก่ คงการลดอัตราการผ่อนชำระหนี้บัตรเครดิตขั้นต่ำไว้ที่อัตรา 5% และเพิ่มการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่มีปัญหาในการชำระหนี้ มาตรการกลุ่มนี้มีเป้าหมายเพื่อช่วยลดภาระการจ่ายชำระหนี้และรักษาสภาพคล่องให้ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น และผ่อนคลายความกังวลจากการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยเป็นการเฉพาะ

2 / สถาบันการเงิน

ตั้งแต่เกิดวิกฤตโควิด 19 ธปท. มีกลไกให้สถาบันการเงินส่งผ่านความช่วยเหลือไปยังลูกหนี้ได้ครอบคลุมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงกลางปี 2565 เศรษฐกิจไทยในภาพรวมมีแนวโน้มฟื้นตัวชัดเจนขึ้น ส่งผลดีต่อสถานะของลูกหนี้หลายกลุ่ม ขณะที่ระบบสถาบันการเงินมีความมั่นคงสะท้อนจากเงินกองทุน เงินสำรอง และสภาพคล่องที่อยู่ในระดับสูง ทำให้หลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่ผ่อนปรน มีความจำเป็นลดลง และสามารถทยอยปรับเข้าสู่ระดับปกติได้ (policy normalization) ธปท. จึงปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและฐานะของสถาบันการเงิน ได้แก่

2.1 ยกเลิกการจำกัดอัตราจ่ายเงินปันผล จากเดิมที่จำกัดอัตราการจ่ายไม่เกิน 50% ของกำไรสุทธิประจำปี เนื่องจากผลการทดสอบระดับเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ภายใต้ภาวะวิกฤต (stress test) ชี้ว่าระบบธนาคารพาณิชย์มีความแข็งแกร่ง มีเงินกองทุนและเงินสำรองเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงในระยะข้างหน้า รวมทั้งผู้กำกับดูแลในต่างประเทศส่วนใหญ่ได้ยกเลิกนโยบายจำกัดการจ่ายเงินปันผล เพื่อดูแลเสถียรภาพของสถาบันการเงินในช่วงระบาดของโควิด 19 แล้ว

2.2 ปรับอัตราเงินนำส่งจากสถาบันการเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (FIDF) กลับสู่ระดับปกติที่ 0.46% ต่อปี ตั้งแต่ต้นปี 2566 เป็นต้นไป จากที่เคยปรับลดลงเหลือ 0.23% ต่อปี โดยการให้สถาบันการเงินกลับมานำส่งเงินเข้า FIDF ในอัตราเดิมนี้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่ปรับดีขึ้น ซึ่งการที่สถาบันการเงินยังมีฐานะเข้มแข็งนั้นจะสามารถสนับสนุนการฟื้นตัวของลูกหนี้ในระยะต่อไปได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาการลดเงินนำส่ง FIDF และยังจะช่วยให้หนี้ของ FIDF ทยอยลดลงตามเป้าหมาย ไม่สร้างภาระต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินโดยไม่จำเป็นในระยะยาว

3 / ระบบการเงิน

ที่ผ่านมาสถานการณ์ความไม่แน่นอนของโควิด 19 ได้ส่งผลต่อความผันผวนของตลาดเงินและตลาดทุนโลก ซึ่งส่งผลเชื่อมโยงกับตลาดเงินไทย ธปท. คาดหวังให้ระบบการเงินมีเสถียรภาพพร้อมสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ จึงได้วางกลไกเพื่อช่วยเพิ่มสภาพคล่องเพิ่มเติม โดยผลักดันให้มีการจัดตั้ง Joint Venture Asset Management Corporation เพื่อบริหารจัดการสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ (NPL) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากการบริหารจัดการภายในของแต่ละธนาคารที่มีอยู่แล้ว นอกจากนี้ ธปท. ยังปรับมาตรการเข้าสู่ภาวะปกติด้วยการยุติบทบาทของกองทุนเพื่อรักษาสภาพคล่องของการระดมทุนในตลาดตราสารหนี้ (Corporate Bond Stabilization Fund: BSF) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2563 เพื่อเป็นกลไกให้ความช่วยเหลือด้านสภาพคล่อง (liquidity backstop) ในระยะสั้นแก่ธุรกิจที่มีพื้นฐานที่ดีแต่ประสบปัญหาสภาพคล่องชั่วคราว ให้สามารถระดมทุนโดยการออกตราสารหนี้ได้ เนื่องจากความจำเป็นของความช่วยเหลือลดลงตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ฟื้นตัว

4 / เศรษฐกิจและสังคม

ในโลกหลังโควิด 19 สังคมเศรษฐกิจไทยยังคงต้องเผชิญความท้าทายใหม่ ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็ว การดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมแห่งโลกอนาคต ธปท. ตระหนักถึงความสำคัญและความท้าทายของบริบทโลกใหม่ข้างต้น จึงได้จัดทำและเผยแพร่แนวนโยบายการปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินไทยใหม่ (new financial landscape) เพื่อสื่อสารหลักการ ทิศทางสำคัญ และแนวนโยบายการปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินไทยของ ธปท. ในระยะข้างหน้า โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ภาคการเงิน

4.1 ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีการแข่งขันอย่างเท่าเทียม

4.2 เอื้อให้ภาคธุรกิจและครัวเรือนสามารถเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจการเงินดิจิทัลและรับมือกับความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างทันการณ์และไม่เกิดผลกระทบเชิงลบในวงกว้าง

4.3 สามารถรับมือกับความเสี่ยงสำคัญและความเสี่ยงรูปแบบใหม่ได้อย่างเท่าทันและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเร็ว โดยไม่ส่งผ่านความเสี่ยงไปยังระบบเศรษฐกิจการเงินและผู้บริโภคในวงกว้าง

ตลอดปี 2565 ธปท. ได้ดำเนินการตามทิศทางดังกล่าวโดยมีผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ ได้แก่ การต่อยอดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินกลาง อาทิ การพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลของ ธปท. ภายใต้โครงการ Central Bank Digital Currency (CBDC) ซึ่งต่อยอดความร่วมมือกับธนาคารกลางแห่งสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (CBUAE) และสถาบันศึกษาสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลางแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (PBC DCI) ดำเนินโครงการ Multiple Central Bank Digital Currency Bridge (mBridge) เพื่อพัฒนาและทดสอบ wholesale CBDC สำหรับการทำธุรกรรมโอนเงินและแลกเปลี่ยนเงินระหว่างประเทศ ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุนการทำธุรกรรมระหว่างประเทศได้ 50% และช่วยลดระยะเวลาการโอนเงินจากระบบปัจจุบันจากเฉลี่ย 3-5 วัน เหลือเพียงหลักวินาที รวมถึงช่วยลดความเสี่ยงในการชำระดุล (settlement risk)

นอกจากนี้ ธปท. ยังผลักดันให้มีการลดค่าธรรมเนียมการใช้บริการการพิสูจน์และยืนยันตัวตนดิจิทัล (National Digital Identity: NDID) ลง 50% ต่อรายการได้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้มีการขยายการใช้บริการ NDID ในระยะต่อไป

ปี 2565 นับเป็นหมุดหมายสำคัญของการปรับภูมิทัศน์ทางการเงินใหม่ของสังคมเศรษฐกิจไทย โดย ธปท. ทยอยเผยแพร่เอกสารทิศทางและนโยบาย (directional paper) ในด้านต่าง ๆ ตลอดทั้งปี ได้แก่ (1) รายงานทิศทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (2) เอกสารทิศทางและนโยบายการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ และ (3) รายงานทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย เอกสารทิศทางและนโยบายนี้จะเป็นแหล่งอ้างอิงให้กับสาธารณะในการทำความเข้าใจ ขยายความ และลงลึกถึงทิศทางการดำเนินงานที่สำคัญของ ธปท. ในการสนับสนุนให้ภาคการเงินมีบทบาทขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมและทันการณ์

จากการดำเนินการและมาตรการต่าง ๆ ที่ ธปท. ได้ผลักดันมาในช่วงก่อนหน้าและตลอดทั้งปี 2565 ภายใต้โจทย์สำคัญ 5 ด้าน ได้ช่วยประคับประคองประชาชน ธุรกิจ และเศรษฐกิจไทยโดยรวมให้ฟื้นตัวจากวิกฤตโควิด 19 ได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงผลักดันให้ภาคการเงินมีส่วนสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างทันการณ์ ราบรื่น และยั่งยืน

1 และ 2 คุณรณดล นุ่มนนท์ รองผู้ว่าการ ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน และคุณสุวรรณี เจษฎาศักดิ์ ในงานแถลงข่าวร่วมระหว่างกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย จัดงาน "มหกรรมร่วมใจแก้หนี้ : มีหนี้ต้องแก้ไข เริ่มต้นใหม่อย่างยั่งยืน"

3 คุณสิริธิดา พนมวัน ณ อยุธยา ในงานแถลงข่าว ทิศทางการพัฒนาระบบการเงินภายใต้ภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย (Payment Directional Paper)

4 งาน BOT Digital Finance Conference 2022 ซึ่งจัดภายใต้แนวคิด Collaborate. Innovative. Inspire.

มาตรการช่วยเหลือประชาชน และภาคธุรกิจเพื่อ "แก้วิกฤต"

1

มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ เฉพาะจุดที่ยังมีผลอยู่

แม้ ธปท. จะเริ่มปรับนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อกลับสู่สภาวะปกติ แต่ก็ยังคงดำเนินมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้เฉพาะจุดบางมาตรการ เพื่อให้ความช่วยเหลือลูกหนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

การแก้หนี้เดิม

ธปท. ผลักดันให้สถาบันการเงินปรับโครงสร้างหนี้เชิงรุกผ่านมาตรการหลัก คือ มาตรการแก้หนี้ระยะยาว ที่ช่วยสนับสนุนการปรับโครงสร้างหนี้อย่างยั่งยืนสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ธุรกิจและประชาชน ซึ่งมาตรการนี้จะยังคงมีผลบังคับใช้ไปจนถึงสิ้นปี 2566 เพื่อให้สอดรับกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ยังไม่กลับมาเต็มที่ โดย ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2565 มีลูกหนี้อยู่ภายใต้มาตรการช่วยเหลือของสถาบันการเงิน สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) และผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) ทั้งสิ้น 5.22 ล้านบัญชี คิดเป็นยอดหนี้ 3.38 ล้านล้านบาท

นอกจากนี้ ธปท. ยังผลักดันการช่วยเหลือลูกหนี้ของ SFIs ผ่านคณะอนุกรรมการจัดทำบันทึกข้อตกลงและประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจ (สาขาสถาบันการเงิน) (Performance Agreement Sub-Committee: SubPAC) ที่กำหนดให้ SFIs ทุกแห่งมีตัวชี้วัดการดำเนินงาน (KPIs) ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ผ่านการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างยั่งยืนด้วย

การให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ภายใต้มาตรการฟื้นฟูยังมี "โครงการพักทรัพย์ พักหนี้" ซึ่งเป็นมาตรการเสริมชั่วคราวที่ช่วยให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถโอนทรัพย์หลักประกันเพื่อหยุดภาระหนี้ โดยได้รับสิทธิซื้อคืนด้วยเงื่อนไขที่เหมาะสมและเป็นธรรมภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีสิทธิเช่าทรัพย์สินนั้นกลับไปใช้ประกอบธุรกิจได้ โดยตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงสิ้นปี 2565 มีธุรกิจที่ได้รับความช่วยเหลือสะสม จำนวน 409 ราย มูลค่าสินทรัพย์รับโอนกว่า 57,626 ล้านบาท หรือคิดเป็น 57.6% ของวงเงิน 100,000 ล้านบาท (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2565)

การเติมเงินใหม่

ตามมาตรการสินเชื่อฟื้นฟู ธปท. ดำเนินมาตรการนี้เพื่อรองรับการฟื้นตัวและการปรับตัวของธุรกิจ โดย ณ สิ้นปี 2565 ภาคธุรกิจได้รับวงเงินสินเชื่อแล้วกว่า 205,198 ล้านบาท จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือ 58,840 ราย (วงเงินอนุมัติเฉลี่ย 3.5 ล้านบาท/ราย) โดยกว่า 75% เป็นธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) ซึ่ง 70% เป็นลูกหนี้ที่กระจายตัวอยู่ในต่างจังหวัด (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2565)

นอกจากนี้ ธปท. ยังปรับปรุงหลักเกณฑ์สินเชื่อฟื้นฟูโดยเพิ่มประเภท "สินเชื่อเพื่อการปรับตัว" เพื่อเป็นทางเลือกในการสนับสนุนผู้ประกอบธุรกิจ SMEs ที่มีความพร้อมปรับตัวในช่วงการเปลี่ยนผ่านของประเทศและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันภายใต้กระแสบริบทโลกใหม่ ทั้งจากกระแสเทคโนโลยีดิจิทัล กรอบการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมแห่งโลกอนาคต โดยได้ขยายวงเงินให้เหมาะสมกับความต้องการลงทุน พัฒนาหรือเสริมศักยภาพธุรกิจ ภายใต้การค้ำประกันที่ยืดหยุ่นขึ้น

ตลอดปี 2565 ธปท. ได้ดำเนินมาตรการช่วยประชาชนและภาคธุรกิจที่ยังไม่ฟื้นตัวจากโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

2

มาตรการช่วยเหลือกลุ่มลูกหนี้สำคัญ (Sectoral)

ธปท. ได้ผลักดันผ่านคณะกรรมการกำกับการแก้ไขหนี้สินของประชาชนรายย่อยให้มีการแก้ปัญหากลุ่มลูกหนี้สำคัญ (sectoral) ได้แก่ กลุ่มหนี้ข้าราชการครู และกลุ่มหนี้กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีกลไกความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนจึงจะเห็นผลอย่างยั่งยืน

มหกรรมร่วมใจแก้หนี้สัญจร จ.ขอนแก่น

3

มาตรการเพิ่มเติมเพื่อดูแลลูกหนี้รายย่อยที่มีความเปราะบาง

ในปี 2565 ธปท. ออกมาตรการเพิ่มเติมเพื่อช่วยลดภาระการชำระหนี้และรักษาสภาพคล่องให้ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นและผ่อนคลายความกังวลจากการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยโดย

(1) คงการลดอัตราการผ่อนชำระหนี้บัตรเครดิตขั้นต่ำ ที่ 5% ออกไปจนถึงสิ้นปี 2566 และที่ 8% ในปี 2567 โดยให้กลับสู่เกณฑ์ปกติที่ 10% ตั้งแต่ปี 2568 เป็นต้นไป และคงการขยายระยะเวลาชำระหนี้ของสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัลที่ 1 ปี ออกไปจนถึงสิ้นปี 2566 จากเกณฑ์ปกติที่กำหนดไว้ 6 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการแก้หนี้ระยะยาว

(2) เพิ่มการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่มีปัญหาในการชำระหนี้ โดยปรับเงื่อนไข "โครงการคลินิกแก้หนี้" ให้ลูกหนี้บัตรเครดิต บัตรกดเงินสด และสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกันที่เป็นหนี้เสีย (NPLs) เข้าร่วมโครงการได้เพิ่มขึ้น และเพิ่มทางเลือก scheme ในการผ่อนชำระตามความสามารถ ซึ่งมีลูกหนี้ลงนามสัญญาฯ สะสม ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2565 จำนวน 102,647 บัญชี นอกจากนี้ กระทรวงการคลัง และ ธปท. ได้ร่วมจัดงาน "มหกรรมร่วมใจแก้หนี้ : มีหนี้ต้องแก้ไข เริ่มต้นใหม่อย่างยั่งยืน" เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ให้สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยหนี้กับเจ้าหนี้ผ่านช่องทางออนไลน์ โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 มีลูกหนี้ลงทะเบียนแล้ว 390,601 รายการ ได้ข้อตกลงความช่วยเหลือ 37% ของรายการคำขอที่เข้าเงื่อนไข

BOX 1

เปลี่ยนแปลงเพื่อยืนหยัด ปฏิบัติให้เท่าทัน ร่วมกันพัฒนา

80 ปี ธปท. สานต่อพันธกิจเพื่อคนไทย ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง

ปี 2565 เป็นปีที่ ธปท. ดำเนินงานมาครบ 80 ปี นับตั้งแต่ทำพิธีเปิดอาคารสำนักงานใหญ่ที่ถนนสี่พระยา เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2485 แม้ว่าเมื่อเทียบกับธนาคารกลางอื่น ๆ ในโลกแล้ว ตัวเลข 80 ปี อาจจะไม่ได้ยาวนานนัก แต่เมื่อเทียบกับธนาคารกลางอื่น ๆ ในเอเชีย ธปท. ก็เป็นธนาคารกลางที่ก่อตั้งมายาวนานเป็นลำดับที่สาม รองจากธนาคารกลางญี่ปุ่น (140 ปี) และธนาคารกลางอินเดีย (87 ปี)

ตลอดช่วงเวลา 80 ปีที่ผ่านมา ธปท. ต้องเผชิญกับความท้าทายหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่วิกฤตค่าเงินบาทที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง การขาดแคลนธนบัตร วิกฤตการณ์ราชาเงินทุน วิกฤตต้มยำกุ้ง จนมาถึงวิกฤตเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่การแพร่ระบาดของโควิด 19 และ ธปท. ได้ยืนหยัดทำงานเพื่อรักษาเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศมาโดยตลอด

ในโอกาสครบรอบ 80 ปี ธปท. ได้จัดกิจกรรมหลากหลายที่ไม่เพียงแต่เป็นการรำลึกและเฉลิมฉลองให้กับสถาบันที่ทำหน้าที่ดูแลเสถียรภาพเศรษฐกิจแห่งนี้ หากแต่ยังเป็นการย้อนกลับไปสำรวจบทบาท คุณค่า และความหมายของ ธปท. ในวันที่เศรษฐกิจการเงินไทยกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายใหญ่ เพื่อเตรียมให้ ธปท. พร้อมสำหรับตอบโจทย์เศรษฐกิจการเงินไทยในอนาคต

เปลี่ยนแปลงเพื่อยืนหยัด

หนึ่งในไฮไลต์สำคัญของปีนี้ คืองาน **"เหลียวหลัง แลหน้า กับผู้ว่าการ ธปท."** ซึ่งเป็นโอกาสที่อดีตผู้ว่าการที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี 2540-2563 ถึงหกท่าน ได้มาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์และมุมมองในการทำหน้าที่ธนาคารกลางในแต่ละยุคสมัย เพื่อส่งต่อภูมิปัญญาและหลักคิดสำหรับการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการดำเนินงานตามพันธกิจของ ธปท. และการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินของประเทศต่อไป

แม้ว่าความท้าทายจะต่างกันไปตามยุคสมัย สภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แต่อดีตผู้ว่าการทุกท่านก็มีโจทย์สำคัญเดียวกัน คือการทำให้ ธปท. สามารถทำหน้าที่ธนาคารกลางได้อย่างเต็มความสามารถ และนำเอาประสบการณ์ องค์ความรู้ที่ ธปท. สั่งสมมาใช้อย่างเหมาะสม พร้อมกันนั้นก็ต้องทำให้ ธปท. ปรับตัวเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้

"เปลี่ยนแปลงเพื่อยืนหยัด" นี่คือหัวใจของการรักษาความสามารถในการทำตามพันธกิจของ ธปท. ในฐานะธนาคารกลาง

ปฏิบัติให้เท่าทัน

นอกจากการถอดบทเรียนและประสบการณ์ในอดีตแล้ว ธปท. ยังผลักดันการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเงินไทยอย่างต่อเนื่อง ผ่านงานเสวนาวิชาการที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยในปี 2565 มีงาน **"BOT Symposium 2022: ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย"** เป็น "เวทีความรู้" ให้นักวิชาการและนักวิจัย ทั้งภายในและภายนอก ธปท. มาร่วมกันหา "คำตอบใหม่" ให้กับเศรษฐกิจการเงินไทย ซึ่งจะช่วยให้ ธปท. นำพาเศรษฐกิจก้าวผ่านทศวรรษถัดไปได้อย่างมั่นคง อีกหนึ่งไฮไลต์คืองาน **"BOT Digital Finance Conference 2022"** เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ว่าด้วยการวางรากฐานและพัฒนาภาคการเงินดิจิทัล ซึ่งนอกจากการเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและต่างประเทศแล้ว ยังมีการจัดแสดงเทคโนโลยีทางการเงินให้ผู้สนใจได้เรียนรู้ด้วย

ในวาระครบรอบ 80 ปี ธปท. ยังได้ร่วมมือกับธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlement: BIS) จัดงาน **BOT-BIS Conference** โดยได้รับเกียรติจากผู้ว่าการธนาคารกลางมากกว่า 10 ประเทศทั่วโลก ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรระหว่างประเทศและในประเทศ มาร่วมหารือเกี่ยวกับการทำหน้าที่ตามพันธกิจหลักของธนาคารกลาง ท่ามกลางบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ ธปท. สามารถ "ปฏิบัติให้เท่าทัน" ในวันที่โลกหมุนแรงและเร็วขึ้นมากกว่าเดิม

ร่วมกันพัฒนา

โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มาพร้อมกับความท้าทายที่ซับซ้อน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ธปท. ตระหนักดีว่าการทำงานเพียงลำพังอาจไม่สามารถทำตามพันธกิจได้อย่างเต็มที่ จึงให้ความสำคัญกับการสื่อสาร การรับฟังความเห็น และการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วยเชื่อมั่นว่าการร่วมมือจะช่วยหาคำตอบที่ "ดีที่สุด" ให้กับสังคมและเศรษฐกิจไทย

ช่วงต้นปี ธปท. ได้ออกรายงาน **"ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (Financial Landscape)"** ที่จะเป็นแผนแม่บทให้กับการพัฒนาภาคการเงินของประเทศ และทยอยเผยแพร่เอกสารทิศทางและนโยบายต่าง ๆ เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสาธารณชน รวมถึงจัดงานที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสพูดคุยถึงภาพรวมของภาคการเงินไทยในอนาคต

นอกจากการเปิดรับฟังความเห็นแล้ว เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมแก้โจทย์เชิงนโยบาย ธปท. จึงจัดงาน hackathon ขึ้นสองงาน คืองาน **BOT Policy Hackathon** และ **CBDC Hackathon** ที่ให้ผู้เข้าร่วมได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาการเงินดิจิทัล การเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาหนี้ รวมถึงการประยุกต์ใช้สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางเพื่อต่อยอดนวัตกรรมทางการเงินและธุรกิจ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ ธปท. จัดการแข่งขันประเภท hackathon ขึ้น โดยได้รับการตอบรับอย่างดี มีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมจำนวนมาก โดยทั้ง 2 โครงการมีผู้สมัครรวมทั้งสิ้น 247 ทีม หรือ 647 คน

"การร่วมกันพัฒนา" นอกจากจะทำให้ ธปท. ได้แนวคิดใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการดำเนินนโยบายแล้ว ยังทำให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ดำเนินนโยบายโดยตรงอีกด้วย

CHAPTER

2

SMOOTH TAKEOFF

เศรษฐกิจไทย ภายใต้การฟื้นตัว อย่างต่อเนื่อง

เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวหลังยุคโควิด 19

การดำเนินนโยบายเพื่อกลับสู่ภาวะปกติ (Policy Normalization) และมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้กลุ่มเปราะบาง

การพัฒนาภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย (Financial Landscape)

เศรษฐกิจไทย ฟื้นตัวหลังยุคโควิด 19

ตลอดช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยและโลกเผชิญกับความท้าทายจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 หลายระลอก หลายประเทศรวมทั้งไทยบังคับใช้มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดทั้งการล็อกดาวน์ภายในประเทศและจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยในปี 2563 หดตัวมากถึง 6.1% ซึ่งเป็นการหดตัวในอัตราที่ใกล้เคียงกับช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง (ปี 2541 หดตัว 7.6%) แม้เศรษฐกิจไทยกลับมาขยายตัวได้ในปี 2564 ที่ 1.5% แต่การฟื้นตัวยังคงเปราะบาง เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจมีสัดส่วนการพึ่งพาภาคการท่องเที่ยวสูง จึงได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดระลอกใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

เศรษฐกิจไทยในปี **2563** หดตัว

↓ 6.1%

เศรษฐกิจไทยในปี **2564** กลับมาขยายตัวที่

↑ 1.5%

เศรษฐกิจไทยในปี **2565** ขยายตัวที่

↑ 2.6%

อย่างไรก็ดี เศรษฐกิจไทยในปี 2565 ฟื้นตัวชัดเจนและทั่วถึงมากขึ้น (less K-shaped) โดยขยายตัว 2.6% แม้จะมีการระบาดของโควิดสายพันธุ์โอไมครอนในช่วงต้นปี แต่ก็กระทบกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในวงจำกัด เนื่องจากประชาชนมีภูมิคุ้มกันมากขึ้นหลังได้รับวัคซีนอย่างทั่วถึง ผู้คนเริ่มเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับโควิด ประกอบกับภาครัฐทยอยผ่อนคลายมาตรการควบคุมการระบาดและเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวและการบริโภคภาคเอกชนทยอยปรับดีขึ้นต่อเนื่อง และเป็นแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทยในปีนี้

ถึงกระนั้น การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยก็ไม่ได้ราบรื่นมากนัก เมื่อโลกเจอกับความท้าทายใหม่ คือปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นมรสุมลูกใหญ่ของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ที่ยืดเยื้อและลุกลามถึงขั้นที่ชาติตะวันตกดำเนินมาตรการคว่ำบาตรรัสเซียอย่างรุนแรง โดยพยายามจะตัดรัสเซียออกจากระบบเศรษฐกิจและการเงินโลก ผลของสงครามและมาตรการคว่ำบาตรรัสเซียทำให้ทั่วโลกเผชิญกับวิกฤตขาดแคลนพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตแพงขึ้นจากปัญหาด้านอุปทาน ขณะเดียวกัน เศรษฐกิจโลกที่อยู่ระหว่างฟื้นตัวจากช่วงโควิด 19 ทำให้มีความต้องการซื้อสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ทั้งสองปัจจัยรวมกันมีผลให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้นมากในหลายประเทศ เป็นแรงกดดันให้ธนาคารกลางโดยเฉพาะประเทศเศรษฐกิจหลักเร่งขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อต่อสู้กับปัญหาเงินเฟ้อ นอกจากนี้ เศรษฐกิจจีนที่เคยเป็นเครื่องยนต์หลักของเศรษฐกิจโลกก็มีแนวโน้มชะลอตัวจากการปิดเมืองเป็นเวลานานตามนโยบาย Zero-COVID ของรัฐบาลจีน และจากวิกฤตภาคอสังหาริมทรัพย์ภายในประเทศ

3

ความท้าทายใหม่เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยผ่าน 3 ช่องทางหลัก ได้แก่

<u>ช่องทางแรก</u>
<u>ความผันผวนของตลาดการเงินโลก</u>

โดยปัจจัยหลักมาจากความกังวลของนักลงทุนว่าธนาคารกลางประเทศหลัก โดยเฉพาะธนาคารกลางสหรัฐฯ จะเดินหน้าปรับขึ้นดอกเบี้ยนโยบายมากกว่าที่ตลาดคาดอย่างต่อเนื่อง หลังตัวเลขเงินเฟ้อยังอยู่ในระดับสูง ความวิตกเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยส่งผลให้มีการคาดการณ์ถึงภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย นักลงทุนจึงหันไปถือดอลลาร์สหรัฐมากขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงและหาผลตอบแทนที่ดีกว่า ส่งผลให้เงินดอลลาร์สหรัฐแข็งค่าขึ้น 8% นับตั้งแต่ต้นปี กระทบต่อเนื่องไปยังค่าเงินสกุลต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งอ่อนค่าลงและมีความผันผวนสูง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ขณะที่ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ปรับลดลงในหลายประเทศทั่วโลก

อย่างไรก็ดี ตลาดการเงินไทยได้รับผลกระทบไม่มากนักเมื่อเทียบกับประเทศเกิดใหม่หลายประเทศ เนื่องจากเศรษฐกิจการเงินไทยมีภูมิคุ้มกันที่ดีในหลายด้าน โดยเฉพาะฐานะด้านต่างประเทศของไทยที่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่เข้มแข็ง โดยเงินดอลลาร์สหรัฐที่แข็งค่าขึ้นส่งผลให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงโดยเฉลี่ย 3.93% ตั้งแต่ต้นปี และอ่อนลงมากสุดที่ระดับ 37.9 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในเดือนตุลาคม แต่มีทิศทางแข็งค่าขึ้นในช่วงท้ายปีจากดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยที่กลับมาเกินดุลตามรายรับจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เงินบาทอ่อนค่าสอดคล้องกับสกุลเงินคู่ค้าและคู่แข่งสำคัญของไทย ในภาพรวมถือว่าเงินบาทอ่อนค่าน้อยกว่าค่าเงินของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ขณะที่ความผันผวนของค่าเงินบาทยังคงเกาะกลุ่มกับสกุลเงินภูมิภาค

นอกจากนี้ เสถียรภาพด้านต่างประเทศของไทยที่อยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้การอ่อนค่าของเงินบาทมีผลกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงินจำกัด โดยไทยมีเงินสำรองระหว่างประเทศสูงกว่าหนี้ต่างประเทศระยะสั้น 3.2 เท่า ประกอบกับภาคธุรกิจมีหนี้ต่างประเทศระยะสั้นอยู่ในระดับต่ำ และส่วนใหญ่มีการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนไว้แล้ว เสถียรภาพด้านต่างประเทศของไทยที่เข้มแข็งยังสะท้อนได้จากเงินทุนเคลื่อนย้ายของนักลงทุนต่างชาติ

ที่นับตั้งแต่ต้นปียังคงเป็นการซื้อสุทธิในสินทรัพย์ไทย ขณะที่ดัชนีหลักทรัพย์ไทย (SET Index) มีความผันผวนค่อนข้างต่ำและปรับลดลงน้อยกว่าเมื่อเทียบกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์อื่นในภูมิภาค

ช่องทางที่สอง
ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าที่ปรับสูงขึ้น

โดยความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนส่งผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตสินค้าในห่วงโซ่อุปทานโลก เนื่องจากทั้งสองประเทศเป็นผู้ผลิตพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์อันดับต้น ๆ ของโลก อาทิ น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ เหล็ก แร่นิกเกิล และพาลาเดียม ปุ๋ยเคมี และข้าวสาลี ทำให้ราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ปรับสูงขึ้นมาก และเห็นการส่งผ่านต้นทุนการผลิตบางส่วนมายังราคาสินค้าและบริการของไทย ทั้งนี้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของไทยอยู่ที่ 6.08% เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่ 1.23% ซึ่งเป็นปัจจัยกดดันกำลังซื้อของผู้บริโภค นอกจากนี้ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นยังส่งผลให้กำไรของผู้ประกอบการลดลง และส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังการลงทุนของภาคเอกชน

อย่างไรก็ดี อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของไทยลดลงต่อเนื่องหลังผ่านจุดสูงสุดที่ 7.86% ในเดือนสิงหาคม จากอัตราเงินเฟ้อหมวดพลังงานที่ทยอยลดลงตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก หลังตลาดมีความกังวลต่อการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจจีน ซึ่งอาจส่งผลลบต่ออุปสงค์น้ำมันดิบ รวมทั้งประเทศต่าง ๆ เริ่มจัดหาแหล่งน้ำมันดิบและพลังงานอื่นทดแทนอุปทานพลังงานจากรัสเซียได้ ซึ่งมีส่วนช่วยลดผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรพลังงานรัสเซีย ขณะที่อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานยังคงทรงตัวอยู่ในระดับสูงตามต้นทุนวัตถุดิบและการทยอยส่งผ่านต้นทุนของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในหมวดอาหาร

ช่องทางสุดท้าย
อุปสงค์ประเทศคู่ค้าชะลอตัว

โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเศรษฐกิจหลักและจีน ส่งผลให้การส่งออกสินค้าของไทยขยายตัวชะลอลง โดยการส่งออกสินค้าไปยังตลาดสหรัฐฯ ยุโรป และจีนเริ่มปรับลดลงในช่วงไตรมาสที่ 3 โดยเฉพาะในหมวดสินค้าที่อ่อนไหวต่อเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า อาทิ ยานยนต์ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้าและเคมีภัณฑ์

อย่างไรก็ดี ภาคการท่องเที่ยวและการบริโภคภาคเอกชนที่ปรับดีขึ้นต่อเนื่องได้ช่วยลดทอนผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยในปีนี้ขยายตัวได้ชัดเจนขึ้น โดยภาคการท่องเที่ยวฟื้นตัวต่อเนื่องตามจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะหลังจากที่ไทยได้ยกเลิกการลงทะเบียนผ่าน Thailand Pass รวมทั้งหลายประเทศได้ผ่อนคลายมาตรการควบคุมการเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากภูมิภาคใกล้เคียงที่เดินทางระยะใกล้ (short-haul) อาทิ มาเลเซีย เวียดนาม และอินเดีย ซึ่งเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวยังมีแนวโน้มฟื้นตัวดี สำหรับการบริโภคภาคเอกชนขยายตัวได้ดี โดยได้รับแรงสนับสนุนจากการจ้างงานและรายได้แรงงานที่ปรับดีขึ้นและกระจายตัวทั่วถึงมากขึ้น สะท้อนจากเครื่องชี้ตลาดแรงงานส่วนใหญ่ที่กลับเข้าสู่ระดับใกล้เคียงกับช่วงก่อนโควิด 19 แล้ว เช่นเดียวกับความเชื่อมั่นผู้บริโภคที่ปรับดีขึ้นตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องยังส่งผลให้การระดมทุนของภาคธุรกิจและครัวเรือนขยายตัวได้ และทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนในภาพรวมปรับดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้ระบบการเงินโดยรวมยังมีเสถียรภาพ อย่างไรก็ตามฐานะการเงินของธุรกิจรายย่อยและครัวเรือนบางส่วนยังมีความเปราะบางและอ่อนไหวต่อค่าครองชีพและภาระหนี้ที่สูง

การดำเนินนโยบาย เพื่อกลับสู่ภาวะปกติ (Policy Normalization) และมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้กลุ่มเปราะบาง

การดำเนินนโยบายเพื่อกลับสู่ภาวะปกติ

ในช่วง 2 ปีของการแพร่ระบาดของโควิด 19 นโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจจำนวนมากถูกออกแบบมาเพื่อรับมือกับวิกฤตเฉพาะหน้าที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางและรุนแรง โดยส่วนใหญ่จะเป็นมาตรการช่วยเหลือแบบปูพรม (broad-based) ที่มุ่งหวังให้ลดผลกระทบต่อประชาชนให้รวดเร็วและทั่วถึงมากที่สุด แต่เมื่อเศรษฐกิจไทยเริ่มมีสัญญาณฟื้นตัวต่อเนื่องและกระจายตัวดีขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี 2565 ประกอบกับเงินเฟ้อที่ปรับสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ต้นปี การดำเนินนโยบายจึงต้องเริ่มปรับเข้าสู่ภาวะปกติ เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบการเงิน

อย่างไรก็ตาม ภาคธุรกิจและครัวเรือนบางส่วนยังเปราะบางจากรายได้ที่ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่และอ่อนไหวต่อค่าครองชีพและภาระหนี้ที่สูงขึ้น การดำเนินนโยบายเพื่อเข้าสู่ภาวะปกติจึงต้องทำด้วยความระมัดระวัง และยังคงมีมาตรการช่วยเหลือเฉพาะจุด (targeted) ให้กับกลุ่มเปราะบางอยู่ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและแนวโน้มเงินเฟ้อในภาพรวม รวมถึงเอื้อต่อการฟื้นตัวของทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างราบรื่น

ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายจาก

0.5% เป็น 1.25%

ในช่วงครึ่งแรกของปี 2565 คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) คงอัตราดอกเบี้ยนโยบายในระดับต่ำต่อเนื่อง โดย กนง. ให้น้ำหนักกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เนื่องจากเศรษฐกิจอยู่ในช่วงเริ่มฟื้นตัวและการฟื้นตัวยังไม่ทั่วถึง (K-shape) เศรษฐกิจบางภาคส่วนยังเปราะบาง โดยเฉพาะภาคท่องเที่ยวและภาคบริการที่ถูกซ้ำเติมจากการระบาดของโควิดสายพันธุ์โอไมครอน ขณะที่อัตราเงินเฟ้อไทยปรับสูงขึ้นจากแรงกดดันเงินเฟ้อด้านอุปทาน (cost-push inflation) เป็นหลัก ซึ่งเป็นผลมาจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนและราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ปรับสูงขึ้นทั่วโลก ขณะที่แรงกดดันเงินเฟ้อด้านอุปสงค์ (demand-pull inflation) ยังอยู่ในระดับต่ำจากเศรษฐกิจที่เพิ่งเริ่มฟื้นตัว รวมทั้งอัตราเงินเฟ้อคาดการณ์ระยะปานกลางยังยึดเหนี่ยวอยู่ในกรอบเป้าหมาย กนง. จึงมองผ่านความผันผวนระยะสั้นของเงินเฟ้อในขณะนั้น และคงอัตราดอกเบี้ยนโยบายในช่วงครึ่งแรกของปีเพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

ต่อมาในช่วงครึ่งหลังของปี 2565 กนง. ทยอยปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย โดยให้น้ำหนักกับการดูแลเงินเฟ้อเพิ่มขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจมีแนวโน้มฟื้นตัวต่อเนื่อง ขณะที่เงินเฟ้อมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยมาจากภาคการท่องเที่ยวและการบริโภคภาคเอกชนเป็นแรงส่งสำคัญ ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงการจ้างงานและรายได้แรงงานปรับดีขึ้น รวมทั้งกระจายตัวทั่วถึงมากขึ้น (less K-shaped) อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการ SMEs และครัวเรือนบางส่วนยังเปราะบางจากรายได้ที่ยังฟื้นตัวไม่เต็มที่ และอ่อนไหวต่อค่าครองชีพและภาระหนี้ที่สูงขึ้น

ในช่วงครึ่งปีหลัง กนง. ยังติดตามความเสี่ยงเงินเฟ้ออย่างใกล้ชิด โดยอัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังคงปรับเพิ่มขึ้นจากปัจจัยด้านอุปทาน โดยผ่านจุดสูงสุดในไตรมาสที่ 3 และโน้มลดลงตามที่ประเมินไว้ ส่วนอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานมีแนวโน้มสูงขึ้นจากการส่งผ่านต้นทุนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ แม้แรงกดดัน

เงินเฟ้อด้านอุปสงค์ยังมีจำกัดเนื่องจากเศรษฐกิจอยู่ระหว่างการฟื้นตัว และอัตราเงินเฟ้อคาดการณ์ระยะปานกลางยังยืดเหนี่ยวอยู่ในกรอบเป้าหมายที่ 1-3% แต่ กนง. ก็ยังติดตามความเสี่ยงเงินเฟ้ออย่างใกล้ชิด

ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและเงินเฟ้อข้างต้น กนง. ประเมินว่าการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยแบบค่อยเป็นค่อยไปและพร้อมที่จะปรับขนาดและเงื่อนเวลาของการขึ้นอัตราดอกเบี้ยหากแนวโน้มเศรษฐกิจและเงินเฟ้อเปลี่ยนไป (gradual and measured policy normalization) เป็นแนวทางการดำเนินนโยบายการเงินที่เหมาะสม โดย กนง. ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยต่อเนื่องครั้งละ 0.25% ตั้งแต่เดือนสิงหาคมจาก 0.50% มาอยู่ที่ 1.25% ณ สิ้นปี 2565

กนง. ประเมินว่าการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยเร็วและแรงเกินไปอาจทำให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจสะดุดลง โดยเฉพาะการฟื้นตัวของกลุ่มเปราะบางที่ส่วนหนึ่งอยู่ในภาคการท่องเที่ยวและภาคบริการซึ่งอยู่ระหว่างฟื้นตัว แม้อัตราเงินเฟ้อมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น แต่แรงกดดันเงินเฟ้อด้านอุปสงค์ยังมีจำกัด จึงไม่มีความจำเป็นต้องเร่งขึ้นอัตราดอกเบี้ยเหมือนธนาคารกลางหลายประเทศที่เผชิญแรงกดดันเงินเฟ้อด้านอุปสงค์ที่มากกว่า เนื่องจากเศรษฐกิจฟื้นตัวร้อนแรงและภาวะตลาดแรงงานตึงตัวกว่า

ในทางกลับกัน กนง. ประเมินว่า หากไม่ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยเลย หรือการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยที่ช้าเกินไป อาจเป็นการเติมเชื้อไฟให้กับเงินเฟ้อและสร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินในระยะยาว การคงอัตราดอกเบี้ยที่ระดับต่ำต่อเนื่องในภาวะที่เงินเฟ้อมีความเสี่ยงสูงขึ้นอาจก่อให้เกิดต้นทุนทางเศรษฐกิจที่มากกว่า เนื่องจากการเร่งขึ้นอัตราดอกเบี้ยหลังจากเงินเฟ้อปรับสูงขึ้นไปแล้ว รายได้และค่าครองชีพ รวมถึงภาระหนี้ของภาคธุรกิจและครัวเรือนจะถูกกระทบมากกว่า นอกจากนี้ การคงอัตราดอกเบี้ยที่ระดับต่ำอาจนำไปสู่การสะสมความเสี่ยงในระยะยาว เช่น การก่อหนี้ที่ส่งผลให้ปัญหาหนี้รุนแรงขึ้น หรือการประเมินความเสี่ยงต่ำกว่าที่ควร (underpricing of risks) ซึ่งเปรียบเสมือนระเบิดเวลาที่อาจสร้างความเปราะบางต่อเศรษฐกิจและฉุดรั้งการเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาวได้

ปรับอัตราเงินนำส่งเข้ากองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (FIDF FEE) กลับมาที่ 0.46% ต่อปี ตั้งแต่ปี 2566

การปรับลด FIDF fee เป็นหนึ่งในมาตรการทางการเงินแบบปูพรมเพื่อดูแลผลกระทบของโควิด 19 ต่อประชาชนและภาคธุรกิจในวงกว้าง โดย ธปท. และกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้ปรับลด FIDF fee จาก 0.46% ของเงินฝากต่อปี มาอยู่ที่ 0.23% ต่อปี รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี (2563-2565) ซึ่งเป็นการปรับลดต้นทุนทางการเงินชั่วคราวให้สถาบันการเงินสามารถบริหารจัดการสภาพคล่องในการส่งผ่านความช่วยเหลือแก่ลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 ได้อย่างเต็มที่

ผลของมาตรการดังกล่าวส่งผลให้สถาบันการเงินมีต้นทุนทางการเงินลดลงประมาณ 105,000 ล้านบาท (เฉลี่ยปีละ 35,000 ล้านบาท) โดยสถาบันการเงินได้ส่งผ่านความช่วยเหลือไปยังประชาชนและภาคธุรกิจ รวมมากกว่า 9 ล้านราย[1] ผ่านการปรับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อที่อ้างอิง M-rate (MLR MOR และ MRR) ลดลง 0.40% เป็นสำคัญ ซึ่งช่วยบรรเทาภาระดอกเบี้ยเงินกู้ให้กับประชาชนและผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำนวนมากได้ทันที (กว่าครึ่งหนึ่งของยอดคงค้างสินเชื่อที่ได้รับความช่วยเหลือจำนวนรวม 10.7

[1] ลูกหนี้ที่ได้รับความช่วยเหลืออาจมีการนับซ้ำได้ กรณีลูกหนี้ 1 ราย ได้รับความช่วยเหลือมากกว่า 1 แบบ หรือมากกว่า 1 ครั้ง

ล้านล้านบาท) ตลอดจนการช่วยเหลือลูกหนี้ในรูปแบบอื่น อาทิ การพักชำระหนี้ การปรับโครงสร้างหนี้ การปรับลดอัตราดอกเบี้ย fixed rate และการลดค่าธรรมเนียม

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ชัดเจนและทั่วถึงขึ้น ประกอบกับฐานะความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน ทำให้มาตรการ FIDF fee มีความจำเป็นลดลง สามารถปรับเข้าสู่ระดับปกติให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบายการเงินและมาตรการทางการเงินในภาพรวม ซึ่งเน้นมาตรการเฉพาะจุดเพื่อดูแลลูกหนี้รายย่อยกลุ่มเปราะบาง ดังนั้น ธปท. จึงปรับ FIDF fee กลับสู่ระดับปกติที่ 0.46% ต่อปี ตั้งแต่ต้นปี 2566 เป็นต้นไป ซึ่งจะช่วยให้หนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ทยอยลดลงตามเป้าหมาย โดยไม่ทิ้งผลข้างเคียงหรือกระทบต่อภาระทางการคลังในระยะยาว

แม้การปรับ FIDF fee กลับสู่ระดับเดิมอาจส่งผลให้ดอกเบี้ยเงินกู้ปรับเพิ่มขึ้นบ้าง แต่สถาบันการเงินส่วนใหญ่ยังระมัดระวังในการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ย สะท้อนจากพฤติกรรมการปรับอัตราดอกเบี้ย M-rate ภายหลัง กนง. ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายตั้งแต่รอบ 10 สิงหาคม 2565 ที่ผ่านมา โดยสถาบันการเงินปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR สำหรับกลุ่มลูกหนี้ธุรกิจรายใหญ่เป็นหลัก ขณะที่ระมัดระวังในการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MRR เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อลูกหนี้ SMEs และรายย่อย นอกจากนี้ สถาบันการเงินยังสามารถดูแลลูกหนี้กลุ่มเปราะบางได้อย่างต่อเนื่องผ่านมาตรการเฉพาะจุดที่เหมาะสมกับบริบทและความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ อาทิ มาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระยะยาว คลินิกแก้หนี้ และมหกรรมร่วมใจแก้หนี้

ยกเลิกการจำกัดอัตราจ่ายเงินปันผล แต่ยังขอให้ยึดหลักความระมัดระวัง

ในช่วงโควิด 19 ธปท. ได้จำกัดอัตราจ่ายเงินปันผลไม่เกิน 50% ของกำไรสุทธิประจำปี เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีกันชน (buffer) รองรับความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์โควิด

เมื่อเศรษฐกิจในภาพรวมมีแนวโน้มฟื้นตัวชัดเจนขึ้น รวมทั้งผลการทดสอบระดับเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ภายใต้ภาวะวิกฤต (stress test) ชี้ว่าระบบธนาคารพาณิชย์มีความแข็งแกร่ง มีเงินกองทุนและเงินสำรองเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงในระยะข้างหน้า จึงยกเลิกการจำกัดอัตราจ่ายเงินปันผล (สอดคล้องกับแนวทางของผู้กำกับดูแลในต่างประเทศส่วนใหญ่ที่ได้ยกเลิกเกณฑ์นี้แล้วเช่นกัน) หากยังคงไว้ จะกระทบความเชื่อมั่นของนักลงทุน นักวิเคราะห์ และบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือได้ อย่างไรก็ตาม ธปท. ยังขอความร่วมมือให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยพิจารณาอัตราจ่ายเงินปันผลให้สอดคล้องกับฐานะผลการดำเนินงานและความเสี่ยงในระยะข้างหน้า

การดำเนินมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้กลุ่มเปราะบาง

ในปัจจุบัน แม้ภาวะเศรษฐกิจมีแนวโน้มฟื้นตัวชัดเจนมากขึ้น แต่การฟื้นตัวยังเป็นแบบไม่เท่าเทียม (K-shape) โดยเฉพาะลูกหนี้กลุ่มเปราะบางจากรายได้ที่ยังไม่กลับมาเต็มที่ และยังได้รับผลกระทบเพิ่มเติมจากภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้น ธปท. จึงยังต้องมีมาตรการที่ตอบโจทย์เฉพาะกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้กลุ่มดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ผ่านการผลักดันมาตรการเดิม และเพิ่มมาตรการใหม่สำหรับกลุ่มเปราะบาง โดย ธปท. พร้อมปรับมาตรการให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์และบริบทของลูกหนี้ ซึ่งพิจารณาทั้งจากภาพรวมเศรษฐกิจ และปัญหาในระดับครัวเรือน เพื่อดูแลให้เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างไม่สะดุดพร้อมกับประคับประคองกลุ่มเปราะบางไปพร้อมกันได้

ผลักดันมาตรการเฉพาะจุดที่ยังมีผลอยู่

การผลักดันมาตรการเฉพาะจุดที่ยังมีผลอยู่ เป็นการดำเนินมาตรการที่มุ่งช่วยเหลือภาคประชาชนและธุรกิจที่ยังไม่ฟื้นตัวหรือฟื้นตัวช้าอย่างต่อเนื่องจากช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยมาตรการส่วนใหญ่มีผลบังคับใช้อย่างน้อยถึงปี 2566 สอดคล้องกับแนวโน้มเศรษฐกิจที่คาดว่าจะฟื้นตัวชัดเจนขึ้น ดังนี้

1 / การแก้หนี้เดิม

ผ่านมาตรการหลัก คือ “มาตรการแก้หนี้ระยะยาว” ช่วยสนับสนุนการปรับโครงสร้างหนี้อย่างยั่งยืนแก่ผู้ประกอบธุรกิจและประชาชน โดยเน้นให้สถาบันการเงินปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้สอดคล้องกับรายได้ที่เปลี่ยนไปของลูกหนี้ รวมถึงการปรับให้ครอบคลุมและทันเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบกลายเป็นหนี้เสีย โดยมาตรการนี้ยังมีผลถึงสิ้นปี 2566 นอกจากนี้ การแก้หนี้เดิมยังทำผ่าน “โครงการพักทรัพย์ พักหนี้” ที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถโอนทรัพย์สินชำระหนี้แก่สถาบันการเงินโดยมีเงื่อนไขซื้อคืนในราคาตามที่ตกลงกัน และมีสิทธิเช่าทรัพย์สินนั้นกลับไปใช้ประกอบธุรกิจได้ ซึ่งยังสามารถยื่นคำขอเข้าร่วมมาตรการได้จนถึงช่วงเดือนเมษายน 2566

2 / การเติมเงินใหม่ตามมาตรการสินเชื่อฟื้นฟู

ที่ยังคงสามารถช่วยเติมสภาพคล่องแก่ผู้ประกอบธุรกิจให้สามารถดำเนินการและกลับมาประกอบธุรกิจได้ โดยมีการเพิ่มประเภท “สินเชื่อเพื่อการปรับตัว” ซึ่งมีการขยายวงเงินสินเชื่อฟื้นฟูให้เหมาะสมกับความต้องการเงินลงทุนสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีความพร้อมในการปรับปรุงพัฒนา และเสริมศักยภาพธุรกิจซึ่งส่งเสริมการแข่งขันที่สอดรับกับบริบทโลกใหม่ ทั้งจากกระแสดิจิทัลเทคโนโลยี กรอบการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมแห่งโลกอนาคต ภายใต้เงื่อนไขการค้ำประกันที่ยืดหยุ่นขึ้น โดยสินเชื่อเพื่อการปรับตัวนี้เป็นการดำเนินการควบคู่กับสินเชื่อฟื้นฟูระยะสองที่มีไว้สำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่ยังไม่พร้อมปรับตัว ซึ่งยังสามารถยื่นคำขอได้จนถึงช่วงเดือนเมษายน 2566

ช่วยเหลือลูกหนี้ที่มีปัญหาการชำระหนี้

ธปท. จัดให้มีช่องทางเสริมให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ที่มีปัญหาการชำระหนี้ ได้แก่

1 / ทางด่วนแก้หนี้

เป็นช่องทางเสริมออนไลน์สำหรับประชาชนในการขอปรับแผนการชำระหนี้ โดยที่ ธปท. มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีโอกาสได้ข้อสรุปความช่วยเหลือมากขึ้น

2 / หมอหนี้เพื่อประชาชน

เป็นช่องทางให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหนี้อย่างครบวงจรแก่ลูกหนี้รายย่อยและผู้ประกอบธุรกิจ SMEs มีบริการให้ความรู้ คำแนะนำแนวทางการเจรจาแก้ไขหนี้ การเตรียมตัวเพื่อขอสินเชื่อ และการปรับตัวของภาคธุรกิจ รวมถึงมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ โดยลูกหนี้สามารถศึกษาข้อมูลด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์และแชทบอท “หมอหนี้เพื่อประชาชน” ที่เป็นโปรแกรมตอบโต้อัตโนมัติให้บริการผ่านทางเว็บไซต์และแอปพลิเคชันไลน์ @doctordebt นอกจากนี้ยังมีบริการให้คำปรึกษาเชิงลึกรายบุคคลจากผู้เชี่ยวชาญทางด้าน

การเงิน ลูกหนี้สามารถลงทะเบียนสมัครรับคำปรึกษาได้ทางเว็บไซต์หมอหนี้เพื่อประชาชน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

3 / คลินิกแก้หนี้

เป็นช่องทางปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้รายย่อยที่มีหนี้เสียจากบัตรเครดิต บัตรกดเงินสด และสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน โดยคลินิกแก้หนี้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียครัวเรือนของประเทศ ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง ธปท. สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ ชมรมธุรกิจบัตรเครดิต ชมรมสินเชื่อส่วนบุคคล ธนาคารพาณิชย์ ผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) และบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด (SAM) โดยมี SAM เป็นหน่วยงานกลางในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้บริการแบบ one-stop service

เพิ่มมาตรการดูแลลูกหนี้รายย่อยกลุ่มเปราะบาง

มาตรการนี้มุ่งดูแลกลุ่มลูกหนี้ในกลุ่มสินเชื่อไม่มีหลักประกันซึ่งได้รับผลกระทบจากรายได้ที่ยังกลับมาไม่เต็มที่ และค่าครองชีพที่สูงขึ้น โดยเพิ่มมาตรการให้ตรงกับปัญหาของลูกหนี้แต่ละกลุ่ม

1 / สำหรับลูกหนี้รายย่อยกลุ่มที่ยังไม่เป็นหนี้เสีย

ได้ขยายระยะเวลาการลดอัตราการผ่อนชำระหนี้บัตรเครดิตขั้นต่ำที่ 5% จากเดิมที่จะสิ้นสุดในสิ้นปี 2565 ออกไปอีก 1 ปี จนถึงสิ้นปี 2566 และจะปรับเพิ่มเป็น 8% ในปี 2567 จนกระทั่งกลับสู่เกณฑ์ปกติที่ 10% ตั้งแต่ปี 2568 เป็นต้นไป และคงการขยายระยะเวลาชำระหนี้ของสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัลที่ 1 ปี ออกไปจนถึงสิ้นปี 2566 จากเกณฑ์ปกติที่กำหนดไว้ 6 เดือน ทั้งนี้ เพื่อช่วยลดภาระการจ่ายชำระหนี้และรักษาสภาพคล่องให้ครัวเรือนในกลุ่มเปราะบาง

2 / สำหรับลูกหนี้รายย่อยกลุ่มที่เป็นหนี้เสีย

คลินิกแก้หนี้ได้ปรับขยายเกณฑ์คุณสมบัติการสมัครเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ครอบคลุมหนี้เสียรายใหม่ รวมถึงเพิ่มทางเลือกรูปแบบการผ่อนชำระให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถในการผ่อนชำระหนี้ของแต่ละราย ทั้งนี้ ลูกหนี้ที่ตกลงเลือกแผนการผ่อนชำระแบบสั้น จะได้รับเงื่อนไขดอกเบี้ยที่ต่ำลงอีก เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ปิดจบหนี้เร็วขึ้นหากมีความสามารถ

ส่งเสริมให้เกิดการแก้ไขหนี้อย่างครอบคลุม ยั่งยืน และครบวงจร

ธปท. และกระทรวงการคลังได้ร่วมจัดงาน “มหกรรมร่วมใจแก้หนี้ : มีหนี้ต้องแก้ไข เริ่มต้นใหม่อย่างยั่งยืน” เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ให้สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยหนี้กับเจ้าหนี้ผ่านช่องทางออนไลน์ ระหว่างวันที่ 26 กันยายน 2565 จนถึงวันที่ 31 มกราคม 2566 ซึ่งครอบคลุมเจ้าหนี้และประเภทสินเชื่อที่มากกว่ามหกรรมแก้หนี้ที่เคยจัดในปี 2564 เพื่อให้ลูกหนี้สามารถแก้หนี้หลายประเภทได้ในคราวเดียวกัน โดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหนี้ทั้งธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินของรัฐ ผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และบริษัทบริหารสินทรัพย์ รวม 68 แห่ง ครอบคลุมสินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล เช่าซื้อรถยนต์รถจักรยานยนต์ จำนำทะเบียนรถ นาโนไฟแนนซ์ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อธุรกิจ หนี้ที่โอนไปบริษัทบริหารสินทรัพย์ และสินเชื่อทุกประเภทของ SFIs มหกรรมร่วมใจแก้หนี้สัญจรกระจายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น เชียงใหม่ ชลบุรี และหาดใหญ่ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2565 ถึงเดือนมกราคม 2566 เพื่อให้ประชาชนที่ต้องการปรึกษาการแก้ไขหนี้ ต้องการความรู้ทางการเงินจากทีมงานหมอหนี้เพื่อประชาชนของ ธปท. หรือต้องการขอสินเชื่อเพิ่มจากสถาบันการเงินของรัฐเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

คุณอรมนต์ จันทพันธ์แถลงข่าวการจัดงาน “มหกรรมร่วมใจแก้หนี้ : มีหนี้ต้องแก้ไข เริ่มต้นใหม่อย่างยั่งยืน”

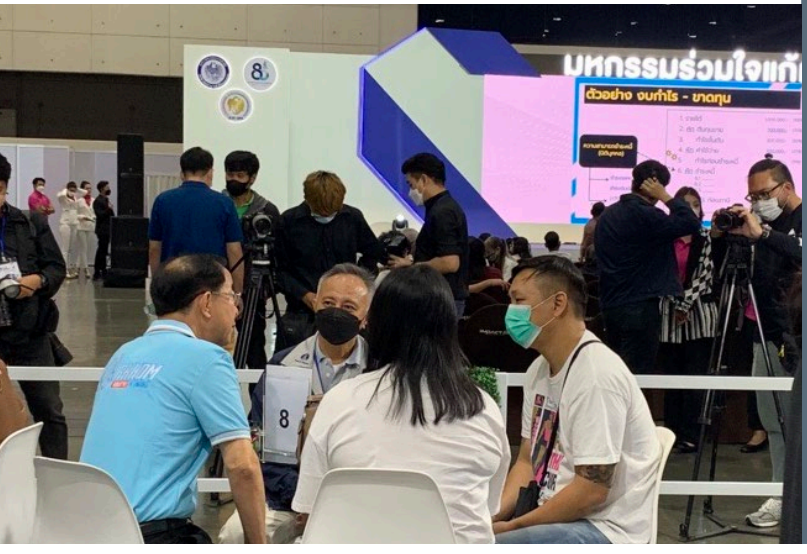

BOX 2

มหกรรม ร่วมใจแก้หนี้

คำกล่าวที่ว่า **"หนี้เป็นปัญหาส่วนบุคคล"** นั้นถูกแค่ครึ่งเดียว

เพราะเมื่อไหร่ที่คนจำนวนมากเป็นหนี้ ย่อมหมายถึงความอ่อนแอทางเศรษฐกิจของประเทศ นั่นเป็นเพราะระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการเป็นหนี้จะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจในระยะยาว

การแก้ปัญหา "หนี้ครัวเรือน" จึงไม่ใช่แค่การช่วยคน หากแต่เป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในเชิงโครงสร้างไปพร้อมกัน กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ร่วมกันจัด

มหกรรมร่วมใจแก้หนี้ มีหนี้ต้องแก้ไข เริ่มต้นใหม่อย่างยั่งยืน

ที่เน้นการแก้ไขหนี้อย่างครอบคลุม ยั่งยืน และครบวงจร เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ให้สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยกับเจ้าหนี้ผ่านช่องทางออนไลน์ รวมทั้งการจัดมหกรรมร่วมใจแก้หนี้สัญจรที่จัดขึ้นทั่วทุกภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น เชียงใหม่ ชลบุรี และหาดใหญ่ เพื่อให้คำปรึกษาในการแก้หนี้และแนวทางในการเจรจากับเจ้าหนี้ โดยทีมงานหมอหนี้เพื่อประชาชน

และนี่คือบางตัวอย่างของคนที่แก้หนี้ได้สำเร็จจากการเข้าร่วมมหกรรมร่วมใจแก้หนี้

(เคย) แก้หนี้ไม่สำเร็จ เพียงเพราะไม่รู้ช่องทางการช่วยเหลือ

ลูกหนี้รายหนึ่งอายุ 47 ปี ปัจจุบันมีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ในปี 2556 เขาได้เช่าซื้อรถยนต์มือสองราคาประมาณ 500,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ 60 งวด แต่ผ่อนได้เพียงหนึ่งปีเศษก็ไม่สามารถผ่อนชำระค่างวดรถต่อได้ เนื่องจากขณะนั้นรายได้จากการเป็นลูกจ้างบริษัทไม่มากพอ เมื่อผ่อนชำระไม่ได้ สถาบันการเงินจึงยึดรถคืนและนำไปขายทอดตลาด แต่ราคาประมูลรถมือสองต่ำกว่ายอดหนี้คงค้างมาก ทำให้เมื่อขายรถแล้วยังมีภาระหนี้เหลืออีก (ติ่งหนี้) 160,000 บาท ซึ่งเขาไม่ได้ติดต่อกับสถาบันการเงินอีกเลยตลอดหลายปีที่ผ่านมา รายได้ที่หาได้ก็นำไปใช้หมุนเวียนในกิจการรับเหมาก่อสร้าง และเวลาก็ผ่านไปอย่างรวดเร็ว

ด้านสถาบันการเงิน (เจ้าหนี้) เมื่อไม่สามารถติดต่อลูกหนี้ได้ ก็ขายหนี้รายนี้ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ (บบส.) แห่งหนึ่ง จนกระทั่งลูกหนี้ท่านนี้ได้ทราบเรื่องภาระหนี้เช่าซื้อรถที่ค้างอยู่อีกครั้งเมื่อเดือนกันยายน 2565 จากการได้รับหมายบังคับคดีแจ้งการยึดบ้านที่อยู่อาศัย ซึ่งทำให้ลูกหนี้กังวลและร้อนใจมาก เมื่อทราบข่าวมหกรรมฯ ผ่านรายการวิทยุ ลูกหนี้จึงมางานมหกรรมสัญจรที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอคำปรึกษาจากทีมหมอหนี้ของแบงก์ชาติ และลงทะเบียนออนไลน์เพื่อขอแก้หนี้กับ บบส. ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในมหกรรมฯ ด้วย ภายในงานสัญจร ลูกหนี้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการคำนวณยอดหนี้ซึ่งประกอบด้วย ยอดหนี้ ดอกเบี้ย และเบี้ยปรับ ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเจรจาชำระหนี้ และแนวทางในการเจรจากับเจ้าหนี้ ส่วนการแก้หนี้ออนไลน์ได้ช่วยประสานงานจนสามารถชำระหนี้และปิดจบคดีได้แล้ว เมื่อธันวาคม 2565

รายละเอียดหนี้ : ติ่งหนี้ปี 2558 160,000 บาท หนี้ตามคำพิพากษารวมดอกเบี้ย 234,000 บาท ซึ่ง บบส. ให้ส่วนลดจำนวนหนึ่ง ทำให้สามารถปิดจบหนี้ได้ และบ้านไม่ถูกขายทอดตลาด

เปลี่ยนหนี้บัตรเครดิต เป็นหนี้ระยะยาว

อีกตัวอย่าง ลูกหนี้อายุ 57 ปี อาชีพขายข้าวแกงที่ตลาดนัดในจังหวัดหนึ่ง เขาใช้บัตรเครดิตมากว่า 10 ปี และผ่อนชำระขั้นต่ำมา 3 ปี เพราะเคยคิดว่าอาจจำเป็นต้องใช้บัตรเครดิตเวลาเดินทาง แต่ภายหลังได้ลองคำนวณเงินที่จ่ายชำระหนี้แล้ว พบว่าเงินต้นแทบจะไม่ลดลงเลย มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะหยุดการใช้บัตรเครดิตทุกใบ สร้างวินัยทางการเงินให้กับตัวเอง เพื่อให้สามารถจบหนี้ได้ จึงลงทะเบียนร่วมงานมหกรรมร่วมใจแก้หนี้ออนไลน์โดยขอเปลี่ยนวงเงินจากบัตรเครดิตเป็นผ่อนชำระรายเดือน (term loan) และผ่อนชำระหนี้ให้หมดภายใน 2 ปี

รายละเอียดหนี้ : หนี้ปัจจุบัน 17,000 บาท ผ่อนขั้นต่ำต่องวด (5%) 850 บาท หากผ่อนแบบมีกำหนดระยะเวลา จะหมดหนี้ได้ภายใน 2 ปี

การออกบูทให้คำปรึกษาเรื่องการแก้หนี้แก่ประชาชนโดยทีมงานหมอหนี้เพื่อประชาชน

การพัฒนาภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย (Financial Landscape)

นอกจากการรับมือความท้าทายเฉพาะหน้าแล้ว ธปท. ยังได้กำหนดแนวนโยบาย "การปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย (financial landscape)" เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านของประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัล[2] และการเติบโตอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม[3] โดยเน้นให้มีความสมดุลระหว่างการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม ภายใต้ทิศทาง 3 ด้าน ได้แก่

1 / ด้านดิจิทัล (DIGITAL)

การปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินไทยด้านดิจิทัลเปิดโอกาสให้ภาคการเงินสามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ ภายใต้หลักการเปิดกว้าง 3 มิติ คือ

(1) เปิดกว้างให้ผู้ให้บริการกลุ่มต่าง ๆ เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินด้วยต้นทุนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (Open Infrastructure) รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่จำเป็นที่จะช่วยให้ระบบการเงินสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

(2) เปิดกว้างให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลผ่านการผลักดันกลไกเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ให้บริการ (Open Data)

(3) เปิดกว้างในการแข่งขันให้ผู้เล่นทั้งรายเดิมและรายใหม่เข้ามาให้บริการและพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน (Open Competition)

---

[2] ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2561-2565) พฤติกรรมการชำระเงินดิจิทัลของคนไทยเพิ่มขึ้น 4.7 เท่า จากเฉลี่ย 89 ครั้งต่อคนต่อปี ในปี 2561 เป็น 425 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปี 2565

[3] ประเทศไทยติด 1 ใน 10 ของประเทศที่ได้รับผลกระทบสูงสุดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (World Bank, Global Climate Risk Index 2021) นอกจากนี้ 60% ของการส่งออกไทย อาจจะได้รับผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อมในระยะต่อไป (การประมาณการจาก ธปท.)

2 / ด้านความยั่งยืน (SUSTAINABLE) ในมิติสิ่งแวดล้อมและการเงินภาคครัวเรือน

การปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินด้านความยั่งยืนจะเพิ่มมิติให้ภาคการเงินประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้ภาคธุรกิจปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจสีเขียวในช่วงเปลี่ยนผ่านโดยไม่ส่งผลกระทบเชิงลบในวงกว้าง รวมทั้งช่วยให้ภาคครัวเรือนหรือกลุ่มเปราะบางอยู่รอดและปรับตัวสู่โลกใหม่ได้อย่างยั่งยืน

3 / ด้านการกำกับอย่างยืดหยุ่นแต่เท่าทัน (RESILIENT)

การปรับการกำกับดูแลให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้ให้บริการทางการเงินสามารถปรับตัว พัฒนานวัตกรรม และรับมือกับความเสี่ยงรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีนัยสำคัญได้อย่างเท่าทัน

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ธปท. ได้สื่อสารและเปิดรับฟังความเห็นเกี่ยวกับทิศทางและแนวนโยบายการปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินไทยจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านเอกสารแนวนโยบาย "ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน"[4] ซึ่งโดยรวมเห็นด้วยกับทิศทางและแนวนโยบายข้างต้น และเห็นว่าหลายเรื่องมีความสำคัญระดับประเทศและจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยขอให้ ธปท. กำหนดแนวทางผลักดันเรื่องต่าง ๆ ให้ชัดเจนและพิจารณาปัจจัยความเสี่ยงและผลข้างเคียงอย่างรอบด้าน

ทั้งนี้ ธปท. ได้นำความเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าวมาประกอบการกำหนดแนวทางผลักดันในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งได้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

[4] สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ https://www.bot.or.th/landscape/files/consultation-paper-th.pdf

การปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย : หมุดหมายในปี 2565

1 ด้านดิจิทัล (Digital)

1 / OPEN INFRASTRUCTURE

ธปท. ได้ดำเนินการเผยแพร่เอกสาร "ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (Payment Directional Paper)"[5] เมื่อเดือนกันยายน 2565 เพื่อสื่อสารทิศทางและแนวนโยบายสำคัญด้านการพัฒนาระบบการชำระเงิน

ธปท. ได้พัฒนาต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ ผลักดันการเพิ่มจำนวนผู้ให้บริการที่เข้าร่วมการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ (cross-border payment) ทั้งในรูปแบบการชำระเงินด้วย QR payment และการโอนเงินระหว่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเชื่อมโยงแล้วกับ 6 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เพื่อให้บริการชำระเงินระหว่างประเทศมีความสะดวก ปลอดภัย และต้นทุนต่ำ

นอกจากนี้ ธปท. ยังพัฒนาและทดสอบโครงสร้างพื้นฐานใหม่ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพหรือลดต้นทุนการทำธุรกรรมทางการเงิน ตลอดจนเพื่อรองรับการเข้าสู่โลกการเงินดิจิทัล อาทิ ทดสอบการนำสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในระดับสถาบันการเงิน (wholesale CBDC) ใน 4 สกุล มาใช้โอนเงินและชำระเงินระหว่างประเทศสำหรับธุรกรรมจริง ภายใต้โครงการ Multiple Central Bank Digital Currency Bridge (mBridge) ร่วมกับธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ และธนาคารกลาง 4 แห่ง[6] ช่วงไตรมาส 3 ของปี 2565

2 / OPEN DATA

ธปท. ผลักดันให้เกิดกลไกที่ผู้ใช้บริการสามารถใช้สิทธิโอนย้ายข้อมูลของตนให้หน่วยงานอื่น (data portability) ภายใต้ความยินยอม (consent) ของผู้ใช้บริการเอง ทำให้ได้รับบริการได้สะดวกขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำลง โดยนำร่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในภาคการเงินผ่านโครงการ dStatement ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการที่ต้องการใช้ข้อมูลรายการเดินบัญชีเงินฝากธนาคาร (bank statement) เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการสมัครขอใช้บริการทางการเงิน เช่น สามารถขอให้ธนาคารที่ผู้ใช้บริการมีบัญชีเงินฝากส่งข้อมูล bank statement ไปยังธนาคารอื่นเพื่อขอสินเชื่อได้โดยตรงในรูปแบบดิจิทัล

3 / OPEN COMPETITION

ธปท. ได้เปิดให้มีธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล (digital P-Loan) เพื่อสนับสนุนผู้ให้บริการสินเชื่อรายใหม่ใช้ข้อมูลทางเลือก (alternative data) ในการพิจารณาสินเชื่อผ่านช่องทางดิจิทัลตั้งแต่ปี 2563 โดย ณ สิ้นปี 2565 มีผู้ให้บริการ digital P-Loan ที่เปิดดำเนินการแล้วรวมทั้งสิ้น 6 ราย[7] ได้อนุมัติสินเชื่อแก่ผู้ใช้บริการ 2.3 ล้านบัญชี และมียอดสินเชื่อคงค้างรวม 6,856 ล้านบาท

[5] สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ https://www.bot.or.th/landscape/files/payment-th.pdf

[6] โครงการ Multiple Central Bank Digital Currency Bridge (mBridge) เป็นความร่วมมือกันระหว่าง ธปท. ธนาคารกลางฮ่องกง ธนาคารกลางแห่งสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และสถาบันศึกษาสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลางแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนานวัตกรรมของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ โดยสามารถดูรายละเอียดผลการทดสอบเพิ่มเติมได้ที่ https://www.bot.or.th/Thai/DigitalCurrency/Documents/ProjectmBridge_October2022.pdf

[7] ได้แก่ บริษัท ซีมันนี่ (แคปปิตอล) จำกัด บริษัท แอสเซนด์ นาโน จำกัด บริษัท อิออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท อยุธยา แคปปิตอล เซอร์วิสเซส จำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการ ธปท. กล่าวเปิดในงานเปิดรับฟังความคิดเห็นแนวนโยบายภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัล

ดร.รุ่ง มัลลิกะมาส รองผู้ว่าการ ด้านบริหาร ในงานเปิดรับฟังความคิดเห็นแนวนโยบายภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัล

เวทีสนทนาพิเศษแลกเปลี่ยนมุมมองความเห็นต่อภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย

2 ด้านความยั่งยืน (Sustainable)

1 / มิติสิ่งแวดล้อม

ธปท. ได้เผยแพร่เอกสาร "ทิศทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (Green Directional Paper)"[8] เมื่อเดือนสิงหาคม 2565 เพื่อสื่อสารทิศทางการดำเนินงานของ ธปท. เพื่อส่งเสริมให้ภาคการเงินมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ภาคธุรกิจปรับตัวด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างทันการณ์และราบรื่น ด้วยการวางรากฐานสำคัญ 5 ด้าน (building blocks) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) ผลักดันให้สถาบันการเงินมีการผนวกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการดำเนินธุรกิจและการตัดสินใจ และมีผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินด้านสิ่งแวดล้อมที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคธุรกิจ (products and services)

(2) พัฒนามาตรฐานการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (taxonomy) เพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถประเมินและติดตามความเสี่ยงที่มีสำหรับวางแผนการปรับตัว และช่วยให้ภาคการเงินจัดสรรเงินทุนได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

(3) พัฒนาฐานข้อมูลที่เป็นระบบและเข้าถึงได้ รวมทั้งมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงิน (data and disclosure) เพื่อให้มีฐานข้อมูลเพียงพอและโปร่งใส

(4) ออกแบบและกำหนดโครงสร้างแรงจูงใจ (incentive) ที่สนับสนุนภาคธุรกิจโดยเฉพาะ SMEs ให้สามารถปรับตัวได้ทันการณ์ และส่งเสริมให้สถาบันการเงินพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย ด้วยต้นทุนการเงินที่จูงใจให้ภาคธุรกิจเร่งปรับตัวในช่วงเปลี่ยนผ่าน

(5) พัฒนาองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรในภาคการเงิน (capacity building) เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความชำนาญเพียงพอในการบริการจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ธปท. ยังจัดทำแนวนโยบาย เรื่อง "การดำเนินธุรกิจสถาบันการเงินโดยคำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ" เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันการเงินใช้อ้างอิงในการผนวกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งได้เปิดรับฟังความคิดเห็นเมื่อปลายปี 2565 และคาดว่าจะเผยแพร่ในเดือนมกราคม 2566

ในส่วนของการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ธปท. ร่วมกับกระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงหลักเกณฑ์ของมาตรการสินเชื่อฟื้นฟู ภายใต้ "พรก. การให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564" ให้ครอบคลุม "สินเชื่อเพื่อการปรับตัว" เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจใช้ลงทุนในการเสริมศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ ซึ่งรวมถึงการปรับธุรกิจให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม[9]

คุณวิภาวิน พรหมบุญ ร่วมเสวนาในงานเปิดรับฟังความคิดเห็นแนวนโยบายภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัล

[8] สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ https://www.bot.or.th/Thai/SustainableBanking/Documents/GreenDirectionalPaper-TH.pdf
[9] ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สกส1. 1/2565 เรื่อง มาตรการสนับสนุนการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบธุรกิจภายใต้พระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 3) (สินเชื่อเพื่อการปรับตัว)

2 / มิติการเงินภาคครัวเรือน

ธปท. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น มาตรการแก้หนี้อย่างยั่งยืน มาตรการสินเชื่อฟื้นฟู และมหกรรมร่วมใจแก้หนี้ โดยได้ทยอยปรับให้เป็นการช่วยเหลือแบบเฉพาะจุดที่มุ่งเน้นกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจที่เริ่มทยอยฟื้นตัว

นอกจากนี้ ธปท. ยังจัดทำแนวทางการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนเชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืน เพื่อสื่อสารแนวทางแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนให้ถูกหลักการและครบวงจร โดยครอบคลุมตั้งแต่

(1) การแก้หนี้เดิมอย่างเห็นผล เพื่อช่วยแก้หนี้ที่มีปัญหาอยู่แล้วและหนี้ที่เป็นปัญหาเรื้อรัง ผ่านการผลักดันมาตรการอย่างต่อเนื่อง และกำหนดแนวทางช่วยเหลือลูกหนี้ที่มีปัญหาหนี้เรื้อรังให้จบหนี้ได้ในเวลาที่เหมาะสม

(2) การปล่อยหนี้ใหม่อย่างมีคุณภาพ เพื่อป้องกันปัญหาก่อหนี้ใหม่จนเกินตัว และช่วยให้คนเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้เพิ่มขึ้น เช่น การให้สินเชื่อแก่รายย่อยโดยช่วยดูแลไม่ให้ลูกค้าก่อหนี้จนเกินตัว การดูแลให้ลูกหนี้เข้าถึงสินเชื่อในระบบได้ตามระดับความเสี่ยง

(3) การวางรากฐานการแก้หนี้ที่ยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินการสำเร็จและเห็นผลได้อย่างยั่งยืน ผ่านการสร้างฐานข้อมูลภาระหนี้ที่ครบถ้วน ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อได้เหมาะสมกับความเสี่ยงลูกหนี้ ตลอดจนปลูกฝังความรู้และทักษะทางการเงินที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการกู้เงินด้วยความรับผิดชอบ

ทั้งนี้ คาดว่าเอกสารแนวทางข้างต้นจะเผยแพร่ได้ภายในไตรมาสแรกของปี 2566

3 / ด้านการกำกับอย่างยืดหยุ่นแต่เท่าทัน (RESILIENT)

ธปท. ได้เผยแพร่เอกสาร "การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ : แนวทางการกำกับและการบริหารความเสี่ยงต่อระบบการเงิน (Digital Asset Directional Paper)"[10] เพื่อสื่อสารแนวทางการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ และเปิดรับฟังความเห็นของสาธารณชนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2565 ซึ่ง ธปท. ได้นำความเห็นที่ได้รับมาใช้ประกอบการออกหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกลุ่มธุรกิจทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจและทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งได้เผยแพร่แล้วเมื่อเดือนตุลาคม 2565[11]

นอกจากนี้ ธปท. ได้เปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เพื่อประโยชน์ในการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินและยกระดับด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เมื่อเดือนสิงหาคม 2565 เนื่องจากธุรกรรมดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง โดยมียอดคงค้างกว่า 1.8 ล้านล้านบาท หรือมีสัดส่วนถึง 12.3% ของหนี้ครัวเรือนทั้งหมด ประกอบกับมีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้บริการดังกล่าวเพิ่มขึ้น โดย ธปท. ได้นำความเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชกฤษฎีกาฯ ซึ่งปัจจุบันกระทรวงการคลังอยู่ระหว่างพิจารณานำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบ โดยคาดว่าจะสามารถประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาได้ภายในปี 2566

[10] สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ https://www.bot.or.th/landscape/files/da-supervision-th.pdf
[11] ประกาศ ธปท. ที่ สนส. 6/2565 เรื่อง หลักเกณฑ์การกำกับดูแลกลุ่มธุรกิจทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจและทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2565

BOX 3

POLICY HACKATHON อีกก้าวของการ "รับฟัง" และการพัฒนาร่วมกับภาคประชาชน

โครงการ BOT Policy Hackathon เป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญที่จัดขึ้นในโอกาสที่ ธปท. ดำเนินงานครบรอบ 80 ปี เพื่อรับฟังความเห็นจากประชาชนทั่วไป และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้นำเสนอความคิดในโจทย์งานสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาระบบการเงินของประเทศ 3 ด้าน คือ การเงินดิจิทัล การเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาหนี้ ซึ่งเป็นนโยบายที่ ธปท. ให้ความสำคัญและอยู่ในแผนภูมิทัศน์ภาคการเงินไทย (financial landscape) ในอนาคต

โครงการฯ ได้รับการตอบรับจากสาธารณชนเป็นอย่างดี มีผู้สมัครเข้าร่วมกว่า 145 ทีม รวม 387 คน โดยผู้เข้าแข่งขันมีความหลากหลาย ทั้งนิสิต นักศึกษา คนทำงานจากหลากหลายสาขาอาชีพ ทำให้ได้แนวคิดที่เปิดกว้าง เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่เข้าใจใน pain point ของประชาชน

BOT Policy Hackathon นับเป็นอีกก้าวสำคัญของ ธปท. ในการ "รับฟัง" และการพัฒนานโยบายร่วมกับประชาชน

จากประชาชนถึง ธปท. :
ห้องทดลองในการทำนโยบายการเงินรูปแบบใหม่

ผลผลิตสำคัญของโครงการ BOT Policy Hackathon คือการให้ประชาชนได้ทดลองนำเสนอความคิดในการทำนโยบายจริง ซึ่งมีผลงานน่าสนใจหลายโครงการฯ

สำหรับด้านการเงินดิจิทัล มีการนำเสนอผลงานที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและข้อมูลมาสร้างและพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงิน รวมถึงการออกนโยบายการประกอบธุรกิจธนาคารเสมือนจริง (virtual bank) โดยทีม "ห้าให้" ซึ่งเป็นทีมที่ชนะเลิศได้เสนอแนวคิด "การสร้างแพลตฟอร์มการรับโอนข้อมูลจากปัจจัยอื่น (alternative data) เพื่อเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการสินเชื่อ และส่งเสริมสิทธิเรื่อง data portability" โดยหัวใจสำคัญ คือ การสร้างแพลตฟอร์มกลาง (Data Portability Platform: DPP) ที่เจ้าของข้อมูลสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายของ พรบ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ขอโอนข้อมูล alternative data เช่น ข้อมูลพฤติกรรมการชำระค่าสาธารณูปโภค การซื้อสินค้าและบริการ การถือครองประกันหรือรถยนต์ ไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรายอื่นได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ให้บริการสินเชื่อนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อได้ และช่วยให้ผู้มีโอกาสน้อยสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น

ด้านการเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม ผู้เข้าแข่งขันนำเสนอแนวนโยบายที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาระบบนิเวศการเงินเพื่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล เพื่อร่วมสร้างเศรษฐกิจสีเขียว (green economy) ในประเทศ เช่น การพัฒนาระบบเก็บข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างระบบนิเวศที่สนับสนุนธุรกิจคาร์บอนต่ำ นโยบายส่งเสริมสินเชื่อคาร์บอน ทั้งนี้ ทีม "5P Policy Hacker" ได้นำเสนอนโยบาย 3Greens ได้แก่ (1) Green Thinking การเสริมสร้างความรู้ให้กับประชาชนเรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ (2) Green Funding ส่งเสริมการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งกับธุรกิจขนาดใหญ่และขนาดย่อมผ่านกองทุนต่าง ๆ และ (3) Green Database การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซเรือนกระจก โดยแกนการพัฒนาสำคัญทั้ง 3 ด้านจะสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ net zero ภายในปี 2608-2613 ด้วยการสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนรู้สึกมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภารกิจสีเขียวนี้

ด้านการแก้ปัญหาหนี้ มีการนำเสนอแนวนโยบายและการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนผ่านการให้ความรู้ การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการสร้างฐานข้อมูลกลาง รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือเพื่อช่วยวางแผนการเงิน โดยทีมชนะเลิศ "3 ส" ได้นำเสนอนโยบาย สอน-เสริม-สร้าง เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน ควบคู่กับการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน

แม้การแข่งขันโครงการ BOT Policy Hackathon จะเสร็จสิ้นลงแล้ว แต่ไอเดียที่ประชาชนมีส่วนร่วมจะยังได้รับการพัฒนาต่อ โจทย์สำคัญของ ธปท. คือ การผลักดันต่อยอดผลงานต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ โดย ธปท. จะทำการหารือแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้เข้าแข่งขันแต่ละทีม รวมทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางการเงินที่ตอบโจทย์บริบทสังคมไทย

การนำเสนอแนวคิดนโยบายต่อคณะกรรมการในโครงการ BOT Policy Hackathon ซึ่งสะท้อนถึงการรับฟังและการพัฒนานโยบายร่วมกับประชาชน

CHAPTER

3

การดำเนินงานสำคัญ

พันธกิจหลักของ ธปท.

- / สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินพันธกิจ เพื่อมุ่งรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงิน
- / นวัตกรรมเพื่อเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง และสร้างโอกาสในการเติบโต
- / คำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- / สร้างความเชื่อถือเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน
- / เสริมความเข้มแข็งภายในองค์กร

การดำเนินการในระยะต่อไป

พันธกิจหลัก
ของ ธปท.

สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินพันธกิจ เพื่อมุ่งรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงิน

การรักษาเสถียรภาพ เศรษฐกิจการเงิน

การดำเนินนโยบายการเงิน

ธปท. ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยควบคู่กับการดูแลความเสี่ยงด้านเงินเฟ้อ ในปี 2565 เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวต่อเนื่องและทั่วถึงมากขึ้นหลังการผ่อนคลายมาตรการควบคุมการระบาดและการเปิดประเทศ โดยแรงส่งหลักมาจากภาคท่องเที่ยวและการบริโภคภาคเอกชนที่ฟื้นตัวต่อเนื่อง ประกอบกับการจ้างงานและค่าจ้างแรงงานที่ปรับดีขึ้นและกระจายตัวทั่วถึงมากขึ้น ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นจากราคาพลังงานและอาหาร โดยคาดการณ์ว่ามีแนวโน้มลดลงตามราคาน้ำมันโลกและจะกลับเข้าสู่กรอบเป้าหมายที่ 1-3% ในปี 2566 อย่างไรก็ดี ยังต้องติดตามความเสี่ยงจากเงินเฟ้ออย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการส่งผ่านต้นทุนที่อาจเพิ่มขึ้น ด้านระบบการเงินโดยรวมมีเสถียรภาพ แต่ฐานะการเงินของภาคธุรกิจและครัวเรือนบางส่วนยังเปราะบางจากรายได้ที่ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ และอ่อนไหวต่อค่าครองชีพและมีภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้น

คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) ประเมินว่านโยบายการเงินที่ผ่อนคลายมากเป็นพิเศษมีความจำเป็นลดลง เนื่องจากเศรษฐกิจไทยฟื้นตัวต่อเนื่อง ประกอบกับมีความเสี่ยงจากเงินเฟ้อเพิ่มขึ้น จึงเห็นควรให้ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายเข้าสู่ระดับที่เหมาะสมกับการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพในระยะยาวอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อเอื้อให้ต้นทุนทางการเงินไม่ปรับสูงขึ้นเร็วเกินไป ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถปรับตัวได้ โดยเริ่มทยอยปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายครั้งละ 0.25% ตั้งแต่เดือนสิงหาคม จำนวน 3 ครั้ง จาก 0.50% มาอยู่ที่ 1.25% ณ สิ้นปี 2565

อัตราดอกเบี้ยธนาคารพาณิชย์และอัตราผลตอบแทนตราสารหนี้ทยอยปรับขึ้นสอดคล้องกับการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายอย่างค่อยเป็นค่อยไป ขณะที่การระดมทุนของภาคเอกชนยังดำเนินได้ต่อเนื่องทั้งในตลาดสินเชื่อและตลาดตราสารหนี้ โดยธนาคารพาณิชย์ทยอยปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate: MRR) ในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี (Minimum Loan Rate: MLR) เนื่องจากคำนึงถึงความเปราะบางของลูกหนี้รายย่อยที่ส่วนใหญ่อ้างอิง MRR ในด้านปริมาณการระดมทุนของภาคเอกชนยังขยายตัวได้สะท้อนจากปริมาณสินเชื่อธุรกิจขนาดใหญ่ที่ยังขยายตัว ขณะที่สินเชื่อธุรกิจ SMEs หดตัวเล็กน้อยในช่วงปลายปี 2565 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการชำระคืนหนี้มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (soft loan) เป็นสำคัญ สำหรับการระดมทุนของภาคธุรกิจผ่านตลาดตราสารหนี้ยังขยายตัวและดำเนินไปได้เป็นปกติ

ดร.ปิติ ดิษยทัต แถลงข่าวผลการประชุม กนง.

[12] ธนาคารพาณิชย์ปรับขึ้น MRR 0.32% และ MLR 0.49% ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 30 ธันวาคม 2565 ทั้งนี้ คำนวณจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้อ้างอิง MRR และ MLR ของธนาคารพาณิชย์เฉลี่ย 13 แห่งในไทย

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

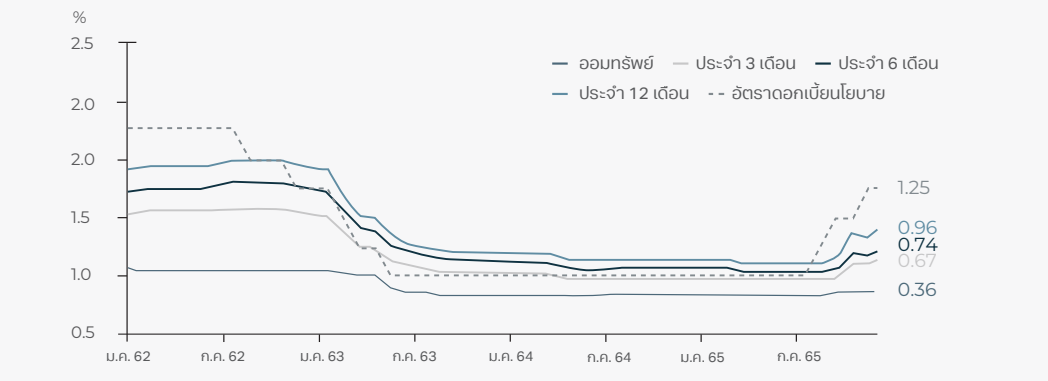

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์

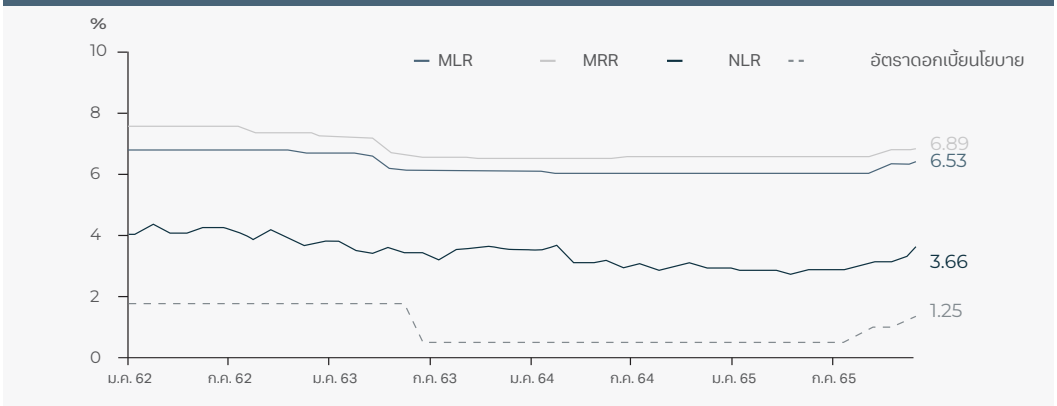

การกู้ยืมของภาคธุรกิจและครัวเรือน

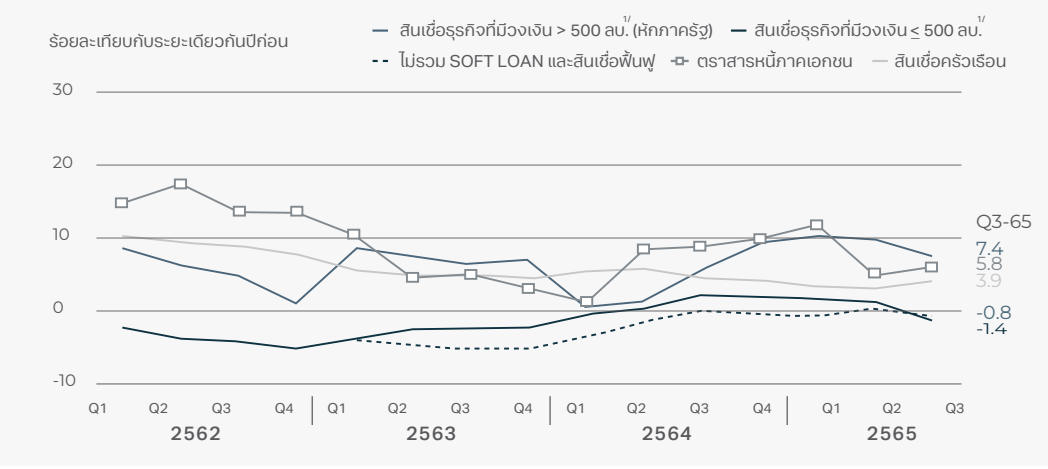

หมายเหตุ: อัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้เฉลี่ยรายเดือนของธนาคารพาณิชย์ 13 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2565) ทั้งนี้ ในเดือนพฤศจิกายน 2565 อัตราเงินฝากออมทรัพย์และอัตราเงินฝากประจำบางผลิตภัณฑ์ ปรับลดลงเล็กน้อยหลังธนาคารยูโอบี (UOB) เข้าซื้อกิจการกลุ่มลูกค้าบุคคลของธนาคารซิตี้ (CITI)
ที่มา : ธปท.

หมายเหตุ: 1/ วงเงินสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง ไม่รวมธุรกิจการเงิน

BOX 4
7 ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ธปท.

ค่าเงิน

1 ธปท. กำหนดค่าเงินได้ (ตามใจชอบ)

→ **ค่าเงินบาทขึ้นกับปัจจัยภายนอกเป็นหลัก**

- ไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ (managed floating exchange rate) ซึ่งค่าเงินจะถูกกำหนดจากกลไกตลาดตามปัจจัยพื้นฐานเศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงแรงซื้อขายในตลาดการเงินเป็นสำคัญ โดย ธปท. จะเข้าดูแลไม่ให้ค่าเงินผันผวนสูงจนเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวของภาคเศรษฐกิจ หรือส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินเท่านั้น
- ประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกับไทย ได้แก่ เกาหลีใต้ บราซิล มาเลเซีย อินโดนีเซีย

2 การเปลี่ยนแปลงของเงินสำรองระหว่างประเทศ (เงินสำรองฯ) เกิดจากการดูแลเสถียรภาพค่าเงินบาทเท่านั้น

→ **เงินสำรองฯ อาจเปลี่ยนแปลงจากผลตอบแทนและการตีมูลค่าสินทรัพย์ด้วย**

- มูลค่าเงินสำรองฯ สามารถเปลี่ยนแปลงจาก 3 ปัจจัย คือ ผลตอบแทนการลงทุน การตีมูลค่าของสินทรัพย์ (mark-to-market) และการดำเนินนโยบายค่าเงินของ ธปท.
- เงินสำรองฯ ไม่ได้เป็นสินทรัพย์ที่เก็บไว้เฉย ๆ แต่มีการนำไปลงทุนในสินทรัพย์ต่างประเทศที่มีความมั่นคงสูง มีสภาพคล่องดี และมีการกระจายความเสี่ยงที่เหมาะสม โดย ธปท. ยึดหลักการบริหาร 3 ด้าน ได้แก่ (1) รักษามูลค่าของเงินสำรองระหว่างประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศ (security) (2) มีสภาพคล่องเพียงพอต่อการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน (liquidity)และ (3) ได้รับผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (risk-adjusted return)
- ในปี 2565 การลดลงของเงินสำรองฯ ส่วนใหญ่เป็นผลจากการตีมูลค่าสินทรัพย์ที่ลงทุนมาเป็นสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ ในช่วงที่เงินดอลลาร์สหรัฐปรับแข็งค่าเมื่อเทียบกับสกุลอื่น ๆ ทั่วโลก ย่อมส่งผลให้มูลค่าการถือครองสินทรัพย์ในสกุลเงินอื่น ๆ ปรับลดลง

3 เงินบาทอ่อนค่าลงมาก สะท้อนเสถียรภาพด้านต่างประเทศของไทยน่ากังวล

→ **การอ่อนค่าของเงินบาทขึ้นอยู่กับทั้งปัจจัยภายนอกและภายในประเทศ ขณะที่เสถียรภาพด้านต่างประเทศของไทยยังแข็งแกร่งและสูงกว่าเกณฑ์สากลในหลายมิติ**

- เงินบาทที่อ่อนค่าลงเป็นผลจากปัจจัยจากต่างประเทศเป็นหลัก โดยข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนชี้ว่า การอ่อนค่าของเงินบาทในปี 2565 เป็นผลมาจากการแข็งค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นหลัก สอดคล้องกับทิศทางค่าเงินของประเทศอื่น ๆ
- การพิจารณาเสถียรภาพด้านต่างประเทศต้องพิจารณาตัวชี้วัดทั้งด้านสินทรัพย์และหนี้สินประกอบกัน เช่น เงินสำรองระหว่างประเทศต่อหนี้ต่างประเทศ
- ปัจจุบันไทยมีเสถียรภาพด้านต่างประเทศที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง โดยมีเงินสำรองฯ สุทธิ 246 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็น 49% ของ GDP ซึ่งสูงเป็นอันดับ 11 และ 6 ของโลกตามลำดับ ด้านหนี้ต่างประเทศคิดเป็น 37% ของ GDP ซึ่งต่ำเป็นอันดับ 8 ของโลก นอกจากนี้ เงินสำรองฯ อยู่ในระดับที่สูงกว่าหนี้ต่างประเทศระยะสั้นเกิน 3 เท่า (สูงกว่าเกณฑ์สากลขั้นต่ำที่ 1 เท่า) รวมทั้งยังมีเงินสำรองฯ ครอบคลุมมูลค่าการนำเข้าได้เกือบ 10 เดือน (มากกว่าเกณฑ์สากลขั้นต่ำที่ 3 เดือน)

4 เงินเฟ้อสูงขึ้นเกิดจากเงินบาทที่อ่อนค่าเป็นหลัก

→ **เงินเฟ้อเป็นผลมาจากราคาสินค้าและราคาพลังงานในตลาดโลก การอ่อนค่าของเงินบาทส่งผลต่อเงินเฟ้อไม่มากนัก**

- การปรับอ่อนค่าของค่าเงินอาจส่งผลให้การนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศมีราคาสูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้อโดยรวมได้

สำหรับไทย ผลกระทบจากค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลงต่อเงินเฟ้อเป็นไปอย่างจำกัด เนื่องจากปัจจุบันไทยมีสัดส่วนสินค้านำเข้าในตะกร้าเงินเฟ้อค่อนข้างต่ำ (16%) โดยส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในหมวดพลังงาน ซึ่งมีแนวโน้มเคลื่อนไหวผันผวนตามราคาในตลาดโลก แต่ช่วงที่ผ่านมารัฐบาลมีการออกมาตรการดูแลภาระค่าครองชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน ขณะที่ปัจจัยพื้นฐานอื่น อาทิ อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่คนไทยส่วนใหญ่ยังคงนิยมใช้สินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเป็นหลัก จึงส่งผลให้การอ่อนค่าของเงินบาทกระทบต่อเงินเฟ้อโดยรวมของไทยอย่างจำกัด

---

5 ค่าเงินบาทเป็นตัวชี้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดโลก

→ **ดัชนีเงินบาทสำคัญกว่าค่าเงินบาท และการส่งออกขึ้นกับเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้ามากกว่าค่าเงินบาท**

- ค่าเงินบาทที่คนส่วนใหญ่พูดถึงคือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระหว่าง 2 สกุลเงิน (bilateral exchange rate) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีการค้าขายและแข่งขันกับหลายประเทศ ดังนั้น ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของไทยควรพิจารณาจากดัชนีค่าเงินบาท (NEER) และดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง (REER) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบค่าเงินบาทกับค่าเงินของประเทศคู่ค้าและคู่แข่งมากกว่า โดยดัชนีค่าเงินบาทอาจเคลื่อนไหวแตกต่างจากเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐได้ เช่น ปี 2565 ที่ค่าเงินบาทอ่อนค่า 3.6% แต่ดัชนีค่าเงินบาทปรับแข็งค่า 2.9% ซึ่งหมายความว่าแม้ค่าเงินบาทจะอ่อนค่าเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ แต่แข็งกว่าสกุลเงินคู่ค้าและคู่แข่ง ซึ่งทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของไทยลดลงเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง

- การศึกษาข้อมูลระดับมหภาคพบว่า มูลค่าการส่งออกส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจและกำลังซื้อของประเทศคู่ค้ามากกว่า ส่งผลให้ยอดมูลค่าการส่งออกอาจเคลื่อนไหวไม่สอดคล้องกับค่าเงินบาทได้ อาทิ ปี 2553-2554 ที่แม้เงินบาทมีทิศทางแข็งค่า แต่การส่งออกยังขยายตัวได้ ตรงข้ามกับปี 2557-2559 ที่เงินบาทปรับอ่อนค่า แต่การส่งออกกลับหดตัวลง ซึ่งล้วนแต่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของกำลังซื้อจากต่างประเทศ

เงินทุนเคลื่อนย้าย

6 ส่วนต่างดอกเบี้ยติดลบจะทำให้มีเงินทุนไหลออก

→ **ส่วนต่างดอกเบี้ยมีส่วนทำให้เงินทุนไหลออก แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้เงินทุนเคลื่อนย้าย**

- แม้ส่วนต่างดอกเบี้ยระหว่างประเทศจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน แต่นักลงทุนยังพิจารณาประกอบกับปัจจัยอื่นด้วย อาทิ การคาดการณ์ส่วนต่างดอกเบี้ย แนวโน้มของราคาสินทรัพย์และความเสี่ยงของประเทศที่ลงทุน

- ในปี 2565 อินเดียและอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ยังมีดอกเบี้ยนโยบายสูงกว่าสหรัฐฯ (ส่วนต่างดอกเบี้ยเป็นบวก) แต่กลับมีเงินทุนไหลออกสุทธิ ขณะที่ไทยและเกาหลีใต้เป็นประเทศที่มีดอกเบี้ยนโยบายต่ำกว่าสหรัฐฯ (ส่วนต่างดอกเบี้ยติดลบ) แต่ยังมีเงินทุนไหลเข้าสุทธิ ซึ่งสะท้อนว่า นักลงทุนต่างชาติพิจารณาปัจจัยอื่นร่วมด้วย

ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย

7 แบงก์ชาติควรกำหนดอัตราส่วนรายได้ดอกเบี้ยสุทธิต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ดอกเบี้ยเฉลี่ย (Net Interest Margin: NIM) ของธนาคารพาณิชย์ ไหม

→ **ไม่ควรเนื่องจากหากกำหนด NIM จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจการ ความเป็นอิสระและแรงจูงใจในการแข่งขันของธนาคาร รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อของลูกค้าโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่มี credit cost สูง**

- NIM (Net Interest Margin) เป็นเพียงเครื่องชี้หนึ่งในการวัดผลกำไรเบื้องต้นจากรายได้ดอกเบี้ยสุทธิเท่านั้น ซึ่งไม่ได้ครอบคลุมรายได้และค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ โดยเฉพาะค่าความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ (credit cost) และค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายพนักงานและเครือข่ายสาขา เพราะธนาคารแต่ละแห่งมีลักษณะธุรกิจ กลยุทธ์การดำเนินกิจการ และกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน

การดำเนินการในตลาดการเงิน

การดำเนินการในตลาดการเงินของ ธปท. มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินให้เคลื่อนไหวสอดคล้องกับทิศทางของอัตราดอกเบี้ยนโยบายตามที่ กนง. กำหนด ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการส่งผ่านนโยบายการเงินไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ ธปท. ดูแลอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินโดยการปรับสภาพคล่องในตลาดการเงินให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของระบบธนาคารพาณิชย์ ทั้งเพื่อการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องในส่วนที่เป็นเงินฝากกระแสรายวันที่ ธปท. ตามอัตราที่กำหนด และการชำระดุลการหักบัญชี (demand for settlement balances)

ในปี 2565 สภาพคล่องส่วนเกินในระบบการเงินไทยปรับลดลง ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินนโยบายของ ธปท. และความต้องการถือครองเงินสดของประชาชนที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ ธปท. ดูดซับสภาพคล่องส่วนเกินลดลง 552,030 ล้านบาท จากสิ้นปี 2564 โดยดำเนินการผ่านเครื่องมือหลัก 4 ประเภท ดังนี้

1 / การออกพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย

การออกพันธบัตร ธปท. เป็นช่องทางหลักในการดูดซับสภาพคล่องส่วนเกินในระบบการเงิน และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ให้มีสภาพคล่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดย ธปท. พิจารณาออกพันธบัตรให้เหมาะสมกับปริมาณสภาพคล่องและภาวะตลาดในแต่ละช่วง รวมทั้งคำนึงถึงแผนการออกตราสารหนี้ของภาครัฐโดยรวมด้วย

ในปี 2565 อุปทานพันธบัตรภาครัฐโดยรวมยังอยู่ในระดับสูงต่อเนื่อง ธปท. จึงทำงานร่วมกับสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (สบน.) อย่างใกล้ชิดในการวางแผนการออกพันธบัตรภาครัฐในภาพรวมให้เหมาะสม โดยกำหนดปริมาณการออกพันธบัตรรัฐบาล ตั๋วเงินคลัง และพันธบัตร ธปท. อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน[13] ในการนี้ ธปท. ได้ปรับลดยอดคงค้างพันธบัตร ธปท. ที่ 494,399 ล้านบาท ทำให้ยอดคงค้างพันธบัตร ธปท. ณ สิ้นปี 2565 อยู่ที่ 2,403,266 ล้านบาท (ในจำนวนนี้เป็นส่วนที่ ธปท. ซื้อคืน 20,675 ล้านบาท) หรือคิดเป็น 40% ของยอดคงค้างเครื่องมือดูดซับสภาพคล่องรวม

สำหรับแผนการออกพันธบัตร ธปท. ปี 2566 ธปท. ยังให้ความสำคัญกับแผนการออกพันธบัตรภาครัฐในภาพรวม และวางแผนลดยอดคงค้างพันธบัตรบางรุ่นต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้กับพันธบัตรรัฐบาลรุ่นอายุใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ยังวางแผนเพิ่มยอดคงค้างพันธบัตรประเภทอัตราดอกเบี้ยลอยตัว (Floating Rate Bond: FRB) อิงอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงธุรกรรมซื้อคืนระยะข้ามคืน (Thai Overnight Repurchase Rate: THOR) ต่อเนื่องจากปี 2565 เพื่อส่งเสริมการใช้อัตราดอกเบี้ยอ้างอิง THOR ในธุรกรรมการเงินและเพิ่มทางเลือกการลงทุนในตลาดตราสารหนี้

[13] รายละเอียดแผนการออกพันธบัตร ธปท. ปี 2565 สามารถดูเพิ่มเติมได้ที่ https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2022/Pages/n0165.aspx

2 / ธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี

ธปท. ทำธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี (Bilateral Repurchase: BRP) กับสถาบันการเงินที่ ธปท. แต่งตั้งเป็นคู่ค้า (BRP Primary Dealers: BRP PDs) เพื่อปรับสภาพคล่องในแต่ละวันให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยเฉพาะการปรับสภาพคล่องระยะสั้นจากผลกระทบของการรับจ่ายเงินของภาครัฐ หรือจากปัจจัยด้านฤดูกาล อาทิ ความต้องการเงินสดหมุนเวียน โดย ธปท. ทำธุรกรรม BRP ระยะ 1 วัน ที่อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (fixed-rate tender) เพื่อส่งสัญญาณนโยบายการเงินให้สอดคล้องกับที่ กนง. กำหนด และทำธุรกรรม BRP ระยะยาวกว่า 1 วัน (term BRP) ในลักษณะ variable-rate tender โดย BRP PDs เป็นผู้เสนอส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเป็น spread อ้างอิงกับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (indexed BRP) ซึ่งทำให้อัตราผลตอบแทนรวมของธุรกรรม term BRP แปรผันตามการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่อาจเกิดขึ้นภายในช่วงอายุของธุรกรรมนั้น

ธปท. ทำธุรกรรม BRP ในช่วงเช้าของทุกวันทำการกับ BRP PDs ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางส่งผ่านสภาพคล่องระหว่าง ธปท. กับสถาบันการเงินอื่นหรือธุรกิจเอกชน ผ่านธุรกรรมซื้อคืนภาคเอกชน (Private Repo) และ/หรือตลาดกู้ยืมระหว่างธนาคารโดยไม่มีหลักประกัน (uncollateralized interbank market) กลไกดังกล่าวเป็นการช่วยสนับสนุนการพัฒนาตลาดการเงิน รวมทั้งเสริมสร้างให้แนวปฏิบัติมีความรัดกุมสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ปี 2565 ธปท. เพิ่มการดูดซับสภาพคล่องผ่านธุรกรรม[14] BRP จำนวน 38,142 ล้านบาท ส่งผลให้ยอดคงค้างธุรกรรม BRP ณ สิ้นปี 2565 อยู่ที่ 2,505,905 ล้านบาท คิดเป็น 42% ของยอดคงค้างเครื่องมือดูดซับสภาพคล่องรวม

3 / ธุรกรรมสวอปเงินตราต่างประเทศ

ธุรกรรมสวอปเงินตราต่างประเทศเป็นเครื่องมือที่ใช้เสริมเครื่องมืออื่น ๆ ในการดูดซับสภาพคล่องส่วนเกิน ซึ่งดำเนินการตามความเหมาะสมของภาวะตลาด ในปี 2565 ธปท. ปรับลดยอดคงค้างธุรกรรมสวอปเงินตราต่างประเทศในรูปสกุลเงินบาทที่ 49,959 ล้านบาท ส่งผลให้ยอดคงค้าง ณ สิ้นปี 2565 อยู่ที่ 1,074,354 ล้านบาท หรือเทียบเท่ากับฐานะคงค้างการซื้อเงินดอลลาร์สหรัฐล่วงหน้าสุทธิจำนวน 29,560 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 18% ของยอดคงค้างเครื่องมือดูดซับสภาพคล่องรวม

นอกจากนี้ ในปี 2565 ธปท. ได้ปรับรูปแบบการทำธุรกรรมสวอปเงินตราต่างประเทศเป็นการประมูลแบบแข่งขันราคา ซึ่งจัดสรรด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Swap) เพื่อเพิ่มความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพการทำธุรกรรมสวอปทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน

4 / การทำธุรกรรมซื้อขาด/ขายขาดตราสารหนี้ภาครัฐ

ธปท. สามารถปรับสภาพคล่องในระบบการเงินแบบถาวรผ่านการทำธุรกรรมซื้อขาด/ขายขาดตราสารหนี้ภาครัฐกับสถาบันการเงินที่ ธปท. แต่งตั้งเป็นคู่ค้า (e-outright counterparties) ในปี 2565 ธปท. ซื้อตราสารหนี้ภาครัฐรวม 105,883 ล้านบาท ขณะที่มีพันธบัตรภาครัฐที่ ธปท. ถือครองครบกำหนดจำนวน 107,489 ล้านบาท ทำให้สุทธิ ธปท. ถือครองพันธบัตรภาครัฐลดลง 1,606 ล้านบาท

นอกจากนี้ ธปท. ยังมีหน้าต่างปรับสภาพคล่องสิ้นวันที่มีลักษณะเป็นหน้าต่างตั้งรับ (standing facility) ซึ่งเปิดให้สถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่องหรือมีสภาพคล่องส่วนเกิน ณ สิ้นวัน สามารถกู้ยืมหรือฝากเงินได้ในระยะข้ามคืน (overnight) ที่อัตราดอกเบี้ยสูงหรือต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบาย 0.50% ตามลำดับ เพื่อใช้เป็นกลไกหลักที่ช่วยจำกัดความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดเงิน โดยในปี 2565 ธุรกรรมส่วนใหญ่เป็นธุรกรรมฝากเงินเฉลี่ยประมาณ 796 ล้านบาทต่อวัน

[14] ยกเว้นในวันประชุม กนง. ที่ ธปท. จะทำธุรกรรม BRP ในช่วงบ่าย หลังการแถลงผลการประชุม กนง.

การพัฒนาตลาดการเงิน

เนื่องจากการปฏิรูปอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงในตลาดการเงินโลกส่งผลให้มีการหยุดเผยแพร่อัตราดอกเบี้ย LIBOR (London Interbank Offered Rate) สกุลดอลลาร์สหรัฐ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2566 เป็นต้นไป และอัตราดอกเบี้ย THBFIX (Thai Baht Interest Rate Fixing) ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงที่ใช้ในตลาดการเงินไทยต้องหยุดการเผยแพร่ไปพร้อมกันด้วยนั้น ในปี 2565 ธปท. ได้เตรียมความพร้อมของผู้ร่วมตลาดและสนับสนุนให้ผู้ที่มีสัญญาคงค้างเร่งปรับสัญญาเปลี่ยนไปใช้อัตราดอกเบี้ยอื่นต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบหลังการยุติการเผยแพร่ THBFIX เช่น เปลี่ยนไปใช้อัตราดอกเบี้ย THOR (Thai Overnight Repurchase Rate) ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ ธปท. และผู้ร่วมตลาดร่วมกันพัฒนาขึ้นในปี 2563 เพื่อทดแทนอัตราดอกเบี้ย THBFIX

นับตั้งแต่ ธปท. เริ่มเผยแพร่อัตราดอกเบี้ย THOR พบว่ามีผลิตภัณฑ์การเงินอ้างอิง THOR แพร่หลายมากขึ้น ทั้งสินเชื่อ พันธบัตร ธปท. หุ้นกู้ รวมถึงหุ้นกู้ที่มีอนุพันธ์แฝงของสถาบันการเงิน ซึ่งหุ้นกู้บางรุ่นได้ผนวกวัตถุประสงค์การนำเงินที่ระดมทุนไปปล่อยสินเชื่อแก่โครงการที่สนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนด้วย

การแพร่หลายของผลิตภัณฑ์การเงินที่อ้างอิง THOR ส่งผลให้ปริมาณธุรกรรมอนุพันธ์ THOR Overnight Indexed Swap (OIS) ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2565 ทั้งในด้านปริมาณและความหลากหลายของผู้เล่น โดยมูลค่าของธุรกรรม THOR OIS เพิ่มขึ้นเป็น 5.5 ล้านล้านบาท จาก 2.7 แสนล้านบาทในปี 2564 ซึ่งสะท้อนสภาพคล่องของตลาดอนุพันธ์ที่ดีขึ้นต่อเนื่อง และช่วยให้การบริหารความเสี่ยงของภาคธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในด้านการพัฒนาตลาดเงินตราต่างประเทศ Bank for International Settlements (BIS) ธนาคารกลาง 16 แห่ง และภาคเอกชนได้จัดทำ FX Global Code เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสากลสำหรับผู้ร่วมตลาดทั่วโลกในการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศขนาดใหญ่ เพื่อยกระดับมาตรฐานการทำธุรกรรมให้มีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส เป็นธรรม ตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี ในเดือนมกราคม 2565 ธปท. จึงได้เผยแพร่ Statement of Commitment เพื่อประกาศว่าการดำเนินงานของ ธปท. ที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศเป็นไปตามหลักการของแนวปฏิบัติ FX Global Code นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ผู้ร่วมตลาดทุกประเภทในประเทศไทยที่ทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศขนาดใหญ่ปฏิบัติตามแนว FX Global Code โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ ซึ่ง ธปท. คาดหวังว่าจะสามารถปฏิบัติตามแนวปฏิบัติดังกล่าวได้ภายในปี 2567

การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

ในเดือนเมษายน 2565 ธปท. ได้ผ่อนคลายเกณฑ์การแลกเปลี่ยนเงินเพิ่มเติมตามแผนผลักดันให้เกิดระบบนิเวศตลาดอัตราแลกเปลี่ยนใหม่ (FX ecosystem) เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนและผู้ประกอบการในการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศ และเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนสะดวก คล่องตัว และสามารถรับมือกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนได้ดียิ่งขึ้น โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1 / ลดข้อจำกัดการโอนเงินตราต่างประเทศ

ธปท. ลดข้อจำกัดการโอนเงินตราต่างประเทศเพื่อช่วยสนับสนุนการค้าการลงทุนของภาคธุรกิจ และช่วยให้ประชาชนทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศได้คล่องตัวมากขึ้น เช่น ผ่อนคลายให้บริษัทในประเทศสามารถโอนเงินเข้าบัญชีตนเองในต่างประเทศเพื่อรอชำระรายจ่ายในต่างประเทศ หรือซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระรายจ่ายให้แก่บริษัทในประเทศด้วยกันได้ตามความจำเป็น เช่น ชำระค่าสินค้าที่มีราคาอ้างอิงตามตลาดโลก รวมทั้งให้นักลงทุนไทยสามารถลงทุนในสินทรัพย์สกุลเงินตราต่างประเทศได้หลากหลายมากขึ้น

2 / เพิ่มความคล่องตัวในการป้องกันความเสี่ยงจากค่าเงิน

ธปท. เพิ่มความคล่องตัวในการป้องกันความเสี่ยงจากค่าเงิน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารความเสี่ยงค่าเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรับมือกับความผันผวนของค่าเงินได้ดีขึ้น เช่น สามารถป้องกันความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยนจากการซื้อขายสินค้าในประเทศที่มีราคาอ้างอิงตามตลาดโลก และสามารถประมาณการรายรับรายจ่ายเงินตราต่างประเทศในการทำธุรกรรมเพื่อป้องกันความเสี่ยงได้โดยไม่จำกัดระยะเวลา

3 / ลดภาระการแสดงเอกสารในการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศ

ธปท. ลดภาระการแสดงเอกสารในการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศเพื่อลดต้นทุนและสนับสนุนการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยลูกค้าที่ผ่านกระบวนการรู้จักลูกค้า (Know Your Business) ของธนาคารพาณิชย์ ไม่ต้องแสดงเอกสารประกอบการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศในทุกครั้งที่ทำธุรกรรม

นอกจากนี้ ในปี 2565 ธปท. ยังได้ผ่อนคลายหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจแลกเปลี่ยนธนบัตรเงินตราต่างประเทศของผู้ให้บริการที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (non-bank/money changer) เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและเอื้อต่อการให้บริการรับคำสั่งการทำธุรกรรมกับลูกค้าทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งกระทรวงการคลังได้ปรับปรุงกรอบการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศตามที่ ธปท. เสนอ เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและรองรับการประกอบธุรกิจที่เป็นนวัตกรรมใหม่ เช่น ให้ขึ้นทะเบียนเพื่อทดสอบการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการพัฒนาบริการ (sandbox) ยกระดับมาตรฐานกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้น่าเชื่อถือและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ปรับการให้ใบอนุญาตจากเดิมที่เป็นรายสถานประกอบการเป็นรายนิติบุคคล และใช้ใบอนุญาตได้กับสถานที่ประกอบธุรกิจทุกแห่ง อีกทั้งผ่อนคลายให้คนไทยนำรายได้จากต่างประเทศมาทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศกับผู้ประกอบธุรกิจเงินตราต่างประเทศได้อย่างคล่องตัวขึ้น ซึ่งจะช่วยเอื้อต่อแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์ของการประกอบธุรกิจเงินตราต่างประเทศ (FX service provider landscape) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันให้เกิดระบบนิเวศของตลาดอัตราแลกเปลี่ยนใหม่ (FX ecosystem) ที่ ธปท. จะดำเนินการในระยะต่อไป

การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศปี 2565

เศรษฐกิจการเงินโลกในปี 2565 มีความเปราะบางจากปัจจัยกดดันสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) อัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับสูงและยืดเยื้อจากสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ทวีความรุนแรงเป็นผลให้เกิดวิกฤตพลังงานในทวีปยุโรป ผลักดันให้ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ทั่วโลกปรับสูงขึ้น ประกอบกับข้อจำกัดด้านอุปทานยังคงไม่คลี่คลายส่งผลให้ธนาคารกลางทั่วโลกเร่งปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะธนาคารกลางสหรัฐฯ เพื่อควบคุมอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับสูงสุดในรอบกว่า 40 ปี (2) เศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะถดถอยทั้งจากผลกระทบของสงครามที่ทำให้เงินเฟ้อปรับสูงขึ้นกดดันรายได้ภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรม รวมถึงผลจากการดำเนินนโยบายการเงินที่ตึงตัวขึ้นอย่างฉับพลันของธนาคารกลางทั่วโลก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจจีนที่อ่อนแอภายใต้นโยบายโควิดที่เข้มงวดและปัญหาหนี้สินในตลาดอสังหาริมทรัพย์ และ (3) สถานการณ์ความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่รุนแรงขึ้นระหว่างสองขั้วมหาอำนาจสหรัฐฯ และจีน อาทิ สงครามการค้าในกลุ่มเทคโนโลยีขั้นสูง และความตึงเครียดในสถานการณ์ช่องแคบไต้หวัน

ธปท. ติดตามพัฒนาการเศรษฐกิจการเงินโลกอย่างใกล้ชิด และวิเคราะห์ความเสี่ยงรอบด้าน เพื่อทยอยปรับสัดส่วนการลงทุนอย่างรอบคอบและรัดกุม ภายใต้หลักการลงทุนในสินทรัพย์ที่มั่นคง ปลอดภัย และสภาพคล่องสูง รวมถึงให้ผลตอบแทนที่ดีภายใต้กรอบการบริหารความเสี่ยงและหลักเกณฑ์การลงทุนที่กำหนดโดยคณะกรรมการ ธปท. ทั้งนี้ ธปท. เน้นการลงทุนแบบกระจายความเสี่ยงภายใต้การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจการเงินตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก (global mega trends) เพื่อรักษามูลค่าเงินสำรองในระยะยาวโดย (1) ขยายการลงทุนไปยังประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีศักยภาพสูง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงท่ามกลางความผันผวนของตลาดการเงินอย่างต่อเนื่อง และ (2) ผลักดันกรอบการบริหารเงินสำรองที่คำนึงถึงความยั่งยืน (sustainable investment) ให้ทัดเทียมมาตรฐานสากลผ่านกระบวนการลงทุนที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) ประกอบการตัดสินใจลงทุน เพื่อสร้างผลตอบแทนในระยะยาวควบคู่ไปกับการสร้างผลกระทบเชิงบวกหรือลดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในโลกจริง (real-world impact)

งานด้านอุปทานและโครงสร้างเศรษฐกิจ

การติดตาม วิเคราะห์ และจับชีพจรภาคเศรษฐกิจจริง

การดำเนินงานด้านอุปทานและโครงสร้างเศรษฐกิจของ ธปท. มีวัตถุประสงค์ในการติดตาม วิเคราะห์ และจับชีพจรภาคเศรษฐกิจจริง ตลอดจนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจ ทั้งในมิติสาขาเศรษฐกิจและพื้นที่ เพื่อให้มีข้อมูลและเครื่องมือที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความท้าทายที่เกิดขึ้น สำหรับนำเสนอต่อ กนง. ซึ่งจะนำไปใช้ตัดสินนโยบายการเงินบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และมีความเหมาะสม ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการผลักดันเชิงนโยบายที่ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการทำงานของสำนักงานภาคของ ธปท. ในภูมิภาคทั้ง 3 แห่ง คือ สำนักงานภาคเหนือ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำนักงานภาคใต้[15]

[15] ได้แก่ สำนักงานภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดขอนแก่น และสำนักงานภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา

ในปี 2565 งานด้านอุปทานและโครงสร้างเศรษฐกิจของ ธปท. ยิ่งมีบทบาทสำคัญต่อการรักษาเสถียรภาพระบบการเงินไทย และการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและยั่งยืน เนื่องจากเศรษฐกิจไทยมีความท้าทายและมีมิติที่ซับซ้อนมากขึ้นในช่วงการฟื้นตัวจากวิกฤตโควิด 19 และต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของระเบียบเศรษฐกิจการเมืองโลก

การเข้าถึงเศรษฐกิจในระดับสาขาและพื้นที่ช่วยยกระดับการทำงานของ ธปท. ให้ใกล้ชิดกับประชาชนและเข้าใจเศรษฐกิจจริงมากขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นกับภาคธุรกิจและสมาคมต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานของรัฐเพื่อรับฟังเสียงสะท้อนและสถานการณ์หรือผลกระทบจริงที่ผู้ประกอบการกำลังเผชิญ ช่วยให้ ธปท. มีข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลกระทบและแนวโน้มของสถานการณ์ที่เกี่ยวโยงถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจที่มีความไม่แน่นอนสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันการณ์ และสามารถสื่อสารแนวนโยบายและมาตรการทางการเงินได้ดีขึ้นด้วย

โครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลเศรษฐกิจและธุรกิจ (Business Liaison Program: BLP) ที่ ธปท. ทำต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2547 นั้น ถือเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักที่ลงพื้นที่รับฟังเสียงสะท้อนของภาคเศรษฐกิจจริง โดยในปี 2565 ได้มุ่งเน้นการทำงานเชิงรุก ปรับตัว เปิดกว้าง และเชื่อมโยงกับสังคมมากขึ้น เพื่อช่วยเตรียมความพร้อมภาคธุรกิจในแต่ละสาขา ตลอดจนภาคครัวเรือนให้สามารถรับมือกับอนาคต โดยได้พบปะและพูดคุยกับผู้ประกอบการภาคธุรกิจและครัวเรือนมากกว่า 1,000 ราย กระจายไปในทุกภูมิภาค ครอบคลุมสาขาเศรษฐกิจสำคัญ อาทิ ภาคการค้า ภาคการผลิต ภาคบริการ และภาคอสังหาริมทรัพย์

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้ลงพื้นที่เพื่อรับฟังและหารือโดยตรงกับภาคธุรกิจ โดยเฉพาะสมาคมต่าง ๆ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย รวมถึงสมาคมธนาคารไทย เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา และข้อจำกัดที่ภาคธุรกิจเผชิญ เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาและข้อจำกัดของผู้ประกอบการไทยในช่วงฟื้นตัวหลังโควิด 19 ได้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำมาวางแผนมาตรการทางการเงินที่มีความยืดหยุ่น ครอบคลุมปัญหาที่หลากหลายและตอบโจทย์ได้อย่างตรงจุด เช่น มาตรการสินเชื่อเพื่อการปรับตัว ซึ่งไม่ใช่แค่เยียวยาหรือพยุงธุรกิจในระยะสั้น แต่ช่วยสนับสนุนการปรับตัวในระยะข้างหน้าอย่างมั่นคง

ในปี 2565 ธปท. ยังยกระดับการทำงานเชิงนโยบายให้ครอบคลุมสาขาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนมากขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ยังเข้าไม่ถึงมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมา ดังนั้น สำนักงานภาคของ ธปท. ทั้ง 3 แห่ง ซึ่งเปรียบเสมือนธนาคารกลางในแต่ละภูมิภาค จึงมีบทบาทสำคัญในการ (1) ติดตาม วิเคราะห์ และจับชีพจรเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ โดยอาศัยทั้งข้อมูลเชิงสถิติและเชิงคุณภาพ ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจและความใกล้ชิดกับหน่วยเศรษฐกิจในพื้นที่ และ (2) ช่วยเหลือและพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ผ่านการให้มุมมองเชิงวิชาการ ทั้งการให้ข้อมูลและคำแนะนำเรื่องเศรษฐกิจการเงินที่เชื่อมโยงและเป็นประโยชน์กับภูมิภาค เพื่อช่วยเหลือและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนและการประกอบธุรกิจ และสนับสนุนเศรษฐกิจภูมิภาคให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน

คุณเมธี สุภาพงษ์ รองผู้ว่าการ ด้านเสถียรภาพการเงิน บรรยายพิเศษเรื่องนโยบายจัดการค่าเงินบาทท่ามกลางความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ณ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

การลงพื้นที่พบผู้ประกอบการในภูมิภาคต่าง ๆ

งานสัมมนาวิชาการ

การจัดสัมมนาวิชาการเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารการดำเนินนโยบายของ ธปท. และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง (stakeholder engagement) กับคนในพื้นที่ในระดับภูมิภาค โดยสำนักงานภาค ทั้ง 3 แห่ง ได้จัดสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวกับพื้นที่โดยเฉพาะ ได้แก่ สำนักงานภาคเหนือ หัวข้อ "Moving beyond the curve: ก้าวข้ามความท้าทายสู่อนาคตเศรษฐกิจการเงินใหม่ภาคเหนือ" สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หัวข้อ "อีสานพร้อมปรับ...รับกระแสเศรษฐกิจการเงินใหม่" และสำนักงานภาคใต้ หัวข้อ "ก้าวใหม่เศรษฐกิจภาคใต้... ปรับกระบวนทัพรับกระแสโลก"

การสัมมนาทั้ง 3 ครั้ง จัดขึ้นในรูปแบบเดียวกัน คือ (1) สนทนากับผู้ว่าการ ธปท. เรื่องชีพจรและแนวโน้มเศรษฐกิจการเงินทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค ทิศทางของนโยบายการเงินและมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ภายใต้เศรษฐกิจไทยที่ค่อย ๆ ฟื้นตัวชัดเจนขึ้น และการวางนโยบายเพื่อก้าวไปสู่โลกใหม่ (2) เปิดผลการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญ ธปท. เพื่อฉายภาพอนาคตเศรษฐกิจการเงินของแต่ละภูมิภาค ภายใต้กระแส "ดิจิทัล" และ "ความยั่งยืน" และชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของภูมิภาคในการยกระดับเศรษฐกิจการเงินไปกับกระแสโลกใหม่ และ (3) เสวนากับตัวแทนจากภาคธุรกิจและหน่วยงานภาครัฐมาร่วมหาแนวทางการปรับตัวของธุรกิจ และ how to ในการเข้าสู่โลกใหม่

อีกทั้ง ธปท. ยังมีรายการ "แบงก์ชาติชวนคุย Special" ต่อยอดจากงานสัมมนา โดยผู้บริหาร ธปท. ได้ลงพื้นที่ทั้ง 3 ภูมิภาค เพื่อรับฟังความเห็นและสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ ตอน "เตวแอ๋วช้างม่อย พลิกฟื้นย่านเมืองเก่าเชียงใหม่" และ "พาเดินสำรวจ Creative Economy ย่านเมืองเก่าสงขลา" ซึ่งเกิดจากความร่วมมือกันของภาคธุรกิจ ภาครัฐ และคนในชุมชน ที่ช่วยกันสานพลังให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่จะต่อยอดมูลค่าเพิ่มของธุรกิจในพื้นที่ได้จริง รวมทั้ง "พาเดินสำรวจ Smart City เมืองขอนแก่น" ที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาเมือง โดยมีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเพียงพอ เพื่อให้ชุมชนขอนแก่นมีความน่าอยู่

นอกจากนี้ ธปท. ยังจัดการประชุมโต๊ะกลม เพื่อสื่อสารและรับฟังข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายของ ธปท. อาทิ การเงินดิจิทัล มาตรการด้านการเงิน จากตัวแทนผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา และสถาบันการเงิน และที่สำคัญ ธปท. เล็งเห็นความสำคัญของกลุ่มคนรุ่นใหม่ จึงได้มีการพูดคุยกับนักเรียน นักศึกษาผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาและเริ่มทำงาน (first jobber) ในประเด็น "ต้องการเห็นภาคหรือจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่เป็นอย่างไรในอีก 10 ปีข้างหน้า" เพื่อสนับสนุนการทำงานในพื้นที่และการเติบโตได้โดยไม่ย้ายไปทำงานที่อื่น ซึ่งจะช่วยผลักดันการยกระดับเศรษฐกิจในพื้นที่ได้

การรักษาเสถียรภาพ ระบบสถาบันการเงิน

การออกหลักเกณฑ์และแนวนโยบายกำกับดูแลสถาบันการเงิน

ธปท. ได้ปรับปรุงและออกหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงิน เพื่อให้ระบบสถาบันการเงินมีความมั่นคง มีการบริหารความเสี่ยงที่ดี และสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงได้ติดตามประสิทธิผลของนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดทิศทางการกำกับดูแลและปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์

1 / การกำกับดูแลสถาบันการเงินที่สำคัญในช่วงที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว

(1) นโยบายการจ่ายเงินปันผลประจำปีของสถาบันการเงิน

ธปท. ได้ออกมาตรการเชิงป้องกันในช่วงสถานการณ์โควิด 19 เพื่อให้สถาบันการเงินมีเงินกองทุนที่เข้มแข็ง โดยจำกัดอัตราการจ่ายปันผลของสถาบันการเงินไม่เกิน 50% ของกำไรสุทธิประจำปี อย่างไรก็ดี ภายหลังสถานการณ์โควิด 19 เริ่มคลี่คลาย และเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวได้ต่อเนื่อง รวมถึงผลการทดสอบภาวะวิกฤต (stress test) พบว่าระบบสถาบันการเงินมีความแข็งแกร่ง มีระดับเงินกองทุนและเงินสำรองเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงในระยะข้างหน้า ธปท. จึงยกเลิกนโยบายจำกัดอัตราการจ่ายเงินปันผลของสถาบันการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการกำกับดูแลในต่างประเทศส่วนใหญ่ ทั้งนี้ ธปท. ยังคงให้สถาบันการเงินพิจารณาจ่ายเงินปันผลจากกำไรสุทธิประจำปี โดยยึดหลักความระมัดระวังและความสอดคล้องกับฐานะผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ตลอดจนคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

(2) การจัดตั้งกิจการร่วมทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ

แม้เศรษฐกิจไทยในภาพรวมมีแนวโน้มฟื้นตัว แต่ยังมีความเปราะบางของประชาชนและธุรกิจที่รายได้ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ธปท. จึงเห็นความจำเป็นของการเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับสถาบันการเงิน เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่อาจทยอยเพิ่มสูงขึ้นในระยะถัดไป โดยได้ออกมาตรการส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทบริหารสินทรัพย์สามารถร่วมลงทุนในกิจการร่วมทุนได้เป็นการชั่วคราว ซึ่งมีระยะเวลา 15 ปีในการดำเนินกิจการร่วมทุนเพื่อบริหารจัดการสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ภายใต้กฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ มาตรการนี้จะช่วยให้การบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่รู้จักลูกหนี้เป็นอย่างดี และบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ รวมทั้งมีกลไกกำหนดให้กิจการร่วมทุนดังกล่าว จะต้องให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างต่อเนื่องแก่ลูกหนี้ด้อยคุณภาพที่ได้รับโอนมา ซึ่งจะทำให้ลูกหนี้มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือและไม่ถูกเร่งรัดให้จำหน่ายทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน ธปท. กำหนดให้การจัดตั้งกิจการร่วมทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพแล้วเสร็จภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2567 ซึ่งในปี 2565 มีการจัดตั้งกิจการร่วมทุนดังกล่าวแล้ว 1 แห่ง

(1) การกำกับดูแลกลุ่มธุรกิจทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจและทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ธปท. ออกหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกลุ่มธุรกิจทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจและทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล (digital asset) เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม โดยยกเลิกเพดานการลงทุนในธุรกิจเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) และให้บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินสามารถขออนุญาตต่อ ธปท. เพื่อประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลได้ ภายใต้เพดานการลงทุนในธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล (digital asset business limit) ที่จำกัดปริมาณการลงทุนธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 3% ของเงินกองทุนกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ทั้งนี้หากพิสูจน์ได้ว่าบริษัทดังกล่าวมีมาตรฐานในการประกอบธุรกิจตามเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด การลงทุนดังกล่าวจะไม่ถูกนับรวมใน digital asset business limit เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มธุรกิจทางการเงินยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานของบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด

นอกจากนี้ ธปท. ได้กำหนดแนวทางการกำกับดูแลความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น (1) ด้านธรรมาภิบาลเพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทแม่และบริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน (2) ด้านความเพียงพอของเงินกองทุน เพื่อให้มั่นใจว่าธนาคารพาณิชย์และกลุ่มธุรกิจทางการเงินมีเงินกองทุนเพียงพอรองรับความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ (3) ด้านความเสี่ยงจากความเชื่อมโยงภายในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน (intragroup contagion risks) โดยเฉพาะความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีการแยกระบบงานที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งหมดออกจากระบบงานหลักของธนาคารพาณิชย์ รวมถึงให้บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลมีแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์เทียบเท่าสถาบันการเงิน และ (4) ด้านการคุ้มครองลูกค้าผู้ใช้บริการ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินดูแลลูกค้าอย่างเหมาะสมตามระดับความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์และการยอมรับความเสี่ยงของลูกค้าโดยไม่ทำให้ลูกค้ากลุ่มเปราะบางเข้าถึงสินทรัพย์ดิจิทัลมากขึ้น และไม่ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินโดยรวม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2565

(2) การกำกับดูแลอสังหาริมทรัพย์รอการขาย

ธปท. ปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลอสังหาริมทรัพย์รอการขาย (Non-Performing Assets: NPA) โดยยังคงเจตนารมณ์ให้สถาบันการเงินดำเนินการจำหน่าย NPA ภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อไม่ให้มีการถือครองเป็นจำนวนมากและนานเกินจำเป็น และปรับเกณฑ์ให้เกิดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ NPA ตามความจำเป็น ดังนี้ (1) ปรับระยะเวลาการถือครอง NPA ให้เข้าใจง่ายและเป็นมาตรฐานเดียวกัน (2) เพิ่มการกันเงินสำรองสำหรับ NPA ที่ถือครองเป็นระยะเวลานาน (3) เพิ่มความยืดหยุ่นของระยะเวลาถือครองสำหรับกลุ่ม NPA ที่มีอุปสรรคจำหน่ายยาก (4) ยกเว้นการบังคับใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวในปี 2565-2566 ทั้งในส่วนระยะเวลาถือครองและการกันเงินสำรองเพื่อรองรับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 และ (5) ให้สถาบันการเงินรายงานข้อมูล NPA ภาพรวมและ NPA กลุ่มที่มีอุปสรรคจำหน่ายยากแก่ ธปท. เพื่อใช้ติดตามการบริหารจัดการของสถาบันการเงิน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 กันยายน 2565

(3) การกำกับดูแลด้านธรรมาภิบาล

ธปท. ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ด้านธรรมาภิบาลและกลไกการควบคุมภายในของสถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจทางการเงิน เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และส่งเสริมให้หน่วยงานควบคุมภายในทำหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งและเป็นอิสระ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่

หลักเกณฑ์ด้านธรรมาภิบาล มีมาตรการสำคัญ ได้แก่ (1) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถาบันการเงินแบบใช้ “หลักการเป็นที่ตั้ง (principle-based)” และกำหนดรายชื่อนโยบายสำคัญที่คณะกรรมการสถาบันการเงินต้องอนุมัติ (2) การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสถาบันการเงินเพิ่มเติมในกรณีกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงินนั้นประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล (3) การเพิ่มเติมแนวคิดเรื่องการธนาคารอย่างยั่งยืนในกรอบการกำกับดูแลความเสี่ยงของสถาบันการเงิน

(4) การกำหนดให้บริษัทแม่จัดให้บริษัทลูกที่มีนัยสำคัญมีหน่วยงานควบคุมภายในของตนเอง และ (5) การเพิ่มเติมการเปิดเผยข้อมูลค่าตอบแทนแบบแยกประเภทของผู้บริหารระดับสูง

หลักเกณฑ์ด้านกลไกการควบคุมภายใน มีมาตรการสำคัญ ได้แก่ (1) ยกระดับแนวปฏิบัติเรื่องการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (compliance) และเรื่องการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน (internal audit) เป็นประกาศ ธปท. เพื่อให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย (2) ส่งเสริมให้หน่วยงานด้าน compliance และ internal audit ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอิสระ ป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และมีความโปร่งใส (3) เพิ่มเติมการกำหนดให้สถาบันการเงินต้องยื่นขอความเห็นชอบต่อ ธปท. ก่อนการแต่งตั้งหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าว และ (4) สนับสนุนให้หน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทการทำงานในเชิงรุกและตรวจสอบกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ โดยนำเครื่องมือ ระบบงานหรือเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้มากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

(4) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์

ธปท. ได้จัดทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ในปี 2565 พบว่า กฎหมายดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพในระบบสถาบันการเงิน โดยเฉพาะในสถานการณ์โควิด 19 ที่บริษัทบริหารสินทรัพย์มีความจำเป็นในการทำหน้าที่รองรับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่อาจทยอยเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ดี กฎหมายดังกล่าวควรได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และสนับสนุนให้บริษัทบริหารสินทรัพย์สามารถมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาหนี้ของครัวเรือนและธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งดำเนินธุรกิจด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีและดูแลลูกหนี้อย่างเหมาะสม

สาระสำคัญของการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ คือ (1) การขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจให้บริษัทบริหารสินทรัพย์สามารถรับจ้างบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพและรับเป็นที่ปรึกษาในการปรับโครงสร้างหนี้ให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์และหน่วยงานของรัฐตามรายชื่อที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนด และ (2) การยกระดับการกำกับดูแล เช่น การยกระดับคุณสมบัติของผู้ขอจดทะเบียน การเพิ่มอำนาจ ธปท. ในการกำกับดูแล การกำหนดเงื่อนไขในการเพิกถอนการจดทะเบียนและปิดกิจการ ตลอดจนการปรับหลักเกณฑ์ให้มีความชัดเจนขึ้นและลดภาระที่เกินความจำเป็นในการดำเนินงานของบริษัทบริหารสินทรัพย์

ทั้งนี้ ธปท. อยู่ระหว่างยกร่างปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ให้เป็นไปตามผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวเพื่อเสนอกระทรวงการคลังพิจารณาต่อไป

3 / การสนับสนุนประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน

(1) การอนุญาตและกำกับดูแลการทำธุรกรรมอนุพันธ์ของธนาคารพาณิชย์

ธปท. ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตและการกำกับดูแลธุรกรรมอนุพันธ์ของธนาคารพาณิชย์ภายใต้โครงการ Regulatory Impact Assessment (RIA) โดยให้ธนาคารพาณิชย์สามารถทำธุรกรรมอนุพันธ์ได้เป็นการทั่วไปในลักษณะ principle-based ภายใต้กรอบการกำกับดูแลและหลักเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นขึ้น เพื่อสนับสนุนพัฒนาการของธุรกรรมอนุพันธ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองลูกค้าได้อย่างรวดเร็วตรงความต้องการ โดยไม่กระทบต่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ ขณะเดียวกันลูกค้ายังคงได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจและระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ต้องพิจารณาความเหมาะสมในการเสนอธุรกรรมอนุพันธ์ให้กับกลุ่มลูกค้าประเภทต่าง ๆ และดูแลให้มีเงินกองทุนเพียงพอรองรับความเสี่ยงด้านตลาดสำหรับธุรกรรมอนุพันธ์บางประเภทที่มีความเสี่ยงเพิ่มเติม (residual risk) โดยคำนวณเงินกองทุนตามวิธีมาตรฐาน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2565

(2) การปรับปรุงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลสาขาและสำนักงานผู้แทนในต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ไทย และสำนักงานผู้แทนในประเทศไทยของสถาบันการเงินต่างประเทศ

ธปท. ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลสาขาและสำนักงานผู้แทนในต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ไทย และสำนักงานผู้แทนในประเทศไทยของสถาบัน

การเงินต่างประเทศตามหลักการ RIA เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ลดภาระต้นทุนการดำเนินงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์และสำนักงานผู้แทน โดยยังคงหลักการกำกับดูแลความเสี่ยงอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2565

(3) งานพิจารณาอนุญาตและการผ่อนผันที่สำคัญ

ธปท. พิจารณาการโอนและรับโอนกิจการสถาบันการเงินและการเลิกประกอบกิจการ โดยใช้หลักการพิจารณาการดำเนินการตามแผนที่เน้นให้ความสำคัญต่อการดูแลสินทรัพย์และหนี้สิน การดูแลสิทธิของลูกค้าและพนักงานอย่างเป็นธรรม ผลกระทบต่อฐานะและผลการดำเนินงาน รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการดำเนินธุรกิจของธนาคารอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ งานโอนและรับโอนกิจการสถาบันการเงิน และการเลิกประกอบกิจการที่สำคัญในปี 2565 มีดังนี้

งานโอนและรับโอนกิจการสถาบันการเงิน	การเลิกประกอบกิจการและคืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน
1. โครงการโอนและรับโอนกิจการบางส่วนที่สำคัญของธนาคารซิตี้แบงก์ เอ็น. เอ. สาขากรุงเทพมหานครให้แก่ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน) ธปท. ได้ให้ความเห็นชอบโครงการโอนและรับโอนกิจการบางส่วนที่สำคัญของธนาคารซิตี้แบงก์ เอ็น. เอ. สาขากรุงเทพมหานคร ให้แก่ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน) โดยได้ออกประกาศ สนส.4/2565 เรื่อง การให้ความเห็นชอบโครงการโอนและรับโอนกิจการบางส่วนของธนาคารซิตี้แบงก์ เอ็น. เอ. สาขากรุงเทพมหานคร ให้แก่ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน) ซึ่งประกาศลงราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้ในวันที่ 26 สิงหาคม 2565 ทั้งนี้ การโอนและรับโอนกิจการดังกล่าวมีผลทางกฎหมายแล้วเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565	**1. ธนาคารเอเอ็นแซด (ไทย) จำกัด (มหาชน) เลิกประกอบกิจการและคืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยต่อกระทรวงการคลังแล้วเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2565** ธปท. อนุญาตให้ธนาคารเอเอ็นแซด (ไทย) จำกัด (มหาชน) เลิกประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เนื่องจากธนาคารมีความประสงค์ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจ โดยได้คืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ใบอนุญาตประกอบธุรกิจให้เป็นธนาคารรับอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และใบอนุญาตให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ ธนาคารเอเอ็นแซด จำกัด (มหาชน) ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสำนักงานผู้แทนในประเทศไทย และคาดว่าจะเปิดดำเนินการในช่วงต้นปี 2566
2. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โอนพอร์ตบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับบางส่วนที่มีนัยสำคัญของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ให้แก่ บริษัท คาร์ด เอกซ์ จำกัด ธปท. ได้ให้ความเห็นชอบธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โอนพอร์ตสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับบางส่วนที่มีนัยสำคัญให้แก่ บริษัท คาร์ด เอกซ์ จำกัด และได้รายงานต่อกระทรวงการคลังเพื่อทราบแล้วเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2565 ซึ่งบริษัท คาร์ด เอกซ์ จำกัด ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สินเชื่อบัตรเครดิต การให้บริการรับชำระเงินแทน รวมทั้งเป็นหนึ่งในบริษัทลูกในกลุ่มธุรกิจทางการเงินของบริษัท เอสซีบี เอ็กซ์ จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ การโอนธุรกิจในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการปรับโครงสร้างการถือหุ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจ โดยการโอนกิจการดังกล่าวมีผลทางกฎหมายแล้วเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2565 ดังนี้	**2. บริษัทเงินทุน ศรีสวัสดิ์ จำกัด (มหาชน) เลิกประกอบธุรกิจเงินทุนและคืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุนต่อกระทรวงการคลังแล้วเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2565** ธปท. อนุญาตให้บริษัทเงินทุน ศรีสวัสดิ์ จำกัด (มหาชน) เลิกประกอบกิจการเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2565 เนื่องจากกลุ่มบริษัทมีความประสงค์ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจ และได้คืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุนตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 โดยภายหลังการคืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุน บริษัท เงินทุน ศรีสวัสดิ์ จำกัด (มหาชน) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศรีสวัสดิ์ แคปปิตอล 1969 จำกัด (มหาชน)

BOX 5

REGULATORY IMPACT ASSESSMENT (RIA) :
การใช้หลัก คิดรอบ-ตอบได้ ในการกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินในโลกใหม่

สถานการณ์

ระบบเศรษฐกิจการเงินกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่โลกดิจิทัล เทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยเร่งให้ผู้ให้บริการทางการเงินต้องปรับตัวในการดำเนินธุรกิจเพื่อเข้าถึงประชาชนในวงกว้างและรวดเร็วมากขึ้น ธปท. ในฐานะผู้ออกหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงินและผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) จึงได้ทบทวนหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเป็นระยะเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรมและส่งเสริมการปรับตัวของธุรกิจ

"Regulatory Impact Assessment (RIA)" เป็นเครื่องมือสำคัญที่ ธปท. นำมาใช้ในการประเมินและทบทวนหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้หลักการ "คิดรอบ ตอบได้" (ขั้นตอนการดำเนินการตามแผนภาพ) มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้การกำกับดูแลเหมาะสมกับภูมิทัศน์ของภาคการเงิน (financial landscape) ในระยะถัดไป ซึ่งหัวใจสำคัญของการปรับหลักเกณฑ์การกำกับดูแลคือ เพื่อลด ละ เลิก หลักเกณฑ์ที่เป็นภาระแก่ภาคธุรกิจและประชาชนมากเกินจำเป็น และเพิ่มประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินและ non-bank ในการให้บริการแก่ประชาชนและผู้ประกอบการ

การใช้ RIA จะช่วยให้ผู้ออกนโยบายกำกับดูแลได้รับฟังและแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบของแต่ละทางเลือก เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ อย่างรอบคอบและรอบด้านมากขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

Collection & Review
ทบทวนเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด
รวบรวม pain point

Stakeholder Engagement
หารือทั้งสถาบันการเงิน
ภาคเอกชน ผู้กำกับดูแล
ผ่านการจัดประชุมรับฟังความเห็น
และแบบสอบถาม

Analysis
ประมวลผลข้อมูลทั้งหมด
ประเมินผลกระทบและข้อดีข้อเสีย
ของแต่ละทางเลือก

Conclusion
นำเสนอผลการทบทวน
จัดทำ Roadmap สรุปประเด็น
และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
แก้ไขเกณฑ์

จาก "กฎเกณฑ์" สู่ "หลักการ" : การกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินภายใต้โลกใหม่

ที่ผ่านมา ธปท. ได้จัดทำแบบสอบถามและประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคจากการบังคับใช้หลักเกณฑ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะหรือแนวทางการปรับปรุงหลักเกณฑ์และกระบวนการทำงานจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายใน ธปท. และภายนอก อาทิ สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ สมาคมสถาบันการเงินของรัฐ สมาคมการค้าผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อทะเบียนรถ และตัวแทนผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ทางเลือกและกำหนดแนวทางปรับปรุงหลักเกณฑ์และกระบวนการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

จากการรับฟังความคิดเห็น ธปท. พบว่า ประเด็นปัญหาอุปสรรคสำคัญของหลักเกณฑ์เป็นเรื่องการจำกัดขอบเขตธุรกิจและรูปแบบการลงทุนของธนาคารพาณิชย์ที่ ธปท. ยังเน้นให้ธุรกิจในภาคการเงินเป็นหลัก โดยการกำกับดูแลแบบใช้ "กฎเกณฑ์เป็นที่ตั้ง (rule-based)" ที่อาจเข้มงวดเกินไปในบางเรื่องจนทำให้การให้บริการไม่ยืดหยุ่นพอที่จะรองรับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำกับดูแลทุกประเภทธุรกิจในรูปแบบเดียวกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับพื้นฐาน ต้นทุนการดำเนินงาน และความเสี่ยงของธุรกิจที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ที่ซ้ำซ้อนกับผู้กำกับดูแล/กฎหมายอื่น เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ยังเป็นภาระให้แก่ผู้ประกอบการที่ต้องปฏิบัติตามอีกด้วย

ดังนั้น ธปท. จึงมุ่งเน้นที่จะผลักดันหลักเกณฑ์การกำกับดูแลโดยใช้ "หลักการเป็นที่ตั้ง (principle-based)" มากขึ้น เพื่อให้การบังคับใช้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ควบคู่กับการใช้ "หลักกำกับดูแลตามระดับความเสี่ยง (risk-proportionated)" เพื่อให้เหมาะสมกับความเสี่ยงของธุรกิจแต่ละประเภทมากขึ้น นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงการแข่งขันที่เท่าเทียมและสมดุลของธุรกิจแต่ละประเภท (level of playing field) เพื่อให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ภายใต้การกำกับดูแลที่ต้องมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมและคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินให้ได้รับความเป็นธรรมด้วย

การกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินในโลกใหม่เป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างยิ่ง และจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างใกล้ชิด เพื่อหาสมดุลของเป้าหมายด้านต่าง ๆ ในปี 2566 ธปท. จึงมีแผนที่จะรับฟังความคิดเห็นจากภาคธุรกิจและผู้แทนประชาชนเพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจในแต่ละประเด็นเป็นไปอย่าง "คิดรอบ ตอบได้" และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ธปท. อยากเห็นอะไร

ธปท. คาดหวังว่าการทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์ตามโครงการ RIA นี้จะทำให้ประชาชนและภาคธุรกิจเข้าถึงบริการทางการเงินที่หลากหลาย ด้วยต้นทุนทางการเงินที่เหมาะสมสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงมากขึ้น ขณะเดียวกันก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ ลดต้นทุนจากการกำกับดูแลที่เข้มงวดเกินจำเป็น และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับสถาบันการเงินและ non-bank ทำให้ภาคธุรกิจสามารถจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาต่อยอดธุรกิจเพื่อรองรับโลกทางการเงินในอนาคตได้ โดยยังรักษาเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินได้อย่างเหมาะสม

การกำกับตรวจสอบและวิเคราะห์สถาบันการเงิน

ในปี 2565 ธปท. ยังคงยกระดับกระบวนการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินอย่างต่อเนื่อง (ongoing supervision) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบงานและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อรองรับการกำกับตรวจสอบ การวิเคราะห์และติดตามฐานะผลการดำเนินงานและการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงิน รวมทั้งได้สื่อสารและติดตามการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมด้านความเสี่ยง (risk culture) ที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในระบบสถาบันการเงิน ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าสถาบันการเงินมีความมั่นคง สามารถดำเนินธุรกิจได้เท่าทันความเสี่ยงและสภาพแวดล้อมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว รวมทั้งสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในระยะต่อไปได้ นอกจากนี้ ธปท. ยังคงให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานกำกับดูแลอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องด้วย

1 / การทดสอบภาวะวิกฤต (SUPERVISORY STRESS TEST) ของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย

ธปท. กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ไทยทดสอบภาวะวิกฤต (supervisory stress test) โดยคำนึงผลกระทบจากความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitical risk) ที่เพิ่มขึ้น การระบาดของโควิด 19 รวมถึงความเสี่ยงอื่น ๆ เช่น ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ความเสี่ยงจากข้อมูลสำคัญรั่วไหล และความเสี่ยงจากการทุจริตของกิจการที่ไปลงทุน ที่จะมีผลต่อฐานะการดำเนินงาน ความมั่นคง และสภาพคล่องทั้งในระดับธนาคาร (solo basis) และกลุ่มธุรกิจทางการเงิน (consolidated basis) ในช่วงเวลา 3 ปี (ปี 2565-2567) ตามสถานการณ์จำลองทางเศรษฐกิจที่ ธปท. กำหนด (adverse scenario) ซึ่งผลการประเมินพบว่า ในภาพรวมระบบธนาคารพาณิชย์ไทยยังคงมีความมั่นคงและมีระดับของเงินกองทุนเพียงพอรองรับผลกระทบดังกล่าว

นอกจากนี้ ธปท. อยู่ระหว่างดำเนินการสนับสนุนและยกระดับกระบวนการทดสอบภาวะวิกฤตของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้มีมาตรฐาน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ช่วยเสริมสร้างความมั่นคง และยกระดับการกำกับดูแลของระบบสถาบันการเงินเฉพาะกิจในภาพรวม

2 / การพัฒนาเครื่องมือรองรับการกำกับตรวจสอบแบบต่อเนื่อง (ONGOING SUPERVISION)

เพื่อยกระดับการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินแบบ ongoing ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ธปท. ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาข้อมูล ระบบงานและเครื่องมือต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

(1) โครงการปฏิรูปการรายงานข้อมูลของสถาบันการเงิน (Regulatory Data Transformation: RDT) ในส่วนของข้อมูลเครดิต ธปท. ได้ประชุมหารือกับสถาบันการเงินอย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นจากสถาบันการเงิน สำหรับการปรับโครงสร้างข้อมูล (data model) ให้เหมาะสม ปัจจุบันอยู่ระหว่างหารือกระบวนการทดสอบข้อมูล (industry wide test) ซึ่งคาดว่าสถาบันการเงินจะเริ่มส่งข้อมูลให้ ธปท. ได้ในช่วงกลางปี 2566

(2) การพัฒนาระบบงานติดตามความเสี่ยงด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับตรวจสอบและวิเคราะห์สถาบันการเงิน ธปท. ได้พัฒนา dashboard ต่าง ๆ เพื่อติดตามความเสี่ยงของสถาบันการเงินมาอย่างต่อเนื่อง โดย dashboard ที่ได้พัฒนาเพิ่มเติมในปี 2565 ได้แก่ ระบบติดตามมาตรการแก้หนี้ยั่งยืนและมาตรการรวมหนี้ ระบบติดตามความเสี่ยงด้านไอที และการชำระเงิน (payment & IT cyber dashboard phase 3) และระบบติดตามคุณภาพการให้บริการทางการเงิน (market conduct dashboard phase 3) เพื่อให้ทราบภาพรวมเรื่องร้องเรียนจากประชาชน นอกจากนี้ ธปท. อยู่ระหว่างเตรียมนำระบบงาน supervisory tool มาใช้ให้ครอบคลุมกระบวนการกำกับตรวจสอบแบบ ongoing ทั้งหมด เพื่อยกระดับงานด้านการกำกับตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3 / การยกระดับวัฒนธรรมด้านความเสี่ยงของสถาบันการเงิน

หลังจาก ธปท. ได้ออกแนวนโยบายเรื่อง วัฒนธรรมด้านความเสี่ยงของสถาบันการเงิน เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2564 เพื่อใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างวัฒนธรรมด้านความเสี่ยงที่เข้มแข็งให้กับธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ในปี 2565 ธปท. จึงได้ขยายขอบเขตการส่งเสริมความรู้ดังกล่าว รวมทั้งสื่อสารแนวนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ดีไปยังสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพิ่มเติมด้วย

นอกจากนี้ ธปท. อยู่ระหว่างเตรียมการประเมินการปฏิบัติงานของสถาบันการเงินตามแนวนโยบายด้านวัฒนธรรมความเสี่ยง โดยเริ่มจากธนาคารพาณิชย์ที่มีความสำคัญต่อระบบในประเทศ (DSIBs) เพื่อให้ทราบจุดแข็งและจุดที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการยกระดับวัฒนธรรมความเสี่ยงของระบบสถาบันการเงินในภาพรวม โดย ธปท. จะส่งแบบสอบถามให้สถาบันการเงินประเมินตนเอง (self-assessment) และนำส่งข้อมูลสนับสนุนให้ ธปท. เพื่อประกอบการประเมินร่วมกับการสัมภาษณ์คณะกรรมการและผู้บริหารของสถาบันการเงินต่อไป

4 / การตรวจสอบและติดตามฐานะการดำเนินงานและความเสี่ยงของสถาบันการเงิน

ในปี 2565 ธปท. มีแผนงานในการตรวจสอบสถาบันการเงินทั้งสิ้นจำนวน 24 แห่ง โดยสามารถตรวจสอบได้ครบถ้วนทุกแห่งตามแผนงานที่วางไว้ รายละเอียดดังตาราง

สถาบันการเงิน	จำนวนสถาบันการเงินที่ ธปท. ตรวจสอบ ในปี 2565 (แห่ง)
ธนาคารพาณิชย์ไทย/ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย	14
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ	7
บริษัทบริหารสินทรัพย์	2
บริษัทที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและ/หรือสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	1
รวม	24

ธปท. ได้ตรวจสอบและออกหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบแก่สถาบันการเงินตามแนวทางการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง โดยขอบเขตการตรวจสอบจะมุ่งเน้นธุรกรรมที่มีนัยสำคัญ เพื่อประเมินฐานะความเพียงพอของเงินสำรองและเงินกองทุน ความสามารถในการหารายได้ ธรรมาภิบาลและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และการให้บริการลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct) นอกจากนี้ ธปท. ได้ติดตามการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ กลยุทธ์และแนวโน้มธุรกิจของสถาบันการเงินที่เปลี่ยนไปสู่ดิจิทัลมากขึ้น รวมทั้งสอบทานรายการที่สถาบันการเงินขอชดเชยดอกเบี้ยและความเสียหายจากการให้สินเชื่อตามพระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 (พรก. soft loan)

ภาพรวมระบบสถาบันการเงินมีความเข้มแข็ง โดยมีเงินกองทุน เงินสำรอง และสภาพคล่องอยู่ในระดับสูง สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและความต้องการสินเชื่อของภาคธุรกิจและครัวเรือนได้ในระยะถัดไป นอกจากนี้ สถาบันการเงินยังบริหารจัดการคุณภาพสินเชื่อและให้ความช่วยเหลือลูกหนี้อย่างต่อเนื่องด้วยการปรับโครงสร้างหนี้ ขณะที่ผลประกอบการปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนจากรายได้ดอกเบี้ยสุทธิที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวสินเชื่อเป็นสำคัญ

5 / การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

(1) การประสานความร่วมมือระหว่างผู้กำกับดูแล เพื่อเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาวิกฤตในระบบการเงิน โดย ธปท. ได้ร่วมกับคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และสถาบันคุ้มครองเงินฝาก (สคฝ.) ปรับปรุงคู่มือการแก้ไขปัญหาวิกฤตในระบบการเงินร่วมกันระหว่างหน่วยงานผู้กำกับดูแล (interagency playbook for crisis management) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งได้ทำการทดสอบการประสานงานระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลในประเทศตามสถานการณ์จำลองที่กำหนด นอกจากนี้ ธปท. ได้เข้าร่วมทดสอบการประสานความร่วมมือ (cross border crisis simulation exercise) กับผู้กำกับดูแลในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกด้วย

(2) การประสานงานด้านการคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน โดย ธปท. ร่วมหารือกับ ก.ล.ต. และ คปภ. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรื่องร้องเรียน รวมทั้งลดภาระของผู้ร้องเรียนและผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) รวมทั้งการมอบหมายผู้แทน ธปท. เป็นกรรมการในคณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ และเป็นอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการการกำกับการทวงถามหนี้ เพื่อให้ความเห็นเรื่องการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ และจำนวนครั้งที่เหมาะสมในการติดต่อทวงถามหนี้

(3) การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์ โดย ธปท. ได้ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ยกระดับการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มีเสถียรภาพ สามารถให้บริการทางการเงินแก่สมาชิกได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนของประเทศ โดย ธปท. ได้ร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อร่างกฎกระทรวง ตามมาตรา 89/2 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อออกเกณฑ์กำกับดูแลความเสี่ยงของสหกรณ์ใน 5 เรื่อง ได้แก่ (1) การให้กู้และการให้สินเชื่อ (2) การรับฝากเงิน ก่อหนี้ สร้างภาระผูกพัน กู้ยืมเงิน ค้ำประกัน (3) การบริหารสินทรัพย์และสภาพคล่อง (4) การจัดชั้นสินทรัพย์และกันเงินสำรอง และ (5) การฝากเงินหรือลงทุน

นอกจากนี้ ธปท. ได้ร่วมจัดทำข้อเสนอแนวทางการยกระดับการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มเติมและการวางภูมิทัศน์ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ไทยในระยะข้างหน้า ซึ่งประกอบด้วย (1) การยกระดับการกำกับสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีความสำคัญต่อระบบ (2) การยกระดับศักยภาพการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์ (3) การผลักดันให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีบทบาทช่วยดูแลแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนเพิ่มเติม (4) การจัดตั้งกลไกรักษาเสถียรภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาวะวิกฤต (safety net infrastructure) และ (5) การขยายบทบาทของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ระดับประเทศ

BOX 6

DATA AS THE NEW OIL IS NOT ENOUGH : ทำไมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงสำคัญต่อภาคการเงิน

ภาคการเงินเป็นหนึ่งภาคเศรษฐกิจที่นำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการทางการเงินใหม่ ๆ ได้อย่างน่าตื่นตาตื่นใจที่สุด โดยมีข้อมูลการใช้งานของผู้บริโภคเป็นแกนกลางสำคัญในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ข้อมูลส่วนบุคคลจึงเสมือนเป็นทรัพย์สินอันมีค่าขององค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการเก็บรวบรวมและใช้ในการติดต่อ รวมถึงวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายของลูกค้าและประชาชนในมิติต่าง ๆ

แต่กระนั้น การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในทางที่ผิดก็อาจนำมาซึ่งความเสี่ยงและความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ เช่น แก๊งคอลเซนเตอร์ที่โทรศัพท์หลอกลวงจนประชาชนหลงเชื่อและโอนเงินให้ การหลอกลวงให้กรอกข้อมูลส่วนตัวเพื่อแอบอ้างทำเรื่องที่เสียหายหรือผิดกฎหมาย หรือแม้ไม่เสียหายเป็นตัวเงิน ก็สร้างความรำคาญใจอยู่ไม่น้อย เช่น ได้รับการติดต่อทางการตลาดเพื่อเสนอขายสินค้าและบริการ (direct marketing) โดยที่ไม่ได้รับความยินยอม

อันที่จริงสิทธิความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนบุคคล (data privacy and protection) ไม่ใช่เรื่องทางธุรกิจเท่านั้น หากแต่เป็น "สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน" ที่ต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ

หลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพยุโรป จึงได้ออกกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาบังคับใช้และกลายเป็นแนวปฏิบัติไปทั่วโลก

ประเทศไทยก็เล็งเห็นถึงความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือ “PDPA” ซึ่งมีผลบังคับใช้ทั้งฉบับเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2565 เป็นต้นมา เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่จะป้องกัน ลดและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว ความเดือดร้อนรำคาญ ภัยคุกคามทางการเงินหรือความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลกระทบในวงกว้างและก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจไทยโดยรวมอีกด้วย

ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ธปท. ตระหนักและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายและมาตรฐานสากล โดยส่งเสริมให้เกิดการสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์วิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการเงินและมาตรการทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลและตรวจสอบสถาบันการเงิน ธปท. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) จัดทำและลงนามในบันทึกข้อตกลงการประสานความร่วมมือ (MOU) ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลของภาคการเงินในวันที่ 28 เมษายน 2565 เพื่อให้นโยบาย กรอบและกระบวนการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจภาคการเงินไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน และบริษัทประกันภัย มีความสอดคล้องและมีมาตรฐานเดียวกันในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอันจะส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมาย PDPA ในภาคการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่ธุรกิจภายใต้กำกับดูแล

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้จัดอบรมในหัวข้อเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้กับชมรมธนาคารและผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับทั้งสถาบันการเงิน และ non-bank ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับดังกล่าว รวมถึงยกระดับความน่าเชื่อถือให้กับผู้ประกอบธุรกิจในภาคการเงินและความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ของลูกค้าและประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอีกด้วย

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของภาคธุรกิจการเงิน

ที่มา : The MOU Signing Ceremony, “The Memorandum of Understanding Signing Ceremony for Cooperation on Personal Data Protection in the Financial Sector between the BOT, the OIC, the SEC, and the PDPC.” (2141) วีดิทัศน์ งาน MOU การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภาคการเงิน ระหว่าง ธปท. คปภ. ก.ล.ต. และ สคส. - YouTube

การรักษาเสถียรภาพ ระบบการชำระเงิน

การดูแลเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน การจัดการระบบการชำระเงิน

การกำกับดูแลให้ระบบการชำระเงินมีเสถียรภาพ มั่นคง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคส่วนต่าง ๆ เป็นหนึ่งในพันธกิจของ ธปท. ที่ผ่านมา ธปท. ได้ดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยง และคุ้มครองผู้ใช้บริการ รวมทั้งยกระดับการกำกับดูแลให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากล การดำเนินงานสำคัญในปี 2565 มีดังนี้

1 / ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย

ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านด้านการเงินให้เข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในปี 2565 ธปท. ได้ออก "ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย" เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์การพัฒนาระบบชำระเงินในระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2565-2567) ที่สอดรับกับแนวนโยบายภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย ซึ่งจะดำเนินการภายใต้ 3 หลักการ คือ

(1) การเปิดกว้างให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกัน (Openness): การเปิดกว้างให้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่เชื่อมโยงกันได้ การสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลชำระเงินดิจิทัลในวงกว้าง ภายใต้ธรรมาภิบาลด้านข้อมูลทั้งการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความปลอดภัยของข้อมูลที่เพียงพอ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันของผู้ให้บริการชำระเงินและผลักดันการนำเทคโนโลยีใหม่มาพัฒนาบริการและนวัตกรรมการชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

(2) การเข้าถึงและเข้าใจการใช้บริการชำระเงินดิจิทัล (Inclusivity): การขยายและส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินดิจิทัลของภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐให้ทั่วถึงและครอบคลุมยิ่งขึ้น และการสร้างความเชื่อมั่นผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการ

(3) การกำกับดูแลที่ยืดหยุ่นและเท่าทัน (Resiliency): มีหลักเกณฑ์การกำกับดูแลระบบชำระเงินยืดหยุ่นสามารถรองรับนวัตกรรมและความเสี่ยงใหม่ ไม่เป็นภาระในทางปฏิบัติ และการปรับเปลี่ยนวิธีการกำกับดูแลให้รองรับโลกดิจิทัล โดยการพัฒนาเครื่องมือการกำกับดูแลที่ทันสมัย ธปท. มุ่งเน้นการเสริมสร้างให้ระบบการชำระเงินไทยพร้อมรองรับการเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลของภาคการเงิน ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาบริการชำระเงินดิจิทัลของผู้ให้บริการ เพื่อให้เกิดทางเลือกที่หลากหลายแก่ผู้ใช้บริการ บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอและตระหนักถึงความเสี่ยง โดยดูแลให้เกิดการเรียนรู้ ปรับตัว และพร้อมใช้การชำระเงินดิจิทัล อีกทั้งสนับสนุนให้การทำธุรกิจปรับเปลี่ยนเป็นแบบดิจิทัลอย่างครบวงจร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพการดำเนินธุรกิจและสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และพร้อมก้าวสู่สังคมที่ใช้เงินสดน้อยลง

2 / การทบทวนและปรับปรุงกรอบและหลักเกณฑ์การกำกับดูแล

ปัจจุบันบริบทและสภาพการณ์ด้านการชำระเงินของไทยได้ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเนื่องจากปัจจัยด้านจำนวนผู้เล่นในระบบที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รูปแบบธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาของเทคโนโลยีและบริการรูปแบบใหม่ ๆ ธปท. เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการทบทวนกฎหมายและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลด้านระบบและบริการการชำระเงินภายใต้แนวทาง Regulatory Impact Assessment (RIA) เพื่อให้เกณฑ์การกำกับดูแลเกิดผลในทางปฏิบัติ และเท่าทันพัฒนาการของเทคโนโลยีและความเสี่ยงที่เปลี่ยนไปโดยกำหนดแนวทางดำเนินการเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น (ไตรมาส 4 ปี 2564-ไตรมาส 2 ปี 2565) เพื่อสร้างความชัดเจนในทางปฏิบัติ เช่น การปรับถ้อยคำ การเพิ่มคำถาม-คำตอบแนบท้ายประกาศ การยกตัวอย่าง ระยะกลาง (ไตรมาส 3 ปี 2565-ไตรมาส 4 ปี 2566) เพื่อลด ละ เลิกภาระและอุปสรรคหลักเกณฑ์ด้านปฏิบัติการที่เกินจำเป็น

และระยะยาว (ปี 2567) เป็นการปรับหลักเกณฑ์ที่ตอบในเชิงนโยบายระบบการชำระเงินให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ในปี 2565 ธปท. ได้ดำเนินการ RIA ด้านระบบการชำระเงินเพื่อให้หลักเกณฑ์ชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้ เช่น ออกคำถาม-คำตอบแนบท้ายประกาศหลักเกณฑ์เพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจต่อประกาศหลักเกณฑ์เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ มีการปรับกระบวนการโดยการออกแนวนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบธุรกิจก่อนการออกเป็นประกาศหลักเกณฑ์ รวมถึงออกหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจระบบโอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ใช้บริการของระบบที่ให้บริการระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2565 เพื่อรองรับการให้บริการระบบดังกล่าวโดยภาคเอกชน อีกทั้ง ธปท. อยู่ระหว่างปรับปรุงประกาศและกระบวนการกำกับ เพื่อ ลด ละ เลิก ภาระที่เกินจำเป็นให้กับผู้ประกอบธุรกิจและเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแล สอดรับกับทิศทางระบบการชำระเงินที่เปลี่ยนไป ประกอบด้วย

- หลักเกณฑ์การบริหารจัดการด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct) สำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ
- หลักเกณฑ์อนุญาตการประกอบธุรกิจอื่นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์
- แนวนโยบายการป้องกันภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน เพื่อให้ผู้ให้บริการทางการเงินให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างเหมาะสมในการป้องกันภัยทุจริต
- การปรับปรุงกระบวนการการพิจารณาอนุญาต/ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบธุรกิจรายใหม่ และการเพิกถอนการอนุญาต (market entry and exit)

สำหรับการกำกับดูแลการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลที่มีลักษณะใกล้เคียงบริการชำระเงินภายใต้ พรบ. ระบบการชำระเงิน ธปท. อยู่ระหว่างจัดทำแนวทางการเปิดให้ผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับทดสอบรูปแบบการชำระสินค้าแบบกำหนดเงื่อนไข (programmable payment) ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อประเมินศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน การเพิ่มความปลอดภัยในการให้บริการ และการพิจารณาความเสี่ยง โดยเปรียบเทียบกับการให้บริการด้วยเทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแนวทางกำกับดูแลที่สมดุลระหว่างการส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงินและการบริหารจัดการความเสี่ยง ซึ่งจะช่วยให้ภาคการเงินมีนวัตกรรมที่มีประโยชน์ต่อประชาชนและภาคธุรกิจ พร้อมกับสามารถป้องกันผลกระทบต่อระบบการเงิน และดูแลคุ้มครองผู้ใช้บริการได้

ธปท. กำกับดูแลและตรวจสอบผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 อย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2565 มีการตรวจสอบผู้ประกอบธุรกิจทั้งหมด 14 ราย ส่วนรายที่เหลือได้มีการวิเคราะห์ติดตามการดำเนินงาน (offsite monitoring) ในขณะเดียวกันได้พัฒนาเครื่องมือการกำกับตรวจสอบรองรับการกำกับดูแลแบบใช้ความเสี่ยงเป็นฐาน (risk-based) และการกำกับตรวจสอบอย่างต่อเนื่องที่สำคัญ เช่น e-payment supervisory dashboard ที่สะท้อนความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (operational risk) และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (compliance risk) ของผู้ให้บริการ non-bank

นอกจากนี้ ธปท. ยังสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับทำแบบประเมินตนเอง (self-assessment) เพื่อประเมินความเสี่ยงด้านการกำกับดูแลกิจการตามหลักการสอบทานและถ่วงดุล และความพร้อมในการปฏิบัติตาม พรบ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ประกอบธุรกิจมีความมั่นคงปลอดภัยและบริหารจัดการความเสี่ยงเพียงพอสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และคุ้มครองผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ปี 2565 เป็นครั้งแรกที่มีการประเมินจำลองเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีข้อมูลส่วนบุคคลเกิดการรั่วไหลซึ่งอาจกระทบต่อเงินกองทุน (BIS ratio) สำหรับธนาคารพาณิชย์ จำนวน 14 ราย (stress test analysis) นอกจากนี้ อยู่ระหว่างการพัฒนาต่อยอด e-payment supervisory dashboard เพื่อใช้ติดตามดัชนีความเสี่ยงสำคัญของผู้ให้บริการในลักษณะการแจ้งเตือนล่วงหน้า (early-warning) และการพัฒนาชุดเครื่องมือติดตามตรวจสอบด้าน e-payment เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบ ทั้งในลักษณะการตรวจสอบ (onsite monitoring) และการวิเคราะห์ติดตามการดำเนินงาน (offsite monitoring) ในระยะต่อไป

ธปท. ส่งเสริมให้มีผู้ประกอบธุรกิจการชำระเงินรายใหม่เพื่อขยายการเข้าถึงและเพิ่มทางเลือกของบริการชำระเงิน ในปี 2565 มีผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตจำนวน 14 ราย ณ สิ้นไตรมาส 3 ปี 2565 มีผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับการอนุญาตและขึ้นทะเบียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 138 ราย ประกอบด้วยผู้ที่ได้รับอนุญาต 134 ราย ขึ้นทะเบียน 4 ราย รวมใบอนุญาตทั้งสิ้น 316 ฉบับและใบขอขึ้นทะเบียน 4 ฉบับ

ธปท. ได้จัดให้มีการเตรียมความพร้อมรองรับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของภาคการเงิน ร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินและสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) โดยผลักดันให้มีการเตรียมความพร้อมในทางปฏิบัติของภาคธุรกิจ เข้าร่วมให้ความเห็นต่อกฎหมายลำดับรองเพื่อให้เกิดความชัดเจนและลดภาระในทางปฏิบัติ และการประเมินความพร้อมผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับทั้งสถาบันการเงิน ผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันทางการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) และติดตามให้ผู้ประกอบธุรกิจมีความพร้อมได้ทันก่อนกฎหมายบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565

นอกจากนี้ เพื่อให้ภาคการเงินมีแนวทางในการกำกับดูแลที่สอดคล้องกันและไม่เป็นภาระแก่ผู้ประกอบธุรกิจ ธปท. ร่วมกับ ก.ล.ต. คปภ. และ สคส. ลงนามบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding: MOU) เรื่องการกำกับดูแลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2565 การลงนามบันทึกข้อตกลงในครั้งนี้จะช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้กำกับดูแลให้มีการประสานงานกันและลดความทับซ้อนในการกำกับดูแลในด้านต่าง ๆ เช่น กระบวนการรับมือกรณีข้อมูลรั่วไหล การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการกำกับดูแล และการสร้างศักยภาพของบุคลากรและความรู้แก่ผู้ใช้บริการทางการเงิน

ในการขับเคลื่อนนโยบายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ธปท. ได้จัดให้มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดอบรมและทำเวิร์กช็อปในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย

4 / การสนับสนุนให้มีโครงสร้างธรรมาภิบาลของระบบการชำระเงิน

ธปท. สนับสนุนให้ระบบการชำระเงินมีโครงสร้างธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่ดี เพื่อส่งเสริมให้บริการชำระเงินของประเทศเปิดกว้าง เอื้อต่อการแข่งขัน รวมถึงส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน โดยได้จัดทำกรอบการทำงาน (framework) ในการปรับปรุงโครงสร้างธรรมาภิบาล การบริหารจัดการของระบบการชำระเงินและโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน เผยแพร่ผ่านทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (พ.ศ. 2565-2567) ซึ่งจะมีการจัดตั้งคณะขับเคลื่อนระบบการชำระเงิน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายของ ธปท. ลงสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิผล สามารถให้ข้อเสนอแนะการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านการชำระเงิน เพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บริการ

นอกจากนี้ ธปท. ได้จัดตั้งกลุ่มงานบริหารจัดการบริการชำระเงินที่สำคัญ เพื่อบริหารจัดการตามแนวทางสากล มีการทบทวนและพิจารณาแนวทางบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน และโครงสร้างราคาบริการชำระเงินให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไม่ให้บริการที่ซ้ำซ้อนหรือมีการกระจุกตัวจนเกิดความเสี่ยงเชิงระบบ เปิดให้ผู้ให้บริการประเภทต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้ตามระดับความเสี่ยงและรองรับการพัฒนานวัตกรรมด้านการชำระเงินที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข้อมูลภายใต้ราคาที่เหมาะสมเป็นธรรม ซึ่งจะผลักดันการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมต่อไปในปี 2566

5 / การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระเงินให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจ

ธปท. สื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับบริการชำระเงินผ่านการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน เว็บไซต์ และช่องทางโซเชียลมีเดียของ ธปท. อย่างต่อเนื่อง รวมถึงจัดทำรายงานการชำระเงินประจำปี 2564 ข้อมูลสถิติการชำระเงินและบทความเกี่ยวกับการชำระเงินไทย (Bi-monthly Payment Insight) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สาธารณชนในวงกว้าง

ในด้านเนื้อหา การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับระบบชำระเงินครอบคลุมประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับบริการทางการเงินและเทคโนโลยีใหม่ที่นำมาปรับใช้กับภาคธนาคาร ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจ (PromptBiz) บริการ SWIFT ความรู้เกี่ยวกับกลโกงทางการเงิน ความคืบหน้าของ cross-border QR payment และทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินไทยในระยะต่อไปผ่านเอกสาร “ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (Payment Directional Paper)” อีกทั้งได้เผยแพร่ข้อมูลสถิติความพร้อมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับการให้บริการเพื่อให้ลูกค้าประชาชนมีข้อมูลประกอบการพิจารณาเลือกใช้บริการของสถาบันการเงิน รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพัฒนาการของคริปโทเคอร์เรนซีและสเตเบิลคอยน์ รวมถึงความเสี่ยงและมุมมองของ ธปท. ต่อการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการ

คุณบุษกร ธีระปัญญาชัย พูดคุยกับสื่อมวลชนใน media briefing เรื่องทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (Payment Directional Paper)

6 / การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการดำเนินนโยบายและการกำกับดูแล

ที่ผ่านมา ธปท. ได้จัดทำผลการสำรวจพฤติกรรมการชำระเงินของภาคธุรกิจ เพื่อเข้าใจพฤติกรรมการใช้หรือการรับโอนและชำระเงินของภาคธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในช่วงการระบาดของโควิด 19 รวมทั้งทัศนคติ ความคาดหวังและอุปสรรคของภาคธุรกิจเกี่ยวกับสื่อการชำระเงินรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการพัฒนาบริการการชำระเงินให้สอดรับกับความต้องการของภาคธุรกิจในอนาคต

ธปท. ผลักดันให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลชำระเงินดิจิทัลจาก "โครงการนำร่องการบูรณาการข้อมูลธุรกรรมการชำระเงิน เพื่อพัฒนาเครื่องมือติดตามและวิเคราะห์พฤติกรรมการชำระเงินของคนไทยที่เปลี่ยนไป" มาใช้ประกอบการวางแนวทางและจัดกลุ่มผู้ใช้บริการ เพื่อใช้ส่งเสริมการชำระเงินดิจิทัลตามทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย

ธปท. ยังผลักดันการบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ผ่านการวิเคราะห์ผลของนโยบายภาครัฐต่อภาคเศรษฐกิจและพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชน เพื่อนำไปใช้วางนโยบายการส่งเสริมการชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ในระยะต่อไป

---

7 / การจัดการระบบการชำระเงิน

ในปี 2565 การให้บริการระบบการชำระเงินสำคัญทั้งระบบบาทเนต (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET) และระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ยังคงอยู่ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโควิด 19 โดยในครึ่งปีหลังสถานการณ์เริ่มผ่อนคลาย ประกอบกับแนวนโยบายภาครัฐยกเลิกมาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดเพื่อเปลี่ยนผ่านเป็นโรคประจำถิ่น ธปท. จึงได้ยกเลิกแนวปฏิบัติที่ได้ผ่อนผันการปฏิบัติตามเกณฑ์ให้กับสมาชิกของทั้ง 2 ระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานระบบบาทเนตและระบบ ICAS เข้าสู่การดำเนินงานตามปกติอย่างไรก็ตาม เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น ธปท. ได้กำชับให้สมาชิกของทั้ง 2 ระบบยังคงต้องติดตามและเตรียมพร้อมรองรับเหตุฉุกเฉินไว้อย่างต่อเนื่องด้วย

สำหรับผลการดำเนินงานระบบบาทเนต และระบบ ICAS (จนถึงวันที่โอนย้ายระบบงาน) ในปี 2565 มีรายละเอียดดังนี้

1. ระบบบาทเนต

ณ สิ้นปี 2565 ระบบบาทเนต มีผู้ใช้บริการ 58 แห่ง แบ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ไทย 17 แห่ง สาขาธนาคารต่างประเทศ 11 แห่ง บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ 5 แห่ง สถาบันการเงินของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น 6 แห่ง ส่วนราชการสถาบันอื่น ๆ 10 แห่ง และส่วนงานภายใน ธปท. 9 ส่วนงาน

สำหรับสถิติการโอนเงินผ่านระบบบาทเนต ปี 2565 มีปริมาณรายการโอนเงินรวม 4.9 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 0.2% และมูลค่าโอนเงินรวม 919.3 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 13.7%

ปริมาณและมูลค่าธุรกรรมบาทเนต

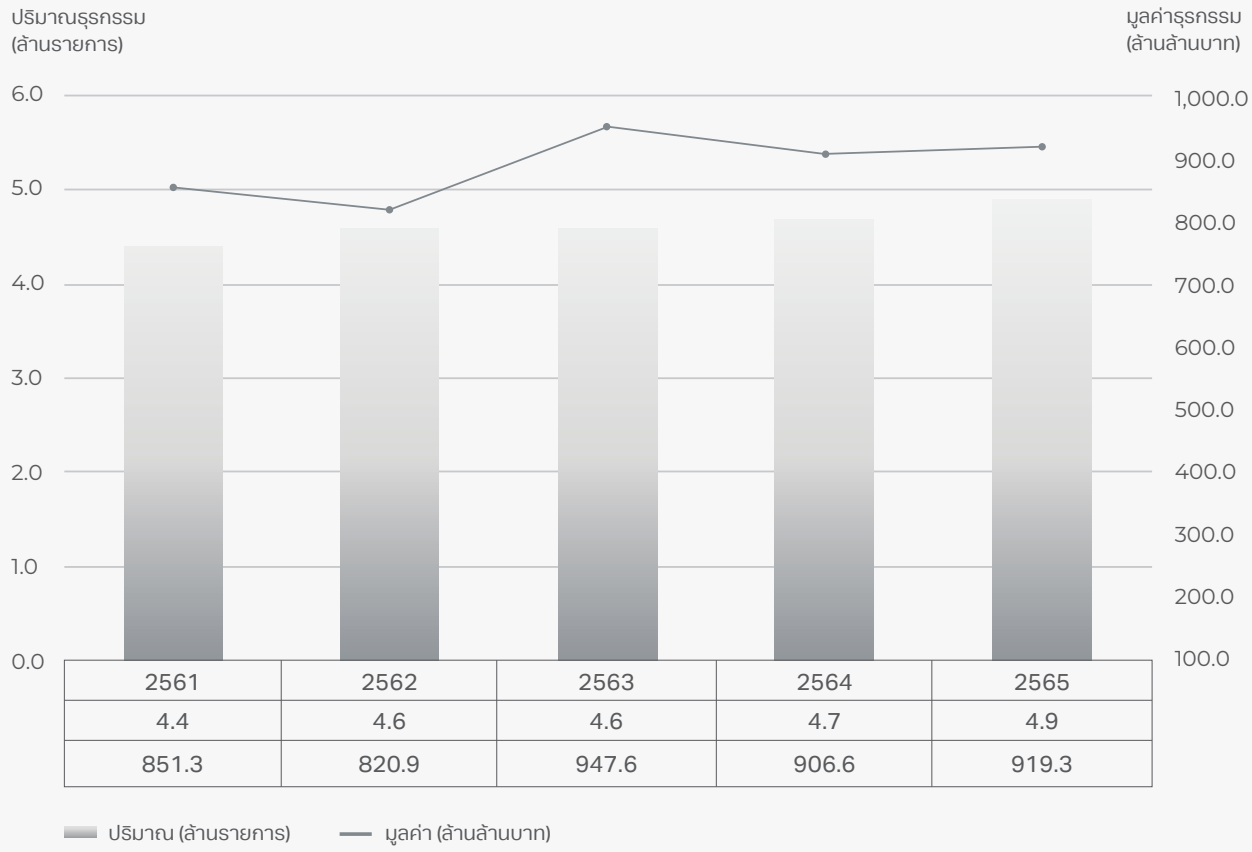

2561	2562	2563	2564	2565
4.4	4.6	4.6	4.7	4.9
851.3	820.9	947.6	906.6	919.3

2. ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค

ธปท. ได้โอนย้ายงานบริการระบบ ICAS ไปให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินงานแทน เพื่อให้สอดคล้องตามแนวทางของต่างประเทศ ที่แบ่งแยกบทบาทระหว่างผู้ให้บริการและผู้กำกับดูแลให้ชัดเจน ประกอบกับภาคเอกชนสามารถพัฒนาและต่อยอดบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างคล่องตัว โดยไม่ติดข้อจำกัดด้านกฎหมาย ซึ่งสมาคมธนาคารไทย (TBA) สมาคมธนาคารนานาชาติ (AIB) และสมาคมสถาบันการเงินของรัฐ (GFA) ได้เสนอให้บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX) เป็นผู้ให้บริการรายใหม่ ที่ผ่านมา ธปท. NITMX และภาคธนาคาร ได้ร่วมผลักดันการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาและทดสอบระบบ ICAS ใหม่ การจัดตั้งและเตรียมความพร้อม operation unit การกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแล รวมถึงการยกร่างข้อตกลงในการใช้บริการระบบ ICAS ใหม่ โดย NITMX ได้เริ่มให้บริการระบบ ICAS ใหม่อย่างราบรื่น และ ธปท. ได้ยุติบทบาทการให้บริการ ICAS ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2565

ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2565 ธนาคารสมาชิกระบบ ICAS มีจำนวน 35 แห่ง ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ไทย 18 แห่ง สาขาธนาคารต่างประเทศ 11 แห่ง และสถาบันการเงินของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น 6 แห่ง โดยมีสาขาธนาคารรวมทั้งสิ้นจำนวน 8,957 สาขา (รวมสาขาย่อย)

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ธุรกรรมการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารมีปริมาณและมูลค่าลดลงอย่างต่อเนื่อง โดย ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2565 มีปริมาณเช็คเรียกเก็บรวม 19.23 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 12,291.70 พันล้านบาท ปริมาณเช็คคืนรวม 0.27 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 62.85 พันล้านบาท และปริมาณเช็คคืนไม่มีเงินรวม 0.19 ล้านฉบับ มูลค่า 36.67 พันล้านบาท

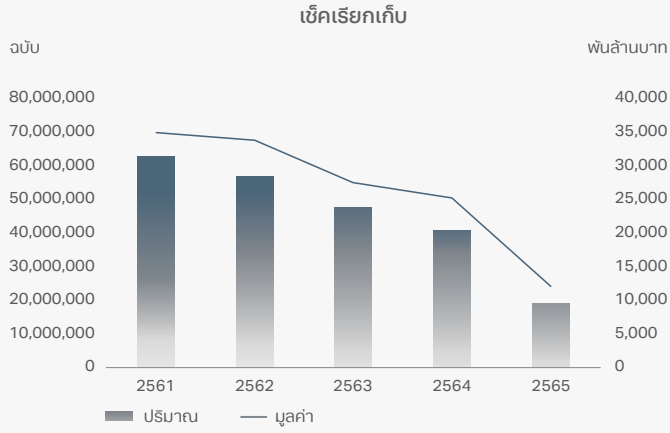

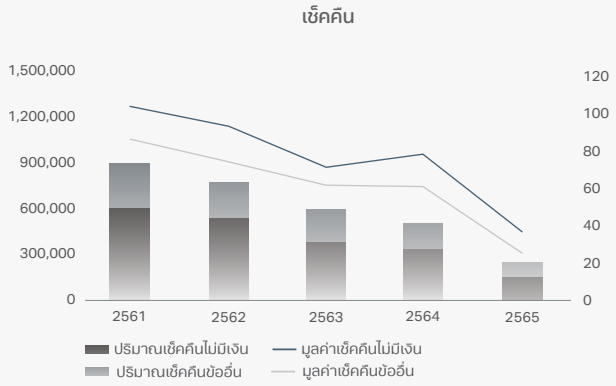

3. ทิศทางการพัฒนาระบบบาทเนต

3.1 โครงการ BAHTNET ISO 20022

ธปท. ได้พัฒนาระบบบาทเนตและระบบที่เกี่ยวข้องให้รองรับมาตรฐานกลางข้อความของระบบการชำระเงิน ISO 20022 ซึ่งเริ่มใช้งานเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2565 เพื่อรองรับการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินอื่น ๆ ที่สำคัญ ซึ่งเป็นการสร้าง alignment ให้ระบบการชำระเงินของประเทศ เอื้อให้การทำธุรกรรมทั้งการโอนเงินมูลค่าสูง การโอนเงินรายย่อย และการโอนเงินระหว่างประเทศ สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ไร้รอยต่อ รวมทั้งสามารถรองรับข้อมูลประกอบการชำระเงิน (remittance information) และการพัฒนาต่อยอดบริการทางการเงินด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ในอนาคต

ทั้งนี้ การพัฒนา BAHTNET ISO 20022 ได้ดำเนินงานในรูปแบบ Enriched Data และ Big Bang Approach ซึ่งช่วยลดภาระต้นทุนและแรงงานโดยรวมของสถาบันผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างมาก เช่น การดูแลหลายระบบงาน หรือการพัฒนาระบบงานซ้ำซ้อนหลายครั้ง ทำให้ ธปท. เป็นกลุ่มธนาคารกลางแรก ๆ ของโลกที่เปลี่ยนมาตรฐานข้อความของระบบการโอนเงินมูลค่าสูง มาใช้ ISO 20022 อย่างเต็มรูปแบบ และเป็นกรณีตัวอย่างในการเรียนรู้ให้กับธนาคารกลางหลายแห่งในภูมิภาค

3.2 โครงการ BAHTNET API Hub

ธปท. อยู่ระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน BAHTNET API Gateway/Hub เพื่อเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่สำคัญของประเทศ และรองรับบริการทางการเงินดิจิทัลที่หลากหลาย รวมทั้งต่อยอดนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยี API ในรูปแบบ Straight Through Processing (STP) ด้วยมาตรฐานข้อความ ISO 20022

ในปี 2565 ธปท. หารือร่วมกับตัวแทนจาก Financial Market Infrastructure (FMI) อื่น ได้แก่ NITMX, TSD และ FinNet รวมทั้งตัวแทนสมาชิกผู้ใช้บริการบาทเนตจากสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ และสมาคมสถาบันการเงินของรัฐจำนวน 12 แห่ง เพื่อรวบรวม business use cases ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการทางธุรกิจ (business priority) การลดข้อจำกัดการทำธุรกรรมในปัจจุบัน รวมทั้งการรองรับนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ โดยคาดว่าจะพัฒนาและสามารถทยอยให้บริการได้ตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี 2567 เป็นต้นไป

บริบทที่เปลี่ยนแปลงของธนบัตร และการปรับบทบาทการบริหารจัดการธนบัตรในโลกใหม่

ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว ประกอบกับในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ประชาชนคุ้นเคยกับการชำระเงินออนไลน์มากขึ้น บทบาทของธนบัตรในการเป็นสื่อกลางชำระเงินประจำวันจึงลดลง ในขณะที่จากการศึกษาพบว่าบทบาทของธนบัตรในการเก็บไว้เพื่อความมั่งคั่ง (store of value) เพิ่มขึ้น

ธปท. มีอีกบทบาทหน้าที่ในการจัดพิมพ์ธนบัตรและบริหารจัดการธนบัตรให้มีสภาพดี กระจายสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการ ในปี 2565 ธปท. ได้ปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของธนบัตรที่เปลี่ยนแปลงไป ผ่าน 4 กิจกรรมหลัก คือ (1) การปรับวิสัยทัศน์และพันธกิจให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ (2) การบริหารจัดการธนบัตรสำรองเพื่อรองรับความผันผวนของความต้องการธนบัตร (3) การจัดตั้งศูนย์เงินสดกลาง (Consolidated Cash Center: CCC) เพื่อความคุ้มค่าและยืดหยุ่น (4) การออกใช้ธนบัตรพอลิเมอร์ เพื่อความทนทานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียด ดังนี้

การปรับวิสัยทัศน์และพันธกิจให้สอดคล้องกับบริบทใหม่

ธปท. คำนึงถึงผลกระทบต่อระบบการชำระเงินในประเทศเป็นสำคัญ รวมทั้งให้ความสำคัญกับความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและประสิทธิภาพตามลำดับ จึงได้ปรับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสายออกบัตรธนาคาร ธปท. ให้สอดคล้องกับบริบทของธนบัตรที่เปลี่ยนแปลงไป และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสำหรับอนาคต โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังนี้

VISION วิสัยทัศน์		MISSION พันธกิจ
เป็นองค์กรที่ผลิตและบริหารจัดการธนบัตรชั้นนำของโลก	เดิม	ผลิตและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคง ปลอดภัย เพื่อให้ธนบัตรหมุนเวียนมีสภาพดี ยากต่อการปลอมแปลง และเพียงพอต่อความต้องการของระบบเศรษฐกิจ เป็นที่เชื่อมั่นและพึงพอใจของประชาชน
ประเทศไทยผลิตและบริหารจัดการธนบัตรชั้นนำของโลก	ใหม่	ผลิตธนบัตรคุณภาพสูง ยากต่อการปลอมแปลง หมุนเวียนธนบัตรสภาพดี มุ่งเน้นให้มีความเพียงพอในทุกสถานการณ์ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและสิ่งแวดล้อมของทั้งระบบ สอดคล้องกับระบบการชำระเงินอื่น ๆ ในอนาคต เพื่อความเชื่อมั่นและพึงพอใจของประชาชน

การบริหารจัดการปริมาณธนบัตรสำรอง เพื่อรองรับความผันผวนของความต้องการธนบัตร

การบริหารจัดการปริมาณธนบัตรสำรองในระยะที่ผ่านมา มีการกำหนดปริมาณธนบัตรขั้นต่ำ (minimum stock) และระยะเวลาที่ต้องแจ้งเตือนให้มีการผลิตเพิ่มเติม (Reorder Point: ROP) โดยทบทวนเกณฑ์เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2565 คณะกรรมการสายออกบัตรธนาคาร (กอบ.) เห็นชอบให้ปรับรูปแบบการบริหารจัดการ stock แบบใหม่ โดยกำหนดปริมาณธนบัตรสำรองขั้นต่ำที่ปลอดภัย (safety stock) เพื่อรองรับความผันผวนของความต้องการธนบัตรที่อาจมีโอกาสเกิดขึ้นได้ (tail risk) และได้คำนึงถึงต้นทุนของการผลิตและขนส่งธนบัตร นอกจากนี้ ธปท. ได้จัดทำการวิเคราะห์เชิงสถิติเพื่อผลิตและกระจายธนบัตร (Production and Distribution Statistical Analysis: PDSA) โดยคำนึงถึงปัจจัยความต้องการธนบัตรของแต่ละพื้นที่และฤดูกาลที่แตกต่างกัน เพื่อบริหารจัดการให้มีธนบัตรเพียงพอในทุกพื้นที่ทั่วประเทศแบบถูกที่ ถูกเวลา

สำหรับการบริหารจัดการธนบัตรปิดผนึก (ธนบัตรที่รับกลับคืนจากธนาคารพาณิชย์และยังมีสภาพดีนำไปหมุนเวียนต่อได้) นั้น ธปท. ใช้นโยบายการหมุนเวียนธนบัตรสภาพดี (recirculation policy) เนื่องจากธนบัตรปิดผนึกจะมีปริมาณสำรองและถูกใช้งานแตกต่างกันในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ของปี เช่น เทศกาลปีใหม่จะมีการเบิกธนบัตรปริมาณสูงในเดือนธันวาคมและฝากคืนกลับมาในช่วงต้นเดือนมกราคม ที่ผ่านมานโยบายการหมุนเวียนธนบัตรสภาพดีทำให้ปริมาณธนบัตรปิดผนึกคงค้างลดต่ำลงอย่างต่อเนื่องจนใกล้หมด ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาการบริหารจัดการหมุนเวียนธนบัตรปิดผนึกที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดตั้งศูนย์เงินสดกลางเพื่อความคุ้มค่าและยืดหยุ่น

ธปท. ได้จัดตั้งศูนย์เงินสดกลาง (Consolidated Cash Center: CCC) เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงานของ ธปท. กับภาคเอกชน ทำให้ต้นทุนการบริหารจัดการธนบัตรทั้งระบบลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าขนส่งธนบัตร ในขณะที่ยังสามารถคงมาตรฐานคุณภาพการกระจายธนบัตรได้ การทำงานของ CCC จะบริหารจัดการธนบัตรแบบครบวงจรโดยเปิดให้เอกชนเข้ามาใช้พื้นที่ศูนย์จัดการธนบัตรและเครื่องจักรนับคัด ภายใต้การกำกับการทำงานของ ธปท. ทำให้มั่นใจถึงมาตรฐานในการนับคัดธนบัตร ก่อนกระจายให้ประชาชนได้ใช้ธนบัตรที่มีสภาพดี

ในปี 2565 ได้เปิดทำการ CCC หาดใหญ่ ระยอง อุบลราชธานี และพิษณุโลก ดังภาพ

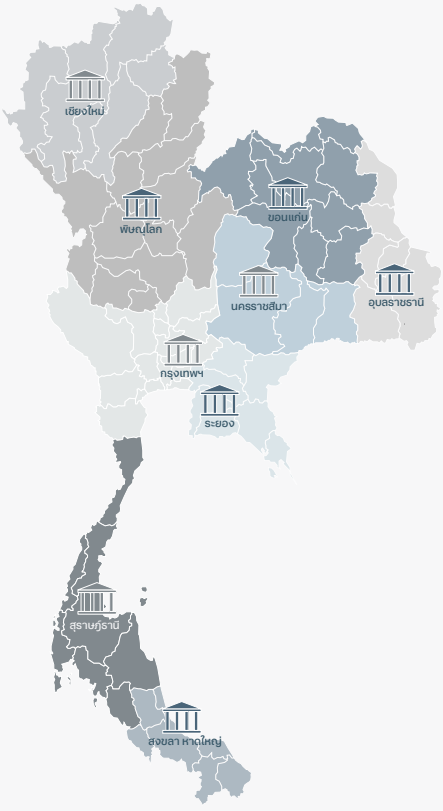

จำนวนและลำดับการจัดตั้ง Consolidated Cash Center (CCC)

จากแนวโน้มธุรกรรมด้านเงินสดที่ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2561
การให้ภาครัฐกิจลงทุนจัดตั้ง CCC เต็มรูปแบบ นอกพื้นที่ศูนย์จัดการธนบัตรของ ธปท.
อาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน จึงกำหนดแผนจัดตั้ง CCC ในพื้นที่ศูนย์จัดการธนบัตรของ ธปท. ดังนี้

2564				2565				2566			
Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
	ขอนแก่น			สงขลา (หาดใหญ่)			อุบลราชธานี		สุราษฎร์ธานี		
				ระยอง			พิษณุโลก		นครราชสีมา		

To be announced...
- กรุงเทพฯ
- เชียงใหม่

ทั้งนี้ อาจพิจารณาจัดตั้ง HUB/SPOKE ในแต่ละพื้นที่เพิ่มเติมหากปริมาณการใช้เงินสดไม่ลดลงตามที่คาดการณ์หรือ STEADY STATE ของธนบัตรสูงกว่าที่คาดการณ์ไว้ หรือสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเกิดจากนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ รถไฟความเร็วสูง

ธนบัตรพอลิเมอร์ เพื่อความทนทาน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เพื่อสนับสนุนนโยบายธนบัตรสะอาด และลดการผลิตธนบัตรใหม่เพื่อทดแทนธนบัตรที่เสื่อมสภาพ ธปท. ได้เลือกใช้วัสดุการพิมพ์ (substrate) ที่มีความทนทานสูง รับสิ่งสกปรกได้ยาก และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการผลิตและออกใช้ธนบัตรพอลิเมอร์ (polymer) ชนิดราคา 20 บาท ทดแทนธนบัตรแบบกระดาษ เนื่องจากมีอายุการใช้งานนานกว่าประมาณ 2.5 เท่า ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตโดยรวมลงประมาณ 30% นอกจากนี้ ยังมีลักษณะต่อต้านการปลอมแปลงที่หลากหลายทำให้ยากต่อการปลอมแปลง

คุณสมบูรณ์ จิตเป็นธม แถลงข่าวเรื่องการออกใช้ธนบัตรพอลิเมอร์ชนิดราคา 20 บาท

การลดความเสี่ยง ในระบบการชำระเงิน

การป้องกันภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน

ปัจจุบันภัยทุจริตทางการเงินมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง มีรูปแบบหลากหลาย และอาจสร้างความเสียหายต่อผู้ใช้บริการในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว ธปท. ได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาและวางมาตรการป้องกันปัญหาในเชิงรุก โดยในปี 2565 ธปท. ได้ตรวจสอบด้านการฉ้อโกงดิจิทัล (digital fraud) และจัดทำร่างแนวนโยบายการป้องกันภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยผู้ให้บริการทางการเงินต้องถือเป็นแนวปฏิบัติขั้นต่ำที่ต้องดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

1 / ด้านธรรมาภิบาล

กำหนดนโยบายให้ภัยทุจริตเป็นความเสี่ยงสำคัญขององค์กร รวมทั้งให้ความสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยทุจริตทั้งภายในองค์กรและผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

2 / ด้านบริหารจัดการภัยทุจริต

บริหารจัดการภัยทุจริตให้เท่าทันกับภัยรูปแบบใหม่ ๆ โดยมีแนวปฏิบัติด้านต่าง ๆ ได้แก่ **(1) ด้านการป้องกันภัย :** มีมาตรการป้องกันภัยทุจริตตั้งแต่ขั้นตอนออกแบบ พัฒนา และปรับปรุงผลิตภัณฑ์ โดยกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานหรือแนวปฏิบัติสากล และทบทวนมาตรการอย่างสม่ำเสมอ **(2) ด้านการตรวจจับ :** มีระบบและกระบวนการตรวจจับภัยทุจริตเชิงรุก สามารถเฝ้าระวัง แจ้งเตือนผู้ใช้บริการหรือระงับธุรกรรมต้องสงสัยได้อย่างรวดเร็ว และป้องกันความเสียหายไม่ให้ลุกลามเป็นวงกว้างได้อย่างทันท่วงที **(3) ด้านการตอบสนองและรับมือ :** มีแนวทางการตอบสนอง รับมือ ช่วยเหลือและเยียวยาผู้ใช้บริการที่ได้รับผลกระทบอย่างเหมาะสม ทันเหตุการณ์และเป็นธรรม รวมถึงมีการสื่อสารเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ใช้บริการอย่างรวดเร็ว รวมทั้งรายงานเหตุการณ์ทุจริตดังกล่าวต่อ ธปท. และ **(4) ด้านการสร้างความร่วมมือ :** มีกลไกประสานความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการและกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับการจัดการภัยทุจริตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครอบคลุมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลการทุจริต การตอบสนองและรับมือร่วมกัน การให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ในการใช้บริการทางการเงินดิจิทัลแก่ประชาชนในเชิงรุกอย่างบูรณาการมากขึ้น

การป้องปรามการประกอบธุรกิจการชำระเงินโดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนหรือไม่ได้รับใบอนุญาต

ธปท. ได้ดำเนินการกับผู้ประกอบธุรกิจที่ให้บริการแก่ประชาชนก่อนได้รับการขึ้นทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ภายใต้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560

นอกจากนี้ ธปท. ยังสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจและประชาชน เกี่ยวกับความสำคัญของการกำกับดูแลและสนับสนุนการใช้บริการการชำระเงินจากผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามมาตรการป้องปรามการประกอบธุรกิจ e-payment ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาต ด้วยการสื่อสารในรูปแบบอินโฟกราฟิกเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์และช่องทางโซเชียลมีเดียของ ธปท. และผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับ ตลอดจนจัดหลักสูตร “Digital Payment กับอาชญากรรมทางการเงินและการบังคับใช้กฎหมาย” เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ ธปท. ในการผลักดันการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทย และการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจการชำระเงินแก่หน่วยงานกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการประสานและทำงานร่วมกันเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการในการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

การลดความเสี่ยงในระบบบาทเนต

ธปท. ได้จัดเตรียมแผนฉุกเฉินการดำเนินงาน BAHTNET Offline (BNO) เพื่อรองรับกรณีที่ระบบบาทเนตไม่สามารถให้บริการได้โดยสิ้นเชิง ซึ่งอาจเกิดจากเหตุวินาศภัยหรือเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ เช่น การถูกคุกคามด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (cyber attack) โดยการจัดเตรียมแผนฉุกเฉินดังกล่าวจะทำให้ระบบบาทเนต ซึ่งเป็นระบบการชำระเงินสำคัญของประเทศ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ส่งผลกระทบในวงกว้าง

ในปี 2565 ธปท. ได้พัฒนาระบบ BAHTNET Lite ที่รองรับมาตรฐานข้อความ ISO 20022 เพื่อเป็นเครื่องมือการปฏิบัติงานในช่วงที่ ธปท. ประกาศใช้ BNO โดยจะทดสอบร่วมกับผู้ใช้บริการบาทเนตในช่วงไตรมาส 1 ปี 2566 และคาดว่าจะพร้อมใช้งานในไตรมาส 2 ปี 2566 เป็นต้นไป

นอกจากนี้ ธปท. อยู่ระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำ Artificial intelligence (AI) และ Machine learning (ML) มาใช้ในการตรวจจับธุรกรรมฉ้อโกง (fraud) ในระบบบาทเนต เพื่อพิจารณาแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยต่อการคุกคามทางด้านไซเบอร์ให้กับระบบบาทเนต

การเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของภาคการเงินไทย

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องรูปแบบ เทคนิควิธีการ ความเชื่อมโยง และความซับซ้อนในการโจมตีเป้าหมาย โดยเป็นผลสืบเนื่องจากปัจจัยทั้งภายนอกด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และปัจจัยภายในประเทศจากพัฒนาการด้านเทคโนโลยีทางการเงิน โดยเฉพาะการทำธุรกรรมผ่าน mobile banking ซึ่งเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ธปท. จึงให้ความสำคัญกับการยกระดับความพร้อมรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ในทุกมิติ เพื่อให้ประชาชนมั่นใจว่าจะได้รับบริการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ และมีความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งตลอดปี 2565 ธปท. มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

(1) ยกระดับความพร้อมรับมือภัยไซเบอร์ของสถาบันการเงินให้เท่าทันภัยคุกคามใหม่ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ผ่านการติดตามกรอบการประเมินความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Resilience Assessment Framework: CRAF)

(2) จัดตั้งทีมเพื่อเฝ้าระวังและติดตามภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความเสี่ยงเชิงระบบในภาคการเงินแบบเชิงรุก โดยเฉพาะภัยคุกคามจากช่องโหว่ใหม่ (zero-day attack) ภัยคุกคามจากผู้ให้บริการภายนอก (supply chain attack) และเหตุการณ์ข้อมูลรั่วไหล รวมถึงพัฒนาเครื่องมือเพื่อติดตามความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง (on-going) ผ่าน IT risk dashboard

(3) ขยายขอบเขตการตรวจสอบความเสี่ยงด้านไอทีจากสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ไปยังผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-payment) ที่มีนัยสำคัญ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ให้บริการดังกล่าวมีธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีที่ดี มีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม และมีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่ครบถ้วนทั้งการตรวจจับและเฝ้าระวัง การป้องกัน การตอบสนอง และการฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดจากภัยไซเบอร์

(4) ขยายความร่วมมือในการรับมือภัยไซเบอร์ไปยังหน่วยงานภายนอกภาคการเงินอย่างต่อเนื่อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (สกมช.) เพื่อสร้างความพร้อมการรับมือภัยไซเบอร์ในระดับประเทศ รวมทั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อบูรณาการความร่วมมือการแก้ไขปัญหาการหลอกลวงออนไลน์ร่วมกัน เป็นต้น

(5) สร้างกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลภัยคุกคามทางไซเบอร์และแนวทางการกำกับดูแลร่วมกับธนาคารกลางในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันต่อความเสี่ยงจากการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ และภัยคุกคามทางไซเบอร์รูปแบบต่าง ๆ อยู่เสมอ

นอกจากนี้ ธปท. ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสร้างบุคลากรทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นหัวใจในการเตรียมความพร้อมด้านไซเบอร์อย่างยั่งยืนให้กับภาคการเงินและหน่วยงานในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงไปจนถึงผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงนิสิตนักศึกษาที่จะมาเป็นกำลังสำคัญในการรับมือภัยไซเบอร์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และศูนย์ประสานงานด้านความมั่นคงปลอดภัยเทคโนโลยีสารสนเทศภาคการธนาคาร (TB-CERT)

นวัตกรรมเพื่อเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและสร้างโอกาสในการเติบโต

Application Programming Interface (API)

ธปท. เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยี API ที่สามารถนำมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือให้บริการระหว่างผู้ให้บริการทางการเงินให้เป็นอัตโนมัติ รวดเร็ว แม่นยำ เปิดกว้าง และเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินและระบบการเงินของประเทศไทย จึงร่วมกับสถาบันการเงินผลักดันการพัฒนามาตรฐานและใช้ข้อมูลดิจิทัลเพื่อส่งเสริมบริการทางการเงิน เช่น dStatement และเริ่มให้บริการตั้งแต่วันที่ 24 มกราคม 2565 ซึ่งปัจจุบันมีธนาคารพาณิชย์ให้บริการจำนวน 9 แห่ง บริการดังกล่าวช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ต้องการใช้ข้อมูลรายการเคลื่อนไหวทางบัญชี (bank statement) เป็นหลักฐานประกอบในการทำธุรกรรมต่าง ๆ (ส่วนใหญ่ใช้เพื่อสมัครขอสินเชื่อ) โดยสถาบันการเงินสามารถส่งข้อมูลไปยังสถาบันการเงินอีกแห่งหนึ่งได้โดยตรงตามคำสั่งและคำยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลของผู้ใช้บริการ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและประหยัดเวลาในการรวบรวมเอกสารประกอบการทำธุรกรรม

นอกจากนี้ ธปท. ยังจัดทำแนวปฏิบัติสำหรับการใช้เทคโนโลยี API ในบริการทางการเงิน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ให้บริการมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี API อย่างมีมาตรฐาน มีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องอย่างรัดกุม ปลอดภัย สอดคล้องกับหลักการที่ดีของมาตรฐานสากล ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่เป็นประโยชน์ต่อภาคการเงินของประเทศ สร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ใช้บริการในวงกว้าง รวมทั้งมีแนวทางการคุ้มครองผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม และให้ประสบการณ์การใช้งานที่ดี ทั้งนี้ ธปท. ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชนแล้วเมื่อมิถุนายน 2565 และคาดว่าจะประกาศใช้ได้ภายในปี 2566

เงินสกุลดิจิทัลของธนาคารกลาง (Central Bank Digital Currency: CBDC)

ปัจจุบันกว่า 114 ประเทศทั่วโลกได้ศึกษาและพัฒนา CBDC โดย ธปท. ถือเป็นหนึ่งในธนาคารกลางที่ได้ศึกษาเรื่อง CBDC มาตั้งแต่ปี 2560 ภายใต้โครงการ "อินทนนท์" เนื่องจากเล็งเห็นถึงศักยภาพของเทคโนโลยีในการนำมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน ปัจจุบันการศึกษา CBDC ได้ต่อยอดการพัฒนาออกเป็น 2 รูปแบบ คือ (1) wholesale CBDC ซึ่งเป็น CBDC ที่ใช้สำหรับการทำธุรกรรมระดับสถาบันการเงินเพื่อการโอนเงินระหว่างประเทศภายใต้ "โครงการ mBridge" และ (2) retail CBDC ซึ่งเป็น CBDC ที่ใช้สำหรับการทำธุรกรรมระดับประชาชนรายย่อย

โครงการ mBridge เริ่มขึ้นในปี 2564 โดย ธปท. ร่วมมือกับธนาคารกลางฮ่องกง (HKMA) สถาบันการเงินศึกษาสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลางแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (PBC DCI) ธนาคารกลางสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (CBUAE) และศูนย์พัฒนานวัตกรรมของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (BISIH) ณ ฮ่องกง โดยมีเป้าหมายในการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาประสิทธิภาพและลดต้นทุนการโอนเงินแบบหลายสกุลเงิน (multi-currency) ระหว่างประเทศโดยไม่พึ่งพาตัวกลาง ปัจจุบัน mBridge ถูกจัดให้เป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าด้านการพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลในระดับสถาบันการเงินมากที่สุดของโลก และผลการทดสอบที่ผ่านมาพบว่า สามารถประหยัดต้นทุนการโอนเงินได้มากถึง 50% และทำให้ระยะเวลาการโอนเงินจากเดิมเฉลี่ย 3-5 วัน สามารถเสร็จสิ้นภายในหลักวินาที อย่างไรก็ดี โครงการ mBridge ยังต้องมีการศึกษาและพัฒนาในมิติอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำมาใช้งานได้จริงในอนาคต

สำหรับโครงการ retail CBDC เริ่มขึ้นในปี 2565 โดย ธปท. ริเริ่มศึกษาและหาโอกาสในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถนำ CBDC ไปใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมทางการเงินต่าง ๆ เพื่อสามารถตอบโจทย์ความต้องการที่หลากหลายของภาคประชาชน (mass customization)

ปัจจุบัน ธปท. มีแผนการพัฒนา retail CBDC ผ่านการทดสอบทั้งในรูปแบบการใช้งานจริง (live pilot) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความปลอดภัยของระบบ และในรูปแบบการทดสอบด้านนวัตกรรมที่เปิดให้สาธารณชนนำเสนอตัวอย่างในการใช้งานจริงผ่านโครงการ CBDC Hackathon เพื่อนำมาประเมินถึงความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมบน CBDC ซึ่ง ธปท. จะนำผลจากการทดสอบทั้ง 2 รูปแบบนี้ มาวิเคราะห์และประเมินเพื่อกำหนดทิศทางของการพัฒนา CBDC ในระยะต่อไป

ธปท. เห็นถึงศักยภาพของ CBDC ที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก CBDC สามารถเป็นหนึ่งในโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่จะทำให้ภาคเอกชนสามารถเข้าถึงการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย การออกใช้ CBDC ระดับประชาชนถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาถึงประโยชน์และความเสี่ยงให้รอบด้าน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อระบบการเงินในอนาคต ซึ่งปัจจุบัน ธปท. ยังไม่มีแผนที่จะออกใช้ retail CBDC ในวงกว้าง โดยท่านสามารถติดตามข่าวสารและรายละเอียดการพัฒนา CBDC ของ ธปท. ได้จากเว็บไซต์ ธปท. หรือสแกน QR code ด้านล่าง

www.bot.or.th/Thai/DigitalCurrency/Pages/default.aspx

BOX 7

CBDC
เงินดิจิทัลที่เกิดจากการรับฟังและพัฒนาร่วมกับประชาชน

CENTRAL BANK DIGITAL CURRENCY

ธปท. เป็นธนาคารกลางแรก ๆ ที่เล็งเห็นถึงศักยภาพและความสำคัญของ Central Bank Digital Currency (CBDC) ที่อาจนำมาพัฒนาสู่การเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินในอนาคต ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสให้ภาคธุรกิจและประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงินที่สะดวกสบาย มีความหลากหลายมากขึ้น และมีต้นทุนลดลง

ปัจจุบัน ธปท. มีการศึกษา พัฒนา และทดสอบการใช้ retail CBDC สำหรับภาคประชาชนในวงจำกัด (pilot) ซึ่งการทดสอบนี้ มีการนำ retail CBDC มาใช้ชำระค่าสินค้าบริการในพื้นที่เฉพาะกับกลุ่มผู้ใช้งานประมาณ 10,000 ราย ซึ่งกำหนดโดย ธปท. ร่วมกับภาคเอกชน 3 ราย ได้แก่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ทั้งนี้ การทดสอบได้เริ่มต้นแล้วในช่วงปลายปี 2565 และคาดว่าจะทดสอบจนถึงไตรมาส 3 ปี 2566

นอกจากทดสอบการชำระค่าสินค้าบริการทั่วไปแล้ว ธปท. ยังเห็นโอกาสในการใช้เทคโนโลยีที่สามารถกำหนดเงื่อนไขของการชำระเงิน (programmability) ร่วมกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของภาคธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในระบบการเงิน โดยในช่วงเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม 2565 ธปท. ได้จัดโครงการ CBDC Hackathon เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนนำเสนอตัวอย่างการใช้งานจริงของ retail CBDC ในการสนับสนุนนวัตกรรมและสร้างประโยชน์กับเศรษฐกิจ ซึ่งตัวอย่างที่ได้รับคัดเลือกบางส่วนจะถูกนำไปทดสอบกับระบบจำลอง เพื่อศึกษาและประเมินผลการพัฒนา CBDC ภายในปี 2566

แม้ในปัจจุบัน ธปท. และธนาคารกลางอื่นทั่วโลก จะยังไม่มีแผนการออกใช้ CBDC ในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากต้องพิจารณาประโยชน์และความเสี่ยงอย่างรอบด้านเพราะอาจส่งผลต่อระบบการเงินของประเทศได้ แต่การทดสอบ retail CBDC ทั้งสองรูปแบบข้างต้นเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนา CBDC ของไทย ทั้งในแง่ของการยกระดับการสร้างนวัตกรรมทางการเงินใหม่ให้ทัดเทียมกับโลก และการทำงานร่วมกับภาคประชาชน

ระบบชำระเงินดิจิทัล (Digital Payment)

ที่ผ่านมาคนไทยมีพฤติกรรมการชำระเงินที่เปลี่ยนไปสู่ดิจิทัลมากขึ้น ด้วยความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคธนาคาร ภาคธุรกิจ และประชาชน ประกอบกับการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่เป็นตัวเร่งสำคัญให้การชำระเงินดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของคนไทยเร็วขึ้น ข้อมูลชี้ว่า การชำระเงินดิจิทัลเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจาก 135 ครั้งต่อคนต่อปี (ปี 2562) เป็น 400 ครั้งต่อคนต่อปี

ในเดือนกันยายน 2565 การใช้บริการพร้อมเพย์ของประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2565 มียอดการลงทะเบียนพร้อมเพย์ 74.3 ล้านหมายเลข (เพิ่มขึ้น 5.6 ล้านหมายเลขจากเมื่อสิ้นปี 2564) และมีปริมาณโอนเงินเฉลี่ยต่อวัน 48.1 ล้านรายการ หรือคิดเป็นมูลค่า 134.8 พันล้านบาท

ทั้งนี้ ระบบพร้อมเพย์ทำสถิติการใช้งานสูงสุดใหม่ (new high) อยู่ที่ 58.1 ล้านรายการต่อวัน เมื่อเดือนธันวาคม 2565 ธุรกรรมส่วนใหญ่เป็นการโอนเงินชำระเงินที่มีมูลค่าเฉลี่ยลดลงต่อเนื่องที่ระดับ 590 บาทต่อรายการ ซึ่งสะท้อนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากขึ้น

แม้ปัจจุบันคนไทยจะยังคงใช้เงินสดเป็นสื่อการชำระเงินหลักในการใช้จ่าย แต่ปริมาณและมูลค่าธุรกรรมมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องและคาดว่าจะลดลงต่อเนื่องในระยะยาว ข้อมูลชี้ว่า การถอนเงินสดผ่าน ATM ในเดือนมกราคม-ธันวาคม 2565 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อนมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น 4.9% และ 0.3% ตามลำดับ เนื่องจากประชาชนเริ่มกลับมาใช้ชีวิตตามปกติหลังจากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19 เริ่มคลี่คลาย การถอนเงินผ่านสาขาธนาคาร แม้จะมีการหดตัวลงในเชิงปริมาณ 5.8% เนื่องจากประชาชนใช้การชำระเงินดิจิทัลเพิ่มขึ้น แต่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในเชิงมูลค่า 2.3% ส่วนการใช้เช็คหดตัวลงทั้งในเชิงปริมาณและมูลค่า 4.9% และ 0.4% ตามลำดับ โดยสาเหตุสำคัญมาจากการหันไปใช้การชำระเงินดิจิทัลแทนการใช้เช็คมากขึ้น เช่น การจ่ายคืนภาษีของกรมสรรพากรและการส่งเงินสวัสดิการของภาครัฐผ่านพร้อมเพย์ รวมถึงภาคธุรกิจสามารถทำรายการโอนเงินผ่านระบบ internet banking ได้สูงขึ้นถึง 2 ล้านบาทต่อรายการ

ธปท. มุ่งผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการทำธุรกรรมทั้งภาคประชาชนและภาคธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยสรุปโครงการสำคัญ ดังนี้

1 / โครงสร้างพื้นฐานทางการเงินและการชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจ

ธปท. ผลักดันการพัฒนาโครงการ Smart Financial and Payment Infrastructure for Business หรือที่เรียกว่าระบบ “PromptBiz” เพื่อส่งเสริมธุรกิจดิจิทัลและการชำระเงินดิจิทัลอย่างครบวงจร ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และสนับสนุนให้ภาคธุรกิจปรับตัวเข้าสู่ระบบดิจิทัลได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การมีรอยเท้าดิจิทัล (digital footprint) ทางการเงินจะช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะกลุ่ม SMEs ได้อีกด้วย เพราะระบบ PromptBiz มีการใช้มาตรฐานข้อความการชำระเงิน ISO 20022 เพื่อส่งข้อมูลทางการค้าไปพร้อมกับข้อมูลการชำระเงิน

การพัฒนาโครงการ PromptBiz ในระยะแรกประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ โครงสร้างพื้นฐานกลางด้านการค้าและการชำระเงิน ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาและทดสอบการให้บริการ ควบคู่กับการส่งเสริมการใช้งานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ ส่วนที่ 2 คือ บริการ digital supply chain financing เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยเฉพาะกลุ่ม SMEs ด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลที่ช่วยตรวจสอบ invoice การให้สินเชื่อซ้ำซ้อน ลดเวลาพิจารณาให้สินเชื่อ ซึ่งเปิดให้บริการแล้วตั้งแต่เดือนธันวาคม 2564

ธปท. เปิดเผยถึงการเตรียมเปิดตัว PromptBiz ระบบชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจในงาน National ITMX Day 2022

2 / การขยายบริการชำระเงินระหว่างประเทศในภูมิภาคและเพิ่มบทบาทไทยในเวทีสากล

ธปท. ได้ผลักดันการเชื่อมโยงด้านระบบการชำระเงินกับประเทศต่าง ๆ ภายใต้แผน ASEAN Payment Connectivity มาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไทยเป็นประเทศที่มีการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินมากที่สุดในอาเซียน ทั้งบริการชำระเงินและบริการโอนเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับให้บริการดังกล่าวมีความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และต้นทุนต่ำลง อีกทั้งช่วยสนับสนุนการค้าชายแดน การท่องเที่ยว การโอนเงินของแรงงาน ลูกค้ารายย่อย และธุรกิจ รวมทั้งการเติบโตของเศรษฐกิจไทยอีกด้วย

ปัจจุบันมีการเชื่อมโยงบริการชำระเงินผ่าน QR payment กับประเทศญี่ปุ่น กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อลูกค้าในการชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างประเทศ รวมถึงมีบริการโอนเงินระหว่างประเทศแบบทันทีคู่แรกของโลกระหว่างระบบพร้อมเพย์ (PromptPay) ของประเทศไทยและระบบเพย์นาว (PayNow) ของประเทศสิงคโปร์ ทำให้การโอนเงินระหว่างประเทศรวดเร็วได้รับเงินในทันที ใช้งานง่าย ปลอดภัยได้มาตรฐาน และมีค่าธรรมเนียมที่ต่ำลง โดยบริการดังกล่าวได้รับผลตอบรับที่ดีจากประชาชนมีธุรกรรมการใช้งานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ และในอนาคตจะมีการพิจารณาขยายวงเงินโอนเพื่อรองรับภาคธุรกิจต่อไป โดยการเชื่อมโยงระบบ PromptPay-PayNow ได้รับรางวัล Initiative of the Year ประจำปี 2565 จากวารสารธนาคารกลางอีกด้วย

ในปี 2565 นอกจาก ธปท. จะผลักดันให้เพิ่มจำนวนผู้ให้บริการในการเข้าร่วมการเชื่อมโยงที่เปิดให้บริการแล้ว ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงบริการชำระเงินผ่าน QR payment กับประเทศอื่น ๆ เพื่อขยายขอบเขตการให้บริการกับประเทศที่มีปริมาณการค้าขายกับไทยสูง และมีนักท่องเที่ยวระหว่างกันเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ประเทศอินเดีย เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และ สปป.ลาว รวมถึงการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงการโอนเงินรายย่อยแบบทันทีด้วยเบอร์โทรศัพท์มือถือระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียผ่านการเชื่อมโยงระบบ PromptPay-DuitNow ซึ่งคาดว่าจะเริ่มให้บริการได้ในปี 2566

ระยะต่อไป ธปท. และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะยังคงมุ่งพัฒนาการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียน ทั้งการเพิ่มจำนวนผู้ให้บริการในการเข้าร่วมการเชื่อมโยงใน corridor ที่เปิดให้บริการแล้ว การขยายบริการจากการชำระเงินด้วย QR payment ไปสู่การโอนเงินและการเชื่อมโยงการชำระเงินด้วย QR payment กับ corridor ใหม่ ตลอดจนศึกษาการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินรูปแบบใหม่ร่วมกับธนาคารกลางในกลุ่มอาเซียน และ Bank for International Settlements (BIS) Innovation Hub เพื่ออำนวยความสะดวกเป็นทางเลือกในการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินในอนาคต ตลอดจนสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนต่อไป

ในเวทีสากล ธปท. สนับสนุนบทบาทให้ไทยเป็นประเทศผู้นำด้านการชำระเงินระหว่างประเทศ โดยการเป็นประธานใน Working Committee on Payment and Settlement Systems ของอาเซียน และรองประธานของ EMEAP Working Group on Payment and Financial Market Infrastructures เพื่อผลักดันการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินทั้งในและนอกภูมิภาค รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับธนาคารกลางอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนและเอเชีย-แปซิฟิกอีกด้วย

นอกจากนี้ ในปี 2565 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมเอเปค ธปท. ได้เสนอแนวนโยบายการเชื่อมโยงการชำระเงินและการโอนเงินข้ามพรมแดน (APEC Policy Considerations for Developing Cross-border Payments and Remittances) และได้รับการรับรองจากที่ประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเอเปคเมื่อเดือนตุลาคม 2565 โดยเขตเศรษฐกิจเอเปคสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง

BOX 8

อนาคตในมือคุณ : ความสำเร็จและการต่อยอดระบบการชำระเงินที่ทันสมัย

PROMPT PAY

PromptPay พร้อมเพย์

คนไทยเกือบ 2 ใน 3 ลงทะเบียนพร้อมเพย์แล้ว

ปริมาณธุรกรรมต่อวัน 48.1 ล้านรายการ

มูลค่าธุรกรรมต่อวัน 134.8 พันล้านบาท

ยอดลงทะเบียน 74.3 ล้านหมายเลข

มูลค่าเฉลี่ยต่อรายการลดลงต่อเนื่อง สะท้อนการใช้พร้อมเพย์ในชีวิตประจำวัน

ข้อมูล	ธ.ค. 64	ธ.ค. 65	อัตราเติบโต (%YoY)
ปริมาณธุรกรรม (ล้านรายการ)	36.2	48.1	33.2 ↑
มูลค่าธุรกรรม (พันล้านบาท)	112.6	134.8	19.7 ↑

สถิติการใช้งานสูงสุดใหม่ (NEW HIGH) 58.1 ล้านรายการต่อวัน

เมื่อเดือนธันวาคม 2565

มูลค่าเฉลี่ยต่อรายการอยู่ที่ 590 บาท ต่อรายการ

(ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2565)

CROSS-BORDER PAYMENT

นอกจากสแกนจ่ายในเมืองไทยแล้ว ยังสามารถใช้จ่ายและรับเงินผ่าน QR PAYMENT ได้ในหลายประเทศ

บริการ QR PAYMENT ให้บริการแล้วใน 6 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย

บริการ REAL-TIME REMITTANCE เปิดให้บริการระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์

- นับตั้งแต่เปิดตัวไปเมื่อเดือนเมษายน 2564 – เดือนธันวาคม 2565 มีมูลค่าโอนรวมกว่า 4,950 ล้านบาท โดยปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นจากช่วงต้นของการให้บริการในเดือนพฤษภาคม 2564 ที่ 14,000 รายการ เป็นกว่า 55,000 รายการในเดือนธันวาคม 2565
- **PROMPTPAY-PAYNOW** ได้รางวัล **INITIATIVE OF THE YEAR** จาก **CENTRAL BANKING AWARDS 2022**

QR PAYMENT LIVE DEMONSTRATION ที่ประเทศอินโดนีเซีย

NEXT STEP:

QR PAYMENT: ฮ่องกงและอินเดีย

REAL-TIME REMITTANCE: มาเลเซีย (PROMPTPAY-DUITNOW)

PROMPTBIZ

PROMPTBIZ: GAME CHANGER สำหรับภาคธุรกิจ ช่วยส่งเสริม DIGITAL BUSINESS และสนับสนุน DIGITAL PAYMENT อย่างครบวงจร

ลักษณะบริการ

- ส่งข้อมูลทางการค้าไปพร้อมกับข้อมูลการชำระเงินด้วยการต่อยอดจากมาตรฐานข้อความ ISO 20022
- ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน ลดเวลาและความผิดพลาดในการตรวจสอบเอกสาร ทำให้ได้รับเงินเร็วขึ้น
- มีข้อมูลทางดิจิทัล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในการต่อยอดทางการค้าและเข้าถึงแหล่งสินเชื่อหมุนเวียนได้ดีขึ้น

เทคโนโลยีทางการเงินอื่น ๆ

1 / การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการเงินผ่านกลไก REGULATORY SANDBOX

ธปท. ให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมสำหรับบริการทางการเงินผ่านกลไก regulatory sandbox ที่เปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจทดสอบการนำเทคโนโลยีใหม่มาให้บริการในขณะที่ยังดูแลความเสี่ยงและคุ้มครองผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม โดยปัจจุบัน มีผู้ประกอบธุรกิจอยู่ระหว่างทดสอบ 25 ราย และผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตให้ออกจาก regulatory sandbox และให้บริการในวงกว้างแล้ว 52 ราย อาทิ การพิสูจน์และยืนยันตัวตนข้ามหน่วยงานผ่านแพลตฟอร์ม เนชั่นแนลดิจิทัล ไอดี (National Digital Identity หรือ NDID) การใช้ biometrics เพื่อยืนยันตัวตนลูกค้า และ peer-to-peer lending platform รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในบริการทางการเงิน เช่น การออก e-LG และการโอนเงินระหว่างประเทศ ในโครงการ e-LG on blockchain ภายใต้บริษัท บีซีไอ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้สามารถออกหนังสือค้ำประกันอิเล็กทรอนิกส์ได้ภายในไม่ถึง 1 วัน (เทียบกับเดิมที่ใช้เวลา 3-7 วัน) และการโอนเงินระหว่างประเทศแบบ real time

2 / โครงสร้างพื้นฐานในการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์ม เนชั่นแนลดิจิทัล ไอดี (National Digital Identity หรือ NDID)

ธปท. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลข้ามหน่วยงานผ่านแพลตฟอร์ม NDID เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน เช่น การเปิดบัญชีเงินฝาก บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ การขอข้อมูลเครดิตเพื่อสมัครสินเชื่อ การยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการตรวจสอบค่าลดหย่อนภาษี ฯลฯ ผ่านช่องทางออนไลน์ได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยยิ่งขึ้น โดยปัจจุบัน มีธนาคารพาณิชย์ 10 ราย และผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) 2 ราย ที่อยู่ระหว่างการทดสอบใน regulatory sandbox และมีลูกค้าลงทะเบียนใช้งาน NDID แล้วกว่า 9 ล้านราย มีผู้เปิดบัญชีเงินฝากผ่านระบบ NDID สำเร็จแล้วกว่า 1.6 ล้านบัญชี และขอข้อมูลเครดิตจาก NCB ผ่าน NDID เพื่อสมัครสินเชื่อสำเร็จแล้วกว่า 20 ล้านรายการ

นอกจากนี้ ธปท. ส่งเสริมการขยายบริการอย่างต่อเนื่อง เช่น การรับส่งข้อมูลรายการเคลื่อนไหวบัญชีเงินฝาก (bank statement) ข้ามธนาคาร ซึ่งได้เริ่มให้บริการตั้งแต่เดือนมกราคม 2565 และผลักดันร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลสำหรับนิติบุคคล (corporate digital ID) ซึ่งเป็นก้าวสำคัญที่จะช่วยให้ระบบการเงินไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัลและมีการใช้งานในวงกว้าง

การแถลงข่าวร่วมเปิดตัว
การให้บริการ dStatement

คำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การธนาคารเพื่อความยั่งยืน

ธปท. มีนโยบายและมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ระบบสถาบันการเงินไทยตระหนักถึงความสำคัญและความเร่งด่วนของการดำเนินธุรกิจตามหลักการธนาคารเพื่อความยั่งยืน (sustainable banking) หรือ การธนาคารที่มุ่งดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดี (Environmental, Social, and Governance: ESG) ที่ผ่านมา ธปท. มุ่งเพิ่มความตระหนักและสนับสนุนการผนวกปัจจัย ESG เข้าไปในกระบวนการดำเนินธุรกิจ และผลักดันให้ปลูกฝังเป็นวัฒนธรรมหรือค่านิยมของสถาบันการเงินไทย อาทิ

(1) ผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์ประเมินตนเองด้านการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบ โดยล่าสุดเมื่อเดือนสิงหาคม 2565 สมาคมธนาคารไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG Declaration) เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ไทยทุกแห่งมีทิศทางและเป้าหมายในการปรับการดำเนินธุรกิจของตนเองให้สอดคล้องกับหลักการ ESG

(2) ผลักดันมาตรการสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินร่วมกับสมาคมธนาคารไทย เช่น การปรับแนวทางการเปิดบัญชีและปรับปรุงจุดให้บริการที่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้พิการ

นอกจากนี้ ธปท. ยังกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ภาคการเงินพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและมีบทบาทสนับสนุนให้ระบบเศรษฐกิจสามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมด้วยจังหวะเวลาและความเร็วที่เหมาะสมกับบริบทของไทย ซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) อย่างรุนแรง โดยได้เผยแพร่เอกสารทิศทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย เพื่อสื่อสารทิศทางและนโยบายของ ธปท. สู่สาธารณะในเดือนสิงหาคม 2565

ทั้งนี้ หนึ่งในการวางรากฐานที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม[16] ได้แก่ การผลักดันให้สถาบันการเงินมีการผนวกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการดำเนินธุรกิจและการตัดสินใจ และมีผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินด้านสิ่งแวดล้อมที่ตอบโจทย์ความต้องการของ

[16] การวางรากฐานที่สำคัญ (building blocks) 5 ด้าน ได้แก่ (1) การปรับกระบวนการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินด้านสิ่งแวดล้อมที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคธุรกิจ (products and services) (2) มาตรฐานการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (taxonomy) (3) ฐานข้อมูลที่เป็นระบบและเข้าถึงได้และมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงิน (data and disclosure) (4) โครงสร้างแรงจูงใจ (incentive) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภาคการเงินที่เหมาะสม และ (5) องค์ความรู้และทักษะของบุคลากรในภาคการเงิน (capacity building)

ภาคธุรกิจ โดย ธปท. ได้จัดทำแนวนโยบาย ธปท. เรื่อง “การดำเนินธุรกิจสถาบันการเงินโดยคำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” ซึ่งคาดว่าจะเผยแพร่ในไตรมาสแรกปี 2566 เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันการเงินใช้อ้างอิงในการผนวกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินธุรกิจใน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านแรก โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการ (governance) โดยคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินมีบทบาทหน้าที่ในเรื่องนี้ที่ชัดเจน และมีการให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและติดตามการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง (tone from the top)

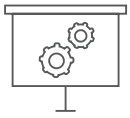

ด้านที่สอง การกำหนดกลยุทธ์ (strategy) โดยสถาบันการเงินควรต้องกำหนดแผนงานภาพรวมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงโอกาสและความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อธุรกิจของสถาบันการเงินเองและผู้ที่มีส่วนได้เสีย รวมถึงมีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ และแผนการดำเนินงานเพื่อให้สามารถติดตามความคืบหน้าได้อย่างชัดเจน

ด้านที่สาม การบริหารความเสี่ยง (risk management) โดยสถาบันการเงินควรผนวกความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กร รวมทั้งมีกลไกและกระบวนการในการระบุ ประเมิน ควบคุม และติดตามความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมอย่างครบวงจร

ด้านที่สี่ การเปิดเผยข้อมูล (disclosure) โดยสถาบันการเงินควรสื่อสารให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบถึงแนวทางและความคืบหน้าการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างโปร่งใส ทั้งการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการ และการบริหารจัดการโอกาสและความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนการดำเนินงานที่เป็นปัจจุบัน โดยควรอ้างอิงแนวทางหรือมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลในระดับสากล เช่น แนวทางของ Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน

การกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance)

ธปท. ทบทวนโครงสร้างการกำกับดูแลข้อมูลให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและภารกิจของ ธปท. ในปัจจุบัน โดยนอกจากการจัดให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance Committee: DGC) ทำหน้าที่กำหนดกลยุทธ์ นโยบายและแผนขับเคลื่อนงานด้านข้อมูล (roadmap) รวมทั้งมาตรฐานในการบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรแล้ว ในปี 2565 ธปท. ได้แต่งตั้งคณะทำงานด้านข้อมูลเพื่อสนับสนุนให้การกำหนดกลยุทธ์และนโยบายด้านข้อมูลตลอดจนการกำกับดูแลการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนงานด้านข้อมูลตลอดวงจรชีวิตของข้อมูล (data life cycle) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันทั้งองค์กรในลักษณะ One BOT โดยคำนึงถึงภาระต้นทุนของผู้ให้ข้อมูลกับประโยชน์ที่ได้รับ (cost-benefit analysis) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์กลับคืนสู่สาธารณชนด้วย

ธปท. ตระหนักยิ่งถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้นโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection Policy: PDPA) ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ ธปท. รวมถึงบทบัญญัติตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดไว้ โดยได้เน้นย้ำและสร้างความตระหนักแก่ผู้บริหารและพนักงาน ธปท. อย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ จัดหลักสูตรอบรมในรูปแบบออนไลน์ (online compliance) เรื่อง ธปท. กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สื่อสารแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบอินโฟกราฟิก เพื่อให้ผู้บริหารและพนักงาน ธปท. ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้หลักการพื้นฐานที่สำคัญ คือ ความจำเป็น ความได้สัดส่วน และความชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลอย่างเหมาะสมภายใต้กรอบการบริหารความเสี่ยงองค์กร และมาตรฐานสากล

ทั้งนี้ ธปท. ผลักดันแนวคิดการสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีอย่างคุ้มค่า การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ปฏิบัติงานและตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล (data-driven organization) การสนับสนุนการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญ ตลอดจนการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการกำกับดูแลข้อมูลให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน

การได้รับบริการทางการเงินที่เป็นธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ใช้บริการทางการเงินทุกคน ตลอดหลายปีที่ผ่านมา ธปท. จึงมุ่งมั่นผลักดันให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างทั่วถึง เลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการ เข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งผู้ให้บริการทางการเงินตระหนักถึงการให้บริการแก่ลูกค้าด้วยความใส่ใจและรับผิดชอบ เสนอบริการทางการเงินที่ตรงกับความต้องการและความสามารถทางการเงิน โดยไม่หลอก ไม่บังคับ ไม่รบกวน ไม่เอาเปรียบ และไม่ได้มุ่งหวังเพื่อการทำเป้าในการขายผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อให้สภาพแวดล้อมของระบบการเงินเอื้อต่อการให้บริการที่เป็นธรรม เสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนและส่งเสริมการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

1 / ประชาชนได้รับบริการทางการเงินที่ตรงกับความต้องการ เป็นธรรม โดยมีภาระทางการเงินที่ลดลง

ในการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการทางการเงินที่ตรงกับความต้องการด้วยราคาที่เหมาะสม ธปท. ได้ออกหลักเกณฑ์การปฏิบัติและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับดอกเบี้ย ค่าบริการและเบี้ยปรับ สำหรับผู้ให้บริการทางการเงินภายใต้การกำกับของ ธปท. ทุกประเภทให้ปฏิบัติบนกรอบหลักการ ดังนี้

1

คิดค่าบริการโดยคำนึงถึงต้นทุนที่แท้จริง ไม่เรียกเก็บซ้ำซ้อน

2

ใช้ฐานคำนวณเหมาะสม สอดคล้องกับต้นทุน

3

คืนค่าบริการที่ไม่ได้ใช้ตามสัดส่วน ระยะเวลาที่ไม่ได้ใช้บริการ โดยแจ้งเงื่อนไข และช่องทางให้ลูกค้าทราบ

4

ไม่ผลักภาระให้ลูกค้า โดยไม่เรียกเก็บ ค่าบริการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ลูกค้า

5

เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ชัดเจน ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

6

ดูแลพันธมิตรทางธุรกิจที่ดำเนินการแทน ให้ทราบเจตนารมณ์ในการกำหนดอัตรา ค่าบริการอย่างเป็นธรรม ไม่ผลักภาระให้ลูกค้า และดูแลให้เปิดเผยข้อมูลค่าบริการให้ลูกค้า ทราบ รวมทั้งได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์การปฏิบัติ เกี่ยวกับเงินฝากและเงินให้สินเชื่อสำหรับ สถาบันการเงินและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเงิน และพัฒนาการทางเทคโนโลยี โดยมีผลใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2565

นอกจากนี้ ธปท. ยังอยู่ระหว่างปรับปรุงหลักเกณฑ์การบริหารจัดการด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct) หลักเกณฑ์การคิดดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้และการตัดชำระหนี้ โดยจะขยายขอบเขตครอบคลุมผู้ให้บริการทางการเงินภายใต้การกำกับของ ธปท. เพิ่มเติม ให้ถือปฏิบัติบนมาตรฐานเดียวกัน และปรับปรุงหลักเกณฑ์บางส่วนให้ชัดเจน ยืดหยุ่น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ให้บริการทางการเงินทั้งระบบรักษามาตรฐานการให้บริการทางการเงิน และยกระดับด้วยการกำกับดูแลเข้มข้นอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2565 ธปท. ผลักดันให้ผู้ให้บริการทางการเงินที่มีลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเปราะบาง และผู้ให้บริการทางการเงินที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ปรับปรุงการปฏิบัติงานในระบบงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของ ธปท. รวมทั้งได้เปิดเผยความคืบหน้าการกล่าวโทษผู้ให้บริการที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การบริหารจัดการด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม กรณีเปิดเผยข้อมูลลูกค้าให้บุคคลอื่นและติดต่อลูกค้าโดยไม่ได้รับความยินยอม เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้าอย่างรัดกุม และใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์โดยไม่รบกวนความเป็นส่วนตัวของลูกค้า

นอกจากนี้ ธปท. ได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การคิดดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้และการตัดชำระหนี้ของธนาคารพาณิชย์และสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ให้บริการทางการเงินปฏิบัติสอดคล้องกับเจตนารมณ์ให้การคิดดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้ไม่สร้างภาระมากเกินไปสำหรับลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงิน ให้พึงอยู่ในวิสัยที่ลูกหนี้จะสามารถกลับมา

จ่ายชำระหนี้ได้ ทำให้ไม่เร่งการเกิดหนี้ด้อยคุณภาพ ในขณะเดียวกันสะท้อนต้นทุนจริงและไม่ทำให้ลูกหนี้เสียวินัยทางการเงิน ทั้งนี้ กรณีที่มีการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ธปท. ได้ดำเนินการให้ผู้ให้บริการทางการเงินแก้ไขและชดเชยเยียวยาให้แก่ลูกหนี้

ในส่วนของการประเมินความเสี่ยงที่เกิดกับผู้บริโภค ธปท. ให้ความสำคัญติดตามประเด็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ เช่น การเสนอขายผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่อาจนำไปสู่การขายที่ไม่ตรงกับความต้องการ หรือการบังคับขาย และการดูแลข้อมูลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ผู้ให้บริการทางการเงินรักษามาตรฐานการให้บริการที่เป็นธรรมอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ธปท. ได้ประสานความร่วมมือกับ ก.ล.ต. และ คปภ. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลโดยไม่สร้างภาระแก่ผู้ให้บริการทางการเงินที่อาจเกิดจากการกำกับดูแลที่แตกต่างกัน และได้ร่วมให้ความเห็นต่อร่างหลักเกณฑ์ของ สคบ. ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสัญญาของธุรกิจการให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์และธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงิน เพื่อให้แนวทางการกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างเป็นธรรม สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนให้อุตสาหกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์สามารถเติบโตอย่างยั่งยืน

2 / ประชาชนได้รับความช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ได้รับคำปรึกษา และเข้าถึงความรู้ของ ธปท.

ประชาชนสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาจากการใช้บริการกับผู้ให้บริการทางการเงิน ได้รับความรู้ทางการเงิน การเตือนภัยการเงิน ขอคำปรึกษาแก้ไขหนี้ และสามารถเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ ผ่านช่องทางศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.) 1213 และสำนักงานภาค 3 แห่ง ได้แก่ สำนักงานภาคเหนือ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำนักงานภาคใต้ ที่ดำเนินการเชิงรุกในการส่งผ่านมาตรการของ ธปท. ไปยังประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ

(1) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งเป็นตัวกลางในการสื่อสารสาธารณะที่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ โดยจัดประชุมสื่อสารมาตรการของ ธปท. และสร้างวิทยากรเพื่อช่วยเผยแพร่ความรู้ทางการเงิน เช่น “โครงการจัดการเงินดีเพื่อชุมชน” เพื่อสร้างวิทยากรที่สามารถให้ความรู้ด้านการเงินแก่เครือข่ายชุมชนท้องถิ่นและถ่ายทอดแก่ประชาชนฐานรากในระดับหมู่บ้าน รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และเครือข่ายต่าง ๆ อาทิ สมาคมผู้ประกอบการ สมาคมผู้บริโภคในจังหวัด มูลนิธิ และหน่วยงานเทศบาล เพื่อให้คำปรึกษาแก้ไขหนี้แก่ประชาชนและช่วยเหลือลูกหนี้โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง

(2) สถาบันการเงิน เพื่อส่งเสริมการให้บริการแก่ประชาชนอย่างรับผิดชอบและเป็นธรรม โดยจัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจกฎเกณฑ์การกำกับดูแลให้แก่สาขาของสถาบันการเงินในภูมิภาคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

(3) กลุ่มเปราะบางและประชาชนฐานราก เพื่อสร้างความตระหนักรู้ และทราบช่องทางเข้าถึงความช่วยเหลือตามมาตรการต่าง ๆ โดยให้ความรู้โดยตรงผ่านช่องทางที่หลากหลาย ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ หอกระจายข่าวหมู่บ้าน การลงพื้นที่ รวมถึงการจัดประชุมและให้สัมภาษณ์เพื่อให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รู้จักการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคลและการบริหารจัดการหนี้ ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหนี้ของตัวเองและขยายผลไปยังชุมชนและคนใกล้ชิด รวมถึงให้รู้เท่าทันภัยทางการเงิน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

งานส่งเสริมความรู้ทางการเงิน

ธปท. ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชน พร้อมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงทางการเงินในทุกช่วงชีวิต

การป้องกันและแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชน

ธปท. ชี้ช่องทางแก้หนี้และส่งเสริมให้เกิดการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน โดย ธปท. ได้พัฒนาหลักสูตร e-learning เกี่ยวกับการจัดการหนี้ ร่วมกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด (SAM) ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่การเตรียมตัวก่อนเป็นหนี้ ระหว่างเป็นหนี้ และเมื่อหนี้มีปัญหา เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถวางแผนบริหารจัดการหนี้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ธปท. อยู่ระหว่างพัฒนาหลักสูตรเทคนิคการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านหนี้สินและการเงิน ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และมูลนิธิสถาบันศึกษาและพัฒนาการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นทะเบียนกับกรมคุ้มครองสิทธิฯ (ประมาณ 3,500 คน) ให้สามารถช่วยเหลือประชาชนที่มีหนี้สินและต้องการไกล่เกลี่ยให้มีทางออก ลดปริมาณคดีที่ต้องขึ้นสู่ศาล ซึ่งอาจใช้เวลานานและซ้ำเติมปัญหาแก่ลูกหนี้มากขึ้น

ในส่วนของลูกหนี้สำคัญเฉพาะกลุ่ม ธปท. ทำงานเชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหนี้สินในกลุ่มข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดทำหลักสูตร e-learning เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนทางการเงินให้เข้าใจถึงวงจรหนี้ ไม่ก่อหนี้เกินตัว และสามารถบริหารจัดการเงินได้อย่างเหมาะสม และร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จัดทำโครงการ “ครูต้นกล้าทางการเงิน” เพื่อให้ความรู้กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-5 ก่อนจบการศึกษา เพื่อลดปัญหาหนี้สินของครูรุ่นใหม่

ในส่วนของประชาชนกลุ่มฐานราก เช่น เกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพอิสระที่มีรายได้ไม่แน่นอน ธปท. ได้ลงพื้นที่ไปยังชุมชนทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคร่วมกับหน่วยงานอื่น อาทิ การลงพื้นที่ในชุมชนร่วมกับสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร การลงพื้นที่กับกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และกาฬสินธุ์ ร่วมกับมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ และการลงพื้นที่ชุมชนนอกเมืองในภาคใต้ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงและนำไปเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและหาแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินและการส่งเสริมความรู้ทางการเงินที่เหมาะสมในระยะต่อไป

การสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับประชาชนในวงกว้าง

ความรอบรู้ทางการเงินเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางการเงิน พร้อมเผชิญกับความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีความผันผวนและเท่าทันภัยทางการเงินรูปแบบต่าง ๆ (financial resilience) ธปท. จึงมุ่งสื่อสารความรู้ทางการเงินให้มีเนื้อหาเข้าใจง่าย ครอบคลุมทั้งด้านการวางแผนการเงินทุกช่วงวัยจนถึงวัยเกษียณ การออม การบริหารจัดการหนี้สิน การเงินดิจิทัล และภัยทางการเงิน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ผ่านการใช้เครื่องมือติดตามจับกระแสข่าวจากโซเชียลมีเดีย เพื่อตอบสนองเตือนภัยได้รวดเร็วและตรงจุด

ในปี 2565 ธปท. ได้ส่งผ่านความรู้และเตือนภัยทางการเงินต่อสาธารณชนในวงกว้าง โดยเข้าถึงผู้ใช้กว่า 33.5 ล้านครั้ง (เพิ่มขึ้น 59% เทียบกับปี 2564) ผ่านช่องทางออนไลน์ของ ธปท. คือ ศคง. 1213 เช่น เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ยูทูบ และ TikTok ซึ่งเป็นช่องทางใหม่เพื่อเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่มากขึ้น และยังส่งผ่านความรู้ผ่านช่องทางของหน่วยงานพันธมิตรที่มีผู้ติดตามกว่า 20.2 ล้านคน (เพิ่มขึ้น 14% เทียบกับปี 2564) รวมถึงการลงพื้นที่สื่อสารความรู้ผ่านสื่อมวลชนเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครท้องถิ่น[17] ด้วยบริบทที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่

นอกจากนี้ ธปท. สนับสนุนให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการเงินผ่านศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีกิจกรรม อาทิ Talk & Share ที่มุ่งเน้นให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการเงินและการอัปเดตเทรนด์ด้านนวัตกรรมทางการเงินที่สำคัญ BOT Story past & present ที่มุ่งเน้นสื่อสารความรู้ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเงินในอดีตเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เมื่อสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลาย ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กลับมาต้อนรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปเพื่อมาใช้บริการในพื้นที่เรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเต็มรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ กิจกรรมสร้างสรรค์และนิทรรศการหมุนเวียนตลอดทั้งปี ทั้งด้านการส่งเสริมการออม การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการใช้พลังงานและดูแลสิ่งแวดล้อม นิทรรศการศิลปะและกิจกรรมดนตรี ประชาชนที่สนใจสามารถเข้ามาใช้บริการได้ทุกวันอังคารถึงวันอาทิตย์ เวลา 09.30-20.00 น. โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

[17] สถานีวิทยุและโทรทัศน์ท้องถิ่น เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครท้องถิ่นของหน่วยงานพันธมิตรซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ เช่น อาสาสมัครกระทรวงสาธารณสุข (อสม.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

BOX 9 ธปท. กับการช่วยเหลือประชาชน เพื่อรับมือกับภัยทางการเงินอย่างครบวงจร

ปัจจุบันประชาชนได้รับผลกระทบจากภัยทางการเงินเป็นวงกว้าง ผ่านการส่ง SMS แอบอ้างเป็นธนาคารหรือหน่วยงานรัฐลวงให้ทำธุรกรรม และแก๊งคอลเซนเตอร์โทรมาหลอกให้โอนเงิน ที่ผ่านมาธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น สมาคมธนาคารไทย บริษัทผู้ให้บริการสัญญาณโทรศัพท์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม บูรณาการความร่วมมือในการรับมือภัยทางการเงินต่าง ๆ ตั้งแต่การป้องกัน ตรวจจับ ตอบสนองและเตือนภัยแก่ประชาชน รวมถึงให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหาย โดย ธปท. ได้ดำเนินการในเรื่องสำคัญต่อเนื่องดังต่อไปนี้

1 การป้องกันและตรวจจับ

- เผยแพร่รายชื่อผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อที่ได้รับใบอนุญาตจาก ธปท. พร้อมทั้งรายละเอียดช่องทางการให้บริการและช่องทางการติดต่อเป็นรายสถาบันผ่านเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและเข้าถึงผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อที่น่าเชื่อถือ และป้องกันการถูกหลอกลวงแอบอ้างเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการกู้เงินหรือลงทุน
- แก้ปัญหาการหลอกลวงผ่านเครือข่ายโทรศัพท์ ช่องทาง SMS และคอลเซนเตอร์อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การลงทะเบียนชื่อผู้ส่ง SMS ในภาคธนาคาร การแก้ไขปัญหาแก๊งคอลเซนเตอร์จากต่างประเทศ และการสื่อสารให้ความรู้แก่ประชาชน โดยเป็นความร่วมมือระหว่าง ธปท. สำนักงาน กสทช. และบริษัทผู้ให้บริการโทรศัพท์
- ยกระดับการบริหารจัดการภัยทุจริตของผู้ให้บริการทางการเงินทั้งสถาบันการเงินและที่มิใช่สถาบันการเงิน โดยออกแนวนโยบายการบริหารจัดการภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน ครอบคลุมตั้งแต่การป้องกันและรับมือภัยทุจริตที่เป็นความเสี่ยงสำคัญขององค์กร ธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการภัยทุจริต การดูแลคุ้มครองผู้ใช้บริการ และการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเชิงรุก

2 การตอบสนองเมื่อเกิดเหตุ

- มีศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินผ่านสายด่วน 1213 เพื่อให้คำปรึกษาและรับเรื่องร้องเรียนด้านบริการทางการเงินแก่ประชาชน
- สนับสนุนและผลักดันให้มีการพัฒนาช่องทางการรับแจ้งความออนไลน์ โดย ธปท. ผลักดันความร่วมมือระหว่างกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและธนาคารไทย 21 แห่ง เพื่อให้เกิดช่องทางการรับแจ้งความออนไลน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และการประสานงานที่รวดเร็วระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติและภาคธนาคาร

3 ความร่วมมือ

- ธปท. บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานในภาคการเงิน ภาคโทรคมนาคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัล สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และอื่น ๆ เพื่อผลักดันให้เกิดมาตรการรับมือในเชิงนโยบาย การแก้ไขกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในด้านการหลอกลวงและภัยทางการเงิน

4 บทบาทด้านการสื่อสารเตือนภัย

- ธปท. ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผ่านช่องทางของ ธปท. และช่องทางของหน่วยงานพันธมิตร เพื่อป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวง เช่น วิธีการใช้บริการทางการเงินที่ปลอดภัย รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหากรณีตกเป็นเหยื่อ

การเสริมสร้างพฤติกรรมทางการเงินที่ดี

ธปท. สานต่อโครงการเสริมสร้างพฤติกรรมทางการเงินที่ดีในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่และวัยทำงาน ประกอบด้วย 2 โครงการ คือ

1 / โครงการ Fin. ดี We Can Do!!! กับกลุ่มนักศึกษาอาชีวะ

เป็นกิจกรรมให้ความรู้ควบคู่การลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้นักศึกษาจัดการกับประเด็นทางการเงินในสถานศึกษาได้ ในปี 2565 มีวิทยาลัยเข้าร่วมโครงการ 117 แห่ง โดยตั้งแต่เริ่มโครงการปี 2561 ถึงปัจจุบัน สามารถดำเนินงานครอบคลุม 40% ของวิทยาลัยอาชีวะศึกษาทั่วประเทศ นอกจากนี้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการส่งเสริมความรู้ทางการเงินในระดับอาชีวะศึกษา ธปท. ได้จัดประกวดสถานศึกษาต้นแบบเพื่อให้สถานศึกษาที่เคยได้รับรางวัลได้ขยายขอบเขตการดำเนินโครงการไปยังกลุ่มเป้าหมายภายนอกวิทยาลัย เช่น โรงเรียนหรือวิทยาลัยในเครือข่ายและชุมชนใกล้เคียง ซึ่งปัจจุบันมีวิทยาลัยต้นแบบกว่า 50 แห่ง และได้ร่วมกับองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย (อวท.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลักดันให้กิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางการเงินเป็นทักษะวิชาชีพด้านความรู้ทางการเงินของ อวท. เพื่อสร้างความยั่งยืนและขยายผลครอบคลุมทุกจังหวัด โดยจะเริ่มดำเนินการในปี 2566

กิจกรรม Fin. ดี We Can Do!!! เพื่อให้นักศึกษาอาชีวะเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง

2 / โครงการ Fin. ดี Happy Life!!! กับกลุ่มวัยทำงาน

เป็นโครงการฝึกอบรม Fin. trainer หรือ พี่เลี้ยงด้านการเงิน ให้กับตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินของคนวัยทำงาน ในปี 2565 มีหน่วยงานใหม่ (ภาครัฐและเอกชน) ร่วมโครงการ 109 แห่ง สร้าง Fin. trainers ได้ 682 คน ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่พนักงานในองค์กรได้กว่า 89,281 คน มีพนักงานเข้าร่วมกิจกรรมแบบเข้มข้น และมีการติดตามผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้จริงจำนวน 2,310 คน โดย ธปท. ได้พัฒนาชุด toolkit[18] และโปรแกรมสำรวจสุขภาพทางการเงิน (Financial Health Check) เพื่อเป็นเครื่องมือช่วย Fin. trainer ขยายผลการส่งเสริมความรู้และประเมินสุขภาพการเงินของพนักงานในองค์กรได้ในวงกว้างและเป็นมาตรฐาน โดยสามารถเข้าไปใช้บริการได้ที่เว็บไซต์ของศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธปท.

นอกจากนี้ ธปท. ได้มอบรางวัลให้แก่ 71 หน่วยงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการขยายผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ การดำเนินการข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามในการผลักดันการบูรณาการความร่วมมือที่ ธปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันดำเนินการเพื่อยกระดับทักษะทางการเงินระดับประเทศภายใต้ "แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงินของไทย พ.ศ. 2565-2570" ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง[19] ซึ่งครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยเกษียณ รวมถึงกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้คนไทยมีความตระหนักรู้และมีทักษะทางการเงินเพียงพอที่จะนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมตลอดทุกช่วงอายุ

ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการ
ทางการเงิน ธปท.

www.1213.or.th/th/Pages/FinancialHeathCheck.aspx

โครงการ Fin. ดี Happy Life!!!
มุ่งปรับพฤติกรรมทางการเงินของคนวัยทำงาน

[18] ชุด toolkit ประกอบด้วยเนื้อหาความรู้ คลิปวิดีโอการจัดการเงินส่วนบุคคลกว่า 30 ตอน และคู่มือการสอนในรูปแบบอินโฟกราฟิก

[19] คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนฯ เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2565 และมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง "คณะกรรมการการพัฒนาทักษะทางการเงิน" เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2565 เพื่อให้เป็นกลไกกำกับ ขับเคลื่อน และติดตามผลการดำเนินการพัฒนาทักษะทางการเงินอย่างบูรณาการเป็นระบบ มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

การดำเนินงานด้านความยั่งยืนภายในองค์กร–ความมุ่งมั่นในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ธปท. ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2565 ได้วางแผนงาน 3 ปี การบริหารจัดการภายในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบด้านการใช้ทรัพยากรที่เกิดจากการดำเนินงาน โดยตั้งเป้าลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ 30% ภายในปี 2573 และมุ่งให้ ธปท. เป็นหนึ่งในองค์กรที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวัง คุ้มค่าและเต็มประสิทธิภาพ โดยแผนการดำเนินงานดังกล่าวครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ด้านกิจกรรมภายใน ธปท. มีแนวทางการสร้างความยั่งยืนและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยแบ่งเป็น 2 เรื่องหลัก ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงาน และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

(2) ด้านการบริหารเงินสำรอง ธปท. มีแนวทางการบริหารเงินสำรองที่คำนึงถึงความยั่งยืน (sustainable investment) ผ่านกระบวนการลงทุนที่พิจารณาการดำเนินงานด้าน ESG ประกอบการตัดสินใจ เพื่อสร้างผลตอบแทนในระยะยาวควบคู่ไปกับการสร้างผลกระทบเชิงบวกหรือลดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่าน 2 ช่องทางหลัก ได้แก่ กระบวนการลงทุน และการคัดเลือกและประเมินคู่ค้าหรือผู้จัดการทุนภายนอก

(3) ด้านการผลิตและการกระจายธนบัตรออกใช้ ธปท. มุ่งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการผลิต รวมถึงการใช้วัตถุดิบที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการโลจิสติกส์ของการนำธนบัตรออกใช้

1 / **ด้านกิจกรรมภายใน ธปท. :** การจัดการทรัพยากรจากกิจกรรมภายในสำนักงาน

ธปท. มุ่งมั่นให้การดำเนินงานคำนึงถึงความยั่งยืนด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้พนักงานเกิดความตระหนักรู้ในปัญหาสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ได้นำระบบจัดการพลังงานและการดำเนินงานตามมาตรฐานสำนักงานสีเขียวมาใช้ เพื่อให้มีการบริหารการใช้พลังงานให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยในปี 2565 ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (green mindset)

ธปท. สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยประกาศเป็นนโยบายและเป้าหมายอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายให้ ธปท. เป็นองค์กรที่เป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างวัฒนธรรมของความยั่งยืนได้ ทั้งนี้ ธปท. ขับเคลื่อนและผลักดันให้มีการวัดผลด้านจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมกับพนักงาน ธปท.

ในกระบวนการสร้างความตระหนักรู้ ธปท. มุ่งสร้าง "ชุมชนสีเขียว (green community)" ตลอดทั้งปีผ่านการจัดกิจกรรมให้ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นและเป็นแรงบันดาลใจด้านการอนุรักษ์สิงแวดล้อม การรณรงค์และกระตุ้นให้พนักงานตระหนักและมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ การคัดแยกขยะให้ถูกประเภทตั้งแต่ต้นทาง การลดขยะฝังกลบ และการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์แทนกระดาษที่ได้ผลักดันมาอย่างต่อเนื่องทุกปี

ปี 2565 ธปท. มุ่งลดการใช้ภาชนะพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single use plastic) ผ่านหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ด้วยการขอความร่วมมือจากร้านค้าและจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ เช่น โครงการสะสมแต้มแลกของรางวัลจากการนำภาชนะส่วนตัวมาซื้ออาหารและเครื่องดื่ม กิจกรรมสนับสนุนการปรับพฤติกรรมคัดแยกขยะจากที่บ้านมารวบรวมที่ ธปท. เพื่อนำไปรีไซเคิล และสนับสนุนการคัดแยกของใช้สภาพดีที่ไม่ได้ใช้งานเพื่อส่งต่อให้กับผู้ขาดแคลน รวมถึงสื่อสารและสร้างความตระหนักรู้ให้แก่พนักงานและลูกจ้างเกี่ยวกับการใช้พลังงานในแต่ละเดือน

นอกจากนี้ เพื่อให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมครอบคลุมทุกมิติ ในปี 2565 ซึ่งเป็นปีที่ ธปท. ครบรอบ 80 ปี มีการจัดกิจกรรมจำนวนมาก ธปท. จึงประกาศแนวปฏิบัติการจัดประชุมและการจัดงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (green meeting and green event guideline) ตามมาตรฐานสากล เช่น การเลือกใช้ห้องประชุมและการสั่งอาหารที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม การใช้วัสดุตกแต่งสถานที่ที่ย่อยสลายได้หรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และการใช้ป้ายอิเล็กทรอนิกส์แทนการสั่งพิมพ์กระดาษหรือไวนิล

จากการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่พนักงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปี ธปท. ได้มีการวัดผลผ่าน green survey จำนวน 2 ครั้ง โดยเป็นการวัดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาวะโลกร้อนและการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมที่ ธปท. จัดขึ้น โดยผลครั้งที่ 1 มาจากผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 549 คน มีความตระหนักรู้ (green mindset) เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงในระดับดีถึงดีมากอยู่ที่ 62% ในการสำรวจครั้งที่ 2 มีจำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ 1,027 คน (เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า) ผล green mindset ระดับดีถึงดีมากอยู่ที่ 56% โดยการตอบแบบสำรวจที่เพิ่มขึ้นนี้ สะท้อนการมีส่วนร่วมและความตระหนักของพนักงานในองค์กรที่เพิ่มขึ้น

2. การดำเนินงานเพื่อปกป้องสภาพภูมิอากาศ (climate protection)

ในปี 2565 ธปท. มีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงที่ 20% เทียบกับปีฐาน 2560 เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ โดยวางแผนการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งการใช้ไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิง ขยะของเสีย กระดาษ และน้ำประปา ทั้งนี้ ได้เน้นความสำคัญเรื่องการใช้ไฟฟ้า เนื่องจากมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของ ธปท. สูงถึง 95% ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด โดยการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ประกอบด้วย

สำนักงานใหญ่	สำนักงานภาคเหนือ	สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ปรับปรุง เปลี่ยนเครื่องจ่ายน้ำเย็น (chiller) ของศูนย์คอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	เปลี่ยนเครื่องสูบน้ำของระบบรดน้ำต้นไม้เป็นแบบปรับเปลี่ยนตามการใช้งาน (invertor) เปลี่ยนหลอดไฟเป็น LED	เปลี่ยนหลอดไฟภายในอาคารสำนักงานเป็นหลอดไฟ LED
ทุกสำนักงานมีการบริหารจัดการระบบปรับอากาศให้มีประสิทธิภาพและประหยัดพลังงาน		

โดยภาพรวม ปี 2565 ธปท. ปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง 25% โดยผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้พลังงานทุกด้านของ ธปท. ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิง ขยะ กระดาษ น้ำประปา ลดลงดีกว่าเป้าหมาย เนื่องจากการที่พนักงานส่วนมากปฏิบัติงานที่บ้านในช่วงต้นปีจากสถานการณ์โควิด 19 และการปรับรูปแบบการทำงานใหม่ให้รองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน แม้การทำงานจะกลับมาเป็นปกติมากขึ้น แต่ ธปท. ยังตั้งเป้าลดผลกระทบจากการดำเนินงานต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยยังคงเดินหน้าผลักดันการลดใช้ทรัพยากรและสร้างจิตสำนึกให้แก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงอนุรักษ์พลังงานและเพิ่มสัดส่วนการใช้เทคโนโลยีสะอาดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2 / **การบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ :** การลงทุนที่ยั่งยืน

หลักการสำคัญในการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ ได้แก่ **(1) การรักษามูลค่า (2) การมีสภาพคล่องเพียงพอ** และ **(3) การได้ผลตอบแทนภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้** โดย ธปท. มีการวิเคราะห์ ศึกษา แนวทางการดำเนินการด้าน ESG ในการบริหารเงินสำรองทางการอย่างต่อเนื่อง โดยการลงทุนที่คำนึงถึงปัจจัยด้าน ESG นั้นทำได้หลากหลายช่องทาง อย่างไรก็ดี ยังต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหารเงินสำรองเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันบางช่องทางอาจมีข้อจำกัดด้านสภาพคล่องและอันดับความน่าเชื่อถืออยู่บ้าง เช่น การลงทุนในสินทรัพย์ประเภท “สีเขียว (green)” และ “เพื่อสังคม (social bonds)” บางประเภท ดังนั้นการดำเนินการของ ธปท. จึงต้องใช้ความระมัดระวัง รอบคอบ และค่อยเป็นค่อยไป

อย่างไรก็ดี สำหรับการลงทุนในตราสารทุน ธปท. ได้จัดทำดัชนีอ้างอิงสำหรับ ธปท. โดยเฉพาะ ซึ่งไม่รวมกลุ่มธุรกิจบางประเภทที่ไม่เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (negative screening) เช่น กลุ่มธุรกิจการพนัน เหล้า และบุหรี่ เพื่อสะท้อนการลงทุนอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และยังสามารถลดความเสี่ยงด้านชื่อเสียงของ ธปท. ด้วย

ธปท. มีแนวทางการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศที่คำนึงถึงความยั่งยืน (sustainable investment) ผ่านกระบวนการลงทุนที่พิจารณาการดำเนินงานด้าน ESG ประกอบการตัดสินใจลงทุน เพื่อสร้างผลตอบแทนในระยะยาว ควบคู่ไปกับการสร้างผลกระทบเชิงบวกหรือลดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในโลกจริง โดยปัจจุบัน ธปท. ให้ความสนใจกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ต่อเศรษฐกิจและการลงทุน ซึ่งส่งผลกระทบผ่าน 2 ช่องทางหลัก ได้แก่ (1) ความเสี่ยงเชิงกายภาพ (physical risk) หรือการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพอากาศที่มีผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจ อาทิ น้ำท่วมฉับพลัน และ (2) ความเสี่ยงในช่วงเปลี่ยนผ่าน (transition risk) หรือการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายต่าง ๆ เพื่อปรับตัวสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ

ภายใต้ความเสี่ยงข้างต้น การลงทุนในประเทศหรือบริษัทที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ดี จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมให้กับกองทุน และทำให้กองทุนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เครื่องมือหลักของ ธปท. ในด้านนี้คือ การวิเคราะห์ climate stress test ซึ่งเป็นแบบจำลองเชิงปริมาณที่ใช้วัดความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีการใช้อย่างแพร่หลายในช่วงที่ผ่านมา

นอกจากกระบวนการลงทุนแล้ว ธปท. พิจารณาปัจจัยด้าน ESG ในกระบวนการคัดเลือกและประเมินคู่ค้าหรือผู้จัดการทุนภายนอกด้วย โดยนอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงด้านชื่อเสียงต่อ ธปท. แล้วยังเป็นการส่งสัญญาณให้ผู้ร่วมตลาดทราบถึงจุดยืนของ ธปท. ในการทำงานด้านความยั่งยืนด้วย

BOX 10

ธปท. กับเส้นทางการเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม : Transition Path to Environmental Sustainability

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งจากภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น ไปจนถึงนโยบายปรับตัวด้านสิ่งแวดล้อมของทางการในประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยซึ่งได้ประกาศเป้าหมายการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon neutrality) ภายในปี 2593 (ค.ศ. 2050) และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net zero emission) ภายในปี 2608 (ค.ศ. 2065) โดยในช่วงเปลี่ยนผ่านนั้น ทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจจำเป็นต้องช่วยกันขับเคลื่อนอย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

ธปท. ในฐานะผู้ที่ดูแลเศรษฐกิจ สถาบันการเงินและระบบการเงินของประเทศให้มีเสถียรภาพ จึงได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ภาคการเงินปรับตัวและช่วยสนับสนุนให้ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างทันการณ์ และไม่ส่งผลกระทบในวงกว้างโดยต้องไม่เร่งเกินไปจนภาคธุรกิจโดยเฉพาะ SMEs ปรับตัวไม่ทันและสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน และไม่ช้าเกินไปจนเกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจ โดย ธปท. ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงานที่มุ่งหวังผลลัพธ์ 3 ด้านดังนี้

ผลลัพธ์ด้านแรก คือ ระบบสถาบันการเงินมีความมั่นคงและน่าเชื่อถือด้านความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านของระบบเศรษฐกิจไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม โดยสถาบันการเงินมีการผนวกปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินธุรกิจที่ได้มาตรฐาน รวมถึงมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่โปร่งใสและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล พร้อมทั้งมีเครื่องมือที่สามารถประเมินและรับมือกับความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย ธปท. คาดว่าจะออกแนวนโยบาย ธปท. เรื่อง การดำเนินธุรกิจสถาบันการเงินโดยคำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในเดือนมกราคม 2566 ซึ่งสถาบันการเงินจะนำไปใช้อ้างอิงเพื่อจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติของภาคสถาบันการเงิน (industry handbook) เพื่อให้สามารถนำแนวนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายในช่วงกลางปี 2566

ผลลัพธ์ด้านที่สอง คือ ประเทศไทยมีระบบนิเวศ (eco-system) ที่สนับสนุนการระดมทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (green finance) และการปรับตัวของภาคธุรกิจในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (transition finance) โดยสามารถวัดและประเมินระดับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของแต่ละกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างมีมาตรฐาน มีระบบและฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่สถาบันการเงินและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและสามารถประเมินโอกาสและความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมได้ โดย ธปท. ได้ดำเนินการ (1) เข้าร่วมเป็นผู้แทนในคณะทำงาน Thailand Taxonomy เพื่อร่วมพัฒนามาตรฐานการจัดกลุ่มกิจกรรม

ทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (Thailand Taxonomy) ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งจะช่วยให้ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันการเงินใช้อ้างอิงในการสนับสนุนเงินทุนให้ธุรกิจปรับตัวให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งคาดว่า Thailand Taxonomy สำหรับภาคพลังงานและขนส่งจะแล้วเสร็จภายในไตรมาส 1 ปี 2566 และจะพัฒนาต่อยอดในภาคสำคัญอื่น ๆ ต่อไป (2) สร้างเครือข่ายข้อมูลกับหน่วยงานทั้งในและนอกภาคการเงินเพื่อแลกเปลี่ยนและใช้ประโยชน์ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างองค์กรได้อย่างทั่วถึง และ (3) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาคการเงิน โดยในปี 2566 จะให้ความสำคัญกับหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบผ่านการนำความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมาเป็นปัจจัยในการประเมินสถานการณ์แบบจำลองและการทดสอบภาวะวิกฤต (climate scenario analysis and stress testing) และแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลตามแนวทางของ Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD)

<u>ผลลัพธ์ด้านที่สาม</u> คือ ภาคการเงินมีบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบโจทย์การปรับตัวของภาคธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรม โดยสถาบันการเงินมีการออกผลิตภัณฑ์และบริการทั้ง green และ transition products ที่ตอบโจทย์และช่วยสนับสนุนการปรับตัวของภาคธุรกิจได้อย่างทั่วถึงและทันการณ์ ภายใต้ขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินและแรงจูงใจที่เหมาะสม เพื่อมิให้ก่อความเสี่ยงเพิ่มเติมจนกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน โดย ธปท. จะพิจารณาทบทวนกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ขอบเขตการประกอบธุรกิจ เป็นต้น และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งรวมถึงภาคสถาบันการเงินพิจารณาแนวทางการผลักดันการจูงใจ และการช่วยเหลือภาคธุรกิจ โดยเฉพาะ SMEs ในการปรับตัว เช่น โครงการสินเชื่อเพื่อการปรับตัวซึ่งมีต้นทุนที่ต่ำ การให้สถาบันการเงินมีบทบาทให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ การดำเนินการของ ธปท. ตามทิศทางข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการช่วยสนับสนุนระบบเศรษฐกิจไทยในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น การผลักดันการดำเนินการเรื่องนี้ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือและการดำเนินการอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน ซึ่งภาครัฐต้องสื่อสารให้ทุกภาคส่วนเข้าใจและเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้ และมีนโยบายที่ผลักดันให้ภาคธุรกิจ ภาคการเงิน และภาคประชาชนปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจและการใช้ชีวิตประจำวันให้อยู่บนเส้นทางการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

กระบวนการลงทุนที่คำนึงถึง ESG ในแบบ ธปท.

ธปท. มีแนวทางการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศที่คำนึงถึงความยั่งยืน (sustainable investment) โดยพิจารณาการดำเนินงานด้าน ESG ของผู้ร่วมตลาดประกอบการตัดสินใจลงทุน เพื่อสร้างผลตอบแทนในระยะยาวควบคู่ไปกับการสร้างผลกระทบเชิงบวกหรือลดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในโลกจริง ทั้งนี้ ธปท. พิจารณาปัจจัยด้าน ESG ในสองระดับ ได้แก่ การลงทุนในระดับประเทศ (top-down approach) และการลงทุนในระดับรายบริษัท (bottom-up approach) ในการลงทุนระดับประเทศ ธปท. พิจารณาปัจจัยด้านสังคมและธรรมาภิบาล ในการประเมินขีดความสามารถของแต่ละประเทศ เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน ในขณะที่ยังอยู่ระหว่างการศึกษาความสำคัญของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีต่อเศรษฐกิจและการลงทุน ทั้งนี้ การพิจารณาจะประเมินจากขีดความสามารถของประเทศต่อการรับมือกับทั้งความเสี่ยงเชิงกายภาพ และความเสี่ยงในช่วงเปลี่ยนผ่าน โดยจะเน้นการลงทุนในประเทศที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ดีเพื่อช่วยลดความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมให้กับกองทุนและทำให้กองทุนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในระดับบริษัท ธปท. อยู่ในระหว่างการศึกษาดัชนีอ้างอิงที่คำนึงถึงปัจจัยด้าน ESG อาทิ การพิจารณาตัดกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการลงทุนโดยพิจารณาคะแนนด้าน ESG ของแต่ละบริษัทมาเป็นข้อกำหนดสัดส่วนการลงทุน นอกจากนี้ ธปท. ยังศึกษาการลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยตรงตามหลัก Sustainable Development Goals ขององค์การสหประชาชาติด้วย

3 / การผลิตและการกระจายธนบัตรออกใช้

บทบาทหน้าที่หลักหนึ่งของ ธปท. คือการออกแบบ จัดพิมพ์ธนบัตร และบริหารจัดการให้ธนบัตรสภาพดีกระจายสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการ ทำให้ต้องใช้พลังงาน ทรัพยากร และการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดของเสีย ธปท. จึงให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างเต็มประสิทธิภาพ และมุ่งสร้างความยั่งยืนภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ธนบัตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ปี 2565 ได้มีการพัฒนารูปแบบและคุณลักษณะของธนบัตรเพื่อให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการออกใช้ธนบัตรพอลิเมอร์ชนิดราคา 20 บาท ทดแทนธนบัตรกระดาษ ธนบัตรพอลิเมอร์ผลิตจากวัสดุพลาสติกประเภท Biaxially Oriented Polypropylene (BOPP) ทำให้ทนทานต่อความชื้นและสิ่งสกปรกได้ดี นอกจากนี้ยังมีอายุการใช้งานนานกว่าธนบัตรกระดาษ ประมาณ 2.5 เท่า มีลักษณะต่อต้านการปลอมแปลงที่หลากหลายและยากต่อการปลอมแปลง อีกทั้งยังมีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าธนบัตรกระดาษในหลายด้าน เช่น ด้านการผลิตธนบัตรทดแทน การขนส่งและกระจายธนบัตร การทำลายธนบัตรที่เสื่อมสภาพและหมดอายุการใช้งาน

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) อย่างต่อเนื่อง และในปี 2565 ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 3 ระบบสีเขียว (green system) จากกระทรวงอุตสาหกรรม ทำให้มั่นใจว่ากระบวนการผลิตธนบัตรเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องตามมาตรฐานสากล

2. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 การใช้พลังงานทางเลือก

ธปท. ตั้งเป้าหมายลดการใช้พลังงานในกระบวนการผลิตธนบัตรมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มใช้พลังงานทางเลือกจากระบบโซลาร์เซลล์แทนการใช้พลังงานไฟฟ้าบางส่วนในการผลิตธนบัตรตั้งแต่ปี 2563 และในปี 2565 ธปท. ได้เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทางเลือกถึงระดับสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนด (1,000 kW) ซึ่งช่วยลดการใช้พลังงานไฟฟ้าได้ 1,000,000 กิโลวัตต์ชั่วโมงต่อปี หรือเทียบเป็นค่าไฟได้ถึง 5,000,000 บาทต่อปี และลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างน้อย 600 Ton CO2e ต่อปี หรือลดลง 9% ต่อปีเมื่อเทียบกับปี 2563 ทั้งนี้ ธปท. มีแผนที่จะขยายการใช้พลังงานทางเลือกจากระบบโซลาร์เซลล์ไปยังศูนย์เงินสดกลาง (Consolidated Cash Center: CCC) อีกด้วย

2.2 การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (green mindset)

ด้วยความมุ่งมั่นในการสร้างความยั่งยืนภายในองค์กร ธปท. จึงได้มีการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้พนักงานอย่างต่อเนื่อง อาทิ การประชาสัมพันธ์และอบรมให้ความรู้ การรณรงค์งดใช้ภาชนะพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single use plastic) อาทิ ถุงพลาสติกหูหิ้วและแก้วน้ำพลาสติกในห้องอาหาร การส่งเสริมการใช้แก้วส่วนตัว กิจกรรมรับบริจาคถุงผ้าและถุงกระดาษเพื่อส่งต่อให้ผู้ที่ต้องการ

2.3 การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ธปท. ได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อเก็บข้อมูลปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผลิตภัณฑ์ธนบัตร รวมทั้งเข้ารับการตรวจประเมินก๊าซเรือนกระจกของผลิตภัณฑ์ธนบัตร (Carbon Footprint of Product: CFP) ซึ่งเป็นวิธีการประเมินปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาจากผลิตภัณฑ์แต่ละหน่วย ตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ในปี 2564 ธปท. ได้ตรวจประเมิน CFP ของธนบัตรแบบ 17 ทั้ง 5 ชนิดราคา และในปี 2565 ได้ตรวจประเมิน CFP ของธนบัตรพอลิเมอร์ ชนิดราคา 20 บาท โดยมีเป้าหมายที่จะนำข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการประเมินนี้มาใช้ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กรและผลิตภัณฑ์ธนบัตรในระยะถัดไป

สร้างความเชื่อถือเชื่อมั่น ให้แก่ประชาชน

รับฟัง เพิ่มช่องทาง และพัฒนาเครือข่าย เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการปรับนโยบายเข้าสู่ภาวะปกติ ภายใต้สถานการณ์โลกที่ยังไม่ปกติ และสถานการณ์ไทยที่ยังมีความท้าทายรออยู่หลายประการ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญของ ธปท. ในการสร้างความเข้าใจ ป้องกันความเข้าใจผิด และรักษาความเชื่อมั่นของประชาชน

กระบวนการสื่อสารของ ธปท. ในปี 2565 ยังคงเริ่มต้นด้วยการ "รับฟัง" ผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง และการจับกระแสในสังคมออนไลน์ (social media listening tools) เพื่อนำประเด็นและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และวางกลยุทธ์ เพื่อทำการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง ตรงกลุ่มเป้าหมาย และผ่านช่องทางที่เหมาะสม

ในปีนี้ ธปท. เพิ่มการสื่อสารผ่านช่องทางใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจด้านเศรษฐกิจการเงินในรูปแบบที่ย่อยง่ายขึ้นผ่านรายการ "แบงก์ชาติชวนคุย" ที่หยิบยกเอาเรื่องที่กำลังเป็นกระแสมาคุยแบบเป็นกันเองกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นแขกรับเชิญ และรายการ "คุณถามแบงก์ชาติตอบ" ที่หยิบคำถามหรือประเด็นที่มีผู้สงสัยจากสังคมออนไลน์มาหาคำตอบจากคนแบงก์ชาติไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือพนักงานผู้ชำนาญในประเด็นนั้น ๆ ด้วย mood and tone ที่เป็นกันเอง เข้าถึงง่าย

นอกจากการกำหนดประเด็นสื่อสารจากส่วนกลางแล้ว ธปท. ยังใช้โอกาสจากการลงพื้นที่จริงอย่างต่อเนื่องในการรับฟังปัญหาจากประชาชนและผู้ประกอบการในแต่ละภูมิภาคมาถอดบทเรียนการแก้ปัญหา และนำไปเข้าสู่กระบวนการจัดการความรู้และสื่อสารสาธารณะ โดยมีรูปธรรมสำคัญคือ รายการ "แบงก์ชาติชวนคุย Special" ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้ชมถึงมุมมองใหม่ในการรับฟังของ ธปท.

การสื่อสารยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับมือกับ "ภัยทางการเงิน" ซึ่งจู่โจมมาในหลากรูปแบบ ซับซ้อนและน่ากลัวขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งผ่านโทรศัพท์แก๊งคอลเซนเตอร์ การแอบอ้างองค์กรหรือคนที่น่าเชื่อถือ รวมไปถึงการส่งแอปพลิเคชันปลอมไปทางไลน์เพื่อดูดข้อมูลจากสมาร์ตโฟน ธปท. จึงเดินหน้าให้ความรู้และสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ผ่านช่องทางของตัวเองและพันธมิตร อาทิ สื่อมวลชน อินฟลูเอนเซอร์ รวมไปถึงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

นอกจากนี้ ธปท. ยังเล็งเห็นโอกาสในการขยายการเข้าถึงประชาชนกลุ่มฐานรากในภูมิภาคให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยใช้ความไว้วางใจที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมถึงประชาชน มีต่อสำนักงานภาคทั้ง 3 แห่งของ ธปท. ด้วยจุดเด่นนี้ ธปท. จึงยกระดับการสื่อสารให้ความรู้ผ่านสำนักงานภาคและเครือข่ายมากขึ้น โดยทำหน้าที่ทั้งเตือนภัยและส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การวางแผนทางการเงิน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้คนไทยปลอดภัยรอดพ้นจากวิกฤตใด ๆ ที่อาจต้องพบเจอในอนาคต

ในระยะต่อไป ธปท. มีเป้าหมายที่จะสร้างสรรค์รูปแบบการสื่อสารให้หลากหลายขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งขยายช่องทางการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงในวงกว้างมากขึ้น รวมถึงพัฒนาการนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

รายการแบงก์ชาติชวนคุย Special ตอน เตวแอ่วช้างม่อย พาไปพูดคุยกับผู้ประกอบการและพาชมการพลิกฟื้นย่านเมืองเก่า จ.เชียงใหม่

BOX 11

การสื่อสารไร้เสียง ธปท. เตือนภัย-ให้ความรู้ สู่ผู้พิการทางการได้ยิน

ที่ผ่านมา ธปท. พยายามอย่างยิ่งในการจัดทำสื่อที่คาดว่าสามารถสื่อสารกับคนได้ครอบคลุมในวงกว้าง กระนั้นก็ยังมีกลุ่มที่การสื่อสารผ่านเสียงและตัวหนังสือยังไม่ตอบโจทย์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน

จากข้อมูลของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีผู้พิการทางการได้ยินที่ลงทะเบียนกับกรมฯ จำนวน 401,318 คน (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2565) ซึ่งกว่าครึ่งหนึ่งเข้าถึงการศึกษาได้เพียงระดับประถมศึกษา เมื่อทั้งไม่ได้ยินและมีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ ผู้พิการทางการได้ยินจึงเป็นอีกกลุ่มเปราะบางที่อาจตกเป็นเหยื่อของภัยทางการเงินได้ง่าย

เมื่อทั้งไม่ได้ยิน
และมีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้
ผู้พิการทางการได้ยิน
จึงเป็นอีกกลุ่มเปราะบาง
ที่อาจตกเป็นเหยื่อของภัย
ทางการเงินได้ง่าย

การสื่อสารที่ไร้เสียงถึงผู้พิการทางการได้ยินจึงเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่ ธปท. มุ่งมั่นอยากทำให้สำเร็จอย่างยิ่ง

ในปี 2565 ธปท. เริ่มต้นทำคลิปวิดีโอภาษามือเตือนให้ระวังภัยทางการเงิน 3 ด้าน ได้แก่ ฟิชชิ่ง แชร์ลูกโซ่ และบัญชีม้า เผยแพร่ผ่านช่องทางของ ธปท. และส่งต่อให้สมาคมล่ามภาษามือแห่งประเทศไทย คลิปวิดีโอนี้เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นแรงขับเคลื่อนให้ต่อยอดความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้ผู้พิการ

ในปี 2566 ธปท. ร่วมกับกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พร้อมด้วยสมาคมล่ามภาษามือแห่งประเทศไทย วางแผนจะจัดโครงการอบรมศัพท์เศรษฐกิจ ความรู้ทางการเงินและภัยทางการเงิน เพื่อให้ความรู้กับล่ามภาษามือทั้งกลุ่มที่เป็นผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์และล่ามในชุมชน นำไปสื่อสารต่อไปถึงกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินในวงกว้างต่อไป ธปท. คาดหวังว่าความร่วมมือทางการสื่อสารในครั้งนี้จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลให้กับอีกหนึ่งกลุ่มเปราะบางของสังคมไทย

ธปท. จัดทำคลิปการเตือนภัยทางการเงินเป็นภาษามือ
เพื่อเผยแพร่สู่กลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน

ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ธปท. ได้ดำเนินงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการดูแลเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินไทยและภูมิภาค รวมถึงเสริมสร้างบทบาทของ ธปท. ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ดังนี้

การเป็นตัวแทนของประเทศไทยในองค์กรและเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศ

ธปท. ได้แสดงบทบาทในเวทีระหว่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้บริหารระดับสูงของ ธปท. ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นวิทยากรในเวทีสำคัญ อาทิ World Economic Forum 2022 และ BOAO Forum for ASIA 2022 Annual Conference นอกจากนี้ ธปท. ยังผลักดันแนวคิดเรื่องการดำเนินนโยบายแบบผสมผสานอย่างต่อเนื่อง ผ่านเวทีของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) และ BIS เพื่อให้ประเทศมีความยืดหยุ่นในการใช้นโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศตน ซึ่ง IMF จะใช้ประสบการณ์จากการทำนโยบายผสมผสานของไทย มาช่วยออกแบบการใช้กรอบ Integrated Policy Framework (IPF) (operationalization)และให้ IMF สามารถใช้กรอบ IPF นี้กับประเทศสมาชิกทั่วโลกในอนาคต

การพัฒนาความร่วมมือทางการเงินในภูมิภาค (REGIONAL FINANCIAL COOPERATION)

1 / การส่งเสริมการเงินที่ยั่งยืนในอาเซียน (Sustainable Financing in ASEAN)

ธปท. ในฐานะสมาชิกคณะทำงานอาวุโสเพื่อการรวมตัวทางการเงินของอาเซียน (Senior Level Committee on Financial Integration: SLC) ได้ร่วมผลักดันความร่วมมือด้านการเงินที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่องผ่านคณะทำงาน SLC Task Force on Sustainable Finance (SLC-TF) โดยมีงานสำคัญ ได้แก่ การพัฒนา ASEAN Taxonomy และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ (Learning Roadmap and Curriculum) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรผู้กำกับดูแลภาคการเงินในด้านการส่งเสริมการเงินที่ยั่งยืนในอาเซียนร่วมกับ SEACEN Center[20]

[20] The South East Asian Central Banks Research and Training Centre (SEACEN Centre) จัดตั้งขึ้นในปี 2525 เพื่อรับผิดชอบดูแลเรื่องการค้นคว้าวิจัย การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของสมาชิก SEANCEN มีสำนักงานจัดตั้งอยู่ที่ธนาคารกลางมาเลเซีย โดย SEACEN ได้เปิดหลักสูตร “ASEAN Core Curriculum on Climate Risk Resilience / Sustainable Finance” ให้กับหน่วยงานที่เป็นสมาชิกส่งผู้แทนเข้าร่วมการอบรมแล้วตั้งแต่ช่วงกลางปี 2565 โดยมีทั้งหมด 5 blocks ได้แก่ (1) Vulnerability Analysis and Data (Block 1); (2) Taxonomy and Disclosure Standards (Block 2); (3) Climate Change and Monetary Policy (Block 3); (4) Regulation and Supervision (Block 4); และ (5) Scaling Up Sustainable Finance (Block 5)

2 / ความร่วมมือด้านการเชื่อมโยงระบบการชำระเงิน (Payment Connectivity)

ในปี 2565 ธปท. ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินในภูมิภาค (MOU on Cooperation in Regional Payment Connectivity) ร่วมกับธนาคารกลางของประเทศในอาเซียน 4 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกลางอินโดนีเซีย ธนาคารกลางมาเลเซีย ธนาคารกลางฟิลิปปินส์ และธนาคารกลางสิงคโปร์ ในช่วงการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศ G20 ณ เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพของบริการชำระเงินระหว่างประเทศให้สามารถรองรับรูปแบบการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินและนวัตกรรมทางการเงินที่หลากหลาย

นอกจากนี้ ในวาระที่ไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมเอเปค ธปท. ได้เสนอข้อริเริ่มเรื่อง APEC Payment Connectivity โดยเฉพาะเอกสารการพิจารณาเชิงนโยบายการเชื่อมโยงการชำระเงินและการโอนเงินข้ามพรมแดน (APEC Policy Considerations for Developing Cross-border Payments and Remittances) ที่อ้างอิงประสบการณ์การเชื่อมโยงการชำระเงินในอาเซียน สำหรับเขตเศรษฐกิจเอเปคนำไปปรับใช้ในการส่งเสริมการเชื่อมโยงการชำระเงินและการโอนเงินระหว่างกัน และได้รับการเห็นชอบจากที่ประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของประเทศสมาชิกเอเปค เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2565

3 / การจัดงานประชุม the BOT-BIS conference

ธปท. ร่วมกับ BIS เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม the BOT-BIS conference ภายใต้หัวข้อ "Central Banking Amidst Shifting Ground" ในวันที่ 2 ธันวาคม 2565 เนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ธปท. โดยมีผู้ว่าการธนาคารกลางชั้นนำและบุคคลสำคัญทางการเงินของโลกมาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นเร่งด่วน (pressing issues) ของโลกร่วมสมัย

การจัดงานครั้งนี้เป็นโอกาสในการสะท้อนภาพของ ธปท. ในฐานะธนาคารกลางที่ดำเนินนโยบายบนหลักการ มีข้อมูลและงานวิชาการสนับสนุน และนำมาประยุกต์ให้รับกับบริบทของประเทศตลาดเกิดใหม่ได้ โดยมีการถ่ายทอดสดให้ผู้สนใจและประชาชนทั่วไปทั้งในและนอกประเทศได้รับชม นอกจากนี้ ยังถือเป็นการสร้างพื้นที่การหารือนโยบายที่สำคัญสำหรับธนาคารกลางและต่อยอดความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อร่วมตอบโจทย์ของธนาคารกลางที่ต้องทำหน้าที่ตามพันธกิจในการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจและการเงินท่ามกลางความท้าทายต่าง ๆ ได้แก่ (1) ความท้าทายระยะสั้น คือการดูแลเงินเฟ้อให้อยู่ในกรอบเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสาธารณชน ผ่านการดำเนินนโยบายแบบผสมผสาน รวมทั้งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ท่ามกลางความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อเศรษฐกิจโลกจากการแบ่งขั้วอำนาจและการเกิดกระแสทวนกลับของโลกาภิวัตน์ (deglobalization) (2) ความท้าทายระยะยาว คือ 1) ด้านดิจิทัล ที่ธนาคารกลางมุ่งสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมนวัตกรรมและการบริหารความเสี่ยงต่อระบบและผู้ใช้บริการ เพื่อให้ภาคการเงินนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการ และเอื้อให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงินได้ทั่วถึง และ 2) ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ที่ธนาคารกลางต้องทำความเข้าใจและเตรียมรับมือกับผลกระทบ และเพิ่มบทบาทเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่เศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเร่งด่วน รวมทั้งประสานความร่วมมือกับธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับพหุภาคี (Multilateral Development Banks) และกองทุนสถาบัน (institutional fund) เพื่อดึงดูดเงินทุนจากภาคเอกชนมากขึ้น

บรรยากาศงาน งาน BOT-BIS conference
ในหัวข้อ “Central Banking Amidst Shifting Ground”

การมีส่วนร่วมในความตกลงการค้าเสรี (FREE TRADE AGREEMENT: FTA)

ธปท. ร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินของไทย[21] เข้าร่วมการเจรจายกระดับความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (Agreement Establishing the ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางการเงิน การลงทุน และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อปรับปรุงข้อบทเดิมให้ทันสมัยและสอดรับกับรูปแบบการค้าและการลงทุนในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการสรุปผลการเจรจายกระดับความตกลง AANZFTA อย่างมีนัยสำคัญ (substantial conclusion) แล้วเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2565

นอกจากนี้ ในปี 2565 ธปท. ได้เข้าร่วมเจรจาจัดทำ FTA กับประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ได้แก่ FTA ระหว่างไทยและสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association: EFTA) ซึ่งประกอบด้วย สวิตเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ และลิกเตนสไตน์ และ FTA ระหว่างอาเซียนและแคนาดา (ASEAN-Canada Free Trade Agreement: ACAFTA) โดยฝ่ายไทยและคู่เจรจาภายใต้กรอบไทย-EFTA และ ACAFTA ตั้งเป้าสรุปผลการเจรจาให้ได้ภายใน 2 ปี

[21] ประกอบด้วย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.)

การสร้างองค์ความรู้ และเครือข่ายนักวิชาการ

ธปท. ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้และเครือข่ายนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินนโยบายทั้งจาก ธปท. และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลจริงและการวิเคราะห์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับภาคเอกชน ซึ่งช่วยสนับสนุนให้ภาคเอกชนสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ได้จริง ทั้งนี้ ในปี 2565 สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (PIER) และสายงานต่าง ๆ ใน ธปท. ร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรทางวิชาการภายนอก ดำเนินงานดังต่อไปนี้

การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้

PIER และสายงานต่าง ๆ ของ ธปท. เผยแพร่ผลงานวิจัยของนักวิจัยทั้งภายในและภายนอก ธปท. ผ่านช่องทางต่าง ๆ กว่า 100 ชิ้น ทั้งในรูปแบบบทความวิจัยฉบับเต็ม (PIER Discussion Paper) บทความ PIERspectives บทความวิจัยฉบับย่อ (aBRIDGEd) บทความขนาดสั้นผ่าน PIER Blog และคอลัมน์เศรษฐศาสตร์เข้า "ท่า" ของสำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า รวมถึงบทความที่ตีพิมพ์ในคอลัมน์แจงสี่เบี้ย หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และคอลัมน์บางขุนพรหมชวนคิด หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

นอกจากนี้ PIER ยังได้เปิดโอกาสให้นักวิจัยนำเสนอผลการศึกษาต่อสื่อมวลชน (research brief) เพื่อสื่อสารผลการวิจัยเรื่องต่าง ๆ สู่สาธารณะ อาทิ โครงการวิจัย "กับดักหนี้กับการพัฒนาเศรษฐกิจการเงินครัวเรือนฐานราก" เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้เกษตรกรไทย "สมอง vs กำลัง-แรงงานสองขั้ว อัตราผลตอบแทนของทักษะ และความไม่เท่าเทียมของค่าจ้าง" เพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับตลาดแรงงานไทย และ "เจาะลึกเงินเฟ้อไทยผ่านข้อมูลราคาสินค้าและบริการรายย่อย" เพื่อทำความเข้าใจเงินเฟ้ออันจะนำไปสู่การดำเนินนบายการเงินที่เหมาะสม

นอกจากการเผยแพร่ความรู้แล้ว PIER ยังให้ทุนสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ แก่นักวิจัยภายนอกจำนวนทั้งสิ้น 5 ทุน เพื่อตอบโจทย์ในการดำเนินนโยบายของ ธปท. และเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ให้กับสาธารณชนและวงการวิชาการระดับประเทศ ประกอบไปด้วยทุนวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการเงิน การเงินเพื่อความยั่งยืน และตลาดแรงงานไทย

การสร้างเวทีวิชาการระดับประเทศ

ในปี 2565 PIER จัดงานสัมมนาทางวิชาการประจำปี (BOT Symposium) ภายใต้หัวข้อ "ก้าวสู่ยุคใหม่เศรษฐกิจการเงินไทย" ในรูปแบบ on-site และถ่ายทอดสดออนไลน์เพื่อให้ผู้รับชมเข้าถึงได้มากขึ้น โดยได้นำเสนอการออกแบบนโยบายในด้านต่าง ๆ เพื่อรับมือกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ผ่านการเรียบเรียงและสื่อสารงานวิจัยให้เข้าใจง่ายเข้าถึงสาธารณชน และนำไปปรับใช้ได้จริง รวมถึงจัด PIER Economic Seminar

โดยนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และ PIER Research Exchange รวม 26 ครั้ง ในปี 2565 เพื่อเป็นเวทีนำเสนอผลงานทางวิชาการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในงานวิจัย และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเศรษฐศาสตร์และผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอก ธปท. อีกด้วย

การสร้างเครือข่ายทางวิชาการระหว่างนักวิชาการและเชื่อมต่อนักวิชาการกับผู้ดำเนินนโยบาย

PIER ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยนับตั้งแต่ก่อตั้งในปี 2558 PIER มีนักวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและนำเสนอผลงานวิจัย รวมถึงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จำนวนกว่า 440 คน พร้อมกันนี้ ยังมุ่งขยายเครือข่ายนักวิชาการในต่างประเทศให้กว้างขวางขึ้นต่อเนื่องด้วย เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้กับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย Harvard MIT และนักวิจัยจาก J-PAL Southeast Asia นอกจากนี้ PIER ได้มีส่วนในโครงการ Evidence for Policy Design ของมหาวิทยาลัย Harvard นำนักศึกษาสามท่านมาร่วมฝึกงานด้านการวิจัยที่ PIER เป็นเวลา 8 สัปดาห์ เพื่อสร้างเครือข่ายนักวิชาการที่สนใจงานวิจัยเกี่ยวกับภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง

ด้านการสร้างเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการ ผู้ดำเนินนโยบาย รวมทั้งภาคธุรกิจ PIER มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนในสามหัวข้อหลักที่จะมีความสำคัญอย่างมากต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย ได้แก่ เศรษฐกิจดิจิทัล ความยั่งยืน และปัญหาหนี้ครัวเรือน เช่น เวทีเสวนาเรื่อง Future Financial Landscape เวทีเสวนาเกี่ยวกับ taxonomy framework ของประเทศไทย และเวทีเสวนาทางออกการแก้หนี้แก้จนไทย นอกจากนี้ ยังมีการจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับภูมิรัฐศาสตร์กับเศรษฐกิจไทย ทำให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ดำเนินนโยบายได้แลกเปลี่ยนความเห็นกันด้วย

ในปี 2565 ธปท. ยังได้ร่วมมือกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและผลักดันการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรอย่างยั่งยืน โดย PIER ทำหน้าที่เป็นองค์กรเชื่อมต่อผู้ดำเนินนโยบาย (ฝ่ายกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ธปท. คณะทำงานต่าง ๆ รวมถึงคณะกรรมการกำกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน) เข้ากับนักวิจัยผู้เชี่ยวชาญทั้งในพื้นที่และต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการออกแบบนโยบายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของงานวิจัย โดยคณะทำงานจะได้มีโอกาสพูดคุยกับเกษตรกรจากทุกภูมิภาคในประเด็นต่าง ๆ ทั้งศักยภาพในการหารายได้ ปัญหาที่พบในการทำการเกษตร และปัญหาหนี้สิน รวมถึงได้เข้าสังเกตการณ์กระบวนการสอบทานและแก้ไขหนี้ของ ธ.ก.ส. พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนมุมมองและองค์ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ ธ.ก.ส. ในพื้นที่

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงพื้นที่จริง จะช่วยให้คณะทำงานเข้าใจถึงปัญหาทั้งจากฝั่งเกษตรกรและฝั่งผู้ให้กู้ ซึ่งจะสามารถช่วยในการหาแนวทางการออกแบบนโยบาย จัดทำข้อเสนอแนะ และผลักดันการแก้หนี้อย่างองค์รวมได้ใน 5 ด้าน คือ (1) การสร้างฐานข้อมูลเกษตรกรและบูรณาการองค์ความรู้ (2) การแก้หนี้เก่าให้เกษตรกรลดและปลดหนี้ได้ (3) การปล่อยหนี้ใหม่อย่างยั่งยืนทั่วถึง และตอบโจทย์ (4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและความรู้ความเท่าทันทางการเงิน และ (5) การเพิ่มรายได้และศักยภาพของครัวเรือนเกษตร

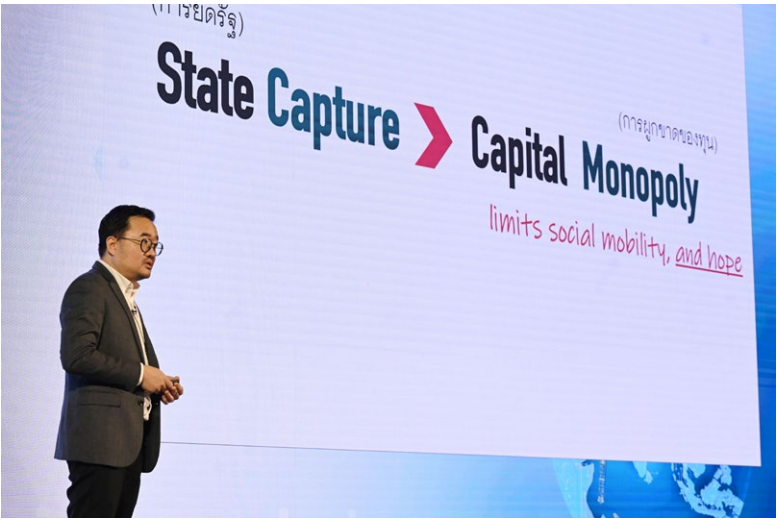

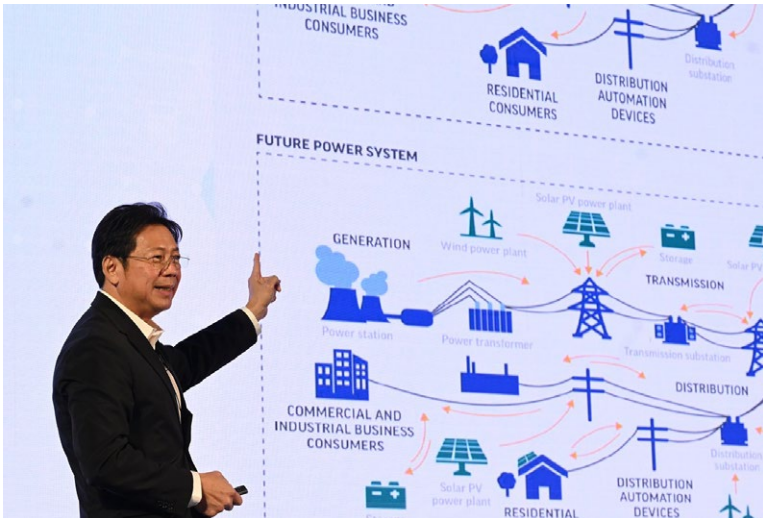

งานสัมมนาทางวิชาการประจำปี (BOT Symposium) ซึ่งจัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

การลงพื้นที่พูดคุยกับเกษตรกรเพื่อเรียนรู้ปัญหาจากพื้นที่จริง

เสริมความเข้มแข็งภายในองค์กร

การบริหารทรัพยากรบุคคลและพัฒนาองค์กร

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น “พนักงาน ธปท.” คือ หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุพันธกิจ ดังนั้น ธปท. จึงได้วางกลยุทธ์และแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลและพัฒนาองค์กร ตั้งแต่การสรรหาและดึงดูดผู้ที่มีศักยภาพมาร่วมงาน การบริหารผลงาน การเสริมสร้างความผูกพันองค์กร การดูแลสุขภาพกายและใจ จนถึงการปรับรูปแบบการทำงานและระบบบริหารทรัพยากรบุคคลที่สนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสรรหาบุคลากร

ด้วยเป้าหมายที่มุ่งให้องค์กรมีความพร้อมรับความท้าทายทั้งในปัจจุบัน และอนาคต ธปท. จึงมองหาบุคลากรที่มีคุณภาพ เพื่อร่วมขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายองค์กร ในปีที่ผ่านมา ธปท. ใช้กลยุทธ์การสรรหาเชิงรุก (active recruitment) ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและสามารถจัดเตรียมบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการขององค์กร โดยเน้นบุคลากรกลุ่มศักยภาพที่มีคุณสมบัติจำเป็นสำหรับงานในอนาคต โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล นอกจากนี้ ยังมุ่งสรรหากลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์จากภาครัฐและภาคธุรกิจ เพื่อช่วยเสริมให้การทำงานของ ธปท. มีความรอบด้านมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้สร้างเครือข่ายกับสถาบันการศึกษา โดยการลงนามปฏิญญาความร่วมมือกับ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมการผลิตกำลังคนให้ตอบโจทย์ความต้องการตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนการให้ทุนการศึกษา ในสาขาวิชาที่มีการแข่งขันสูง อาทิ Artificial Intelligence, ESG หรือ Sustainability และกฎหมายทางเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีศักยภาพ และตอบโจทย์ภารกิจการทำงานของ ธปท. ในอนาคตให้มากที่สุด

การพัฒนาบุคลากร

ธปท. สนับสนุนพนักงานให้พัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตในสายอาชีพ และสร้างระบบนิเวศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning ecosystem) โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานผ่านการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ตอบโจทย์ความต้องการของพนักงานทุกกลุ่ม ให้รู้ลึก รู้กว้าง สามารถต่อยอดองค์ความรู้สู่การปฏิบัติงานจริง ผ่านโรงเรียนเฉพาะด้าน (technical school) เช่น โรงเรียน SMART (โรงเรียนด้านการกำกับสถาบันการเงินสำหรับพนักงานทั่วไป) โรงเรียน law school และโรงเรียน hr school

นอกจากนี้ ธปท. ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ โดยมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักรู้เป้าหมายในการทำงาน (sense of purpose) และการสร้างทัศนคติที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้พนักงานสามารถปรับตัวในสภาพการทำงานรูปแบบใหม่ พร้อมขับเคลื่อน ธปท. สู่การเป็นองค์กรที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว และสามารถตอบสนองต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่กระทบต่อภาคการเงินโลกอนาคต

การบริหารผลการปฏิบัติงานและผลประโยชน์ตอบแทน

ธปท. มุ่งเน้นให้ผู้บริหารและพนักงานในทุกระดับร่วมกันกำหนดเป้าหมายงานให้สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายขององค์กรในอนาคต (Future BOT) โดยเชื่อมโยงพันธกิจองค์กรและถ่ายทอดไปยังส่วนงานและพนักงาน เพื่อให้การขับเคลื่อนพันธกิจมีเป้าหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งองค์กรและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (One BOT)

นอกจากนี้ ธปท. ได้บริหารค่าตอบแทนให้สามารถสะท้อนความแตกต่างของผลการปฏิบัติงานของพนักงานได้อย่างชัดเจนและยุติธรรม เพื่อสร้างแรงผลักดันในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน โดยได้ปรับสัดส่วนพนักงานที่ได้รับผลประเมินให้มีการกระจายตัวที่เหมาะสมยิ่งขึ้น พร้อมกับการปรับอัตราจ่ายของอัตราการขึ้นเงินเดือนประจำปี (Merit Increase: MI) และเงินรางวัลจูงใจจากการทำงาน (Variable Pay: VP) ให้มีความแตกต่างกันตามผลประเมินและศักยภาพของพนักงาน

การดูแลพนักงานและปรับรูปแบบการทำงาน

ธปท. ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานและรูปแบบการทำงานที่เหมาะสมหลังสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลาย โดยศึกษารูปแบบการทำงานขององค์กรอื่น รวมถึงสำรวจความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความผูกพันในองค์กรและรูปแบบการทำงานในอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำงานแบบ new normal ทั้งนี้ รูปแบบการทำงานในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้มีลักษณะผสม (hybrid) ที่ให้ความยืดหยุ่นทั้งเรื่องเวลาและสถานที่ทำงานจากที่พักหรือสำนักงาน พร้อมทั้งให้ฝ่ายงานบริหารจัดการรูปแบบการทำงานได้ตามบริบทลักษณะงานที่แตกต่างกัน โดยนำระบบดิจิทัลมาช่วยในการทำงาน นอกจากนี้ยังได้ปรับรูปแบบการลาให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์การทำงานรูปแบบใหม่

สำหรับการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานและสร้างความผูกพันในองค์กร ได้ดำเนินการผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น การให้พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ธปท. การจัดกิจกรรมส่งเสริมบรรยากาศการทำงานร่วมกัน การเตรียมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่จำเป็น และการดูแลสุขภาพพนักงาน รวมถึงการจัดหาวัคซีนและการดูแลให้พนักงานเข้าถึงการรักษาได้อย่างรวดเร็วภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ยังคงอยู่

ที่สำคัญ ธปท. เปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและพนักงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อทบทวนความเหมาะสมของรูปแบบการทำงาน และปรับแนวทางการเสริมสร้างความผูกพันและวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้ตอบโจทย์การดำเนินพันธกิจของ ธปท. พร้อมส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่พนักงานอีกด้วย

ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สนับสนุนการทำงาน

ธปท. ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเครื่องมือใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการทำงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลและพัฒนาองค์กร โดยอยู่ระหว่างการนำระบบ Oracle Fusion Cloud Human Capital Management (HCM) มาใช้สนับสนุนการบริหารงานทรัพยากรบุคคลอย่างครบวงจร พร้อมนำหลักการประเมินผลกระทบของการออกกฎระเบียบ และกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA) มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและตอบโจทย์พันธกิจในอนาคต รวมทั้งเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับพนักงานในการออกแบบการพัฒนาและเส้นทางอาชีพของตนเองร่วมกับหัวหน้างาน ผ่านการใช้งานแพลตฟอร์มที่ง่ายและสะดวกมากขึ้น

นอกจากนี้ ระบบงานใหม่ดังกล่าวยังรวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรบุคคลทั้งหมดให้อยู่ในที่เดียว สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ บริหารจัดการ และช่วยตัดสินใจในการออกนโยบายต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนโดยใช้ข้อมูลและเทคโนโลยี รวมถึงจะช่วยดูแลพนักงานและดึงดูดผู้มีศักยภาพภายนอก ตลอดจนพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

การปรับโครงสร้างองค์กร ธปท. และกระบวนการทำงานให้รองรับงานในอนาคต

ธปท. อยู่ระหว่างการปรับโครงสร้างองค์กรและกระบวนการทำงานเพื่อรองรับการดำเนินภารกิจในอนาคต โดยเริ่มต้นจากการปรับโครงสร้างองค์กรในด้านเสถียรภาพระบบสถาบันการเงิน เพื่อยกระดับการกำกับดูแล และพัฒนาระบบการเงินและระบบการชำระเงินของไทยให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการเงิน

การปรับโครงสร้างองค์กรและกระบวนการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนงานยุทธศาสตร์สำคัญในอนาคต ทั้งการออกนโยบายและการพัฒนาระบบการเงินและระบบการชำระเงินให้มีประสิทธิภาพและเท่าทันความเสี่ยงใหม่ การยกระดับการกำกับดูแลโดยมุ่งเน้นการกำกับในเชิง activity based และให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความเสี่ยงเฉพาะด้าน (risk specialist) มากขึ้น การปรับบทบาทฝ่ายวางแผนและพัฒนาผู้ตรวจสอบให้เป็นแกนหลักในการวางกลยุทธ์และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเครื่องมือและการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เช่น การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำ matrix reporting มาใช้

นอกจากนี้ ธปท. ยังปรับโครงสร้างของสายงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิด synergy และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น การรวมศูนย์งานจัดซื้อจัดจ้าง รวมศูนย์งานสื่อสารองค์กร และปรับบทบาทสำนักงานภาคให้เป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงงานด้านเศรษฐกิจและการให้ความรู้ทางการเงิน เพื่อสร้าง value added ให้กับการวิเคราะห์เศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมและการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้แก่ประชาชนทั่วทุกภูมิภาค

ผังโครงสร้างองค์กร
ธนาคารแห่งประเทศไทย

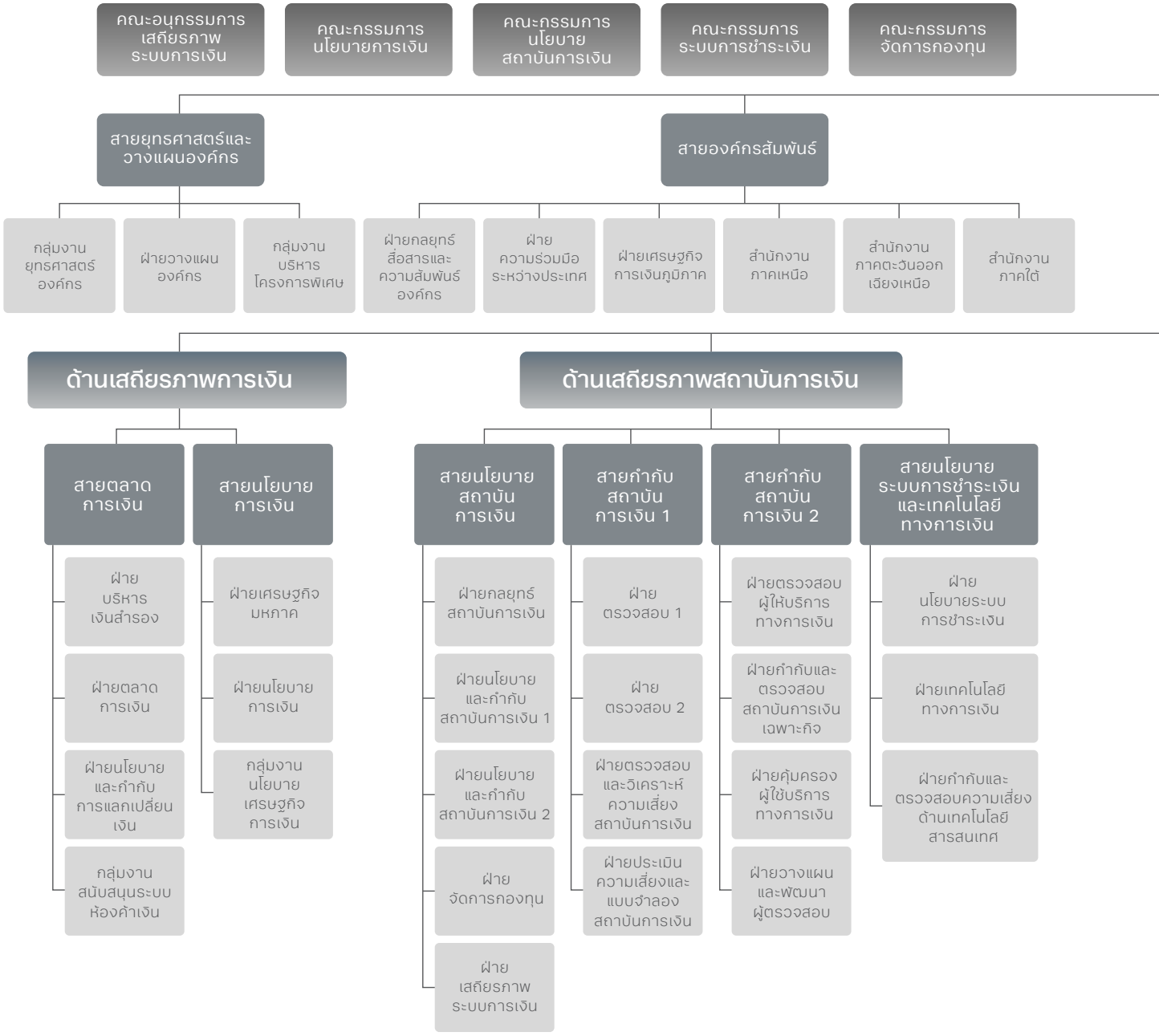

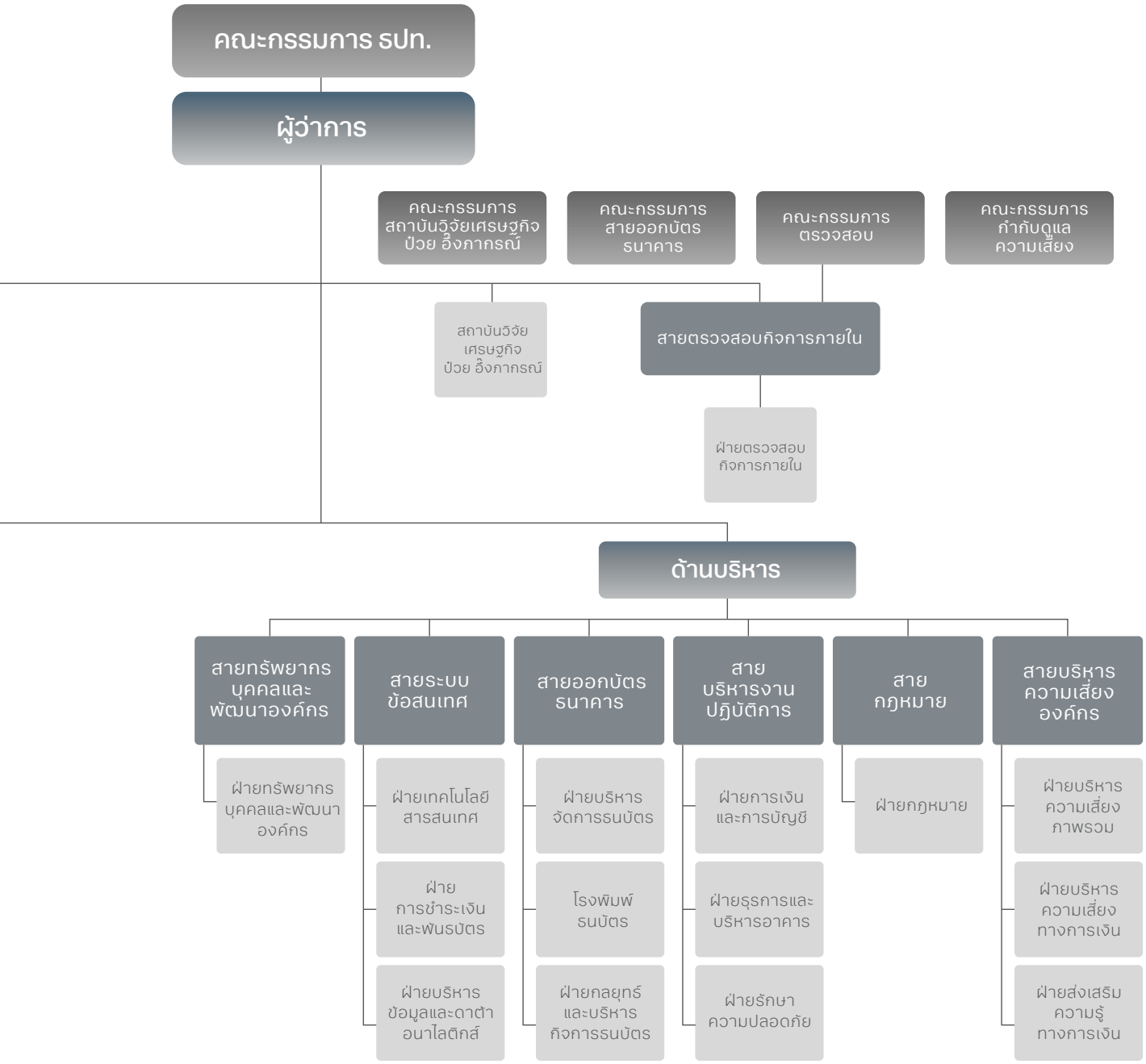

ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565

— **หมายถึง สายการบังคับบัญชาโดยตรง**

การบริหารจัดการเทคโนโลยีและระบบข้อสนเทศ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น "พนักงาน ธปท." คือ หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุพันธกิจ ดังนั้น ธปท. จึงได้วางกลยุทธ์และแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลและพัฒนาองค์กร ตั้งแต่การสรรหาและดึงดูดผู้ที่มีศักยภาพมาร่วมงาน การบริหารผลงาน การเสริมสร้างความผูกพันองค์กร การดูแลสุขภาพกายและใจ จนถึงการปรับรูปแบบการทำงานและระบบบริหารทรัพยากรบุคคลที่สนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

1 / การพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มมาตรฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพของ ธปท. ในการขับเคลื่อนภารกิจที่มีความท้าทายมากขึ้น

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ธปท. ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเป็นแบบ hybrid และยังสามารถดำเนินภารกิจได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยมีการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเป็นโน้ตบุ๊ก พร้อมแพลตฟอร์มมาตรฐานสำหรับการสื่อสารและทำงานร่วมกัน รวมถึงการเข้าใช้ระบบงานไอที ธปท. จากนอกที่ทำการได้อย่างคล่องตัว และปลอดภัยสูง เช่น การสื่อสารแบบเป็นทางการผ่านอีเมล การสื่อสารด้วยข้อความ การแชร์เอกสารร่วมกัน การประชุมออนไลน์ และสื่อสารกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชัน "MyBOT" ตลอดจนการปรับใช้ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์แทนการลงนามในเอกสารกระดาษ

เพื่อส่งเสริมให้พนักงานปรับตัวและปรับใช้เครื่องมือใหม่ข้างต้นได้อย่างรวดเร็ว ธปท. จึงจัดให้มีการพัฒนาทักษะความรู้ ความเข้าใจ ผ่านโครงการ Digital First ที่เป็นแพลตฟอร์มสำหรับแบ่งปันความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ผ่านการประยุกต์ใช้งานจริงของ Digital Champion Network นอกจากนี้ ยังจัดให้มี Innovation Lab ที่เป็นพื้นที่เปิดสำหรับให้พนักงานได้ทดลอง เรียนรู้การประยุกต์ใช้เครื่องมือไอทีภายใต้การให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงมีการรวมกลุ่มนำเสนอไอเดียใหม่ ๆ ผ่านโครงการ Crenovator อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

ธปท. ยังมุ่งยกระดับระบบไอทีให้ทันสมัยสอดรับกับภารกิจที่มีความท้าทาย และรูปแบบการทำงานที่ปรับเปลี่ยนไป โดยมุ่งเน้นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในมุมมองที่หลากหลาย กว้าง และลึก เพื่อสนับสนุนและลดความเสี่ยงในการตัดสินใจของผู้บริหารที่อยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (evidence-based decision making) และนำไปสู่องค์กรที่ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการขับเคลื่อน (data-driven organization) นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้กระชับ เป็นมาตรฐาน โดย ธปท. ได้ขยายแพลตฟอร์ม Robotics Process Automation (RPA) และพัฒนากระบวนการอัตโนมัติได้มากกว่า 70 กระบวนการ อีกทั้งอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมแพลตฟอร์มมาตรฐาน สำหรับรองรับการบริหารจัดการภายใน ธปท. เช่น ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรองค์กร

นอกจากนี้ ในปี 2565 ธปท. ได้ขยายผลแพลตฟอร์มมาตรฐานด้านการให้บริการ ให้รองรับบริการภายใน ธปท. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านกฎหมายอย่างเต็มรูปแบบ และอยู่ระหว่างเตรียมการพัฒนาขยายผลไปสู่บริการสำหรับบุคคลและหน่วยงานภายนอกในลักษณะ One BOT ในปี 2566-2567

2 / เพิ่มความแข็งแกร่งด้านความมั่นคงปลอดภัยให้ทัดเทียมองค์กรชั้นนำ

ภาพรวมการดูแลและบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ธปท. มีความเข้มแข็ง โดยได้รับการประเมินจากหน่วยงานอิสระให้มีความทัดเทียมธนาคารกลางชั้นนำในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก

โดยในปี 2565 ธปท. ได้ปรับเพิ่มการดูแลความมั่นคงปลอดภัยของการปฏิบัติงานจากนอกที่ทำการ ให้เท่าทันและครอบคลุมภัยคุกคามไซเบอร์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ธปท. ยังเข้าร่วมทดสอบระบบและกระบวนการป้องกันภัยไซเบอร์กับองค์กรชั้นนำ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้มั่นใจว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ธปท. มีความมั่นคงปลอดภัย และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

3 / การพัฒนาและยกระดับบริการไอที ของ ธปท. ให้ตอบโจทย์ภารกิจสำคัญและเร่งด่วน

นอกเหนือจากการยกระดับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมประสิทธิภาพการทำงานภายใน ธปท. แล้ว การให้บริการและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและผู้ใช้บริการภายนอกเป็นงานสำคัญที่ ธปท. ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด โดยเฉพาะช่วงหลังการระบาดของโควิด 19 ธปท. ได้พัฒนาและขยายการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง ทั้งระบบการลงทะเบียนและจัดสรรตามมาตรการทางการเงินช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤต มาตรการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ของผู้ให้บริการทางการเงิน (ทั้ง bank และ non-bank) รวมถึงการพัฒนา chatbot เพื่อเป็นช่องทางที่ช่วยตอบคำถามประชาชนได้สะดวกและทั่วถึงมากขึ้น

สำหรับการให้บริการทางการเงินในปี 2565 ธปท. ได้ยกระดับเทคโนโลยีให้ทันสมัย รองรับปริมาณการใช้บริการทางการเงินที่เพิ่มสูงขึ้น และรูปแบบการใช้บริการดิจิทัลที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยได้ปรับปรุงมาตรฐานการส่งข้อความของระบบบาทเนตให้เป็นไปตามมาตรฐาน ISO 20022 พร้อมให้ภาคธุรกิจเชื่อมโยงระบบและข้อมูลเพื่อขยายศักยภาพทางธุรกิจได้กว้างไกลกว่าเดิม นอกจากนี้ ยังได้เปิดขายพันธบัตรรัฐบาลผ่านระบบ DLT Bond ที่พัฒนาด้วยเทคโนโลยี Distributed Ledger อย่างเป็นทางการเมื่อกลางปี ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการปรับใช้เทคโนโลยีใหม่ในภาคการชำระเงินของประเทศไทย รวมถึงการโอนย้ายบริการระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (ICAS) ให้เอกชนดำเนินการเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในระบบการชำระเงินของประเทศ

การยกระดับการบริหารจัดการข้อมูลให้มีคุณภาพ (ด้านระบบข้อมูล)

1 / โครงการปฏิรูปการรายงานข้อมูลของสถาบันการเงิน (Regulatory Data Transformation)

ธปท. ดำเนินโครงการ Regulatory Data Transformation มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2565 ได้ทำงานร่วมกับสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ และสถาบันการเงิน 28 แห่งอย่างใกล้ชิด โดยมีจุดประสงค์เพื่อ (1) ร่วมผลักดันการดำเนินงานของโครงการในภาพรวมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการยกระดับการนำข้อมูลมาใช้ ทั้งสำหรับ ธปท. เพื่อการตัดสินนโยบายให้ตรงจุด และสำหรับสถาบันการเงินเพื่อใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และ (2) การบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นมาตรฐานและฐานข้อมูลเชิงลึกเพื่อช่วยสนับสนุนการให้บริการทางการเงิน พัฒนากระบวนการประเมินและตรวจสอบความเสี่ยงได้อย่างตรงจุด โดย ธปท. ได้ปรับปรุงแนวทางและรูปแบบการรายงานข้อมูลสินเชื่อรายตัวให้มีความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับธุรกิจ และการจัดเก็บข้อมูลของสถาบันการเงินให้มากที่สุด

ทั้งนี้ โครงการในระยะแรกสำหรับข้อมูลสินเชื่อ มีกำหนดแล้วเสร็จภายในปี 2566 ซึ่งปรับจากกำหนดเดิมเล็กน้อย และคาดว่าจะสามารถเริ่มใช้งานข้อมูลสินเชื่อเชิงลึกได้ในปี 2567

2 / โครงการ Economic Data Transformation

ธปท. ได้ริเริ่มโครงการ Economic Data Transformation (EDT) เพื่อยกระดับการบริหารจัดการข้อมูลเศรษฐกิจและภาครัฐของ ธปท. ที่มีจำนวนมากและหลากหลายให้เป็นระบบ มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีการจัดการข้อมูลสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ให้กระบวนการทำงานเป็นลักษณะ Straight Through Processing (STP) รวมถึงดูแลคุณภาพของข้อมูล และควบคุมให้มีการจัดการความเสี่ยงด้านข้อมูลที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจต่อหน่วยงานผู้ให้ข้อมูลในการแบ่งปันข้อมูลให้แก่ ธปท. รวมถึงสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเศรษฐกิจและภาครัฐที่ ธปท. ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ ติดตาม และออกแบบนโยบายได้อย่างเต็มที่

เป้าประสงค์หลักและแผนการดำเนินงานภายใต้โครงการ EDT ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) การยกระดับการบริหารจัดการข้อมูลเศรษฐกิจและภาครัฐให้เป็นระบบ (2) การปรับปรุงกระบวนการจัดการข้อมูลตลอดทั้งวงจรชีวิตของข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ และ (3) การสร้างมาตรฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงกันได้ในมิติต่าง ๆ ซึ่งในปี 2565 ธปท. ได้ดำเนินการทั้ง 3 ส่วนคู่ขนานกัน โดยทบทวนและวิเคราะห์ความต้องการทางด้านธุรกิจจากผู้ปฏิบัติงาน ผู้ให้ข้อมูล และผู้ใช้งานข้อมูล นำมาออกแบบโครงสร้างข้อมูล (data model) และอยู่ระหว่างการพัฒนา data platform เพื่อให้สอดรับกับปริมาณข้อมูลเศรษฐกิจและภาครัฐภายใต้การดูแลของ ธปท. ที่มีจำนวนมาก ซึ่งต้องใช้เวลาในการยกระดับ ปรับปรุง และสร้างมาตรฐานข้อมูลทั้งหมดให้อยู่ในระดับเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและการประยุกต์ใช้ MACHINE LEARNING เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบาย

ในปี 2565 ที่ผ่านมา ธปท. ได้ยกระดับการใช้ข้อมูลระดับจุลภาคและข้อมูลจากแหล่งใหม่ ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อยกระดับการทำงานและตอบโจทย์นโยบายในช่วงที่เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวหลังโควิด โดยมีตัวอย่างงานที่สำคัญ ดังนี้

1 / การพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารของ ธปท.

ธปท. ได้พัฒนาการสื่อสารนโยบายให้มีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีขึ้น โดยได้นำข้อมูลจากการติดตามกระแสจากสื่อสังคมออนไลน์มาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคด้านการประมวลผลภาษา (Natural Language Processing: NLP) และการวิเคราะห์เครือข่าย (network analysis) เพื่อติดตามประเด็นสื่อสาร การกระจายของข่าวสาร และการมีส่วนร่วม รวมถึงทิศทางความคิดเห็น เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีขึ้น และทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2 / การยกระดับการกำกับดูแลตลาดการเงิน

ธปท. ได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อช่วยติดตามความเคลื่อนไหวในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทั้งในรูปแบบ behavioral score และ dashboard โดยใช้เทคนิคทางสถิติและการวิเคราะห์เครือข่าย เพื่อติดตามการปฏิบัติตามเกณฑ์และพฤติกรรมของผู้ร่วมตลาดภายหลังการผ่อนคลายเกณฑ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายในอนาคต รวมทั้งมีการพัฒนาแบบจำลองเพื่อประมาณการมูลค่าการซื้อขายเงินตราต่างประเทศของผู้ประกอบการเพื่อประเมินผลกระทบต่อค่าเงินและเสถียรภาพตลาดการเงิน

3 / การใช้เทคโนโลยีด้านข้อมูลเพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน

ธปท. ได้นำเทคโนโลยีด้านข้อมูลมาใช้ในการยกระดับกระบวนการทำงานในหลายด้าน ที่สำคัญคือ (1) พัฒนาระบบอัตโนมัติสำหรับการตรวจสอบเอกสารการยื่นขอรับเงินชดเชยดอกเบี้ยและความเสียหายจากมาตรการ soft loan ด้วยการใช้เทคโนโลยีด้าน image processing และ Optical Character Recognition (OCR) มาช่วยในการอ่านเอกสารรายการเดินบัญชี สัญญาจดจำนอง และใบรับรองราคาหลักประกัน ที่เดิมไม่สามารถอ่านด้วยคอมพิวเตอร์ได้ ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวช่วยให้สามารถสอบทานเอกสารที่มีปริมาณมากได้ถี่ถ้วนและรวดเร็วขึ้น (2) พัฒนาเครื่องมือระบุความสัมพันธ์ของระเบียบและประกาศต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกัน ซึ่งช่วยให้ผู้ออกนโยบายและผู้ตรวจสอบสามารถค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกันได้สะดวกยิ่งขึ้น และ (3) นำเทคนิคด้าน NLP มาพัฒนาแบบจำลองเพื่อจัดประเภทโครงการใช้จ่ายภาครัฐเข้าหมวดหมู่ทางสถิติโดยอัตโนมัติ ซึ่งช่วยลดเวลาที่ใช้ในการประมวลผลสถิติรายจ่ายภาครัฐ

4 / การใช้ข้อมูลระดับจุลภาคเพื่อติดตามและประเมินภาวะเศรษฐกิจ

ธปท. ขยายผลการใช้ข้อมูลระดับจุลภาคเพื่อเพิ่มศักยภาพในการติดตามและประเมินภาวะเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ข้อมูลโทรคมนาคมเพื่อติดตามการเคลื่อนย้ายแรงงาน การเชื่อมโยงข้อมูลด้านธุรกิจเข้ากับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความตระหนักรู้เรื่องความยั่งยืน รวมถึงการขยายผลการประมาณการผลผลิตทางการเกษตรจากข้าวไปยังพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอื่น ๆ โดยมีความร่วมมือเชิงวิชาการกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

Regulatory Impact Assessment (RIA) หรือ "คิดรอบ ตอบได้"

จากบริบทโลกและระบบเศรษฐกิจการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินในอนาคต ธปท. จึงได้มีการนำหลักการ Regulatory Impact Assessment (RIA) หรือ "คิดรอบ ตอบได้" มาใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การออกนโยบาย หลักเกณฑ์ รวมถึงการทำงานต่าง ๆ มีการประเมินผลกระทบอย่างรอบด้าน และตอบโจทย์ความท้าทายดังกล่าว โดยในปี 2565 ธปท. ได้ดำเนินการ

1 / **ออกนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ภายใต้หลัก RIA** อาทิ ลด ละ เลิก หลักเกณฑ์ที่เป็นภาระและอุปสรรคด้านปฏิบัติการที่เกินจำเป็น โดยลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หลายฉบับ เช่น หลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หลักเกณฑ์การอนุญาตและกำกับดูแลการทำธุรกรรมอนุพันธ์ของธนาคารพาณิชย์ หลักเกณฑ์ด้านธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน นอกจากนี้ยังร่วมกับกระทรวงการคลังจัดงานมหกรรมร่วมใจแก้หนี้ เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ให้สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยหนี้กับเจ้าหนี้ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สถานการณ์โควิด 19 ทั้งนี้ จากการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง จึงได้คงการลดอัตราการผ่อนชำระหนี้บัตรเครดิต และคงการขยายระยะเวลาชำระหนี้ของสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2 / **ทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์ตามโครงการ RIA** เพื่อรองรับภูมิทัศน์ภาคการเงินในอนาคตและทบทวนความเหมาะสมของหลักเกณฑ์ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในปี 2565 ธปท. ได้ตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ RIA โดยดำเนินงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภายในและภายนอก ธปท. อาทิ สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ สมาคมสถาบันการเงินของรัฐ สมาคมการค้าผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อทะเบียนรถ และตัวแทนผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อย จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นที่มีการปรับกระบวนการให้คณะทำงานเข้าใจประเด็นในเชิงลึกมากขึ้น และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาทางเลือกตลอดจนแนวทางปรับปรุง ลดหลักเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรค ซ้ำซ้อน หรือเป็นภาระเกินความจำเป็น

รวมทั้งยังมีการปรับกระบวนการทำงานให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับสถาบันการเงินและ non-bank โดยที่ยังรักษาเสถียรภาพของระบบได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสุดท้ายจะส่งผลถึงประชาชนและภาคธุรกิจที่จะเข้าถึงบริการทางการเงินได้หลากหลายด้วยต้นทุนทางการเงินที่เหมาะสมสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงมากขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ธปท. จะดำเนินการโครงการ RIA นี้อย่างเข้มข้นต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในปี 2566

3/ **ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่ ธปท. รับผิดชอบ** เพื่อให้สอดคล้องกับ พรบ. หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562[22] โดยในปี 2565 ธปท. ได้ร่วมกับกระทรวงการคลังประเมินผลสัมฤทธิ์กฎหมาย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ (1) พรก. การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 และ (2) พรก. การรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ พ.ศ. 2563

4 / **บูรณาการหลักการ RIA** เข้าสู่การทำงานของ ธปท. ที่เข้มข้นมากขึ้น ทั้งในส่วนของการสร้างความรู้ความเข้าใจ และการสร้างความตระหนักของพนักงานผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และยังคงยึดหลัก "คิดรอบ ตอบได้" ซึ่งต้องตอบคำถาม 7 คำถามให้ได้ก่อนออกนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ สำหรับการบริหารจัดการภายใน ธปท. ได้มีการปรับองค์ประกอบ บทบาทหน้าที่ และความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความชัดเจนและความคล่องตัวในการขับเคลื่อนงานมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการปรับกระบวนการทำงาน รวมถึง กฎ ระเบียบ นโยบายต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นน้ำจนปลายน้ำให้ยืดหยุ่น มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบใหม่ (hybrid workplace)

ในด้านงบประมาณ ธปท. จัดสรรงบประมาณอย่างมีวินัย ยึดหลัก "ความคุ้มค่าตามกรอบนโยบายงบประมาณที่ยั่งยืน" มีการใช้กระบวนการประเมินความคุ้มค่า (Value for Money: VfM) ที่เข้มข้นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดลำดับความสำคัญของงาน ลงทุนเฉพาะที่จำเป็น ด้วยทางเลือกที่เหมาะสม ส่งผลให้การตั้งงบประมาณปี 2566 ลดลงได้ถึงกว่า 290 ล้านบาท

[22] ธปท. ได้กำหนดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายระดับ พรบ. และ พรก. จำนวน 10 ฉบับ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. ให้แล้วเสร็จภายในปี 2568

การดำเนินการในระยะต่อไป
FUTURE OF BOT

สำหรับการขับเคลื่อนนโยบายของ ธปท. ในปี 2566 ธปท. จะมุ่งส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจการเงินไทยเติบโตได้อย่างยั่งยืนและมีเสถียรภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยกำหนดทิศทางนโยบายสำคัญ หรือ OKRs (Objectives and Key Results) 4 ด้านที่มุ่งผลักดันให้เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1 เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้ไม่สะดุด (smooth takeoff)

ธปท. จะดูแลให้เศรษฐกิจฟื้นตัวต่อเนื่อง โดยระบบการเงินและสถาบันการเงินสามารถทำงานได้เป็นปกติ และสนับสนุนให้การส่งผ่านนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการดูแลเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับกรอบเป้าหมายและไม่ส่งผลกระทบต่อภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจมากจนเกินไป ซึ่ง ธปท. จะพิจารณาปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายอย่างค่อยเป็นค่อยไปให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการลดมาตรการในลักษณะปูพรม และทำมาตรการเฉพาะจุดให้มากขึ้นเพื่อสนับสนุนการเติบโตอย่างยั่งยืนควบคู่กับการดูแลเสถียรภาพระบบการเงิน

2 วางกลไกแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน

ธปท. ให้ความสำคัญกับการดูแลให้หนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยลูกหนี้สามารถชำระคืนหนี้ได้และยังเหลือรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ ไม่เป็นปัจจัยฉุดรั้งการบริโภคของประชาชน และทำให้ครัวเรือนขาดกันชน (buffer) ในการรองรับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ จนอาจกระทบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในระยะต่อไป โดยในปี 2566 ธปท. จะเร่งผลักดันผู้ให้บริการในภาคการเงินดำเนินการปล่อยสินเชื่ออย่างรับผิดชอบและเป็นธรรมตลอดทั้งกระบวนการ (responsible lending) ผ่านการยกระดับการให้ข้อมูลสำคัญแก่ลูกหนี้อย่างชัดเจน ครบถ้วน เข้าใจง่าย เพื่อช่วยให้ลูกหนี้เข้าใจผลของการเป็นหนี้ดีและหนี้เสียตลอดวงจรหนี้ โดยคาดว่าจะออกหลักเกณฑ์ภายในครึ่งแรกของปี 2566

ในระยะต่อไป ธปท. จะผลักดันให้มีมาตรการดูแลให้ลูกหนี้เข้าถึงสินเชื่อได้เท่าที่เหมาะสม สามารถจ่ายคืนได้โดยมีเงินเหลือดำรงชีพ ควบคู่กับการสนับสนุนให้เกิดกลไกการปล่อยสินเชื่อตามความเสี่ยง (risk-based pricing) เพื่อนำมาทบทวนการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อรายย่อย ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มที่มีความเสี่ยงต่ำกว่าเพดานได้รับดอกเบี้ยต่ำลง และช่วยให้กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงกว่าเพดานมีโอกาสเข้าถึงสินเชื่อมากขึ้น โดยคาดว่าจะออกเอกสารเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อมาตรการและกลไกข้างต้นได้ในช่วงครึ่งหลังของปี 2566

3 ภาคการเงินช่วยสนับสนุนภาคธุรกิจให้เปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

ธปท. สนับสนุนให้ภาคธุรกิจเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างทันการณ์ และสร้างผลข้างเคียงน้อยที่สุด ด้วยจังหวะเวลาและความเร็วที่เหมาะสมกับบริบทของไทยและความพร้อมของแต่ละภาคส่วน โดยการดำเนินการต้อง "ไม่ช้าไป" จนผลกระทบลุกลาม แก้ได้ยาก และต้อง "ไม่เร็วไป" จนภาคเศรษฐกิจปรับตัวไม่ทัน ซึ่งมีแผนดำเนินการที่สำคัญในระยะต่อไปดังนี้

(1) พัฒนามาตรฐานการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (Thailand Taxonomy) โดยทำงานร่วมกับคณะทำงาน Thailand Taxonomy ในกิจกรรมนำร่องที่สำคัญจากภาคพลังงานและขนส่งที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ

ในช่วงต้นปี 2566 และจะดำเนินการต่อยอดในภาคสำคัญอื่น ๆ เป็นลำดับถัดไป

(2) ผลักดันให้สถาบันการเงินนำแนวนโยบาย ธปท. ด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่จะเผยแพร่ในช่วงไตรมาสแรกปี 2566 ไปใช้อ้างอิงเพื่อจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติของภาคสถาบันการเงิน (industry handbook) ให้เป็นมาตรฐานของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งคาดว่าตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป จะเริ่มเห็นภาคการเงินทยอยผนวกมิติด้านสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจและดำเนินธุรกิจ รวมถึงออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่จะช่วยสนับสนุนให้ภาคเอกชนเปลี่ยนสู่ธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินเชื่อสนับสนุนให้เปลี่ยนมาใช้พลังงานทดแทน หรือสินเชื่อเพื่อรองรับยานยนต์ไฟฟ้า

(3) ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเร่งเปลี่ยนผ่านสู่ธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมผ่านโครงสร้างแรงจูงใจ (incentive) ที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง อาทิ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการปรับตัวสำหรับการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(4) ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรในภาคการเงิน (capacity building) โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม โดยในปี 2566 จะเน้นที่การประเมินผลกระทบผ่านการนำความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมาเป็นปัจจัยในการประเมินสถานการณ์แบบจำลองและการทดสอบภาวะวิกฤต (climate scenario analysis and stress testing) ตลอดจนเตรียมความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงินที่สอดคล้องกับมาตรฐานของ Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)

4 วางโครงสร้างพื้นฐานการเงินดิจิทัล

ธปท. จะวางโครงสร้างพื้นฐานการเงินดิจิทัลเพื่อสร้างโอกาสใหม่ ๆ และสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและข้อมูลได้เต็มที่ในการพัฒนาบริการเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น โดยที่นวัตกรรมนั้นต้องมีการดูแลความเสี่ยงบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม (responsible innovation) ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ใช้งานมากจนเกินไปหรือกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน โดยมีแผนการดำเนินการที่สำคัญดังนี้

(1) Open Infrastructure: พัฒนาต่อยอดและให้มีการเปิดกว้างการใช้งานโครงสร้างพื้นฐานด้านการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินใหม่ที่จำเป็นและช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกการเงินดิจิทัล โดย

1.1 ผลักดันให้ระบบการชำระเงินสำคัญมีโครงสร้างธรรมาภิบาล (governance structure) และโครงสร้างราคาที่เหมาะสม เพื่อให้มีการเปิดกว้างให้ผู้ให้บริการทั้งสถาบันการเงินและ non-bank สามารถเชื่อมต่อและเข้าถึงระบบดังกล่าว ตลอดจนแข่งขันกันให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

1.2 ขยายความเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ (cross-border payment) ให้ใช้บริการได้อย่างสะดวกรวดเร็วด้วยค่าธรรมเนียมที่ต่ำลงและครอบคลุมมากขึ้น อาทิ (1) การขยายความเชื่อมโยงบริการชำระเงินระหว่างประเทศผ่าน QR code กับประเทศอินเดีย ฮ่องกง และ สปป.ลาว รวมทั้งการเชื่อมโยงระบบ PromptPay กับระบบ DuitNow ของมาเลเซีย เพื่อรองรับการโอนเงินรายย่อยระหว่างประเทศแบบทันที หลังจากที่ได้เชื่อมกับระบบ PayNow ของสิงคโปร์ไปแล้ว โดยคาดว่าจะเริ่มให้บริการได้ในปี 2566 (2) การต่อยอดการทดสอบ wholesale CBDC ภายใต้โครงการ mBridge เพื่อเป็นทางเลือกในการชำระเงินระหว่างประเทศที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและรองรับกับเทคโนโลยีในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น โดยในปี 2566 ธปท. จะร่วมผลักดันให้ระบบสามารถรองรับจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการและการใช้งาน (use cases) ที่เพิ่มขึ้นประกอบกับมีกรอบโครงสร้างธรรมาภิบาลของโครงการที่ชัดเจน

1.3 ผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่จำเป็นเพิ่มเติม อาทิ (1) ผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินและการชำระเงินดิจิทัลสำหรับภาคธุรกิจหรือระบบ “PromptBiz” ร่วมกับสมาคมธนาคารไทย และบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ๊กซ์ จำกัด เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการทางธุรกิจตั้งแต่การซื้อขายสินค้าและการชำระเงินอยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้ครบวงจร

โดยเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลการค้าและการชำระเงินของภาคธุรกิจ ผ่านผู้ให้บริการทางการเงินและเชื่อมต่อกับระบบภาษีของภาครัฐ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่าย ตลอดจนสามารถนำข้อมูลดิจิทัลไปใช้ประกอบการขอรับบริการทางการเงินอื่น ๆ ได้ในอนาคต เช่น การขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการพัฒนาและทดสอบการให้บริการ และคาดว่าจะเริ่มให้บริการได้ในปี 2566 (2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลาง Corporate Digital ID และ e-signature สำหรับนิติบุคคล ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ภาคธุรกิจทั้งขนาดใหญ่ และ SMEs สามารถใช้บริการพิสูจน์และยืนยันตัวตน รวมถึงบริการ e-signature ได้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินสำหรับ SMEs เช่น การขอสินเชื่อ และการเปิดบัญชีเงินฝากผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความปลอดภัยและเชื่อถือได้ และลดขั้นตอนการตรวจสอบเอกสารในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ของนิติบุคคล เช่น เอกสารที่เกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชี เอกสารการมอบอำนาจกรรมการบริษัทให้ถูกต้องเชื่อถือได้ โดยคาดว่าจะเริ่มเห็นการใช้งานได้ภายในไตรมาส 3 ของปี 2566 (3) เดินหน้าโครงการทดสอบ retail CBDC เพื่อหาโอกาสในการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินและเตรียมพร้อมให้เท่าทันกับนวัตกรรมและความเสี่ยงใหม่ ๆ เนื่องจาก retail CBDC อาจเป็นทางเลือกให้ประชาชนและภาคธุรกิจเข้าถึงบริการทางการเงินที่สะดวก และมีต้นทุนที่ลดลงในอนาคต ซึ่ง ธปท. ได้เริ่มทดสอบ retail CBDC ตั้งแต่ปลายปี 2565 และจะขยายการทดสอบร่วมกับผู้ประกอบการต่าง ๆ ที่ผ่านการคัดเลือกจนถึงช่วงกลางปี 2566

(2) Open Data: พัฒนาต่อยอดกลไกที่เอื้อให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้สิทธิโอนย้ายข้อมูลของตนให้หน่วยงานอื่น (data portability) ภายใต้ความยินยอม (consent) ของผู้ใช้บริการเอง โดยจะขยายการให้บริการ dStatement ไปยังผู้ให้บริการกลุ่มอื่น ๆ นอกภาคธนาคาร เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างแพร่หลายขึ้น ช่วยส่งเสริมกระบวนการดิจิทัล ลดต้นทุนและระยะเวลาในการทำธุรกรรม นอกจากนี้ ธปท. อยู่ระหว่างหารือแนวทางการผลักดันงานด้าน Open Data ที่มุ่งเน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในภาคการเงินและข้ามภาคอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินโดยเฉพาะสินเชื่อแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs ได้ดีขึ้น

(3) Open Competition และ Resiliency: เปิดให้ผู้เล่นทั้งรายเดิมและรายใหม่เข้ามาพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินเพื่อตอบโจทย์ผู้ใช้บริการทางการเงินได้ดียิ่งขึ้น และช่วยลดช่องว่างการเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยประกอบธุรกิจอย่างยั่งยืนและไม่กระตุ้นการแข่งขันหรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม จนอาจกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงิน และผู้บริโภคในวงกว้าง โดย

3.1 เปิดให้มีผู้เล่นประเภทใหม่ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank: VB) เพื่อให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลที่หลากหลาย และบริการดิจิทัล เข้ามานำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ธปท. ได้เผยแพร่แนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง VB เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นในช่วงต้นปี 2566 โดยคาดว่าจะสามารถออกหลักเกณฑ์ฯ เพื่อเปิดรับสมัครคำขอจัดตั้ง VB ได้ในปี 2566 และประกาศผลผู้ที่ได้รับความเห็นชอบให้จัดตั้ง VB จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ภายในปี 2567

3.2 ทบทวนเกณฑ์ที่อาจเป็นอุปสรรคหรือสร้างภาระต้นทุนที่เกินจำเป็นแก่ผู้ให้บริการ หรือไม่สอดรับกับภูมิทัศน์ในภาคการเงินและความเสี่ยงที่เปลี่ยนไป ผ่านโครงการ RIA อาทิ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการประกอบธุรกิจ และข้อจำกัดในการลงทุนของสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัว และสามารถใช้ความชำนาญเฉพาะในการพัฒนาบริการใหม่ ๆ ซึ่งปัจจุบัน ธปท. อยู่ระหว่างพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง หลังจากที่ได้เปิดรับฟังความคิดเห็นจากสถาบันการเงินในปี 2565 โดยคาดว่าจะได้ข้อสรุปและแนวทางในการปรับปรุงหลักเกณฑ์ภายในปี 2566

BANK OF THAILAND

CHAPTER

4

การกำกับดูแลกิจการและการบริหารความเสี่ยง

ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

การกำกับดูแลกิจการของ ธปท.

การบริหารความเสี่ยงองค์กรของ ธปท.

การออกและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ ธปท.

รายงานของคณะกรรมการตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำปี 2565

รายงานของคณะกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง (กคส.) ประจำปี 2565

พันธกิจและงบการเงิน

คณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

ผลการดำเนินงาน ของคณะกรรมการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

รายงานประจำปี 2565 ฉบับนี้ ธปท. จัดทำและเสนอคณะกรรมการ ธปท. ตามมาตรา 57 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2485 (พรบ. ธปท.) เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา พร้อมทั้งรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบและรายงานของผู้สอบบัญชี และงบการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ทั้งนี้ มาตรา 25 แห่ง พรบ. ธปท. กำหนดให้คณะกรรมการ ธปท. มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการและการดำเนินการของ ธปท. เพื่อให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 เว้นแต่กิจการและการดำเนินการที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) คณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงิน (กนส.) และคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)

ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2565 ธปท. ได้ดำเนินงานตามพันธกิจในการมุ่งเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเงินที่มีเสถียรภาพ เพื่อให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวอย่างทั่วถึงและยั่งยืน แม้จะยังคงเผชิญความท้าทายจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) และผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในการนี้ ธปท. ได้ทยอยปรับนโยบายให้กลับสู่ภาวะปกติ (policy normalization) รวมถึงดูแลให้ระบบสถาบันการเงินยังเข้มแข็งและมีเสถียรภาพ สามารถทำหน้าที่จัดสรรเงินทุนให้แก่ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน รวมทั้งส่งผ่านการช่วยเหลือไปยังลูกหนี้กลุ่มเปราะบาง เพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวในระยะต่อไปได้อย่างไม่สะดุด (smooth takeoff)

คณะกรรมการ ธปท. มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการดำเนินภารกิจของธนาคารกลางในการรักษาเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและยั่งยืน นอกจากนี้ คณะกรรมการ ธปท. ยังกำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารกลางให้พร้อมปรับตัวภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (financial landscape) ควบคู่กับการยกระดับการบริหารความเสี่ยงและการส่งเสริมธรรมาภิบาลที่ดีภายในองค์กร ท่ามกลางบริบทแห่งความเปลี่ยนแปลง

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ และรองรับภูมิทัศน์ภาคการเงินที่เปลี่ยนแปลง

คณะกรรมการ ธปท. ร่วมกับคณะกรรมการนโยบาย 3 คณะ (คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) คณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงิน (กนส.) และคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)) คณะกรรมการตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง ยังคงให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือครัวเรือนและธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เศรษฐกิจฟื้นตัวจากผลกระทบที่รุนแรงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 และยังเป็นการรักษาเสถียรภาพระบบการเงิน เศรษฐกิจมหภาค ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นของสาธารณชน นอกจากนี้ คณะกรรมการทุกชุดยังส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานภายในองค์กร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายของ ธปท. เพื่อให้เหมาะสมกับภูมิทัศน์ภาคการเงินที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวชัดเจน ธปท. ได้ทยอยปรับนโยบายให้เข้าสู่ระดับปกติ แต่ยังคงให้ความสำคัญกับลูกหนี้กลุ่มเปราะบางจากรายได้ที่ยังไม่กลับมาเต็มที่ โดยคณะกรรมการ ธปท. ส่งเสริมการออกมาตรการเฉพาะจุดเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ (1) มาตรการเฉพาะจุดที่ยังมีผลอยู่ทั้งการแก้หนี้เดิมผ่านมาตรการหลัก คือ มาตรการแก้หนี้ระยะยาวที่ออกเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2564 มาตรการสินเชื่อฟื้นฟู และโครงการพักทรัพย์ พักหนี้ (Asset Warehousing) และ (2) มาตรการเพิ่มเติมเพื่อดูแลลูกหนี้รายย่อยกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะลูกหนี้ในกลุ่มสินเชื่อไม่มีหลักประกัน ซึ่งได้รับผลกระทบจากรายได้ที่ยังไม่กลับมาเต็มที่

ภายใต้ภูมิทัศน์ภาคการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความท้าทายด้านดิจิทัลและปัญหาสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการ ธปท. ได้มีส่วนสำคัญในการผลักดันการปรับบทบาทหน้าที่ของ ธปท. ให้พร้อมรองรับเศรษฐกิจการเงินดิจิทัล โดยคำนึงถึงสมดุลระหว่างการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารความเสี่ยงอย่างรอบด้าน ตลอดจนการกำกับดูแลอย่างยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อให้ภาคธุรกิจและภาคประชาชน สามารถเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างราบรื่น

การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ

ในการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศภายใต้บริบทเศรษฐกิจการเงินโลกที่มีความผันผวน และเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว คณะกรรมการ ธปท. ยึดหลักความรอบคอบ ยืดหยุ่น รัดกุม โดยได้ทบทวนกรอบการบริหารความเสี่ยงเงินสำรอง ซึ่งจะทำให้

การวางกลยุทธ์การลงทุนระยะยาวมีประสิทธิภาพดีขึ้น อีกทั้ง ธปท. ยังได้เพิ่มกลไกในการรองรับความผันผวนของสภาพตลาดในระยะสั้น นอกจากนี้ คณะกรรมการ ธปท. ได้ปรับโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน (governance structure) เพื่อให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของ ธปท. ทันการณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้หลักประเมินตามความเสี่ยง (risk-based) ในการแบ่งความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของธนาคารกลางและสถาบันการเงินชั้นนำของโลก

การสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ

คณะกรรมการ ธปท. ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินนโยบายและความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ ในการช่วยยกระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของไทยในการรองรับหรือแก้ไขปัญหาวิกฤตและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของโลก รวมทั้งส่งเสริมการชำระเงินระหว่างประเทศ ซึ่ง ธปท. มีแผนจะขยายจำนวนธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการในต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการใช้เงินสกุลท้องถิ่น รวมถึงขยายการเชื่อมโยงไปยังประเทศอื่น ๆ ทั้งในและนอกอาเซียน โดย ธปท. อยู่ระหว่างการเชื่อมโยงการชำระเงินด้วย QR payment กับฮ่องกงและอินเดีย และการโอนเงินระหว่างประเทศกับมาเลเซีย ภายใต้ชื่อ PromptPay-DuitNow

การบริหารความเสี่ยงองค์กรของ ธปท.

ในบริบทเศรษฐกิจการเงินที่มีความไม่แน่นอนสูง คณะกรรมการ ธปท. มุ่งเน้นการบริหารความเสี่ยงเชิงรุก โดยได้เฝ้าระวังและติดตามความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ได้แก่ (1) ความเสี่ยงจากการดำเนินนโยบายและมาตรการทางการเงินใหม่ ๆ ของ ธปท. (2) ความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์การโจมตีทางไซเบอร์รุนแรงกับ ธปท. (3) ความเสี่ยงในด้านความพร้อมขององค์กรและบุคลากรในการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และ (4) ความเสี่ยงจากบทบาทหน้าที่ของ ธปท. ที่ซับซ้อนขึ้น โดยคณะกรรมการ ธปท. ได้สนับสนุนให้ ธปท. เร่งดำเนินแผนงานด้านทรัพยากรบุคคลให้ได้ตามผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ และผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง ทั้งในด้านการพัฒนาศักยภาพของพนักงานและผู้บริหาร เพื่อรองรับความท้าทายในอนาคต โดยเฉพาะการสนับสนุนงานด้านภูมิทัศน์ภาคการเงิน (financial landscape) รวมทั้งการเป็นองค์กรที่สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว (agile organization) และการมีสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการทำงานร่วมกัน

การส่งเสริมธรรมาภิบาลที่ดีในองค์กร

คณะกรรมการ ธปท. ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมธรรมาภิบาลที่ดีขององค์กร ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของความน่าเชื่อถือที่ดี และส่งผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจของสาธารณชน โดยได้ทบทวนการปรับข้อบังคับ ธปท. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณให้มีผลครอบคลุมถึงกรรมการด้วย

การปรับโครงสร้างองค์กร

คณะกรรมการ ธปท. เห็นชอบการปรับโครงสร้างองค์กรของ ธปท. โดยรวมงานพันธกิจด้านภูมิภาคของสายนโยบายการเงิน และสายบริหารงานปฏิบัติการไว้ด้วยกัน รวมทั้งปรับบทบาทจากเดิมที่เน้นด้านเศรษฐกิจเป็นการดูแลความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจการเงินมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความรู้และความเข้าใจระบบการเงินในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการออกแบบนโยบายด้านการเงิน (financial policy) ที่ตรงจุด เช่น งานแก้หนี้ งานส่งเสริมความรู้ทางการเงิน (financial literacy) การเข้าถึงบริการทางการเงิน (financial inclusion) รวมทั้งสื่อสารและเสริมสร้างความเข้าใจกับพันธมิตรทั้งผู้ประกอบการและประชาชนในภูมิภาค

การกำกับดูแลกิจการ ของ ธปท.

การกำกับดูแลกิจการของ ธปท.

ธปท. ดำเนินภารกิจในฐานะธนาคารกลางของประเทศ โดยมีคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย (คณะกรรมการ ธปท.) กำกับดูแลกิจการโดยทั่วไป รวมถึงการจัดทำแผนงานงบประมาณ และหลักเกณฑ์การบริหารสินทรัพย์ ตามกรอบอำนาจหน้าที่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเงิน เสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน และเสถียรภาพระบบการชำระเงิน ซึ่งมีคณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) คณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงิน (กนส.) คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในแต่ละด้านอย่างเป็นอิสระ ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายทั้งสามคณะมีการประชุมร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงเชื่อมโยงความรับผิดชอบในการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายต่าง ๆ นอกจากนั้น คณะกรรมการตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย (กตส.) ทำหน้าที่ติดตามดูแลการปฏิบัติงานของ ธปท. ให้สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบกิจการภายในที่มีประสิทธิภาพและรัดกุม ตามที่กำหนดไว้ใน พรบ. ธปท. พ.ศ. 2485 (ฉบับที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560)

คณะกรรมการ ธปท. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง (กคส.) และคณะกรรมการธรรมาภิบาล เพื่อส่งเสริมให้การกำกับดูแลการดำเนินงานของ ธปท. มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดย กคส. ทำหน้าที่พิจารณาและให้ความเห็นต่อกรอบนโยบายและแนวทางการบริหารความเสี่ยงในภาพรวมของ ธปท. ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในปี 2565 ธปท. ต้องเตรียมความพร้อมรองรับความท้าทายต่าง ๆ ทั้งการผลักดันงานด้านภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงิน การพัฒนาและกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล ภัยไซเบอร์ที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงสถานการณ์ด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่ยืดเยื้อ กคส. จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญขององค์กร เช่น ความเสี่ยงด้านการดำเนินนโยบาย (policy implementation) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และความเสี่ยงทางด้านบุคลากร นอกจากนี้ กคส. ยังมีการปรับโครงสร้างความรับผิดชอบในการบริหารความเสี่ยงตามระดับความเสี่ยงที่เหมาะสม เพื่อให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงของ ธปท. มีความคล่องตัวและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามพันธกิจ

สำหรับคณะกรรมการธรรมาภิบาล ทำหน้าที่กลั่นกรองงานในเรื่องที่เกี่ยวกับธรรมาภิบาลตามความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ธปท. โดยมุ่งเน้นให้ ธปท. มีระบบและการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสม ในปี 2565 คณะกรรมการธรรมาภิบาลได้พิจารณาทบทวนข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณและข้อบังคับว่าด้วยการป้องกันการมีส่วนได้เสียของคณะกรรมการ ธปท. กนง. กนส. และ กรช. ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ตลอดจนรองรับกับบริบทและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเห็นชอบแนวทางการประเมินธรรมาภิบาลตามมาตรฐาน Good Governance in the Public Sector ของ International Federation of Accountants (IFAC) และ Chartered Institute of Public Finance and Accountancy (CIPFA) เพื่อนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงงานด้านธรรมาภิบาลให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

นอกจากนี้ ธปท. ได้เข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ที่จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ ธปท. รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะจากเว็บไซต์หลัก เพื่อให้สาธารณชนเข้าถึงข้อมูลได้ โดยผลการประเมิน ITA ของ ธปท. อยู่ในระดับ A ต่อเนื่องเป็นปีที่ 4

การบริหารความเสี่ยงองค์กร ของ ธปท.

การบริหารความเสี่ยงภาพรวม

ธปท. ดำเนินมาตรการและนโยบายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อดูแลเศรษฐกิจในภาวะฟื้นตัวหลังการระบาดของโควิด 19 รวมทั้งการพัฒนาระบบการเงินให้เท่าทันกับนวัตกรรมใหม่ ๆ โดย ธปท. ได้เน้นกระบวนการดำเนินการและการบริหารความเสี่ยงที่รัดกุมให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี การปฏิบัติตามกรอบการบริหารความเสี่ยงในการออกนโยบายและมาตรการใหม่ ๆ จะทำภายใต้การคำนึงถึงหลักการ บทบาทหน้าที่ กรอบกฎหมายของ ธปท. การรับฟังผู้มีส่วนได้เสีย การพิจารณาทางเลือก ผลกระทบที่เกิดขึ้น ความพร้อมของบุคลากร ระบบปฏิบัติงาน และการสื่อสารที่ตรงต่อกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการประเมินและติดตามความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินมาตรการบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ธปท. ได้ใช้ข้อมูลจากหลายภาคส่วนในการปฏิบัติงานเพื่อดำเนินการภายใต้พันธกิจ ซึ่ง ธปท. ได้เห็นถึงความสำคัญของการกำกับดูแลข้อมูลอย่างรัดกุม ซึ่งรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล จึงยกระดับการติดตามและควบคุมความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารจัดการข้อมูลเป็นความเสี่ยงระดับองค์กร และการรายงานต่อคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ

การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน (FINANCIAL RISK)

ธปท. มีพันธกิจในการดูแลเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจการเงินและดำเนินงานด้านบริหารเงินสำรองทางการ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสี่ยงทางการเงินต่อเงินสำรองทางการและงบการเงินของ ธปท. ดังนั้น ธปท. จึงมีกรอบและกระบวนการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่รัดกุม เท่าทันและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและมาตรฐานสากลที่ดี

ในปี 2565 สถานการณ์ตลาดการเงินโลกยังเผชิญความผันผวน อันเป็นผลมาจากแรงกดดันด้านเงินเฟ้อที่ทำให้ธนาคารกลางหลักปรับนโยบายการเงินเพื่อเข้าสู่ภาวะปกติ และความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ ธปท. ได้ยกระดับกรอบการบริหารความเสี่ยงเพิ่มเติมเพื่อให้เท่าทันความเสี่ยงทางการเงินในระยะต่อไป ได้แก่ การปรับเกณฑ์บริหารความเสี่ยงเพื่อรองรับความผันผวนระยะสั้นและมุ่งรักษามูลค่าของเงินสำรองในระยะยาว การปรับแนวปฏิบัติที่เน้นการกระจายความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงด้านการกระจุกตัวของการลงทุน (concentration risk) และการปรับโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงทางการเงินเพื่อเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการจัดการความเสี่ยงได้อย่างทันการณ์

1 / ความเสี่ยงหลักที่มีผลต่องบการเงินของ ธปท.

ธปท. ในฐานะธนาคารกลาง มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินนโยบายการเงินและดูแลเสถียรภาพค่าเงินบาท เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ การปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ก่อให้เกิดความเสี่ยงสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในงบการเงินของ ธปท. ได้แก่ ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย

ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน (foreign exchange rate risk) ต่องบการเงินเป็นผลมาจากการที่สินทรัพย์ของ ธปท. ประกอบด้วยสินทรัพย์ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่หนี้สินส่วนใหญ่เป็นเงินฝากและหลักทรัพย์ที่อยู่ในสกุลเงินบาท ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย (interest rate risk) เกิดจากการที่อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศที่ ธปท. ต้องจ่ายอันเป็นผลจากการดำเนินนโยบายการเงิน อาจแตกต่างจากอัตราดอกเบี้ยที่ ธปท. ได้รับจากการลงทุนในต่างประเทศ

2 / การบริหารความเสี่ยงทางการเงินของเงินสำรองระหว่างประเทศ

ในการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ ธปท. คำนึงถึงความมั่นคง สภาพคล่อง และผลตอบแทนของสินทรัพย์ ตลอดจนความเสี่ยงในการบริหารจัดการเป็นสำคัญ วัตถุประสงค์ของการบริหารเงินสำรองทางการ คือ

(1) เพื่อให้มีเงินตราต่างประเทศที่มีค่ามั่นคงและมีสภาพคล่องเพียงพอสำหรับการดำเนินนโยบายการเงินและอัตราแลกเปลี่ยน

(2) เพื่อรักษามูลค่าเงินสำรองและเตรียมสภาพคล่องเงินตราต่างประเทศสำหรับชดเชยการขาดดุลการชำระเงิน (balance of payment buffer) ทั้งในสภาวะปกติและสภาวะวิกฤต

(3) เพื่อรักษาอำนาจซื้อในตลาดโลก (global purchasing power) ของเงินสำรอง

(4) เพื่อหนุนหลังธนบัตรออกใช้ตามที่ พรบ. เงินตรากำหนด

ธปท. มีกรอบและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน เพื่อช่วยให้การบริหารเงินสำรองบรรลุวัตถุประสงค์ โดยครอบคลุมความเสี่ยงทางการเงิน ความเสี่ยงด้านตลาด ความเสี่ยงด้านเครดิต และความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ซึ่งมีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มั่นใจว่า ธปท. มีหลักการบริหารเงินสำรองตามมาตรฐานสากลที่ดี และเทียบเคียงกับธนาคารกลางอื่น ๆ ได้

กรอบและแนวทางการบริหารความเสี่ยงของเงินสำรองระหว่างประเทศเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบด้านลบที่อาจส่งผลต่อมูลค่าเงินสำรองระหว่างประเทศและงบการเงินของ ธปท. โดยฝ่ายบริหารความเสี่ยงทางการเงินมีการศึกษา ติดตามพัฒนาการของตลาดและเครื่องมือทางการเงินใหม่ ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเกณฑ์การกำกับดูแลของทางการในต่างประเทศอยู่เสมอ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารและกำกับดูแลความเสี่ยงทางการเงินอย่างต่อเนื่อง

การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (OPERATIONAL RISK)

การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการครอบคลุมความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการ บุคลากร เทคโนโลยี และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มั่นใจว่ามีการดูแลความเสี่ยงด้านปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิผล ทั้งนี้ ธปท. ได้ปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงให้สอดรับกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบูรณาการกระบวนการทำงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างแนวรับ 3 ด้าน (3 lines of defense) ตามแนวคิด Governance, Risk and Compliance (GRC) ทั้งนี้ ธปท. บริหารความเสี่ยงภาพรวมและด้านปฏิบัติการ ดังนี้

1 / การประเมินความเสี่ยงและการควบคุมด้วยตนเอง (Control Self-Assessment: CSA)

ธปท. ประเมินความเสี่ยงและการควบคุมตนเองของทุกสายงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อบ่งชี้และประเมินความเสี่ยงสำคัญที่อาจเกิดจากการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์และแผนงานปกติของสายงาน แล้วนำมาจัดทำมาตรการหรือนโยบายปิดความเสี่ยงภาพรวม รวมทั้งปรับปรุงการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

การประเมินความเสี่ยงของ ธปท. เป็นไปตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561

2 / การรายงานเหตุการณ์ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operational Risk Incident Reporting)

ธปท. กำหนดให้ส่วนงานที่ได้รับความเสียหายเป็นผู้รับผิดชอบรายงานเหตุการณ์ความเสียหาย (loss incident) และเหตุการณ์ที่สามารถหลีกเลี่ยงความเสียหายไว้ได้ (near miss)

3 / การจัดทำตัวชี้วัดความเสี่ยง (Key Risk Indicators: KRIs)

ธปท. จัดทำตัวชี้วัดความเสี่ยงเพื่อติดตามสถานะความเสี่ยงสำคัญ และมีการรายงานความเสี่ยงสำคัญและแนวโน้มความเสี่ยงในรูปแบบ risk dashboard ต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง (คบส.) และคณะกรรมการกำกับความเสี่ยง (กคส.) ทุกไตรมาส เพื่อให้มั่นใจว่าความเสี่ยงดังกล่าวอยู่ในระดับที่ ธปท. ยอมรับได้ และสามารถกำหนดแนวทางแก้ไขหรือป้องกันได้ทันการณ์

4 / การบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Management: BCM)

ธปท. ยกระดับการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมถึงมีการทดสอบแผนฉุกเฉินอพยพพนักงาน เพื่อให้มั่นใจว่า ธปท. มีความพร้อมในการตอบสนองและรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ สำหรับระบบ BAHTNET ซึ่งเป็นทั้งระบบการชำระเงินที่ ธปท. ดูแล และเป็นผู้ใช้บริการได้รับการรับรองตามมาตรฐานการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ (ISO 22301:2019) นอกจากนี้ ธปท. ได้โอนย้ายระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ไปยังหน่วยงานภายนอกไปอย่างเรียบร้อยแล้วเมื่อเดือนกรกฎาคม 2565 โดยได้มีการเตรียมความพร้อมและมีมาตรการบริหารความเสี่ยงต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า

ธปท. ได้ดำเนินงานตามแผนฉุกเฉินและบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 โดยมีการติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง รวมถึงวางระบบการบริหารจัดการ จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้พอเพียง

ธปท. ได้เพิ่มสถานที่ปฏิบัติงานสำรองสำหรับงานสำคัญที่จำเป็นต้องปฏิบัติงานต่อเนื่องภายในสำนักงาน และเตรียมแผนฉุกเฉินเพื่อให้พนักงานที่ปฏิบัติงานสำคัญดังกล่าวสามารถปฏิบัติงานจากนอกสถานที่ทำการได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งจัดหาวัคซีนให้พนักงานและครอบครัว รวมถึงลูกจ้างจากภายนอก (outsource) และจัดหาชุดตรวจ Antigen Test Kit (ATK) มาตรวจคัดกรองพนักงานก่อนเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ และจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ปฏิบัติงานเพื่อรองรับการกลับเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ของพนักงานในช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ผ่อนคลายลง พร้อมทั้งออกมาตรการจัดการความเสี่ยงตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และสอดคล้องกับข้อกำหนดของกระทรวงสาธารณสุข และมาตรการภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้พนักงาน ธปท. มีความปลอดภัยและสามารถดำเนินงานตามพันธกิจได้อย่างต่อเนื่อง

5 / การบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Risk Management)

ธปท. ได้ดำเนินการตามกรอบการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบ่งชี้ วิเคราะห์ และติดตามประเด็นความเสี่ยงสำคัญ ตลอดจนปฏิบัติตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ และมาตรฐานด้านไอทีได้อย่างเหมาะสมและทันการณ์ โดยมีคณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (อสท.) ทำหน้าที่กลั่นกรองกรอบนโยบาย และแนวทางบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของ ธปท. รวมถึงอนุมัติและติดตามการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของ ธปท. ภายในกรอบที่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง (คบส.) กำหนด

ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของ ธปท. สอดรับกับสถานการณ์และบริบทที่ ธปท. มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการดำเนินงาน เช่น บริการคลาวด์ (cloud computing service) การเชื่อมโยงระบบกับหน่วยงานภายนอกมากขึ้น การทำงานระยะไกลเนื่องจากสถานการณ์โควิด (remote access) การนำอุปกรณ์ส่วนตัวมาใช้งานเพิ่มมากขึ้น และภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความรุนแรง ซับซ้อน และคาดการณ์ได้ยากมากขึ้นนั้น ในปี 2565 ธปท. จึงเริ่มศึกษาและดำเนินการตามกรอบแนวคิด Zero Trust Architecture ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ในการจัดการความมั่นคงปลอดภัยด้านไซเบอร์ที่องค์กรชั้นนำเริ่มนำมาใช้โดยให้สิทธิ์เข้าถึงระบบและข้อมูลน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นแก่ผู้ใช้งาน รวมถึงตรวจสอบและรักษาความปลอดภัยของระบบและข้อมูล ธปท. อยู่เสมอ โดยอยู่บนสมมติฐานว่าระบบอาจถูกโจมตีได้ตลอดเวลา

นอกจากนั้น ธปท. ยังได้ออกมาตรฐานการใช้เทคโนโลยี Application Programming Interface (API) เพิ่มเติม เพื่อให้การใช้เทคโนโลยี API ในงานของ ธปท. ที่เพิ่มมากขึ้นมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมตามระดับความเสี่ยง มีความปลอดภัย และสอดคล้องตามมาตรฐานสากล

ในขณะเดียวกัน ธปท. ได้ยกระดับประสิทธิภาพของระบบป้องกันภัยไซเบอร์และเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจจับภัยไซเบอร์ของ ธปท. อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพิ่มความเข้มข้นในการทดสอบความตระหนักด้านภัยไซเบอร์ การตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินด้านไซเบอร์ทั้งในระดับปฏิบัติการและผู้บริหาร และขยายเครือข่ายความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลภัยไซเบอร์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตรวจประเมินระบบการชำระเงินที่ ธปท. ดูแล (BAHTNET และ ICAS) ตามมาตรฐานการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ (ISO/IEC 27001:2013) และตรวจประเมินการปฏิบัติตามกรอบแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของ ธปท. อย่างต่อเนื่อง

6 / การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Compliance Risk Management)

ธปท. ได้พัฒนาฐานข้อมูลกฎหมายเพื่อใช้สำหรับการติดตามและประเมินความเสี่ยง รวมทั้งพัฒนากลไกการติดตามการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ ธปท. โดยได้พัฒนากรอบการบริหารความเสี่ยงด้านข้อมูล (Data Protection Risk Management Framework) ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงระบบป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล (Data Leak Prevention) เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมาย และให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

การออกและแก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของ รฟท.

การออกและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ ธปท.

สืบเนื่องจากปัจจุบันมีผู้ประกอบธุรกิจให้บริการในลักษณะเป็นตัวกลางในการจัดหาสินเชื่อ (ผู้ประกอบธุรกิจเป็นตัวกลาง) ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ให้แก่ประชาชนที่ต้องการเงินทุน โดยเฉพาะผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ผู้ประกอบธุรกิจเป็นตัวกลางดังกล่าวมีทั้งในรูปแบบของธุรกิจที่ให้บริการระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมสินเชื่อระหว่างบุคคลกับบุคคล (Peer to Peer Lending: P2P) และธุรกิจที่ให้บริการด้านการเสนอขายหุ้นกู้ผ่านระบบคราวด์ฟันดิง (debt crowdfunding) อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบธุรกิจเป็นตัวกลางเหล่านี้ไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้ ซึ่งข้อจำกัดนี้ก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

ผลกระทบในระดับบุคคล

กล่าวคือ ประชาชนที่ต้องการเงินทุน แต่มีประวัติทางการเงินในระดับที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจทางการเงินอื่น ๆ เช่น กลุ่ม non-bank จะประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ ซึ่งรวมถึงการขอสินเชื่อผ่านผู้ประกอบธุรกิจเป็นตัวกลางที่มีข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่ออย่างจำกัด ทำให้ต้นทุนในการประกอบอาชีพหรือการดำเนินธุรกิจของประชาชนที่ต้องการเงินทุนสูงขึ้น และอาจต้องไปพึ่งพาแหล่งเงินทุนนอกระบบ อันส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มบุคคลดังกล่าว

ผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบสินเชื่อในประเทศ

กล่าวคือ การที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นตัวกลางไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตได้ และการที่ข้อมูลการปล่อยกู้และประวัติการชำระหนี้ผ่านผู้ประกอบธุรกิจตัวกลางไม่ได้ถูกจัดเก็บในระบบข้อมูลเครดิต ย่อมส่งผลให้ผู้ให้กู้ต่าง ๆ เช่น สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจเป็นตัวกลางขาดข้อมูลสำคัญด้านการเงินของลูกค้าที่มาขอสินเชื่อ ทำให้การปล่อยกู้ผ่านผู้ประกอบธุรกิจตัวกลางดังกล่าวมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบสินเชื่อในประเทศ

เพื่อแก้ไขปัญหาข้างต้น ธปท. จึงได้เสนอให้มีแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นตัวกลางสามารถเข้าเป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตได้ อันเป็นการส่งเสริมให้ระบบการให้สินเชื่อของประเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2565 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

รายงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำปี 2565

คณะกรรมการตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย (คณะกรรมการตรวจสอบ) ประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย (คณะกรรมการ ธปท.) 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก 2 คน โดยมีผู้ช่วยผู้ว่าการ สายตรวจสอบกิจการภายในทำหน้าที่เลขานุการ

ในปี 2565 คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมทั้งสิ้น 16 ครั้ง รายนามกรรมการตรวจสอบและจำนวนครั้งที่เข้าร่วมประชุมมีดังนี้

1. **นายมนัส แจ่มเวหา** ประธานกรรมการ
   เข้าร่วมประชุม 16/16 ครั้ง
2. **นายปกรณ์ นิลประพันธ์** กรรมการ
   เข้าร่วมประชุม 16/16 ครั้ง
3. **นายสุภัค ศิวะรักษ์** กรรมการ
   เข้าร่วมประ ชุม 15/16 ครั้ง
4. **นายชาญชัย บุญฤทธิ์ไชยศรี** กรรมการ
   เข้าร่วมประชุม 6/6 ครั้ง

   นายสรสิทธิ์ สุนทรเกศ กรรมการ
   เข้าร่วมประชุม 10/10 ครั้ง

   นายชาญชัย บุญฤทธิ์ไชยศรี ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ตั้งแต่วันที่ 4 ตุลาคม 2565 แทนนายสรสิทธิ์ สุนทรเกศ ซึ่งพ้นวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการ
5. **นางพิมพ์พนา ศรีสวัสดิ์** กรรมการ
   เข้าร่วมประชุม 16/16 ครั้ง

คณะกรรมการตรวจสอบปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นภายใต้ขอบเขตอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบและตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ธปท. เพื่อเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ธปท. ในการกำกับการบริหารงานของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดของ ธปท. ให้สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการตรวจสอบกิจการภายในที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการภายในมีความเป็นอิสระอย่างเพียงพอ

ปี 2565 สถานการณ์โควิดเริ่มคลี่คลายและปรับตัวเข้าสู่ภาวะปกติ เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวต่อเนื่อง ธปท. มีบทบาทสำคัญในการดูแลให้เศรษฐกิจการเงินไทยฟื้นตัวอย่างมีเสถียรภาพ และมีการพัฒนาอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว คณะกรรมการตรวจสอบจึงได้กำกับดูแลงานตรวจสอบกิจการภายใน โดยให้ความสำคัญกับงานตรวจสอบที่สนับสนุนภารกิจเร่งด่วนของ ธปท. และงานตรวจสอบที่เกี่ยวเนื่องกับการวางรากฐานการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในระยะยาว ครอบคลุมการตรวจสอบสถาบันการเงินในช่วงภาวะวิกฤตโควิด 19 การคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การสื่อสารองค์กร รวมทั้งแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของ ธปท. บรรลุเป้าหมายและพันธกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปการปฏิบัติงานที่สำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบได้ดังนี้

1. การสอบทานรายงานทางการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานนโยบายการบัญชีและรายงานทางการเงินของ ธปท. ทุนสำรองเงินตรา และกิจการธนบัตร โดยมีความเห็นว่ากระบวนการควบคุมภายในของการจัดทำรายงานทางการเงินของ ธปท. มีความรัดกุม มีประสิทธิผล รายงานทางการเงินแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญและเชื่อถือได้ ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน แนวการปฏิบัติทางบัญชีสำหรับธนาคารกลาง และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้รายงาน

2. การกำกับดูแลและพัฒนางานตรวจสอบกิจการภายใน

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานผลการตรวจสอบตามแผนงานตรวจสอบ ประจำปี 2565 มีความเห็นว่างานตรวจสอบภายในมีคุณภาพและมีประสิทธิผลในการให้ความเชื่อมั่นต่อการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน รวมทั้งมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสามารถสร้างคุณค่าให้แก่ ธปท. เช่น งานการตรวจสอบสถาบันการเงินในช่วงภาวะวิกฤตโควิด 19 งานคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน งานตรวจแบบจำลองกลยุทธ์อัตราแลกเปลี่ยน งานตรวจนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ งานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์บริการบาทเนต งานกลยุทธ์สายออกบัตรธนาคาร งานตรวจสอบการปฏิบัติงานนอกที่ทำการและการรักษาความลับข้อมูล งานการสื่อสารองค์กร งานแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และงานปรับปรุงอาคารสำนักงานภาคใต้

คณะกรรมการตรวจสอบให้ความสำคัญกับทั้งงานตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณค่าให้แก่การดำเนินงานของ ธปท. โดยใช้หลักการพิจารณาประสิทธิผล ประสิทธิภาพและความคุ้มค่า และงานตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Audit) ซึ่งมีกฎหมายและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงให้ต้องติดตามและตรวจสอบเป็นประจำ รวมทั้งสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลและการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานตรวจสอบ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ผู้ตรวจสอบภายในมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันเทคโนโลยีและบริบททางเศรษฐกิจการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การประสานงานด้านการบริหารความเสี่ยง

คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง 2 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการทบทวนความเสี่ยงองค์กรของ ธปท. แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยง ผลการตรวจสอบปี 2565 และแผนงานตรวจสอบประจำปี 2566 โดยคณะกรรมการเห็นว่าความเสี่ยงด้านข้อมูลมีความสำคัญมากขึ้น จึงได้กำหนดแผนงานตรวจสอบในประเด็นดังกล่าวไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างคณะกรรมการทั้ง 2 คณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งงานตรวจสอบภายในสอดรับและช่วยสนับสนุนการดูแลความเสี่ยงที่สำคัญของ ธปท. อย่างครอบคลุม ทันการณ์

4. การประชุมร่วมกับผู้ว่าการ

คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมร่วมกับผู้ว่าการและรองผู้ว่าการ 2 ครั้ง ประเด็นหารือครอบคลุมแนวทางการตรวจสอบ ผลการตรวจสอบปี 2565 และแผนงานตรวจสอบประจำปี 2566 ที่เชื่อมโยงกับความเสี่ยงองค์กรและยุทธศาสตร์ ธปท. เพื่อช่วยให้แผนงานตรวจสอบมีความเหมาะสมกับสถานการณ์และข้อห่วงใยของผู้บริหารระดับสูง สามารถสนับสนุนการดำเนินงานและสร้างคุณค่าเพิ่มแก่องค์กร

5. การส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีภายนอก

คณะกรรมการตรวจสอบประชุมร่วมกับผู้สอบบัญชีภายนอก (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน) 2 ครั้ง โดยไม่มีฝ่ายจัดการ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการตรวจสอบงบการเงินของ ธปท. ทุนสำรองเงินตราและกิจการธนบัตร และผลการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของ ธปท.

6. การรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ เสนอต่อคณะกรรมการ ธปท. และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรายไตรมาส ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มาตรา 55

ความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยสรุป

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎบัตรนั้น คณะกรรมการตรวจสอบได้ใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และทักษะของกรรมการตรวจสอบทุกคนอย่างเต็มความสามารถ ในการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระและเป็นกลางต่อคณะกรรมการ ธปท. ผู้บริหาร และพนักงาน ธปท. โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ทั้งนี้ คณะกรรมการตรวจสอบได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารและฝ่ายงานต่าง ๆ ของ ธปท. เป็นอย่างดีมาโดยตลอด และข้อเสนอแนะจากผลการตรวจสอบได้รับการพิจารณาดำเนินการเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

ในภาพรวม คณะกรรมการตรวจสอบเห็นว่า คณะกรรมการ ธปท. คณะกรรมการนโยบาย ผู้บริหารและพนักงาน ธปท. มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ สามารถดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อรักษาเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจและการเงินโดยรวม โดยให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โปร่งใสและเชื่อถือได้ มีการบริหารจัดการความเสี่ยงรวมถึงการจัดการความเสี่ยงด้านการทุจริต การควบคุมภายใน และการควบคุมภายในด้านการเงินที่มีความรัดกุม เหมาะสม เพียงพอ สอดคล้องตามกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ผลการตรวจสอบกิจการภายในเป็นประโยชน์ เป็นไปตามหลักวิชาการ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นว่า การดำเนินงานของ ธปท. สามารถบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจและแผนยุทธศาสตร์องค์กรที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายมนัส แจ่มเวหา
ประธานกรรมการ

รายงานของคณะกรรมการ กำกับดูแลความเสี่ยง (กคส.) ประจำปี 2565

คณะกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง (กคส.) ประกอบด้วยกรรมการ 5 คน ซึ่งเป็นกรรมการที่ไม่ใช่ผู้บริหารของ ธปท. จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก 2 คน โดยมีผู้ช่วยผู้ว่าการ สายบริหารความเสี่ยงองค์กร ทำหน้าที่เลขานุการ กคส. ปัจจุบัน กคส. ประกอบด้วย

1. **นายสุภัค ศิวะรักษ์** ประธานกรรมการ
2. **นายรพี สุจริตกุล** กรรมการ
3. **นายนนทิกร กาญจนะจิตรา** กรรมการ
4. **นายอัชพร จารุจินดา** กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
5. **นายศักดิ์ เสกขุนทด** กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ในปี 2565 แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ปรับดีขึ้น แต่ ธปท. ยังเผชิญความท้าทายหลายด้านทั้งความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและภูมิรัฐศาสตร์การเมือง (geopolitics) ที่ยืดเยื้อและคาดการณ์ได้ยาก รวมทั้งการปรับตัวเข้าสู่บริบทโลกใหม่ ทำให้ ธปท. ต้องเร่งบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อผลักดันงานสำคัญ โดยเฉพาะด้าน financial landscape ซึ่งต้องสร้างความเชื่อมั่นและบริหารความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย ต่อแนวนโยบายและการกำกับของ ธปท. กคส. จึงให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญต่าง ๆ การเตรียมความพร้อมขององค์กรในการรับมือกับปัจจัยเสี่ยงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้ ธปท. ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะธนาคารกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ เท่าทันกับบริบทและความท้าทายใหม่ โดยยังคงบริหารความเสี่ยงสำคัญต่าง ๆ ได้อย่างรัดกุม

ในปี 2565 กคส. มีการประชุมรวม 11 ครั้ง และมีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน 2 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเด็นและแนวทางการบริหารความเสี่ยงองค์กรของ ธปท. รวมทั้งแผนการตรวจสอบประจำปี 2566 เพื่อควบคุมความเสี่ยงที่สำคัญของ ธปท. ร่วมกัน นอกจากนั้น กคส. มีการประชุมร่วมกับผู้บริหารระดับสูง ธปท. จำนวน 2 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองความท้าทายที่สำคัญ ประเด็นความเสี่ยงและแนวทางบริหารจัดการความเสี่ยงร่วมกัน ทั้งนี้ กคส. ได้รายงานการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการ ธปท. ทราบเป็นรายไตรมาสและเมื่อมีประเด็นที่มีนัยสำคัญ โดยสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินความเสี่ยงภาพรวม

ได้ทบทวนการประเมินความเสี่ยงองค์กรรอบครึ่งปีของปี 2565 และได้พิจารณากรอบความเสี่ยงขององค์กรปี 2566 ซึ่งครอบคลุมความเสี่ยงที่สำคัญขององค์กรเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจากสถานการณ์ต่าง ๆ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เพิ่มสูงขึ้น การสื่อสารสร้างความเข้าใจกับสาธารณชนให้มากยิ่งขึ้น การนำเทคโนโลยีและข้อมูลมาใช้ขับเคลื่อนงาน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมบุคลากรและองค์กรให้เท่าทันต่อบริบทใหม่ รวมทั้งพิจารณาแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กรให้อยู่ระดับที่ยอมรับได้

2. ความเสี่ยงทางการเงิน

ได้ทบทวนโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงเงินสำรองทางการที่แบ่งความรับผิดชอบตามระดับความเสี่ยงเพื่อให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงของ ธปท. เกิดความคล่องตัวและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยไม่กระทบต่อระดับความเสี่ยงโดยรวมที่คณะกรรมการ ธปท. กำหนดไว้ ได้ทบทวนเกณฑ์การลงทุนของดัชนีอ้างอิงขององค์กร ให้รองรับความผันผวนระยะสั้นได้ดีขึ้น เพื่อไม่ให้กระทบกับแนวทางการลงทุนระยะยาว ได้ติดตามผลการบริหารและความเสี่ยงของเงินสำรองทางการอย่างต่อเนื่องโดยให้ความสำคัญกับความเสี่ยงจากภูมิรัฐศาสตร์การเมือง ได้ติดตามสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อพิจารณาผลกระทบต่อการบริหารเงินสำรองและแนวทางการดูแลสินทรัพย์ต่างประเทศของ ธปท. ทั้งนี้ ได้เสนอแนะให้มีการทบทวนแนวทางการบริหารความเสี่ยงและลดความเสี่ยงให้เท่าทันกับสถานการณ์ของภูมิศาสตร์การเมืองที่ปรับเปลี่ยนไปเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

3. ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ให้ความสำคัญกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความรุนแรง ซับซ้อน และคาดการณ์ได้ยาก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานของ ธปท. รวมทั้งการใช้บริการจากบุคคลภายนอกที่เพิ่มมากขึ้น โดยได้ติดตามการยกระดับประสิทธิภาพของระบบป้องกันภัยไซเบอร์และเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจจับภัยไซเบอร์

ของ ธปท. อย่างต่อเนื่อง ติดตามเหตุการณ์ความเสี่ยงสำคัญและให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติสากล รวมทั้งติดตามการดำเนินการของ ธปท. ให้เป็นไปตามกรอบแนวทางจัดการความเสี่ยงที่กำหนดไว้

4. ความเสี่ยงด้านข้อมูล

ได้ติดตามการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านข้อมูลในภาพรวมของ ธปท. และความพร้อมการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) โดย ธปท. มีกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคลครบถ้วนตามที่ PDPA กำหนด และมีแนวทางการเยียวยาความเสียหายตาม PDPA ที่สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสากล ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่ ธปท. รับผิดชอบเป็นข้อมูลสำคัญและมีปริมาณมาก จึงมีข้อเสนอแนะให้ทบทวนการประเมินตนเองเพื่อให้มั่นใจว่าได้มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมแล้ว มีการกำกับติดตามเพื่อประเมินความเพียงพอของมาตรการควบคุม รวมทั้งส่งเสริมให้พนักงานให้ความสำคัญกับความเสี่ยงด้านข้อมูลที่จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของ ธปท.

5. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

ได้ติดตามการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยงและสอดรับกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อาทิ Control Self-Assessment (CSA) การรายงานเหตุการณ์ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ การติดตามสถานะความเสี่ยงโดยจัดทำ key risk indicators และรายงานความเสี่ยงสำคัญ รวมถึงแนวโน้มความเสี่ยงในรูปแบบ risk dashboard รวมทั้งการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ตามมาตรฐานสากล (ISO 22301: 2019)

โดยสรุป กคส. ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในกฎบัตรในการกำกับดูแลความเสี่ยงในภาพรวมของ ธปท. ตามความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ธปท. และเห็นว่า ธปท. มีการบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และสามารถควบคุมให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ รวมทั้งสอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี และสามารถสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของ ธปท. ตามพันธกิจที่กำหนดไว้ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

นายสุภัค ศิวะรักษ์
ประธานกรรมการกำกับดูแลความเสี่ยง

พันธกิจ
และงบการเงิน

ธปท. ในฐานะธนาคารกลาง มีพันธกิจต่างจากองค์กรธุรกิจ งบการเงินของธนาคารกลางจึงมีลักษณะพิเศษและนัยต่างจากงบการเงินของธุรกิจทั่วไป การพิจารณางบการเงินของ ธปท. จึงจำเป็นต้องพิจารณาพันธกิจของธนาคารกลาง ซึ่งประกอบด้วย

พันธกิจของธนาคารกลาง

ธปท. มีพันธกิจที่สำคัญ 2 ด้าน คือ

1 / การรักษาเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจ

มาตรา 7 แห่ง พรบ. ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 (ปรับปรุง พ.ศ. 2561) ระบุไว้ว่า "...งานของธนาคารกลางเพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเงินและเสถียรภาพระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงิน" หรือรวมกันหมายถึงเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจการเงินโดยรวม

กล่าวได้ว่า พันธกิจของ ธปท. คล้ายกับพันธกิจของธนาคารกลางอื่น ๆ ทั่วโลกที่ต้องดูแลเสถียรภาพทั้งเศรษฐกิจในประเทศและต่างประเทศ โดย "เสถียรภาพภายในประเทศ" หมายถึง การรักษามูลค่าของเงินบาทและสินทรัพย์ของคนไทยไม่ให้ด้อยค่าลงจากเงินเฟ้อ และดูแลไม่ให้เกิดฟองสบู่หรือจุดเปราะบางในระบบการเงินที่อาจจะนำไปสู่วิกฤตการเงินในอนาคต ส่วน "เสถียรภาพด้านต่างประเทศ" หมายถึง การดูแลค่าเงินบาทให้เคลื่อนไหวสอดคล้องกับพื้นฐานเศรษฐกิจไม่ผันผวนจนเกินไป รักษาอำนาจซื้อของเศรษฐกิจไทยในตลาดโลก รักษาระดับหนี้ต่างประเทศให้อยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งมีเงินสำรองระหว่างประเทศเพียงพอเป็นกันชนรองรับแรงปะทะจากความผันผวนของตลาดเงินและตลาดทุนโลก

2 / การจัดพิมพ์และนำธนบัตรออกใช้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ

มาตรา 14 แห่ง พรบ. เงินตรา พ.ศ. 2501 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545) ระบุไว้ว่า "...ให้ ธปท. มีอำนาจจัดทำ บริหาร และออกใช้ซึ่งธนบัตร..." เงินบาทและธนบัตรไทยจะเป็นที่ยอมรับก็ต่อเมื่อการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายเศรษฐกิจมหภาคมีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งการสำรองมูลค่าเงินบาทด้วยสินทรัพย์ที่มีความน่าเชื่อถือดังที่มาตรา 26 แห่ง พรบ. เงินตรา ระบุไว้ว่า "เพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพของเงินตราให้ ธปท. รักษาทุนสำรองเงินตราไว้กองหนึ่งเรียกว่าทุนสำรองเงินตรา" ทั้งนี้ ในการนำธนบัตรออกใช้ ธปท. ต้องกันสินทรัพย์มูลค่าเท่ากับธนบัตรที่จะออกใช้ใหม่เก็บแยกไว้หนุนหลังธนบัตร ซึ่งปัจจุบันเป็นสินทรัพย์ต่างประเทศทั้งหมด

พันธกิจทั้ง 2 ด้านนั้นมีความเกี่ยวข้องกัน และถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญและจำเป็นสำหรับการที่ระบบเศรษฐกิจจะสามารถขยายตัวต่อไปได้ด้วยดีและมีเสถียรภาพ

บัญชีของ ธปท. และบัญชีของทุนสำรองเงินตรา

ในการดำเนินงานตามพันธกิจ 2 ด้านข้างต้น กฎหมายได้กำหนดให้ ธปท. แยกการลงบัญชีเป็น 2 บัญชี กล่าวคือ

บัญชีของธนาคารแห่งประเทศไทย	
สินทรัพย์	หนี้สิน
≈ 85% เงินสำรองระหว่างประเทศ	พันธบัตร ธปท. เงินรับฝากจากสถาบันการเงิน เงินคงคลัง
≈ 15% พันธบัตรรัฐบาลไทย	ส่วนทุน

1 / บัญชีของ ธปท.

บัญชีของ ธปท. คือบัญชีที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจรักษาเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจ กล่าวโดยย่อ บัญชี ธปท. ฝั่งสินทรัพย์ประกอบด้วยสินทรัพย์ที่เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ (อยู่ในรูปสกุลเงินต่างประเทศ) ซึ่งมีสัดส่วนประมาณ 85% ของสินทรัพย์ทั้งหมด ส่วนสินทรัพย์ที่เหลือส่วนใหญ่คือพันธบัตรรัฐบาลไทย ในขณะที่ฝั่งหนี้สินส่วนใหญ่ประกอบด้วยพันธบัตร ธปท. ที่เกิดจากการดำเนินนโยบายการเงินเพื่อดูแลเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจ เงินรับฝากจากสถาบันการเงินและรัฐบาล ซึ่งเป็นหนี้ที่อยู่ในรูปของเงินบาททั้งหมด

บัญชีของทุนสำรองเงินตรา	
สินทรัพย์	หนี้สิน
100 % เงินสำรองระหว่างประเทศ	ธนบัตรออกใช้
	ส่วนทุน

2 / บัญชีของทุนสำรองเงินตรา

บัญชีของทุนสำรองเงินตรา คือบัญชีที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจด้านการพิมพ์และนำธนบัตรออกใช้ในระบบเศรษฐกิจ ฝั่งสินทรัพย์ ประกอบด้วยสินทรัพย์เงินสำรองระหว่างประเทศทั้งหมด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นสินทรัพย์ที่ใช้หนุนหลังการพิมพ์ธนบัตรตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนฝั่งหนี้สินประกอบด้วยธนบัตรที่ใช้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ (banknotes in circulation) ในรูปของเงินบาท กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือธนบัตรที่ประชาชนจับจ่ายใช้สอยในระบบเศรษฐกิจทั้งหมดถือเป็นหนี้สินของธนาคารกลาง

ลักษณะพิเศษของงบการเงิน ธปท.

1 / สินทรัพย์และหนี้สิน ไม่ใช่สกุลเงินเดียวกัน

การที่สินทรัพย์ของธนาคารกลางส่วนใหญ่เป็นสินทรัพย์ต่างประเทศหรือเงินสำรองระหว่างประเทศ แต่หนี้สินส่วนใหญ่อยู่ในสกุลเงินท้องถิ่นของแต่ละประเทศ (ซึ่งในกรณีของ ธปท. คือสกุลเงินบาท) ส่งผลให้งบการเงินของธนาคารกลางมี

"สินทรัพย์และหนี้สินเป็นสกุลเงินที่ต่างกัน (currency mismatch)" ดังนั้น ในการทำงบการเงินทุกสิ้นปีของ ธปท. จึงต้องมีการตีราคาสินทรัพย์สกุลเงินต่างประเทศให้อยู่ในรูปเงินบาท เพื่อจัดทำงบการเงินให้อยู่ในรูปสกุลเงินบาท กล่าวคือ เป็นการคิดในสมมติฐานที่ว่า ถ้าต้องการขายสินทรัพย์ต่างประเทศออกทั้งหมด จะได้เงินบาทเป็นจำนวนเท่าใด ตัวเลขกำไรหรือขาดทุนที่ปรากฏในงบการเงินส่วนใหญ่จึงเป็น "กำไรหรือขาดทุนที่เป็นผลจากการตีราคา (valuation gain/loss)"

การตีราคาทุกสิ้นปี หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนและราคาสินทรัพย์ต่างประเทศจะมีผลต่อตัวเลขในงบการเงินได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อมีสินทรัพย์ต่างประเทศอยู่ในสัดส่วนสูง เช่น หาก ธปท. มีสินทรัพย์ต่างประเทศ 250,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเงินบาทอ่อนค่าลง 1 บาท จะทำให้มีกำไรจากการตีราคาทันที 250,000 ล้านบาท ในทางตรงกันข้าม หากเงินบาทแข็งค่าขึ้น 1 บาท ก็จะทำให้เกิดขาดทุนจากการตีราคาทันที 250,000 ล้านบาท

แม้จะมีการตีราคาสินทรัพย์ให้อยู่ในรูปเงินบาท แต่ในความเป็นจริง ธปท. ยังมีเงินสำรองระหว่างประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศจำนวนเท่าเดิม ไว้เป็นกันชนรองรับความผันผวนจากต่างประเทศ ดังนั้น ถ้าเห็นงบการเงินของ ธปท. ปรากฏผลขาดทุนในบางช่วง อย่าเพิ่งกังวลใจ เพราะอาจเป็นผลจากการตีราคา และถ้าพิจารณางบการเงินของ ธปท. ในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นว่า บางปีมีกำไร บางปีขาดทุน ซึ่งเป็นผลจากการตีราคาเป็นสำคัญ

2 / การบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ คือการมุ่งรักษามูลค่าในรูปเงินตราต่างประเทศในระยะยาว

พันธกิจของธนาคารกลาง คือ การดูแลเสถียรภาพเศรษฐกิจ ซึ่งต้อง "มองไกล" และให้น้ำหนักกับภาพรวมระยะยาว มากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในระยะสั้น ในการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ ธปท. จึงลงทุนในสินทรัพย์ที่มีมูลค่าที่ดีในระยะยาวและกระจายความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ซึ่งในระยะสั้นอาจเห็นความผันผวนได้บ้าง นอกจากนี้ ในการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศซึ่งประกอบด้วยเงินฝากและสินทรัพย์สกุลต่างประเทศ ทองคำ และเงินสำรองที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จะดู "ผลตอบแทนที่อยู่ในรูปเงินตราต่างประเทศ" เป็นหลัก เพราะในที่สุด ยังต้องดำรงเงินสำรองระหว่างประเทศไว้ให้พร้อมใช้และเพียงพอ ขณะที่งบการเงินปกติจะจัดทำขึ้นในกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ (ซึ่งปกติคือ 1 ปี) จึงทำให้มีความต่างเรื่องกรอบเวลาของงบการเงินกับการพิจารณาผลตอบแทนจากการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ การบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศตามปกติจะมีการปรับสัดส่วนการลงทุนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการเงินโลก หรือเพื่อกระจายความเสี่ยงและเพิ่มผลตอบแทนการลงทุนระยะยาว ไม่ใช่เพื่อการเก็งกำไรแต่อย่างใด

3 / หนี้สินของธนาคารกลางต่างจากหนี้สินของธุรกิจ

หนี้สินของ ธปท. เกิดจาก (1) การพิมพ์ธนบัตรออกใช้ให้เพียงพอกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจ และ (2) การดูแลเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ รักษามูลค่าของเงินบาทและสินทรัพย์ของคนไทยไม่ให้ด้อยค่าลง หนี้ของ ธปท. จึงไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด บริษัทหนึ่งบริษัทใด หรือแม้แต่ประโยชน์ของ ธปท. เอง แต่เป็นหนี้จากการดำเนินพันธกิจเพื่อ "ประโยชน์แก่สังคมไทยโดยรวม" ซึ่งต่างจากหนี้สินของธุรกิจที่ก่อขึ้นไม่ว่าเพื่อใช้จ่ายหรือลงทุนก็เพื่อประโยชน์ของธุรกิจนั้น ๆ (private benefit)

ธปท. ในฐานะของธนาคารกลางมีหนี้สินเพื่อประโยชน์ของประเทศโดยรวม ซึ่งหนี้สินส่วนแรก คือ ธนบัตรที่ใช้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ถือเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนที่คนในสังคมยอมรับว่าใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ซึ่งเป็นจุดเริ่มที่ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ รวมถึงการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

หนี้สินส่วนที่สอง คือ หนี้จากการทำพันธกิจดูแลเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงิน โดยในช่วงเวลาที่ระบบการเงินมีสภาพคล่องส่วนเกินในปริมาณที่สูง ธนาคารกลางจะออกตราสารหนี้หรือพันธบัตรไปดูดซับสภาพคล่องเข้ามาเก็บไว้ (หนี้เพิ่มขึ้น) ในทางตรงข้าม ธนาคารกลางจะไถ่ถอนพันธบัตรและปล่อยสภาพคล่องออกไป (หนี้ลดลง) ในกรณีที่ระบบเศรษฐกิจต้องการสภาพคล่องที่สูงขึ้น

หนี้สินส่วนที่สาม คือ เงินฝากของสถาบันการเงินที่ดำรงไว้ที่ธนาคารกลาง ในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางของระบบสถาบันการเงิน โดยสถาบันการเงินมีไว้สำหรับใช้ชำระเงินระหว่างกันและบริหารสภาพคล่องของตน

หนี้สินส่วนสุดท้าย คือ เงินฝากของรัฐบาล หรือเงินคงคลังที่เกิดจากการบริหารกระแสเงินสดของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลา

4 / การทำกำไรไม่ใช่พันธกิจของธนาคารกลาง

ธปท. มีพันธกิจในการดูแลเสถียรภาพของเศรษฐกิจการเงิน มิใช่เป็นองค์กรที่แสวงหากำไร ดังนั้น กำไรหรือขาดทุนในงบการเงินจึงไม่ได้สะท้อนความสำเร็จของการดำเนินงานตามพันธกิจของ ธปท. ในฐานะธนาคารกลาง การที่ ธปท. เป็นองค์กรที่ดำเนินนโยบายเพื่อประโยชน์ของสาธารณะจึงต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การดำเนินการใด ๆ จะต้องทำด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และมีความคุ้มค่าของต้นทุน

การที่งบการเงินของธนาคารกลางจะมีผลขาดทุนไม่ใช่เรื่องผิดปกติ และไม่ได้กระทบศักยภาพการทำหน้าที่ตามพันธกิจของธนาคารกลาง ตราบที่ธนาคารกลางดำเนินนโยบายที่มีเหตุมีผลและเหมาะสมในการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และได้รับความเชื่อมั่นจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งประชาชน ภาคธุรกิจ นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ที่ผ่านมาธนาคารกลางหลายแห่ง อาทิ สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย อิสราเอล ชิลี ก็มีงบการเงินที่ขาดทุน สำหรับ ธปท. แม้ตัวเลขในงบการเงินจะปรากฏผลขาดทุนในบางปี แต่ตลาดการเงินและนักลงทุนยังคงเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ของ ธปท.

นอกจากนี้ ความเชื่อมโยงระหว่างภาวะเศรษฐกิจและงบการเงินของธนาคารกลางมักจะสวนทางกัน กล่าวคือ ในปีที่ภาวะตลาดการเงินโลกปรับดีขึ้น เงินทุนเคลื่อนย้ายไหลเข้าในกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ รวมทั้งไทยมากขึ้น กอปรกับเศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตได้ดีมีเสถียรภาพ ค่าเงินบาทมักจะแข็งค่า ทำให้งบการเงินของ ธปท. มีผลขาดทุน นอกจากนี้ ในช่วงที่เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพ ดอกเบี้ยจ่ายในประเทศจะสูงจากการออกตราสารเพื่อดูแลเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ ทำให้ ธปท. มีดอกเบี้ยจ่ายสูงกว่าดอกเบี้ยรับจากการลงทุน ในทางตรงข้าม หากเศรษฐกิจในภาพรวมชะลอตัวจากปัจจัยกดดันต่าง ๆ เช่น สถานการณ์รุนแรงของการแพร่ระบาดจากโควิด 19 หรือมีวิกฤตจากปัจจัยภายในประเทศ อาทิ ความไม่แน่นอนทางการเมือง ภัยพิบัติ ฯลฯ ค่าเงินบาทมักจะอ่อนค่า ทำให้งบการเงินของ ธปท. มีกำไร ซึ่งก็ไม่ได้แปลว่าเศรษฐกิจไทยจะดีหรือประชาชนจะได้ประโยชน์

ผลการดำเนินงานประจำปี

บัญชีธนาคารแห่งประเทศไทย

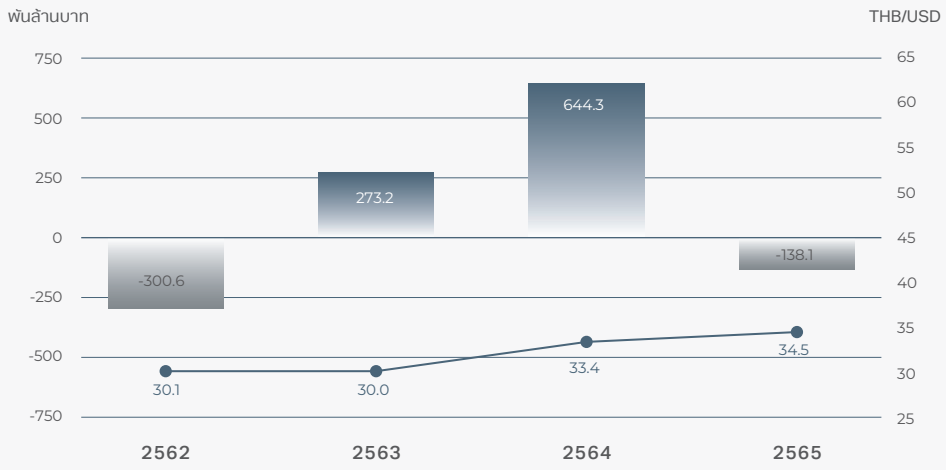

บัญชีทุนสำรองเงินตรา

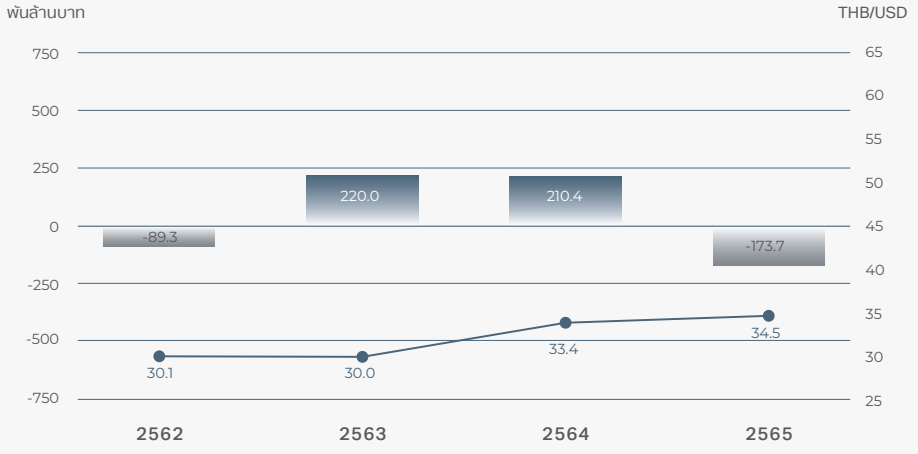

ในปี 2565 บัญชี ธปท. และบัญชีทุนสำรองเงินตรา มีผลการดำเนินงานสุทธิหลังรวมการตีราคาเป็นขาดทุน อย่างไรก็ดี การบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศมีกำไรจากการปรับสัดส่วนการลงทุนและกระจายความเสี่ยงให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลก แต่เมื่อรวมผลจากการตีราคา ทั้งอัตราแลกเปลี่ยนและราคาหลักทรัพย์ทำให้สุทธิเป็นขาดทุน เนื่องจากค่าเงินบาท ณ สิ้นปีปรับแข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับเงินสกุลหลักทุกสกุล ยกเว้นดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ อัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลต่างประเทศโดยรวมปรับขึ้นต่อเนื่องตามทิศทางการดำเนินนโยบายการเงิน ทำให้ราคาพันธบัตรปรับลดลง

BOX 12

3 คำถามที่จะทำให้คุณเข้าใจงบการเงิน ธปท.

ทำไมงบการเงิน ธปท. บางปีมีกำไร บางปีขาดทุน?

กำไรขาดทุนของ ธปท. แต่ละปีเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาทและราคาสินทรัพย์ต่างประเทศเป็นหลัก เนื่องจากลักษณะพิเศษของงบ ธปท. ที่มีสินทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศในรูปสกุลเงินต่างประเทศ (ประมาณ 85%) ส่งผลให้งบการเงินทุกสิ้นปีเกิดกำไรหรือขาดทุนจากการตีราคาสินทรัพย์สกุลเงินต่างประเทศดังกล่าวให้อยู่ในรูปเงินบาท

ดังนั้น กำไรหรือขาดทุนในงบการเงินจึงไม่ได้กระทบศักยภาพในการทำหน้าที่ตามพันธกิจของธนาคารกลาง ตราบเท่าที่ธนาคารกลางดำเนินนโยบายอย่างมีเหตุผลและเหมาะสมในการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และที่สำคัญยังได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากค่าเงินแล้ว มีอะไรอีกบ้างที่ทำให้มูลค่าสินทรัพย์ต่างประเทศ (เช่น เงินฝากและสินทรัพย์สกุลต่างประเทศ ทองคำ และเงินสำรองที่ IMF) ในงบการเงินของ ธปท. เพิ่มขึ้น/ลดลง?

นอกจากค่าเงินแล้ว มูลค่าสินทรัพย์ต่างประเทศของ ธปท. เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ต่างประเทศด้วย เช่น กรณีธนาคารกลางประเทศต่าง ๆ ปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพิ่มขึ้นเพื่อควบคุมอัตราเงินเฟ้อ ส่งผลให้ราคาหลักทรัพย์ต่างประเทศปรับตัวลดลง สินทรัพย์ต่างประเทศที่ ธปท. ถือครองจึงมีมูลค่าลดลง ในทางกลับกัน หากธนาคารกลางประเทศต่าง ๆ ปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ จะส่งผลให้ราคาหลักทรัพย์ต่างประเทศปรับเพิ่มขึ้น สินทรัพย์ต่างประเทศที่ ธปท. ถือครองจึงมีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วย

หาก ธปท. มีผลการดำเนินงานขาดทุน เงินสำรองระหว่างประเทศจะหายไปด้วยหรือไม่?

การที่ ธปท. มีกำไรหรือขาดทุนในแต่ละปี ส่วนใหญ่เป็นผลจากการตีราคาสินทรัพย์สกุลเงินต่างประเทศ หรือ “เงินสำรองระหว่างประเทศ” ให้อยู่ในรูปเงินบาท เช่น หาก ธปท. มีสินทรัพย์ต่างประเทศ 250,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเงินบาทอ่อนค่าลง 1 บาท จะทำให้มีกำไรจากการตีราคาทันที 250,000 ล้านบาท ในทางตรงกันข้าม หากเงินบาทแข็งค่าขึ้น 1 บาท ก็จะทำให้เกิดขาดทุนจากการตีราคาทันที 250,000 ล้านบาท จะเห็นว่า ไม่ว่างบการเงินจะกำไรหรือขาดทุน ธปท. ยังมีสินทรัพย์ต่างประเทศเท่าเดิม คือ 250,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ท่านสามารถอ่านเนื้อหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ ธปท. ได้จากบทความพันธกิจและงบการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565

นายปรเมธี วิมลศิริ
ประธานกรรมการ

นายเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ
รองประธานกรรมการ

นายเมธี สุภาพงษ์
กรรมการ

นายรณดล นุ่มนนท์
กรรมการ

นางรุ่ง มัลลิกะมาส
กรรมการ

นายดนุชา พิชยนันท์
กรรมการ

นายพรชัย ฐีระเวช
กรรมการ

นายนนทิกร กาญจนะจิตรา
กรรมการ

นายมนัส แจ่มเวหา
กรรมการ

นายปกรณ์ นิลประพันธ์
กรรมการ

นายรพี สุจริตกุล
กรรมการ

นายสุภัค ศิวะรักษ์
กรรมการ

นางสุวรรณา เชื้อบุญชัย
เลขานุการ

นางสาวพรเพ็ญ สดศรีชัย
ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้บริหารธนาคารแห่งประเทศไทย

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565

นายเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ
ผู้ว่าการ

นายเมธี สุภาพงษ์
รองผู้ว่าการ
ด้านเสถียรภาพการเงิน

นายรณดล นุ่มนนท์
รองผู้ว่าการ
ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

นางรุ่ง มัลลิกะมาส
รองผู้ว่าการ ด้านบริหาร

นายวรพร ตั้งสง่าศักดิ์ศรี
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายบริหารงานปฏิบัติการ

นายจาตุรงค์ จันทรังษ์
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายกำกับสถาบันการเงิน 1

นายสมบูรณ์ จิตเป็นธม
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายออกบัตรธนาคาร

นางสาวสิริธิดา พนมวัน ณ อยุธยา
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายนโยบายระบบการชำระเงิน
และเทคโนโลยีทางการเงิน

นางอลิศรา มหาสันทนะ
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายตลาดการเงิน

นายทิตนันท์ มัลลิกะมาส
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายยุทธศาสตร์และวางแผนองค์กร

นายเดช ฐิติวณิช
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายระบบข้อสนเทศ

นายอัมพร แสงมณี
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายตรวจสอบกิจการภายใน

นายปิติ ดิษยทัต
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายการเงิน

นางสุวรรณา เชื้อบุญชัย
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายกฎหมาย

นายธาริฑธิ์ ปั้นเปี่ยมรัษฎ์
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายนโยบายสถาบันการเงิน

นางสาวดารณี แซ่จู
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายบริหารความเสี่ยงองค์กร

นางสาวชญาวดี ชัยอนันต์
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายองค์กรสัมพันธ์

ช่องทางการติดต่อ

ติดต่อ ธปท.

รายชื่อที่อยู่เว็บไซต์
สถาบันการเงินและ non-bank

โทร.1213
ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ศูนย์การเรียนรู้
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย -
bank of thailand

@bankofthailand

Bank of Thailand

@bankofthailand